¶ Synonima magistri Johānis de Garlandia; cum expositione magistri Galfridi anglici/ nuperrime correcta.

BRITISH MUSEUM
15
51
FEB

Prohemium.

AD mare ne videar latices deferre camino
Igniculꝰ frondes vel dēis addere fluuiis
Hospitibusq; pira calabris dare/vina leo
Aut cereri fruges/apibus mel/vel thima pratis.
Poma vel alchinoo/vel molli thura sabeo.
Nil veterum tritis turo superaddere dictis.
Sed dare lac pueris proponens pauca pusillis.
Quos solum ditant materne munera lingue.
Sermonis tribuo pueris elementa latini
Quorꝰ multiplicem lectorꝰ preconcipe fructum.

¶ Cum omnis diuisio libri sit vtilis ad faciliorem acceptionem. Ad euidentiam plenioremq; et ad memoriā firmiorem. Hac de causa in duas partes diuiditur principaliter hoc volumen/ in prohemium videlicet et tractatum. Prohemium incipit ibi. Ad mare ne videar latices deferre camino. Tractatus siue pars executiua ibi. Pluribus officijs animę sunt nomina plura. Dū sentit sensus. ꝛc.

¶ Pars autem prohemialis diuiditur in quatuor partes. In quarū prima vitat arrogantiam per hoc quod dicit. Ad mare. ꝛc. Uel ibi. Nil veterum tritis. In secunda captat benuolentiam per hoc quod dicit. Quisq; ꝛc. In tertia suscitat attentionē/ibi. Sed multis plures. In quarta reparat docilitatem/ibi cum dicit. Est opus idcirco. Diuisio libri.

¶ Item tractatus siue pars executiua diuiditur in duas partes. In quarū prima tractat autor de synonimis/ibi. Pluribus officijs. In secunda parte tractat de equiuocis/ibi Augustus tyto.

¶ Ista vltima diuisio potest colligi manifeste ex dictis aliorū in prohemio. Unde versus. Parculis opus hoc placuit cōplere duabus. Multiuocis prior equiuocis pars altera cedit.

¶ Item vtrumq; istarum partium exequitur autor tractando secundum ordinem alphabeti: quod satis claret ex dictis ipsius (Unde) Ut querēda loco statuantur singula certo. hoc alphabeti gemini discriminat ordo.

¶ Et quia in quolibet prohemio quatuor cause debent tangi/propterea illas in hoc prohemio videamus. Cause operis.

¶ Causa materialis tangitur ibi/cum dicit. Equiuocis et ab vnuocis synonima distant. Nam materia est de synonimis et de equiuocis. ¶ Causa formalis tangitur ibi. Hoc alphabeti. ꝛc. Imitatur enim ordinem alphabeti: vt satis patet.

¶ Causa efficiens tangitur/cū dicit. Fallimur hinc alios et ab ipsa fallimur. Uidens igitur magister galfridus multos decipi in fallacia singularum dictionum: eo q; non cognoscerent synonimationem/et equiuocationem. hoc opus aggressus est: quo eorum ignorantie ruditatem lima doctrinationis erant.

¶ His visis ad expositionem litterę veniamus. Quidam incipiunt constructionem istorum versuum. Ne videar differre. Quidam ibi. Nil veterum tritis. Et vtraq; constructio est satis probabilis. Melior est secūdum quosdam de Nil veterum tritis.

Constructio versuum.

¶ Construeste. Ego curo. i. volo/nil. i. nihil/superaddere tritis. id est vsitatis dictis veterū scz doctoꝝ/ne videar. i. nō videar. i. appareā differre ad mare latices: vel camino igniculum. vel addere densis syluis frondeis: ꝙ pro ꝙ ne videar dare hospitib⁹ calabris. i. talibus populis qui sunt hospites. i. incole siue habitatores calabrie scz illius regionis/pira vl dare leo. i. deo vini vina Aut dare cereri. i. dee frugum fruges: vl dare apibus mel/vel dare tima pratis. id est illos flores: vel alchimoo illi regi vel deo pomorum poma: vel dare molli sabeo thura. quasi diceret. Si presumerē componere libros ꝓpter hoc tm̄ ꝙ libri sufficientes nō sunt traditi nobis ꝙ facti a magistris qui tpa nostra precesserunt (in quibus non sufficiēs tradita est doctrina) ita iuste merito deriderer. ac si illa facerem que sunt superius memorata. Quis enim me nō argueret stoliditatis supreme/si ad mare aquas adducerē (quod exuberās est in aquis) si camino deferrē igniculum: qui ignib⁹ efferuere nō desinit. Si ad syluas vndiq; circūrectas frondib⁹ folis deportarē. Si in calabriā pira trāsferrē (vbi piroꝝ copia legitur abundare) Si vino lieū/cererē frugibus/apes melle/prata cū tymis/cum pōmis alchimoū/cum thure sabeum: quēlibet cū suis donis ornarem/imo plus obtarem. Non equidem volo sic facere.

Cōstructio aliorum versuū.

¶ Construe sic. Sed ego proponens dare pusillis pueris. id est iuuenib⁹ non adultis/lac. i. humilē doctrinam/lac dico pauca (anglice lytell thynge) scz respectu altioris scientie que nō est conueniēs pueris: nā debetur adultis siue prouectis: quos scz pueros munera materne lingue ditant. i. qui nesciūt loq; nisi maternā linguā/tribuo. i. do pueris scz talibus elementa. i. principia vel elementa. i. verba sermonis latini: quoꝝ scz elementoꝝ: multiplicē fructum o lector preconcipe. Et sic mutatur ordo cōstructionis propter hoc relatiuū quorum quod conueniētius incipiet constructionem quam finiet. Potest tamen aliter sic exponi. O lector preconcipe multiplicem fructum: quorum scz elementoꝝ. Sed prior constructio magis valet.

Quisquis abundare cupit in sermone latino
Atq; reseruare que mens cito lubrica fundit
Eligat e multis hinc mutatoria vocum
Ut diuersimode rem significabit eandem
Utq; modo varias res significabit eodem
Edocet equiuocis opus hoc synonima iungens
Uersibus et rithmis: vt vocum copia detur
Exemplis variis: breuis et producta docetur.

Constructio.

¶ Construe. Quisq; i. quicūq; cupiat abundare in sermone latino. Atq; ꝓ et reseruare. id est custodire vel seruare que mēs lubrica cito fundit. Eligat hic id est in isto libro e multis. i. de multis dictionibus et vocalib⁹ n[illegible]tatoꝝ mut[illegible]tiones vocum. id est diction[illegible]hoc mutatoriū/riū. ppriꝰ est vestis pretiosa pro qua sumēda alia mutatur. Vñ in hysto. regum legitur ꝙ Naaman duo vestē mutatoria dedit Giezi qui fuit seruus Heliseī pphete. Et dr mutatoriū a de muto/as. ¶ Ut diuersimode. cē. Construe. hoc opus. id est iste liber iungens synonima. id est librū synonimoꝝ equiuocis. i. libro equiuocoꝝ edocet. id est docet. vt id est qualiter supple dictio vel vox significabit diuersimode id est diuersis modis eādem scz rem. Ut ista dictio ensis significabit

ista scilicet gladius/mucro/lica: et hunimodi: et per hoc intelligit synonima. q̄ pro et/vt. id est qualiter vna dictio significabis varias res. id est diuersas res eodem modo. Ut ista dictio canis significat equinoce animal latrabile/ piscem marinum: et sydus celeste. Et per hoc intelligit equinoca.
¶ Uersibus. ꝛc. Ut copia vocum. id est dictionū detur versibus. id est metris et rithmis. id est rithmicantibus. Breuis syllaba ꝛ producta docetur varijs exemplis in hoc libro.

Sub multis plures vnam rem voce sub vna
Et fieri semper quod fit plerumq̄ putamus
Fallimur hinc alios et ab illis fallimur ipsi
Est opus idcirco cognoscere qualiter et quo
Equiuocis et ab vniuocis synonima distant.

¶ Hic docet autor q̄ aliqui credūt q̄ quelibet dictio habeat nisi vnicā significationē: ꝑm quos non esset equinocū: vnde putant q̄ ista dictio canis nichil aliud significat nisi animal latrabile: ꝛ tales taliter putātes decipiunt plerūq̄ in suis ymaginationibus cū ad inconuenies deducātur. Unde tales volunt cōcedere istam propositionē. Omnis canis est latrabilis: ꝛ tamen illa est falsa. nam quoddā signū celeste est canis: ꝛ tñ nō est latrabile. Et illud mouet autorem tractare de synonimis ꝛ equiuocis et hmōi. ¶ Etiā dicit q̄ aliqui credunt q̄ multe voces semp habeant multas significatiōes: q̄ sic septus cōtingit. ꝛ ꝑm illos nō essent nota synonima: et hoc est qđ dicit autor. Et fieri semper quod fit plerūq̄ putamus. Dicit ergo q̄ opus est. vtile cognoscere qualiter synonima distant. id est differunt ab equiuocis et vniuocis scz dictionibus. ¶ Construe. Nos putamus plures res supple significari sub multis vocibus. Ut capiam⁹ istos plures anglicos scz (a bone/a stone/a crane.) Ita iste plures res significātur sub multis vocibus. Ut capiamus. Os/lapis/ꝛ grus. et sicut credūt in istis credūt in omnibus. Et sic negāt synonima esse q̄ significant vnam rem sub multis vocibus. ¶ Ulterius construe. Et nos putamus vnam rem significari sub vna voce: sic negant equiuoca esse que significant multas res sub vna voce. Et nos putam⁹ illud fieri semp qđ fit nisi plerunq̄ id est aliqñ vel frequenter: q̄ aliquando ꝛ multotiēs accidit q̄ vna res significatur sub vna voce ꝛ tamē nō semper accidit. Ita hinc. i. ideo nos fallimus alios scz clericos in disputādo vel argumētando ꝛ nos ipsi fallimur. i. decipimur ab illis si ignoramus equiuocationem alicuius vocis. Et idcirco. i. ideo opus est. id est vtile vel necessarium est: cognoscere qualiter et quomodo est ¶ Uel potest constructio incipi ibi. Nos putamus illud fieri super quod fit plerumq̄: et ꝛc. id est plures res. ꝛc.

Constructio.

Significat multas res vnius rationis
Uniuocum sicut homo pacticularia signat.

¶ Septus autor dicit q̄ opus est cognoscere quō differunt ab inuicem nota vniuoca. ¶ Nomen vniuocum est quod sub vna voce tm̄ significat vnam rē vt hec dictio petra sub vna voce significat tm̄ vnam rem (anglice a stone.) Et hec dictio homo significat homines particulares: vt Johānē Petrū ꝛ Pau

Uniuocum.

sunt vt Porphirius in diuisiuum est. Aristoteles et Plato qui sunt homines particulares. ¶ Cõstrue. Equiuocũ scilicet nomen est quod significat multas res vna ratione scilicet vnius diffinitionis et non diuerse. Et dicitur equiuocum quasi vnius vocis nomen.

Constructio.

Equiuocum celat sub eadem plurima voce
Quorum nomen idem ratio diuersa sub illo
Quod notat equore/splendet in ethere/latrat in ede
Significat triplici canis hec tria sub ratione

¶ Hic docet autor quid sit equiuocum. Et dicit q equiuocũ significat plurima sub eadem voce quorum nomen est idem: ratio tamen est diuersa sub dicto nomine. ¶ Valle consonat phus dicens. Equiuoca dicũtur quorum solum nomen commune est/ratio autem substãtie diuersa. Ut ista dictio canis sub eadem voce significat plura quorũ nomen idem est et cõmune: quia animal latrabile et quidã piscis/et quoddã signũ celeste: habent idem nomẽ et commune scz canis: tñ ratio substantie diuersa est in illo: quia aliud est canis animal/et aliud est canis piscis: et aliud canis signum. ¶ Construe. Illud quod natat in equore. i. mare/splendet in ethere: et latrat in ede. Hoc nomen canis est illud: et significat hec tria sub triplici ratione. id est diffinitione.

Diffinitio equiuocorũ.

Constructio.

Diuersa celant vnum synonima voce
Ut mucro/gladius/ensis: res vna vocatur
Nominibus tribus his eadem significatur.

¶ Dostro superius quid sit vniuocũ et equiuocũ. hic docet quid sit synonimũ. Et dicit q synonima celãt. i. regũt vnũ. i. vnã rem sub diuersa voce: vt. i. sicut vna res vocat mucro/gladius et ensis. Ista tria nola vocant vna res: et sic sũt synonima: qr eadẽ res significat his tribus nolbus scz mucro/gladius/ensis.

Sed quia dactilici sunt multa vocabula metri
Qui legem fugiunt operi quibus est opus isti
Quod breui longari placet et longum breuiari
Ut multis valeant versus in parte locari
Non aliter poterunt synonima consociari.

¶ Hic excusat se autor eo q in sequẽti ope sũt aliq̃ dictiones in q̃bus alique dictiones que metrũ dactilicũ fugiũt collocantur. Quales sunt odoriffecus/promptuaria opinio. Nã iste dictiões nõ põt põni in metro dactilico saltẽ exametro heroico. Qr hec dictio odoriffecus non põt poni in metro ibi ista syllaba se: que est breuis staret in p̃ncipio tertij pedis quod esse nõ põt: qr media syllaba breuis nõ põt ibi stare: finalis breuis syllaba bene põt stare ibi. Et si-

Excusatio autoris.

Odoriffecus. Promptuaria

multer dic de ꝓptuaria. Sed nec opinio põt stare in versu: qz hꝫ tres syllabas breues imediate ꝙiunctas. q talis dictio non põt stare in ꝟsu: qz nec media syllaba breuis nec ꝑma syllaba breuis dictionis polisyllabe põt stare in ꝟsu. Et dico ideo polisyllabe: qz monosyllaba breuis satꝫ dñ potest ibi stare: vt hic. Scribo simul legoꝫ facio delector vtroꝫ. Sed qz tales dictões sunt inter synonima collocãde. Autor iste posuit eas in versib⁹ suis. ¶ Construe. Sed qz multa vocabula sunt: que fugiunt. i. fugere volunt legẽ metri dactilici: quibus scꝫ vocabulis/opus. i. necessariũ est illi óperi scꝫ in quo tractat ũ est de synonimis/placet. i. placitũ est michi de multis. s. vocabulis: aliud longari qõ est breue/q aliud breuiari qõ est lõgũ. Q. d. placet breuẽ syllabã lõgari/sicut ponit mstra de ista dictõe ꝓptuaria: qz ꝓducit hãc syllabã tu/q est breuis et lõgam syllabã breuiari/sicut ꝓz de ista dictõe odoriferus: qz corripit hãc syllabã do: q est longa. ¶ Uterius construe. Ut dictiones hmõi valeant locari. i. collocari vel poni in parte/vel in aliquo loco versus scꝫ dactilici: qz synonima nõ poterunt aliter cõsociari. id est simul sociari vel coniungi.

Opinio

Constructio.

Particulis opus hoc placuit complere duabus
Multiuocis ꝓiorꝫ equiuocis pars altera cedit.

¶ Hic docet autor qz diuidit istud opus in duas partes/siue in duos libros. Primo ponit synonima: et incipit ibi. Plurib⁹ officijs. Inde ꝓsequendo ponit equiuoca: qui incipit ibi. Augustus tyto. ꝛc. ¶ Construe. Placuit. i. placitum fuit michi complere. id est perficere hoc opus: duabus particulis. i. per duas particulas seu partes. ꝓiorꝫ pars cedit. i. dat locũ/multiuocis. id est synonimis pars altera. i. secunda/cedit. i. dat locum equiuocis: sicut patet in hoc tractatu: q alioqui incipit. Augustus tyto. ꝛc.

Constructio.

Ut querenda loco statuantur singula certo
Hoc alphabeti gemini discriminat oꝛdo.

¶ Hic docet autor qz vtrumꝫ librꝫ. s. librum synonimoꝝ et equinoroꝝ faciet ꝑm ordinem alphabeti: vt singule dictiões siue synonime/siue equiuoce notificentur faciliꝰ inquirenti. ¶ Construe. Ut singula scꝫ que continent in isto libro de synonimis et equiuocis/querenda. i. inuenienda/statuãtur. i. collocentur in certo loco/scꝫ in quo inueniantur. ordo gemini alphabeti. i. duorꝫ alphabetorum hec diuersorum: quia vtrumꝫ alphabetũ est latinum: discriminat. i. discernit vel diuidit: sicut patet cuilibet in hoc.

Constructio.

Quoꝝ libꝝ officijs anime sunt nota plura. Anima.
Qua sentit sensus ratio dũ iudicat ꝙ mens
Dum quid cõmemoꝛat animus dũ cogitat ꝙ coꝛ
Quãdo quid affectat cũ vult est dicta voluntas.

¶ Terminato prohemio: autor incipit principale opus/de quo ꝓmisit se scripturus determinaturũ: videlicet de synonimis: et incipit ab hoc nomine anima tanqꝫ a digniori et excellentiori. ¶ Habet autem anima (vt ait Augustinus in libro de spiritu q anima) quandam naturam propriam omnibus his mundane molis elemẽtis excellẽtioꝛẽ qua veraciter nõ possit in aliqua tan-

Pars exemtiua libri.

Diffinitio aie.

tasmata corporalium ymaginū quas per sensus carnis percipimus cogitare: sed mēte intelligibilia vitareq; scitur. Dicit ergo q̄ anima p̄m sua diuersa officia diuersis nominibus appellatur. Diffinit aūt eā Aug. lō. Anima est spiritus intellectualis/rationalis semper in motu/bone maleq; voluntatis: capax se cūdum bene/recteq; creatoris: atq; p̄m operis sui officij diuersis nūcupat nominibus. ¶ Dicitur nāq; anima/dū vegetat. Spiritus/dum cōtemplatur. Sensus/dum sentit. Animꝰ/dum sapit. Mens/dum intelligit. Ratio/dū discernit. Memoria/dū recolit aī. Voluntas/dum vult. Ista tamē nō differunt in substantia quē admodū in noibus: qm̄ oia ista est vna anima: pprietates quidem diuerse. sed essentia vna. In spiritu tamē ⁊ anima potest esse differētia: qm̄ omnis anima est spiritus/nō omnis spiritus anima. ¶ Nota differētiā inter sensum/imaginationē/rationē/intellectū/⁊ intelligētiā. ¶ Sensus est ea vis anime: que rerū corporearū formas corporeas percipit presentes.

Differunt ille Sensꝰ.

Imaginatio.

¶ Imaginatio est ea vis anime que rerū corporearū formas corporeas percipit: sed absentes.

Ratio.

¶ Ratio est ea vis anime que rerū corporearū naturas/formas/differentias/ppria et nota accidētia percipit incorporea/sed nō corporea nisi ratione substantie. Attrahit enīa corporibꝰ q̄ fundant in corporibꝰ non actione: sed considerātione.

Intellectus Intelligētia.

¶ Intellectus est ea vis anime: que inuisibilia percipit: sicut angelos/demones/animas/et oēm spm̄. ¶ Intelligētia est ea vis anime que immediate suppōnit deo: cernit quidē ipsum summū bonū vere/et incōmutabile. Sic anima sensu percipit corporea: imaginatione corporis absentia. ratione corporis/naturas. intellectu/spm̄ creatum. intelligentia/spiritum increatum. (His dictis ad expositionē littere veniamus.)

Constructio.

¶ Construe sic. Plura nota. i. diuersa nomina/sunt anime. i. istius dictionis/anima p̄mbus officiis. i. propter plura sua officia. Nā sensus ēt anima dum sentit aliquid. Ratio/dum iudicat aliquid. Et ēt mens dum cōmemorat q̄d. id est aliquid. Et dicitur animus/dū cogitat aliq̄d. Et cor quando affectat. i. cupit/quid. id est aliquid. Et anima est dū vult voluntas/ cum vult. id est cum voluntatem habeat aliquid faciendi.

Anima viuit exuta carne.

¶ Hic nota q̄ anima etiā sine carne viuit/videt/audit: ⁊ omnes sensus atq; ingenia viuaciter tenet inter organo naturali. His visis vid. mus illarū origine dictionū. ⁊ primo de anima.

Deriuatio aie

¶ Anima sm̄ Johānē ianuēsem in suo catho. deriuatur ab animos grece q̄ dicitur ventus latine: q. quidam putauerūt animā esse ventum: quasi ore trahētes aerem vndevuamus. Unde hic animus/mi. de hoc animal/lis. ⁊ animo/as. aui. are. i. animā dare vel exhortari vel audacē facere. ¶ Sensus a sentio/tis. tire. sensi. idē q̄ anima: ⁊ unde derivatur hic ⁊ hec sensualis ⁊ hoc le. ad sensum pertinens vel sensu ⁊ corpori deditus seu pertinens. Unde sensualiter. aduerbium: et hec sensualitas/tatis.

Animus.

Sensus.

Ratio.

¶ Ratio dicitur/a. tum. i. firmū/a. ū. ⁊ scribit̄ per t/et nō per c. Et nota differētiā inter rationē ⁊ ratiocinationē. Ratio est quidā motꝰ animi vsum mentis acuēs/verū a falso distinguēs. Uel sm̄ Aug. Ratio est animi aspectꝰ quo p se ipm̄ vere intuet. Ratiocinatio est indagatio rōnis. q̄re illa opus est ad vēdēdum ac adinquirendū. ¶ Item in rōne sunt duo. Unū ad superna ⁊ celestia intendens: et illud dicitur sapientia. Aliud est ad trāsitoria ⁊ caduca respiciēs et illud vocatur prudētia: hec duo ex ratione sunt: ⁊ in rōne p̄sistūt. ¶ Et sciendū q̄ ratio diuidit se in duo. sursum et deorsum. Sursum in sapientiam. Deorsum in prudentiā: quasi in virū ⁊ mulierem: et vir sit superior ⁊ rege et mulier inferior et regat. ¶ Item nota differētiam inter sensualitatem et rationem. Sensualitas est ea vis anime: quē excitatꝰ sensificat ⁊ mouet/vt appetat que delectabilia sunt corpori ⁊ refugiat nocina. Ratio est illa vis anime que inter bonū et malū/verum ⁊ falsum discernit. ¶ Et a ratio derivatur hic ⁊ hec rationalis et hoc rationale. hic et hec rationabilis ⁊ hoc rationabile. Et licet ista nomina differenter accipiātur/differunt tamen: qr rationale est illud quod vtitur: vel aptum natum est vti ratione: vt homo angelus.

Differunt sensualitas ⁊ rō

Rationale. Rōnabile.

Ratiocinatio

Duo sūt in ratione.

Duplicio rōnis.

¶ Sed rationale est quod ratione agitur vel deducitur ⁊ rōnabiliter viuit. Unde multi homines sunt rationales: q; deducunt rōnē. Et scias q; homo dr rōnabilis. Angelus vero intellectualis. ¶ Mēs dicitur a meue grece quod est luna latine ſm Aug. quia sicut luna crescit ⁊ deficit varia vicissitudine commutat: in idem tñ quod fuit se quadam perfecta nouitate restituit: sic mens nunc caput somno inserit: nūc descendit ad infima. nūc sese refrenās sibi/veris falsa secernit: modo ad corporalia regēda reflectitur/ modo eternis rōnibus inspiciendis vel consoluendis adheret. ¶ Uel mens dr amentū. et componit cū ista prepositione a. ⁊ dr amens/tis. ⁊ cum de: ⁊ dr demens: ⁊ vtrūq; est idem quod insanus/a.um. ¶ Et nota differētiam inter mētem/memoriā ⁊ cogitationē. Nam mens futura preuidit: memoria preterita retinet/cogitatio presentia cōplectitur. Aliqñ tñ sumit vnum pro alio. ¶ Animus dr ab hec anima/me. et tot habēt significationes quot patet per versus. Mens. Differunt ille. Mens. Memoria. Cogitatio Animus.

Est animus ratio/sapientia/vita/voluntas
Impetus/ingenium/proponit/consulit/audet
Sit virtus/anima/spes/dispositio/cura.
Cogitat/⁊ sufflat/preconcipit/atq; figurat. Animus.

¶ hic autor describit significationes huius nominis animus/mi. Et est animus (ſm Augustinū) substātia quedam rōnis particeps: regendo corpori cōmodata/sapiētia illi⁹ extra: ⁊ suum principiū respicit/et seipm cognoscit: ⁊ q̄z tñ sit iudicio⁹ (vt extra se querat q; ipse possit viuere) intelligit/corporalib⁹ ⁊ vo passionibus consopitus/et q; sensibiles formas extra seipm adduct⁹/oblitus est quid sit ⁊ quid fuit: ⁊ qr nichil ⁊ tūd fuisse se meminit/nil pter qō videt esse credit solo sensu circa corpora: ⁊ imaginatiōe circa corpor⁹ similitudines/atq; locor⁹ varietates versat: ⁊ hoc fit in eis siue dormiēdo siue vigilādo. ⁊c. Animus. ¶ Cum vero ab hac distractione per purā intelligentiā ascenderit: in vnū se colligit. ⁊ rationalis dr anim⁹/corporis rector/rector/habitator/ ⁊ gubernator/videt se q; se/ ⁊ q; seipm seipm videt: nec querit auxiliū corporaliū/primo ab oibus corporalibus sensibilibus tanq̄ impedientibus ⁊ prestrepentibus abstrahit se ad se/vt videat se in se/vt moueat se apō se: ⁊ cum deum vult cognoscere eleuat supra se/mentis acie. Natura enī aliqd tale deus est: qualis est animus: non tamē videri (nisi sub animo) potest: nec ita videri vt animus potest. Descriptio animi superna respicientis ¶ Nota q; animus cōponit cū equus/a.um. ⁊ dr hic ⁊ hec equanimis ⁊ hoc equanime: vel equanim⁹/a.um. i. habens cōstantem animū. Uñ equanimiter aduerbium: et hec equanimitas/tatis. i. animi equitas. sal; constātia animi. Equanimis. ¶ Item cū vnus/et dr hic ⁊ hec vnanimis et hoc me. vel vnanim⁹/ma. mū. i. concors vel vnius animi. Unde vnanimiter aduerbium. et hec vnanimitas/tatis. id est vnitas animi. Unanimis. ¶ Item cū magn⁹/ ⁊ dr hic ⁊ hec magnanimis ⁊ hoc me. vel hic magnanimus/ma. mum. Unde Statius. Magnanimum eadem. id est audax vel fortis/vel magni animi. Unde magnanimiter aduerbium. ⁊ hec magnanimitas/tatis. id est animi magnitudo. Wagnanimis. ¶ Et cū pusillus. dicitur hic ⁊ hec pusillanimis ⁊ hoc pusillanime. vel hic pusillanimus pusillanima pusillanimum. Unde pusillanimiter aduerbium. ⁊ hec pusillanimitas pusillanimitatis. id est paruitas/vel debilitas animi. Pusillanimis. ¶ Et cum ex. ⁊ dicitur hic et hec exanimis et hoc exanime. id est stupefactus/territus/mortuus. Unde exanimiter aduerbium. Et hec exanimitas exanimitatis. Exanimis. ¶ Et cum longus dicitur hic ⁊ hec lōganimis ⁊ hoc longanime. Uel hic lōganimus longanima longanimum. Unde longanimiter aduerbiū. Et hec longanimitas longanimitatis. Longanimis. ¶ Et cū semis. vt hic ⁊ hec semianimis ⁊ hoc se Semianimis.

mianime. Uel semianimꝰ semianima semianimū. ⁊ sic de aliis. Et omnia ista compositꝫ sunt tertie declinationis. ⁊ bene possunt esse secūde declinationis.

Cor. ¶ Cor/a cordian grece: dicitur hoc cor cordis: et vt dicit Isidorus. Cor ideo est vicinum pulmoni: vt cum ira fellis accenditur pulmonis humore temperetur. ¶ Et nota q̄ a corde sapimus/a pulmone loquimur/a felle irascimur/a splene ridemus/a iecore nos amamus. vñ. Cor sapit/⁊ pulmo loquit/fel cō mouet iras. Splen ridere facit: cogit amare iecur. ¶ Itē scias q̄ rabbi moyses dicit q̄ celum in vniuerso est sicut cor in animali: cuius motus si ad horas quiesceret/vita corporis finiretur. Et ex hoc patet q̄ celum sydereus causat generationem ⁊ corruptionem in istis ifertoribus.

Opatiōes cordis/pulmonis fellis/splenis/⁊ iecoris.

Descriptio celi

Periculuz dormientis sup latus sinistrum.

¶ Nota cū quis incubat sinistro lateri. Epar/fel/et stomachus opprimunt cor: quod principium motus est: et inde fit grauitas: et q̄nq̄ mors subitanea. Unde plures moriūtur in lectis iacentes in tali latere dormiendo.

Vires animē.

¶ Tres sunt vires in anima. Uis naturalis/vis virilis/vis animalis. Scias itaq̄ q̄ cū corpus humanum ex quatuor elementis coposītum sit. ⁊ quodlibet elemētū vendicet sibi certam partem in corpore: sicut terra in carne ⁊ ossibus: aqua in humoribꝰ: aer in pulmone: qñ idcirco semper pulmo in motu est: qz ventilabrū est cordis: ne nimio calore cor cōsumatur. Sedes ignis est in corde: et ideo inferius est latum/et superius acutum: quā formā ignis tenet.

Quatuor elemēta in hoie.

Cor cōponit. Concoris. Discoris Excoris. Ecoris Secoris. Uecoris. Unicoris.

¶ Cor componitur cū con/et dicitur hic ⁊ hec ⁊ hoc cōcors/dis. Et cū dis. ⁊ ōr discors/dis. Et cū ex. ⁊ ōr excors dis. Et cum e. ⁊ ōr ecors/dis. Et cum se. ⁊ ōr secors/dis. Et cum ve. ⁊ dicāt vecors. Et cum re. et ōr recordor/aris. verbū deponens. Et cum vnus. ⁊ ōr vnicors. Et scias q̄ omnia illa nomina cōposita a cor/sunt generis omnis: ⁊ terminātur ablatiuū in e/vel in i/vt ablatiuo ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc vecorde vel di.

Uolūtas.

¶ Uolūtas ōr a volo vis. Et sic diffinitur volūtas ab Augustin li. lxxxiij. q. Uolūtas est animi motus nullo cogente ad aliud a[d]tendū: vel adipiscēdum. et tangitur terminus a quo cum ōr motus animi: ⁊ terminꝰ ad quem cum ōr ad aliud admittendum.

Uoluntaria. Inuoluntaria

¶ A voluntas ōr voluntarius/a.um: qō cōponitur cū in. ⁊ ōr inuolūtarius/a.ū.i.no[n] volūtarius.

Questio vtruz omne peccatū sit voluntariū.

¶ hic pōt queri vtrū omne pctm̄ sit volūtariū? Uidetur q̄ sic: qz ōr Aug. pctm̄ adeo volūtariū est quod si nō est volūtarium non est pctm̄. Item omnis m[o]tus/vel est naturalis/vel voluntarius/vel violentus: pctm̄ non est motus naturalis/nec violentus: ergo voluntarius. Item ſ non est voluntariū/non est vituperabile. Qz dicit Damasce. q̄ voluntariū est qđ nesciens per ignorantiā fit volūtarium/sed contingit peccare per volentiā ⁊ ignorantiā: sicut qui timore mortis mentitur vel fornicatur: igitur omne pctm̄ est volūtarium.

Responsio.

¶ Ad hoc respōdetur q̄ omne pctm̄ est voluntariū: sicut mōstratur. Ad hoc qđ obijcitur de peccato ignorantie ōr q̄ ignorantia facti quod est necessariū ad salutem est peccatum.

¶ Quod vero obijcitur de coactione dicendū: q̄ nō potest cogi volūtas coactione sufficienti: q̄uis efficienti: vt in illo qui timore mortis pōcit merces in mare. Duplex est enī volūtas ſm Johānem de rupella. Absoluta. quādo aliquis vult aliquid propter se. Et determinata siue collatiua: qñ aliquis vult aliqđ ꝓsideratione alicuius cause impellētis: vt propter naufragiū proijcere volumus merces in mare.

Ignorātia que ⁊ quē excusat/⁊ non excusat.

¶ Et quia ignorantia aliquando excusat/aliquādo accusat: ideo questionem istam determinādam necesse est perquirere diuisiones ignorantie. ¶ Dico ergo q̄ ignorantia alia iuris/alia facti: ⁊ hoc vel indifferentis: et ſ excusat sufficienter. vt Corin. x. c. Non intersequantes propter conscientiam vel ignorantiā necessaria ad salutē: vt ꝑcm̄ pessum ⁊ hmōi. ¶ Et circa hoc distinguēdum: qz aut non pōt vitari: sicut est in hoie quia naturitate sua caret vsu rationis: ⁊ hec excusat. Aut qz pōt vitari: sicut est Iudeis ⁊ paganis. ⁊ hoc nō excusat.

Ignorantia iuris.

¶ Ignorantia iuris subdiuiditur: quia aut est iuris naturalis: ⁊ ista nullum adultū excusat: sicut dicit Decretum. Nulli adulto licet legem naturalem ignorare/siue ius naturale. Ratio est hec: quia scribitur in corde hominis: et ideo naturaliter nullum excusat eius ignorantia.

¶ Uel est ignorantia iuris legis scripte scz diuine prophetie/euāgelij apostolice doctrine ⁊ ista excusat sicut de mortali delicto eos qui tenentur ista scire vt prelatos: ⁊ psipue epos ⁊ metropolitanos qui tenētur omnipotēti reddere rationem de ea que in eos fide et spe. ¶ Unde de episcopo querit an sciat nouum et vetus testamentū: hec accusat sicut de venialibus supplices clericos ⁊ illiteratos qui cum potuissent didicisse nō didicerunt. Unde ad Thimo iij. Attende lectioni/exhortationē ⁊ doctrinam. In nullo autem accusat laicos dūmodo non condēnant. Item est ignorantia iuris positiui vt decretorū legum que ad determinationē causarum pertinet. et ignorantia huius iuris solos iudices accusat. Item est ignorantia iuris positiui quod cōtinet mores constitutiones ecclesiasticas ad vitanda peccata: hec excusat sacerdotes habentes curas animarū et confessiones.

q lex nature scribitur in hominis corde.

Spiritus et anime/manes/perfectio vita Uis endelechia/natura/potentia/virtus Interior vel homo: predictis additur vmbra.

¶ Superius autem determinauit quomodo hec dictio anima ꝓpter diuersa sui officia diuersa sortitur vocabula: hic ponit specialē synonimationē istius nominis anima: dicens q omnia ista scz spūs. ⁊c. sunt idem quod anima. ¶ Sed nunquid vere sunt idem quod alia? Ad hoc dicim⁹ q in alia sunt quedam naturalia ⁊ quedam accidētia/et quedā vires. ⁊ ista omnia sunt idem cum anima ⁊ eandem significant ꝛm Augusti. in cap. de spū et anima. Et sunt quedam accidentalia in alia: et illa alia non est. Non est enim sua prudentia/sua temperantia/sua fortitudo/sua iustitia. Potentie anime sunt cōcupiscibilitas/irascibilitas/rōnabilitas. Uires ante sunt: sensus/imaginatio/ratio/memoria/intellectus/intelligentia. Potentie ꝓpt dici vires ⁊ econtra. ¶ Construe sic. Ac ꝓ⁹ et ⁊ preter hec que superius ponunt ꝓ anima ista q hic sequunt sunt idem qđ alia videlicet spiritus est anima: manes sunt anima id est idē qđ anima ⁊c. ¶ Spūs a spiro ris. ¶ Manes sunt anime infernales. Uel ꝛm Papiam Manes sunt vmbre vel anime mortuorū vel infernus aut sepulchra/fatuille malorum/vel nocumenta tertie declinationis: ⁊ caret singulari numero. Et dicitur a mene grece quod est defectus latine. Uel per antiphrasim: a munū grece quod est bonum latine: quia nō sunt boni immo mali quia in inferno morant. ¶ Perfectio scz iterior est alia. ⁊ dicit a perficio/cis. quia pficit hominem: qui sine illa perfectione alia nō esset. ¶ Uita est idem qđ alia ⁊ dicitur de vivo/uis. Et vita componitur cum cōtra et dicitur hoc conuitiū gū. cum t. in penultima syllaba. ¶ Et est cōuitiū dictum opprobriosum cōtra bonam vitam aliorum: vt ille dixit plura cōuitia. id est opprobriosa vel dicta opprobriosa. Et inde cōuitiolus et hoc cōuitiolū/li. diminutiuū. id est parvū conuitiū. et producit hanc syllabam ui. ¶ Uis scilicet interior est anima. Et differentia est inter vis ⁊ virtus secundum Papiam. Nam vis est anime et corporis. Sed virtus est anime. Item vis secundum eundem est potestas/violentia/virtus. Uis non habet nisi tres casus in singulari et vnicū in plurali secundum quosdam. vt sic. Nominatiuo hec vis. Accusatiuo hanc vim. Ablatiuo ab hac vi. Et pluraliter accusatiuo has vires: secundum doctrinale habet omnes casus plurales iuxta versum. Uis vim vique dabit totum plurale tenebit. et tunc declinat in plurali numero. ntō he vires. genitiuo harū virium. dtō his viribus ⁊c. ⁊ ōr a vireo/es. ¶ Endelechia est alia: ⁊ est endelechia ꝛm calcidiū: vt ait Papias ꝓfecta etas: ḡll indelechia. id est intima etas ꝛm Aristotelē absoluta perfectio. secundū Platonem anima mūdi. ⁊ dicitur endelechia ab en qđ est in ⁊ delechia quod est perfectio quasi iterior perfectio

Construction.

Manes.

Perfectio.

Uita.

Conuitium.

Conuitiosus

Uis.

Quō differunt vis et virtus.

Endelechia.

¶Et nota q̄ potest dici endelechia vel indelechia quia tantū valet ꝛ apud grecos quantū valet in apud nos. Uñ hmōi nota greca siue nothā (que predictam prepositionem habent in sui compositione) possunt scribi indifferenter/modo per en modo per in. vt encaustuz vel incaustū: entimema vel intimema emplastrū vel implastrum: energuminus vel inerguminus: et sic de aliis.

Natura et est duplex.

¶Natura est anima: et dicit a nascor eris. ¶Natura est cuiuslibet substanti specificati proprietas: et hec diffinitio intelligitur de natura naturata: quia duplex est natura scz natura naturata ꝛ natura naturās que est deus. A natura dicitur hic et hec naturalis et hoc e. et naturo/as. aui. are. i. facere naturā vel ꝑm naturam facere/et producit hanc syllabam tu. Uñ Lex ꝛ natura christus simul omnia iura. Damnant ingratum lugent et eum spernatum.

Potentia Uirtus.

¶Potentia scz interior est anima: et potentia formatur a dō huius nois potens: sic potenti addita a fit potētia. et dicitur de possum/es. est. Uirtus est idem q̄ anima. ꝛ dicitur a vireo/es. quia facit virū, virere bonis moribus et nō madere vitijs.

Hō est duplex scz interior ꝛ exterior.

¶Interior vel homo. vel pro ꝛ interior homo est animal. ¶Et nota q̄ homo est interior ꝛ homo exterior: et vterq; est homo Exterior homo est corpus hois. Homo interior est ipsa anima/homo vterq; est exterior homo et interior homo. i. corpus ꝛ anima. et hec duo vn̄ est homo.

Umbra.

¶Umbra additur. i. sociatur: predictis scilicet noibus: quia vmbra idē est quod anima. Unde Lucanus. Umbraq; erraret crassus multa.

Orcus habet manes: animabus corpora biuunt
Spiritus in celis vmbre per busta vagantur

Differunt alia/manes/spūs/ꝛ vmbra.

¶Superius autor determinauit de synonimatione istorū noim ꝛc. et quia inter ista quatuor scz manes/alia/spiritus/et vmbra: est aliqualis differētia quo ad loca (in quib' ꝓprie credunt me..e) Docet hic quomodo differūt ab inuicem. Dicens q̄ manes sunt apud inferos. et sic reperitur apud poetas. Anima ꝓprie dicitur dum modo est in corpore illud v̄getando et vuificādo. Spūs ꝓprie dicitur cū exutus est corpore ꝛ transfertur ad celum. Et vmbra est spūs qui (ꝑm poetas) semper circa mortuorū sepulchra vagat. Quis tres alas dicebant poete quēlibet hoiem habere. Unā que post mortem hominis aduolat ad stellas a quibus ortum habet. Aliā que in infernū dimittitur. Tertiā que dicitur circa busta. i. sepulchra mortui hois vagari. et hec dicitur vmbra.

Poete dixerūt hoiem habere tres alas.

Constructio.

¶Construe sic. Orcus. i. infernus: habet. i. possidet: manes. i. illas animas infernales: corpora supple humana viuūt animabus. i. per animas dum sunt in corporibus/spūs scz in celis/vmbre vagantur per busta. id est sepulchra mortuorū.

Orcus. Manes.

¶Hic orcus/ci. dicitur de orce grece quod est capere latine. ¶Hi manes pluraliter manuum manibus. ꝛc. Et dicitur de meneo grece quod est defectus latine: quia semper in defectu sunt.

Aula. Aula/vel atria/castra/palatia/regia rēgum

¶Hic agit autor de synonimatione istorū noim que ptinent ad habitationē dominorū dicens q̄ omnia ista aula ꝛc. idē significant. i. simul sūt scz virū.

¶Formatur aliter construction. sententia sic. hic docet autor quot sūt nomina synonima cū isto noie hec aula/le. quod est mansio magnatuz. Dicens q̄ atriū atrij est idē qō hoc astrū/tri. ꝛ idē qō palatiū/cij. hec regia/gie. idem est.

Constructio.

¶Cōstrue. Aula vel atria. i. atriū: numerus pro numero: castra ꝓ castro palatia. i. palatiū regia supple sunt/regum. i. regnorū dñorum et magnatū.

Aula. Atrium. Castrum.

¶hec aula/le. dicit ab altabo rege q̄ primo aulas inuenit. ¶hoc atriū/trij. ōr de attero/ris. q̄ atterit pedibus ambulātiū in ea. ¶hoc castrū/tri. ōr de

castro/as.qr castrer ibi licentia habit antiū:ne passim vagari liceat ꝙ pateāt hostibus. Dicūtur eni castra in expeditione tm̄ in plurali. Uel ꝺr castrum de castus/a/um.qr ibi tanq̄ casti debent esse: luxuria eni viros enervat. ¶ Hoc palatiū/rij.de palo/as.i.vagari ꝺr ampla domꝰ in qua multi vagari possūt. Uel dicitur a palans/tis.qui fuit rex archadie:in cuius honorem regiam cōditā palanū vocauerunt. ¶ Hec regia/gie.de rex regis ꝺr ania. Unde Ouiꝺ. Regia solis erat sublimibus alta columnis. Palatium. Regia.

Aliger/ales/auis/volucrisq̄ volatile ꝓpes. Auis.

¶ Hic docet autor quot sunt nomina synonia cū isto noīe auis Et ꝺr auis ab aueo/es.i.cupere. Dicit ꝙ ista sc̄z hic aliger aligri et cōponitur de ala ale. q̄ est pars volucris. Hoc volatile/lis.ꝙ ꝓprie est omne qꝺ volat:siue musca siue auis. Hic et hec ꝓpes/petis.a ꝓpeto/tis.ꝓprie est auis q̄ ex rapina vivit. ¶ Construe. Aliger est auis/ales est auis/q̄ pro et volucris est auis/volatile est auis/ꝓpes est auis.i.idem qꝺ auis. Aliger. Volatile. Ꝓpes. Constructio.

Si sit auis specio/capio/vel garrio iunctum Auspicor auspiciū simul auspex aucupor auceps Augur et augurium/simul auguror efficiuntur. Auis.

¶ Hic docet autor ꝙ si ista dictio auis cōponit cū istis tribꝰ ꝛbis spacio/capio/garrio: tūc ulla q̄ quūtur in sequētibus versib⁹ oriūt ab illis: vt si auis et spicio/cis.simul cōponātur.tūc deriuātur inde. ¶ Auspicor/ris.ꝛbū deponēs qꝺ idē est qꝺ diuinare per inspectionē auiū. ¶ Auspiciū.idē est qꝺ diuinatio. Auspex/cis.i.diuinator. Et ſ. capio/pis.cōponit cū ista dictione auis/tūc aucupor.i.hoc verbū aucupor/aris.ꝛbū deponēs.idē est qꝺ aues capere ¶ Et hic ꝙ hec auceps gtō huius aucupis.efficiūt.i.deriuāt. Sic si garrio cōponit cū isto noīe auis:tūc ista tria Augur/augurium/auguror.efficiunt.i.deriuantur. Augur declinat. hic ꝙ hec augur/gtō huiꝰ guris.dtō guri.i.diuinator per cātus auiū/vel gestꝰ/vel violatū. ¶ Hoc augurium/rij.i.peritia diuinādi per auiū cātus/vel gestꝰ/vel volatū. Auguror/aris.verbū deponēs taliꝫ deriuat:vt superius ꝺr. ¶ Et hic vide qualiter de hmōi augurijs ꝙ diuiationibus senserit Aug.et scribit in canone.xxvi.q.vi. Nō obseruabitis dies q̄ dicuntur egyptij aut kalēdas ianuarij: in quibꝰ sunt cātilene et cōmessatiōes: et ad inuicē dona donāt:quasi in ꝓncipio anni boni facta auguria: aut aliq̄t mēses/aut dies/aut annos/aut lune cursum:qr quicūq̄ has et quascūq̄ diuinationes/aut facta/aut augurio obseruat/aut intēdit/aut attēdit/aut consentit obseruātibus/aut talibꝰ credit/aut in eorū domū vadit/aut in suā introducit/aut interrogat/sciat se fidē christianā aut baptismū reuocasse:ꝙ paganā et apostatā.i.retro abeūtē:et dei inimicū/atq̄ irā dei incurrere in eterū:nisi ecclesiastica pnia emēdatꝰ recōsilietur. Ecce q̄ detestabilis sit q̄libet diuiatio. ¶ Cōstrue sic ꝛbus. Si specio.i.hoc ꝛbū specio cis.spexi/cere.idē qꝺ video/des.sed nō est in vsu:sit tūc tū huic noi auis/ꝙ si capio sit tūc tū huic noi auis/vl si garrio sit iunctū in ꝓpositione huic noi auis..tūc auspicor/ris. hoc auspiciū/cij/et hic et hec auspex/cis.media cor.simul pro et:hoc verbū aucupor/aris.et hic ꝙ hec anceps/ancupis.media cor.ꝙ hic ꝙ hec augur/ris.ꝙ hoc augurū/rij.simul pro et/auguror/aris.efficiūtur.i.deriuātur/vel facta sūt. Auspicor. Auspicium. Auspex. Aucupor. Auceps. Augur. Augurium. Auguror. Augustinꝰ contra icātatores

Dic archas thecas cistas vel scrinia capsas Capsula/capsella/de capsa diminuuntur. Archa

7

¶ Hic docet autor quot sunt nomina synonima cum isto nole hec archa/che. est idem quod cista/te. et idem qđ scrinū/nū. et idem qđ capsa/se. ⁊ idem qđ capsula. idem quod capsella. idem qđ theca. Et autor dicit q̄ista duo vltima scilicet capsula et capsella sunt diminutiua de hoc nomine capsa/se. ¶ Constrne. Dic thecas esse archas/vel pro et dic scrinia esse archas. Capsula idē est quod archa. ⁊ capsella qđ idem est/diminutiuū. i. sunt diminutiua de hoc nomie capsa capse. ¶ Hec et archa arche. de arceo/ces. dicitur: qr arceat. id est prohibeat vsus. ¶ Hec theca/ce. positio vel positoriū: quia ponitur aliquid vel dicitur a tego tegis. tunc non aspiratur: licut nec archa. ¶ Hec cista ciste. dicitur de hec costa coste. ¶ Hoc scrinium/nij. a scrutor/aris. Capsa capse. de capio/capis.

Constructio.
Archa.
Theca
Cista.
Scrinium.
Capsa.

Arduus. Arduus/excelsus/celsus sublimis/et altus Summus/et elatus/sublimatusqz/leuatus Est et sublatus predictis associatus.

¶ Hic autor docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine arduus/a. um. dicens q̄ omnia illa que sequuntur in versibus idem significant. ¶ Constrne. Excelsus/a. um. Et hic et hec sublimis et hoc e. Celsus/a. um. et altus a/um. Summus/a. um. Et elatus/a. um. q̄ pro et sublimatus/a. um. leuat⁹ a/um. supple sunt idem qđ arduus/a/um. et sublatus/a/um. sit associatus. i. adiunctus. predictis scilicet adiectuis: quo ad significationē. ¶ Arduus/a. um. de ardeo ardes dicitur. ¶ Excelsus de ex/et celsus cōponitur. ¶ Sublimus. de sub et limus/mi. ¶ Celsus: a cello cellis dicit vel a celo quasi celestus. ¶ Altus de alo/lis. ¶ Sūmus de supra. ¶ Elatus de effero/fers. ¶ Sublimatus. de sublimo/as. ¶ Sublatus de suffero/fers.

Arduus.
Excelsus
Sublimis.
Celsus
Alt⁹. Sūmus.

Auxiliū. Auxilium vel opem/suffragia dic vel asilum Presidium vel subsidium quibus adde iuuamen His adiumentum/simul aduitoria iunge His adminiculum/simul addas opitulamen Et de propitior fit propitiatio nomen.

¶ Hic docet autor q̄ ola nola que ponūtur hic sunt eiusdē significationis cū hoc nole hoc auxiliū/lij. de augeo/es. ui. ¶ Opē opes ab ope de ops. i. de dea terre dicitur. ¶ Hoc suffragiū/gij. de suffragor/aris. dicitur. ¶ Hoc asilus/li. cōponitur de a quod est sine: et silen quod est tractus: qr non licet aliquē trahere de loco illo: et proprie est domus refugij quā Romulus fecit Rome. Secūdo modo est ecclesia. ¶ Hoc presidiū/dij. de pśideo/des. di. ¶ Hoc subsidiū dij. de subsideo/es. di. ¶ Hoc iuuamen/nis. Hoc adiumētū/ti. hoc aduitoriū/rij. de iuuo/as. dicitur. ¶ Hoc adminiculū/li. de ad et miniculū/si⁹ ut hoc opimamēylnis. ui. de opitulor aris. verbo deponentali. ¶ Constrne. Dic suffragia. i. suffragiū: vel q̄ pro et/opē/v. pro et asilū: et auxiliū. i. idem qđ auxiliū quib⁹ noibus/adde. i. iūge presidiū: pel que pro ⁊/et subsidiū ⁊ iuuamē/simul p et: iūge his noibus hoc adiumētū/ti. ⁊ aduitoria. i. aduitoriū/rij. et hoc nomē ppiciatio qđ ꝑsimilis significationis sit cū illis. Et dermal de hoc verbo deponēti ppitior/aris. qđ idē est qđ auxiliari/vl suffragari. ¶ Adiumētū/adminiculum/et opitulamē stāt male hic. Sed autor excusat se de huiⁿ positione si

Auxiliū. Opē.
Suffragiū
Asilum.
Presidiū
Subsidium.
Iuuamen.
Adminiculū.
Opitula men
Constructio.
propitiatio.

pria in prohemio: ibi. Quod dicue. ꝛc.

Torrens flumē aqua fluuiꝰ lacus vndaq; limpha — Aqua.
Dic riuos latices puteos dic stagna paludes
Illis addatur amnis simul atq; fluentum
Est aqua stans arte stagnū stannūq; metallum
Amnis iungatur a quo mediamna vocatur
Immotas natura facit stagnare paludes.

¶ Hic docet autor q; omīa ista nola que hic ponunt cōsignificāt. i. sūt eiusdē significationis cū hoc nole aqua. Ponit etiā equiuocationē hui⁹ dictiōis stagnum in illo versu. Est aqua. ꝛc. Dicēs q; stagnū est aqua stans: ꝛ hoc p artē et ingeniū hominū. Item aliter stagnuz naturaliter fit quod innuit autor cū dicit. Immotas natura. Et late declarāt Albertus magnus sup metheoroy. vbi agit de metallis ꝛ Bartholomeus de ꝓprietatibus rerum. Itē stagnuz metallū quod vt quibusdam placet dicit stannum. Sed vere Isidorus papi es ꝛ alij nobiles autores dicunt stagnū ꝙ g ꝛ nō per n. Stannū (anglice tyn) — Differunt. Stagnum. Stannum.

¶ Constrne. torrens/flumen/fluuius/lacus/vnda. q; pro ꝛ/lympha sunt idē quod aqua. Dic riuos. id est riuū/puteos: et dic stagnū ꝛ paludes esse idē qđ aqua: et ponūt in plurali causa metri. ¶ Est aqua stans. hic est equiuocatio huius dictionis stagr_n. Constrne. S tagnū est agua stans arte. i. per artē hominū (anglice a ponde) q; pro et stannū est species cuiusdā metalli. id est quoddā metallum (anglice tyn) Amnis iungatur his a quo scz nomie hec dictio mediamna vocat id est derivatur. ¶ Et est medranna spaciū terre: circa quā vtrunq; decurrit aqua (anglice an holme) Et ꝓponit de medi⁹/a.um. quasi sita id est posita in medio amnis. Immotas ꝛc. Cōstrue. Natura facit aliquando paludes immotas. i. inobiles/stagnare. i. deuentre stagna nullo homine subueniente. Et proprie palus est cuius superficies tenuis terram cooperit subtus tamē aqua lutosa est ꝛ in parte stans ꝓpter sui spissitudinem. Et nec pondus magnum ferre potest quin illud absorbeat. — Constructio. Palus.

¶ Hic torrens/tis. de torreo/es. torrere. ¶ Hoc flumē hic fluuius. de fluo/is. ¶ Hec aqua de equus/a.um. — Torrens Flumē. Aqua.

¶ Hic lacus/ꝯ. de liqueo/es. Et est lacus aqua stāns naturaliter vel parū fluens sine habeat pisces siue non: q; sūt dicit lacus quasi locus aque. ethimo. est. Et differt a stagno ꝛ piscina. ¶ Stagnum est aqua stans artificio habēs pisces. ¶ Piscina est aqua stans carens piscibus. Unde a pisce dicitur per cō erarium. ¶ Hec vnda de eo is dicit. ¶ Hec limphꝫ a nympha n/mutata in l/ dicitur lympha. ¶ Hic puteus/tei. a puto/tas. dicitur. ¶ Hic later/ticis. a lo tus lates dicitur. — Lacus. Stagnum. Piscina. Lympha. Later.

Glares vel gipsis glis est argilla bitumen — Argilla.
Glis animal glis terra tenax/glis lappa vocatur.
Ris primum glissis tenet altera: tertia glitis.

¶ Autor docet quot sunt nomina cum isto nomine hec argilla argille. Dicit q; hec glaris glarie est idem. hoc gipsuz gipsi est idem. hec glis glissis est idē hoc bitumen bituminis est idem. ¶ Deinde ponit autor equinocationem

m ista dictiõe glis: dicit q equinocak ad tria. Nã glis est quoddã aial parũ quod per totã hyemẽ dormiẽs vigilat in estate. Glis gliris aial dicit a glisco qõ est dulce vel a glisco/cis. qõ est impinguescere: quia dormiendo pinguescit. Et habet circa collũ et sub vẽtre albũ colorẽ: ꝛ in dorso rubeũ: vt mustela. ¶ Isidorus dicit glires dicti sunt qr pingues eos efficit somnus. Nam glicere dicimus crescere: et hyeme tota dormiũt. et immobiles quasi mortui iacent. Estiuo tpe reuiuiscũt. Et gl est argilla. Et glis est lappa. ¶ Deinde dicit q glis fm diuersã suã significationẽ/diuersam habet variationẽ in gtõ. Nam glis quãdo est aial facit gliris in gtõ. et declinatur hic glis gliris. Sed quãdo est terra tenax facit glissis in gtõ. ꝛ est feminini generis. Et quãdo est lappa facit glitis in gtõ ꝛ feminini generis. Unde versus. hic animal/hec terra tenax: hec lappa vocatur. ¶ Construe sic. Glaria vel pro et gipsis pro gipsum glis faciens glissis in genitiuo: et bitumen est argilla. i. idem qõ argilla. ¶ Glis animal ꝛc. hic est equinocatio istius dictionis glis. ¶ Construe. Glis vocatur quoddã aial: et glis vocatur terra tenax: et glis vocatur lappa. Primus. i. aial glis tenet. i. habet ris. i. gliris in genitiuo. altera. i. glis quando est terra tenax tenet glissis in gtõ. Tertia. i. glis quãdo est lappa tenet glitis in gtõ. hic glis gliris (anglice a dourmous) hec glis glissis (anglice a clay) hec glis glitis (anglice a burre) ¶ Glaria fm Virgilium est argilla. i. terra humida vl lapilli parui quos fluuius trahit. ¶ hoc gipsum fm Hugo. Unde gipseus/a/um. et gipso/as/au. are. i. linire. et est grecũ nomẽ gipsum. hec argilla. le. de argos quod est propriũ nomen ciuitatis in grecia. ¶ hoc bitumen/inis. de bibo bibis.

Construcio.
Glis.
Glaria.
Gipsum.
Argilla.
Bitumen

Ahenum

Est sartago/patella/plebs/cacabus/vel ahenum
A pateo patenam dicens: coniunge patellam
Uas dico patenam: sed quod tegit est ꝛ patenam
De sarcos et ago: sic et sartago vocata
Nam sarcos grece caro dicitur esse latine.

¶ hic autor docet quot sunt nomia synonima cum isto nomine hoc ahenũ/ni. quod proprie est olla enea (anglice a brasen pot) Et dicitur de hoc es eris Dicẽs q hec sartago ginis. idem est. hec patella/le. diminutiuũ de patena est idem. hic lebes/etis. media producta est idẽ. ꝛ est masculini generis apũ Virgiliũ. Papias dicit lebes/etis. fm regulam Prisciani femininni esse. Sed Ouidius masculinũ facit. hec lebeta/te. fm Papiam est idẽ qõ lebes. Unde versus. Salue sancta lebes que nobis fercula prebes. Per hunc versũ notat feminini generis. Tertia dona facit geminos ex ere lebetes. Per hunc versũ notat masculini generis. Et dr de leuo/as. hic cacabꝰ/bi. el. dẽ. ꝛ dr de hoc camina/tis. media correpta qõ est incendiũ. qr multũ est in incẽdio. i. in igne ¶ hec patena/ne. media correpta est idẽ. hec patella/le. est idẽ. Sed patella est ꝓprie in qua frixant carnes Deinde ponit autor differẽtiã inter patenã cuius media producit: et patena. cuius media corripitur. Patena autem media producit est coopertura calicis. ¶ Deinde dicit autor q sartago/inis. cõponit de sarcos grece qõ est caro latine: et ago/agis. Unde fit. De sarcos et ago sic est sartago vocata. Sartago patella est. ¶ Cõstrue. Sartago/patella/lebes/vel cacabus est idem qõ acen. hic cacabus/bi. de caro/nis. ꝛ hoc camũ/tis ꝛponitur. hec lebes/etis. est grecũ. vel dicitur de leuo/as. Cetera plana sunt. Dicẽs. i. fm dicens. patenã a pateo/es. supple derivari. cõiunge patellã

Ahenum.
Lebes.
Cacabus.
Patena.
Patella.
Sartago.
Constructio.

quod idem est quod ahenū. ¶ Vas dico. ꝛc. ¶ Construe. Ego dico patenam cuius media corripitur esse vas scilicet ahenum vel cacabum. Sed dico patenam cuius media producitur esse illud quod tegit supple: calicem scilicet cooperculuz calicis. ¶ De sarcos. Construe. Hec sartago/inis. est vocata sic de sarcos grece et ago agis. Nam sarcos grece dicitur esse caro latine. id est idem quod caro.

Affecto vel amo capio desidero glisco
Opto vel admiroꝛ aueo vel gestio capto
Ambio quod facit ambitio simul ambitiosus.

Affecto.

¶ Autoꝛ docet hic quot sunt verba eiusdē significationis cū hoc verbo affecto/as. dicēs q̄ omnia illa que ponunt in ꝟsibus/dicit ꝙ in tertio versu q̄ hec ambitio/onis. idē est quod cupiditas/atis. descēdit ab hoc ambio/bis. idem quod cupere. ¶ Construe. Amo/cupio/desidero/vel glisco/opto vel admiroꝛ/aueo vel gestio/capto/et ambio: qb ꝟbū facit. i. deruat ex se ambitio: simul pro ꝙ ambitiosus: omnia ista sunt idē quod affecto/ctas. aui. are. verbū frequentatiuū. Et formatur ab vltimo supino huiꝰ verbi afficio/cis. scz affectu. u in o fit affecto/ctas. ¶ Afficio cōponit de ad et facio/cis. Et significat tria: vt ptz p̄ versum. Afficit informat/punit/cupit: hec tria signat. ¶ Amo/as. cōponitur cum ad. et ōr Adamo/as. et cū re. ꝙ ōr reamo/as. Et aliquādo interponitur d/et ōr redamo/as. i. iterꝝ amare. ¶ Cupio/pis. pīi. vel piui. cupere/pitū. pitu. habet preteritū ꝙ supinum ad modū quarte cōiugationis.

Ambitio.
Constructio.
Afficio
Amo.
Cupio

¶ Desidero/as. ꝓponit de de/et sidero/as. quod non est in vsu: quod descendit ab isto nomie hoc sydus/eris. ¶ Glisco/cis. cere. caret preterito ꝙ supino. Vnde ꝟsus. Glisco preteritū conqueri tolle supinū. Sensus est q̄ glisco non habet preteritū: conqueri quod est preteritū de conquinisco/cis conqueri/conquinisce re. i. caput inclinare. Unde ꝟ. Cum caput inclino me cōquinisce re dico. Et non habet supinum. ¶ Opto/tas. componitur cum ad/et dicitur adopto adoptas. et exopto/tas. ¶ Admiroꝛ/aris. componitur de ad/et miroꝛ/aris. verbum deponens. ¶ Aueo/es. ui. auere. id est cupere. Unde quidā dixit. Si dare multa potes quicquid auebis habes.

Desidero
Glisco.
Opto.
Admiroꝛ.
Aueo.

¶ Gestio/tis. tiui. tire. quarte coniugationis dicitur de gero geris.
¶ Capto frequentatiuum est de capto/pis. captu. u in o fit capto/tas.
¶ Ambio/bis. bui. bire. interposita b/causa euphonie.

Gestio
Capto
Ambio.

¶ Et hic nota q̄ ola cōposita de eo/is/ire. habent e ante o: vt transeo/abeo/exeo/ineo: preter ambio quod habet i ante o. Item omnia corripiunt i/ante tuum in supinis: vt trānsitum/tu. exitū/tu. media correpta preter ambio quod producit i ante tum/tu. media producta.

Notabile de ꝓpositis a verbo eo/is/ire.

¶ Item eo/is. cū suis cōpositis facit participiū pītis tpis terminare gtīm in untis. vt iens/euntis: obiēs/obeūtis: subiēs/subeūtis: preter ambio quod facit gtīm participij sui in entis: vt ambiens ambientis. Ūñ ꝟ. Semꝝ iens cum prole sua formabit euntis. Ambio lege caret quod in entis dat genitiuum.

Est rectoꝛ currus auriga vereda: veredus.
Plaustrum plaustellū subit illis annumerandū
De vcho de reda dictum reoꝛ esse veredam
Aurigeꝙ suum dant aures et rego nomen.

Auriga.

Synoni. B.j.

m ista dictiõe glis: dicit q equinocak ad tria. Nã glis est quoddã aial paruũ quod per totã hyemẽ dormiẽs vigilat in estate. Glis gliris aial dicit a glisco qđ est dulce vel a glisco/cis. qđ est impinguescere: quia dormiendo pinguescit. Et habet circa collũ et sub vẽtre albũ colorẽ: et in dorso rubeũ: vt multi dicũt.

¶ Isidorus dicit glires dicti sunt qr pingues eos efficit somnus. Nam glisscere dicimus crescere: et hyeme tota dormiũt. et immobiles quasi mortui iacent. Estiuo tpe reuiuiscũt. Et gl est argilla. Et glis est lappa.

¶ Deinde dicit q glis ſm diuersã suã significationẽ diuersam habet variationẽ in gtõ. Nam glis quãdo est aial facit gliris in gtõ. et declinatur hic glis gliris. Sed quãdo est terra tenax facit glissis in gtõ. et est feminini generis. Et quãdo est lappa facit glitis in gtõ et feminini generis. Unde versus. hic animal/ hec terra tenax: hec lappa vocatur.

Construccio. ¶ Construe sic. Glaria vel pro ẽt gipsis pro gipsum glis faciens glissis in genitiuo: et bitumen est argilla. i. idem qđ argilla.

Glis. ¶ Glis animal ẽ. hic est equinocatio istius dictionis glis.

¶ Construe. Glis vocatur quoddã aial: et glis vocatur terra tenax: et glis vocatur lappa. Primus. i. aial glis tenet. i. habet ris. i. gliris in genitiuo. altera. i. glis quando est terra tenax tenet glissis in gtõ. Tertia. i. glis quãdo est lappa tenet glitis in gtõ. hic glis gliris (anglice a dourmous) hec glis glissis (anglice a clay) hec glis glitis (anglice a burre)

Glaria. Gipsum. ¶ Glaria ſm Virgilium est argilla. i. terra humida vl lapilli parui quos fluuius trahit.

Argilla. ¶ hoc gipsum ſm hugo. Unde gipseus/a/um. et gipso/as/aui. are. i. linire. et est greci nomẽ gipsum.

Bitumen hec argilla. le. de argos quod est propriũ nomen ciuitatis in grecia.

¶ hoc bitumen/inis. de bibo bibis.

Ahenum

Est sartago/patella/plebs/cacabus/vel ahenum
A pateo patenam dicens: coniunge patellam
Uas dico patenam: sed quod tegit est patenam
De sarcos et ago: sic et sartago vocata
Nam sarcos grece caro dicitur esse latine.

Ahenum. ¶ hic autor docet quot sunt nomia synonima cum isto nomine hoc ahenũ/ ni. quod proprie est olla enea (anglice a brasen pot) Et dicitur de hoc es eris Dicẽs q hec sartago inis. idem est. hec patella/le. diminutiuũ de patena est idem. hic lebes/etis. media producta est idẽ. et est masculini generis apũ Virgiliũ. Papias dicit lebes/etis. ſm regulam Prisciani feminini esse. Sed Ouidius. masculinũ facit. hec lebeta/te. ſm Papiam est idẽ qđ lebes. Unde ysidorus. Salue sancta lebes que nobis fercula prebes. (per hunc versũ notat feminini generis. Tertia dona facit geminos ex ere lebetes. Per hunc versũ notat masculini generis. Et dr de leuo/as. hic cacab' /bi. el. dẽ. et dr de hoc camina/tis. media correpta qđ est incendiũ. qr multũ est in incẽdio. i. in igne

Lebes.

Cacabus.

Patena. Patella. ¶ hec patena/ne. media correpta est idẽ. hec patella/le. est idẽ. Sed patella est ppie in qua frixant carnes Deinde ponit autor differẽtias inter patenã cui' media producit: et patenam cui' media corripitur. Patena cuius media producit est coopertura calicis.

Sartago. ¶ Deinde dicit autor q sartago/inis. cõponit de sarcos grece qđ est caro latine: et ago/agis. Unde ysidorus. De sarcos et ago sic est sartago vocata. Sartago patella est.

Constructio. ¶ Cõstrue. Sartago/patella/lebes/vel cacabus est idem qđ acetum. hic cacabus/bi de caro/nis. et hoc camina tis ponitur. Hec lebes/etis. est grecũ. vel dicitur de leuo/as. Tertia plana sunt. Dicẽs. i. ſm dicens. patenã a pateo/es. supple dr uari. cõiunge patellã

quod idem est quod ahenū. ¶ Vas dico. ꝛc. ¶ Construe. Ego dico patenam cuius media corripitur esse vas scilicet ahenum vel cacabum. Sed dico patenam cuius media producitur esse illud quod tegit supple: calicem scilicet cooperculuz calicis. ¶ De sarcos. Construe. Hec sartago/inis. est vocata sic de sarcos grece et ago agis. Nam sarcos grece dicitur esse caro latine. id est idem quod caro.

Affecto vel amo capio desidero glisco — Affecto.
Opto vel admiror aueo vel gestio capto
Ambio quod facit ambitio simul ambitiosus.

¶ Autor docet hic quot sunt verba eiusdē significationis cū hoc verbo affecto/as. dicēs q̄ omnia illa que ponunt in ꝓsibus/dicit ꝙ in tertio versu q̄ hec ambitio/onis. idē est quod cupiditas/atis. descēdit ab hoc ambio/bis. idem quod cupere. ¶ Construe. Amo/capio/desidero/vel glisco/opto vel admiror/aueo vel gestio/capto/et ambio: qđ ꝓ vū facit. i. deruat ex se ambitio: simul pro ꝙ ambitiosus: omnia ista sunt idē quod affecto/ctas. aui. are. verbū frequentatiuū. Et formatur ab vltimo supino huius verbi afficio/cis. scz affectu. u in o fit affecto/ctas. ¶ Afficio cōponit de ad et facio/cis. Et significat tria: vt ptz q̄ versum. Afficit informat/punit/cupit: hec tria signat. ¶ Amo/as. cōponitur cum ad. et ōr Adamo/as. et cū re. ꝙ ōr reamo/as. Et aliquādo interponitur d/et ōr redamo/as. i. iterꝙ amare. ¶ Cupio/pis. pīj. vel piui. cupere/pitū. pitu. habet preteritū ꝙ supinum ad modū quarte cōiugationis. ¶ Desidero/as. ꝓponit de de/et sidero/as. quod non est in vsu: quod descendit ab isto nomine hoc sydus/eris. ¶ Glisco/cis. cere. caret preterito ꝙ supino. Unde ꝓlus. Glisco preteritū conquexi tolle supinū. Sensus est q̄ glisco non habet preteritū: conquexi quod est preteritū de conquinisco/cis. conquexi/conquinisce re. i. caput inclinare. Unde ꝓ. Cum caput inclino me cōquinisce re dico. Et non habet supinum. ¶ Opto/tas. componitur cum ad/et dicitur adopto adoptas. et exopto/tas. ¶ Admiror/aris. componitur de ad/et miror/aris. verbum deponens. ¶ Aueo/es. ui. auere. id est cupere. Unde quidā dixit. Si dare multa potes quicquid aueris habes. ¶ Gestio/tis. tiui. tire. quarte coniugationis dicitur de gero geris. ¶ Capto frequentatiuum est de capio/pis. captu. u in o fit capto/tas. ¶ Ambio/bis. biui. bire. interposita b/causa euphonie.

Affecto. Amo. Cupio. Desidero. Glisco. Opto. Admiror. Aueo. Gestio. Capto. Ambio.

¶ Et hic nota q̄ ola cōposita de eo/is/ire. habent e ante o: vt transeo/abeo/exeo/ineo: preter ambio quod habet i ante o. Item omnia corripiunt i/ante tum in supinis: vt trānsitum/tu. exitū/tu. media correpta preter ambio quod producit i ante tum/tu. media producta.

Notabile de ꝓpositis a verbo eo/is/ire.

¶ Item eo/is. cū suis cōpositis facit participiū pūtis tpis terminare gtiū in untis. vt iens/eūntis: obiēs/obeūtis: subiēs/subeūtis: preter ambio quod facit gtiū participiū sui in entis: vt ambiens ambientis. Unū ꝓ. Semꝙ iens cum prole sua formabit euntis. Ambio lege caret quod in entis dat genitiuum.

Est rector currus auriga vereda: veredus. — Auriga.
Plaustrum plaustellū subit illis annumerandū
De veho de reda dictum reor esse veredam
Aurigeꝙ suum dant aures et rego nomen.

Synoni. B.j.

Synomina magistri
Sunt supra partes epiredia reda dicta.

Auriga. Uereclus. Reda.

¶ Hic docet autor quot sunt verba synonima cum isto nomine hec auriga/ aurige. Et est auriga ille qui ducit currum (anglice a carter) ¶ Hic vereclus vereci. id est auriga: et etiam equus vehens redam dicitur vereclus secundum hugut. in cap. de veho vehis. ¶ Hec reda/rede. de redo/redis: vel potius de hec rota rote. Et est reda quatuor rotarum. Et quia sollicitudo aurige est circa ducendo currus: docet quot nomina ponuntur pro curru. Dicit ergo q currus/plaustrum/et plaustellum/sive plostellum: et reda: que omnia regenda ad officium aurige requiruntur: sunt synonima et significantia pro uno et eodem sumunt. Deinde dicit. Uereclus componit de veho/vehis/vexi. ere. id est ducere: et hec reda/de. vnde vereda quasi vehens. id est ducens redam. id est currum. Et hec auriga/aurige/componit de hec auris/auris: et rego/regis. quia auriga regit equum ad tactum auris cum virga. ¶ Item epi. quod est supra componit cum hec reda: et dicit hoc epiredii/dii: Et est epiredium operimentū quoddam quod collis equorū imponi solet ne trahendo ledant (anglice an homera.) ¶ Construe sic. Uereda est auriga. i. rector curr⁹: et vereclus est auriga: plaustrū/plaustellū quod est diminutiuū de plaustro subdit annumerandū illis sex currui et rede. ¶ De veho. vis. vexi. i. credo vēredā. id est hoc nomen veredā esse dictum de hoc verbo veho vehis: et de reda/de. ¶ Aurige. vis. Construe. Aures. i. hec dictio auris: et rego. i. hoc verbū rego: dant aurige. i. dictioni aurige: nomē suum. i. denominationē suam.

Epiredium. Constructio.

Currus. Plaustrum.

¶ Currus dicit de curro/curris. quia videt currere cum trahit. ¶ Plaustrū a plaudo/dis. vnde plaustellum diminutiuū de plaustrum.

Aper.

Porcus aper verres: mas et sus/porcaq; scropha.
Femina/sus/sucula/porcellus diminuuntur.
Sus suis ex illa caro dicitur esse suilla.
Scropha parit fetum: morbus quoq; scropha vocatur.
A scrobe dic scropham: cui rostro terra cauatur.
Aut quia verrit humū: verres de verro vocatur.

¶ Autor docet de consignificatione dictionū huius dictionis aper/pri. que idem est quod hic porcus/ci. idē quod verres/ris. et idem quod sus suis: ⁊m quod est masculini generis. idē quod aper (anglice a bore) hec porca/ce. hec scropha (phe. ⁊ sus suis ⁊m q⁹ est femini gris: id est signi. (anglice a sowe) qz plus declinat hic ⁊ hec sus suis sīgt masculū et puellam inter porcos. Deinde illa nomina que ex istis deriuant et diminuat sex sucula que est diminutiuū de hec sus suis: et hic porcellus/li. diminutiuum de hic porcus/porci. Et sull' que vocantur carnes suis: dicitur de sus/suis. et hoc per medium/quia de ius suis dicit minus/a. um. dicit sullus/a. um. et hec sullla/le. diminutiuum. Postea ponit autor equiuocationem in ista dictione scropha/phe. dicens q scropha in una sīgnione est sus: in alia significatione est morbus quidā. Deinde docet vnde scropha et verres deriuantur dicens q⁹ ⁊ de hic scrobs/bis. i. fouea: qz libenter foueas incolit. vel ⁊m alios ⁊ a scro scrio quē solet emittere. Uerres ⁊ de verro/ris. qz verrit humū cū rostro suo. i. sulcat terram cū rostro suo. ¶ Construe. Porcus. i. hoc

Sucula. Porcelli⁹. Porculus. Sullus Sull⁹/la. lū. Scropha.

Constructio.

nomen porcus/ci.aper.i.hoc nomen hic aper.verres.i.hoc nomẽ hic verres/ris.et sus mas.i.hoc nomẽ sus fm quod est masculini ghis scz sigt idem siue vnũ(anglice a boze) Porca.i.hoc nomen porca/ce.q̃ pro et scropha.i.hoc nomen scropha/phe.et sus femina.i.hoc nomen sus fm quod est feminini ghis scz sigt vnũ(anglice a sowe) Sed sucula et porcellus diminuũtur.i.sunt diminutiua de sus fuis:porcellus et porcus/ci. ¶Sus suis.ɔ̃.Construe.Sus supple facit suis in gẽ:et caro ex illa scilz sue ỽ.i.vocatur suilla/le. Scropha.i. sus parit.i.profert/fetum.i.partũ/quoq̃ pro et scropha vocatur quidã mor bus. ¶A scrobe.Construe.O lector dic scropham deriuari a scrobe.i.ab hoc nole scrobs/bis.id est fouea vel cauea/cui.i.a qua/terra canatur.id est fulcatur vel perforat. ¶Aut quia.ɔ̃.Construe. Aut pro et verres.id est hoc nomen verres vocatur.id est dicitur de verto/ris.id est fulco/as. vel quia euertit terram sicut lues faciunt:quia verrit.id est fulcat/humum. id est terram cum rostro suo. ¶Porcus quasi spurcus dicitur.id est vilis:quia vile animal est et assuete satiat se vilibus. Porcus quasi puro carẽs: vel pus custos. Uel porcus dicitur de puro per contrariũ:quia munime fit purus: immergat enim le sceno.id est stercore. Hic porcarius(anglice a swyneherde)hec porcaria. Porcus. Porcarius.

¶Aper dicitur de aperio/ris.rui.rte.q̃ rostro aperit terram. Uel secũdum Isidorum aper a feditate dicitur:quia bestia fera est. Unde aprinus/na.nũ. possessiuum.ad aprum pertinens.Et hec aprina caro apri (anglice braune.) Aper. Aprinus

¶Sus a subigo/gis.dicitur:eo q̃ terra subacta estus acquirit. Uel secundũ Isidorũ dicit de suo/suis/sui/suere:quia ex cetis eius sotulares sumunt. Sus.

Est verues aries:cui virtus est generandi
Fit bina de dente bidens dic inde bidental.
Fulmen vbi cecidit: vel victima facta bidentum
Sacrificans ouat/ex ouibus fit ouatio plausus
Sed cum balatu balantem balo figurat
Uerues in capite vermen gerit/arietat inde
Hinc veruecine carnes dicuntur ouine. Uerues.

¶Hic docet autor q̃ ista nomina verues/bidens/ouis/balans:sunt idem cũ ariete.Et deriuatur balans de balo/as.ani.are.quod est proprium clamare ouium.Et balans est participium de balo/as. sed in priori sensu scilicet pro ariete vt oue tenetur substantiue. In ista significatione participali tenetur adiectiue:et quando tenetur substantiue declinatur hic balans/tis.p mascu lo.hec balans/tis.pro famella.Et a balo/as. hic balatus/tus.tui.id est clamor ouium. ¶Sed cum balatu.ɔ̃.Construe. hoc verbum balo/as.figurat id est formal balantem.id est istam dictionem:hic balans cum balatu.id est cum ista dictione balatus/balatus/balatui: concordant in significatione cũ hoc nomine hic aries arietis, media correpta.Et dicit vndé deriuatur:et primo incipiẽs ab hoc nomine aries.Dicit q̃ aries dicitur de ares grece:quod est virtus latine:quia mest sibi virtus generandi. ¶Bidens dicitur de bis:et dens dentis:et nõ de binus/bina/binum:et dens/tis.sed dicitur bidens quasi binos dentes habens:qr habet inter octo dentes duos altiores alijs. Et q̃ non componitur de binus/bina/binum:et dens/dentis patet. Quia bidens corripit primã syllabam:et binus producit primam syllabam. Sed componitur de illo aduerbio numerandi bis: quod corripitur/et de dens dentis. Balans. Construccio. Aries. Bidens

Bidental. Ouis.

Et de bidens/tis. deriuatur hoc bidental/alis. media producta: quod est locus vbi fulmē cadit: vel vbi oues q̄ bidētes sacrificabant antiquitus. ¶ Ouis ꝑm assi. ōr de offero offers: eo q̄ offerebatur diis apud antiquos. Uel ouis ōr de ouo/as. are. aui. idē qō gaudere: q̄ sacrificātes ones ouabāt. i. gandebāt

Uerues.

Et de ouo/as. ōr hec ouatio/onis. i. plausus vel gaudiū. ¶ Uerues ōr ab eo q̄ vehit. i. gerit verubē in capite: cuius ꝓpter ictu verueces seinuicē pugnātes cōcutiūt: q̄ cū magno impetu feriūt. Uel verues ōr a virib⁹: eo q̄ ceteris ouib⁹ sit fortior. Uel ōr eo q̄ sit vir ouiū. i. spon. as. ¶ Cōstrue. Uerues est aries: cuius arieti ꝓtus. i. ptās generādi est. Bidēs fit de bino dente. i. ōr q̄ hz binos dentes altiores inter octo. Sed cōponitur vt dixi de bis: q̄ dens/tis. Tu dic inde. i. de bidens hoc bidental supple esse locum vbi fulmen cecidit: vel locū vbi victima. i. sacrificiū/bidentiū. i. ouiū fuit facta. i. frequentata. ¶ Sacrificans. q̄ē Sacrificās. i. aliquis/sacrificans. i. faciēs sacrificiū ex ouibus: ouat. id est gaudet. Et per hoc inuit auto: q̄ ouis ōr ab ouo/as. Ouatio. i. hoc nomen verbale quod idē est quod plausus. i. gandiū/fit. i. factū. ¶ Uerues. q̄ē. declinatur hec veruex/cis. ci. media producta. Et inde dicitur verueci⁹/a. um. nomen possessiuum aliquod pertinens ad veruecem: et carnes veruecine. i. de veruece. ¶ Cōstrue. hinc veruecine. q̄ē. hinc. id est inde q̄ veruex est ouis: veruecine carnes dicuntur ouine. Et scribitur veruetis in gō per t. Cōstrue. Uerues vehit. id est gerit verubē in capite suo/inde. id est ea causa arietat. i. ille veruex arietat. i. percutit cum capite suo/quodcunq; fuerit sibi obiectum. Et est pes procelcumaticus constans ex quatuor brevibus: et ponitur pro dactylo: quia equipollet ei in temporibus.

Ouatio. Uerueeinus. Constructio.

Astruo. Assero. Annuo. Concedo. Autorizo.

Astruit/affirmat/asseuerat: tria sunt hec
Asserit est quartū: que signant quatuor vnum
Annuo/concedo: simul autorizo tibi do.

Constructio.

¶ Autor docet hic q̄ ista quatuor verba/astruit quod cōponitur cum ad: et struo/is. et affirmat quod componitur cum ad et firmo/as. asseuerat qō cōponitur de ad/et seuero/as. quod in simplici non est in vsu/sed in compositione vt hic: et cōponitur cum per: et ōr perseuero/as. Assero/ris. rui. rere. compositur cum ad et sero/ris. ¶ Construe. hec tria verba scz astruit/affirmat et asseuerat sunt: et asserit est quartū scz verbum: que quatuor scz verba signant vnum scz significatione. ¶ Astruo facit astruxi in preterito: et astructum/astructu: in supinis. Assero/asseris: facit asserui in preterito et assertū assertu/in supinis. ¶ Annuo/is. nui. ere. annuitum/tu. in supinis: quod componitur de ad/et nuo/is. quod non est in vsu. ¶ Concedo/dis. cessi. dere. cessum. su. in supinis. quod componitur de con/et cedo/dis. cessi. cedere. cessum/cessu. in supinis. ¶ Autorizo/as. are. Ista tria verba significāt idem quod predicta quatuor verba. Construe. Ego do tibi annuo/concedo: simul pro et autorizo in consimili significatione cum predictis q̄tuor verbis. ¶ Autorizo/as. de autor autoris dicitur.

Abdico. Abnuo.

Abdicat econtra/negat/abnuit/inficiatur.
Obuiat et renuit/his vnum significatur.
Et contradicit: his abnegat associatur.

¶ Autor docet hic que sunt verba eiusdē significationis cū hoc verbo abdico/as. Et dicit q̄ ista nego/as. abnuo/is. quod componitur de ab et nuo/nuis.

¶ Inficior/aris. verbū deponens: et cōponitur de in/ꝙ facio. ꝫm Catho. et in de inficie/arum. i. treuge/vel negationes denegate: vel fracte: et caret singulari numero. ¶ Obuio/as. aui. are. verbū neutrū: et cōstruitur cū dto casu. et obuio/as. contraire. vt cum dico talis obuiauit mihi in vico. Similiter est cōtradicere: vt cū dr. Dicta tua obuiant ratiom. i. cōtradicūt. Et componit de ob/et via vie. Et dr de obuius/a. um. quod ꝙ sic componitur. ¶ Renuo/is. renui. ere. componitur de re et nuo/is. et non habet supina ad vsum: tamē ꝫm artem habet scz renuitum/tu. ¶ Contradico: de contra/et dico/cis. componit. ¶ Abnego/as. aui. are. de ab et nego/as. cōponitur. ¶ Nota ꝙ ista verba que hic ponuntur sunt contraria in significatione verbis: in significatiōe locatis. scilz abstruit ꝛc. Quia dicunt affirmatiuam: ista dicunt negatiuam. ¶ Construe. Unum. i. vna res significatur: hic. i. in his verbis scz abdicat. negat/abnuit/inficiatur/obuiat/et renuit. econtra. i. contra significationem superiorum verborum scz astruit ꝛc. Et contra dicit associatur his verbis/abnegat associatur his verbis. ¶ Abdico/as. componitur de ab/et dico/as. cuius prior syllaba corripitur. ¶ Et dico/as. habz tres significatiōes: vt in hoc versu. Hec dico signat: confirmo/: opulo/sacro.

Inficior.

Obuio.

Renuo.

Contradico.

Abnego

Abdico.

Cum suffragatur/iuuat/adiuuat/auxiliatur Subuenit addatur/succurrit propitiatur Si permittatur a metris opitulatur.

Auxilior.

¶ hic docet autor quot sunt verba eiusdem significationis cū isto verbo auxilior/aris. Dicit ꝙ suffragor/aris. qđ ꝓponitur de sub/ꝙ hic fragus/gi. Et est fragus patella que est in genu. Et inde dr hec suffrago/mis. i. poples. Unde poples facit poplitis in genitiuo (anglice a hamme) idē est: et est deponens. Et inde venit hoc suffragiū/gii. i. auxilium. ¶ Juuo/as. iuui/iutum/tu. in supino. et inde hoc iumentum/ti. pro auxilio. Et iumentum/ti. i. equa/vel aui mal auxiliare. ¶ Adiuuo/as. adiui/adiutū. tu. Et adiutor adiutrix: nomina verbalia. Et hoc adiumentum/mis. Et cōponitur de ad et iuuo. ¶ Subuenio/nis. et est idem cum auxilior/aris. Subuento facit subueni in ꝑterito media ꝑducta: et subuentū/tu. in supino. Et cōstruitur cū dto: vt subuento tibi. Et inde hec subuentio/onis. et subuentor/subuentrix: verbalia. Et cōponit subuenio de sub/et venio/nis. nire. et retinet dictionē et litteraturā simplicis ꝑōes modos: et tpa. ¶ Succurro/ris. succurri/succursum/su. Unde hic succursor/oris. Et hic succursus/sus. sui. i. auxilium. Succurro est idem qđ auxilior aris: et est verbum medū: et cōstruitur cū dto. Succurre mihi domine. ¶ Propitior/aris. verbum deponēs: est idem qđ auxilior: et opitulor/aris. idē est qđ auxilior/aris. Et dicitur opitulor de opus: et tulo/lis. qđ non est in vsu. Propitior dicitur de propitius/a. um. ¶ Nota ꝙ opitulor habet primas tres syllabas breues. ideo non potest stare in versu. Sed autor qui posuit illud in versu: excusat se dicens. Si permittatur a metris ꝛc. ¶ Construe. Juuat scz auxiliatur. id est idem qđ auxiliatur/et adiuuat cum suffragatur. est idem quod auxiliatur/subuenit addatur. id est iungat illis: et succurrit supple addatur: et opitulatur addatur illis: si illud scilicet opitulatur: permittatur. id est tolleretur a metris. scilicet a metro secundū quod debet penultima istius dictionis opitulatur: prout st. et hic in versu producī.

Suffragor.

Fragus.

Poples.

Juuo.

Adiuuo.

Subuentor

Subuentrix.

Succurro.

Succursor

Succursus.

Propitior.

Opitulor.

Notabile.

Constructio.

Subtrahit/et tollit/subducit/et eripit/aufert Surripit/et spoliat/asportat res alienas Priuat/predatur/defraudat eis sociatur.

Aufero.

Subtraho
Tollo.
Subduco.
Eripio
Surripio.
Spolio
Asporto.
Priuo
Predor.
Defraudo.
Constructio.

¶ Hic docet autor quot sunt verba consignificantia sine synonima cum isto verbo aufero/fers.abstuli/auferre/ablatus/tu.in supinis. Dicit q̄ subtrahis.subtraxi/subtractus/tu. est idem quod aufero. ¶ Subtraho est verbum actiuum. Et componitur de trahо/trahis/traxi. ¶ Tollo/lis. est idem et est actiuum. ¶ Subduco/cis. est idem. Et componitur de sub/et duco/ducis. ¶ Eripio/eripis/eripui/ereptū/tu.est idem. Et cōponitur de e prepositione ⁊ rapio/pis.quod est actiuum. ¶ Surripio/pis. componitur de sub et rapio/rapis.quod est actiuum. ¶ Spolio/as. aui.idem est. Inde hoc spolium/ij. ¶ Asporto/tas.aui.are.est idem. Et dicitur asporto de ab/⁊ porto/portas. ¶ Priuo/as.aui.are.est idem. ¶ Predor/aris/predatꝰ sum/predari.est idē. Et dicitur de hic predo/nis. ¶ Defraudo/as.aui.are.est idem. Et cōponitur de de/⁊ fraudo/as.quod dicitur de hec fraus fraudis. ¶ Construe. Subtrahit est aufert.id est idem quod aufert/tollit/subducit/⁊ eripit sunt idem qđ aufert/surripit/⁊ spoliat/et asportat sunt idem qđ aufert res alienas. per istum actiū casum innuit autor q̄ ista verba regunt actiū casum: vt dicendo Fur subtrahit res alienas:⁊ sic de ceteris verbis. ¶ Priuat. Construe. Priuat hoc verbum sociatur eis sex verbis precedētibus;et predatur sociatur;⁊ defraudat sociatur eis.

Alloquor. Conuenit alloquitur/pariter cōpellit/et inter pellat/et affatur predictis associatur.

Conuenio.
Conuenit.
Compello.
Interpello.
Affor.
Constructio.

¶ Hic autor docet q̄ ista verba cōuenit/cōpellat/interpellat/et affatur:conuenunt in significatione cum hoc verbo alloquor/ris qđ est deponēs. Et cōponitur de ad ⁊ loquor/ris. ¶ Cōuenio/nis.ire.uent.uentū.tu.in significatione qua hic sumitur est actiuum: vt cōuenio te:et tu conuenieris a me.bñ ōr. Sed conuenire in alia significatione est simul venire: et tunc est verbū neutrum tantū. Item cōuenit aliquādo est verbum impersonale:⁊ tūc est idem quod cōtingit. Unde Pamphilus. Conuenit vt nostros queras quasi nescia casus. ¶ Compello/las.lare.aui.verbum actiuum. Et componitur de con/⁊ pello. Interpello/as.verbum actiuum. Et componitur de inter ⁊ pello/as. ¶ Affor/aris.verbum deponens componitur de ad et for/faris.id est loqui. ¶ Construe. Cōuenit.i.hoc verbum cōuenit est alloquitur.i.idē qđ alloquit pariter ꝑ simul/et cōpellat.est simul alloquitur. Interpellat est alloquitur/ et affatur.id est hoc verbum associatur predictis verbis.

Augeo. Auget et augmentat exaggerat et coacernat Aggregat accumulat congestat congerit addit Amplat amplificat apponit et adiecit vnit Cum suprādictis assint adiungit adunit.

Auget
Autor.
Autrix.
Augmento.
Exaggero.
Coacerno.
Aggrego.
Accumulo
Congesto.

¶ Hic docet autor q̄ ola ꝟba superi⁹ posita sūt eius dē figtionis cū isto ꝟbo augeo/ges.auxi.gere.auctum/tu.in supinis. Augeo ꝓponitur cum ad/et ōr adaugeo/ges. Et cuius est ⁊ ōr exaugeo/ges. Ab augeo/ges.ōr hic autor/oris. hec auctrix/cis. hec auctio/onis.nola verba alta. Et hoc augmētū/ti. Augeo/ges.verbum actiū est cū oibus suis cōpositis. ¶ Augmēto/as.de hoc augmentū/ti.ōr. ¶ Exaggerat componitur de ex/et aggero/ras. ¶ Coacernat cōponitur de ad et grego/as.qđ ōr hic grex gregis. sed in simplici non est in vsu. ¶ Accumulo/as.de ad cōponit/et cumulo/las.qđ ōr de hic cumulus/li. ¶ Cōgesto/as.est verbū frequentatiuū/⁊ formatur ab vltimo supino huius verbi aggero/ris.gessi.gerere.congestū/tu.n in o fit cōgesto/tas.taui.tare.

¶ Congero/ris.componitur de con et gero geris gessi gerere gestum gestu. Congero
¶ Addo/dis.componitur de ad et do das. ¶ Amplio/as.derivatur ab am= Addo.
plus/a.um.amplificus/a.um.componitur de amplus/a.um.et facio/facis. Amplio.
Appono/nis.de ad et pono/nis. ¶ Adjicio/cis.adieci in preterito:adiectum Appono.
tu.in supinis/componitur cum ad et iacio iacis.ieci.ere.tertie cõiugationis. Adjicio.
¶ Nota q̃ adjicio/cis.scribitur in secunda syllaba cum duplici j/q̃ iacio cõ= Notabile
sonante:secunda i/vocali:quia iacio in compositiõe mutat a in i/et sic habet
duplex j. Et si ibi esset nisi simplex i/versus esset falsus.
¶ Unio unis unui unire unitum/de unus una unum derivatur. Unio.
¶ Adungo/gis.de ad et iungo iungis iungere componitur. Adungo.
¶ Aduno/nis.nui.de ad et uno unis.componitur. Aduno.
¶ Construe. Exaggerat est auget id est idem qõ auget: q̃ augmentat est au- Constructio.
get id est idem qõ auget:et sic de ceteris vsq; ibi. Cum supradictis. Cõstrue
Adjungit/et hoc verbum adiunxit:assimilat. id est sint cum predictis.

Arcet/compescit/inhibet/cohibetq̃ coheret Arceo.
Refrenat/reprimit/angustiat atq̃ coartat
Cogit/constringit/angariat/artat et angit
Urget/compellit:his sensus conuenit idem.

¶ Hic docet an tot quot sunt verba ejusdem significationis cũ uno verbo ar
ceo/ces.(anglice to con...rayne) Dicit q̃ omnia illa que ponũtur in versibus
Compesco/cis.compescui in preterito caret supino:componitur de con q̃ pe Compesco.
sco quod non est in vsu.
¶ Inhibeo inhibes inhibui inhibere inhibitum.inhibitu in supinis/quod cõ Inhibeo.
ponitur de in et habeo/bes. Unde inhibitor/et inhibitrix/et inhibitio/onis.
omnia verbalia.
¶ Cohibeo/bes.bui.bere.cohibitum/tu.in supinis:de con et habeo/bes.cõ Cohibeo
ponitur. Unde cohibitor cohibitrix et cohibitio/onis.omnia verbalia.
¶ Coherceo/ces.cui.in preterito/cere.coherci tum aut vel coherci tum/tu.per Coherceo.
syncopam de con q̃ arceo arces dicitur.
¶ Refreno/as.aui.are.de re et freno frenas dicitur. Refreno.
¶ Reprimo/is.pressi.ere.pressum.si. Un repressor/oris.q̃ repressio/onis.ver Reprimo
balia.et componitur de re q̃ premo/mis.
¶ Angustio/as.aui.are.de hec angustia angustie dicitur. Angustio
¶ Coarto/as.aui.are.componitur de con q̃ arto as.aui.are. Coarto
¶ Cogo cogis cogi/gere.coactum/tu. Un coactor cõactrix.et hec coactio/nis. Cogo.
nota verbalia:et cõponitur de con et ago agis. ¶ Cõstringo/gis.cõstringere Constringo.
constrictum/tu.in supino:componitur de con q̃ stringo stringis.
¶ Angario/as.are.de hec angaria/rie.di:et est idem qõ cogere. Unde anga Angario
riauerunt symone.q̃ cyreneum vt tolleret crucem ihesu.id est cogerunt.
¶ Arto/as.frequẽtativum de arceo/ces.q̃ formal enim ab vltimo supino scz Arto.
arctum/tu mutata arto/tas. ¶ Ango/gis.anxi.gere. caret supinis secundũ vsum. Ango
Et notentur hic versus. Respuo/sinquo/tinuit/disco/posco/metuoq̃. Et cum Actiua caren=
eũ renuo simul addit vrgeo et angit. Sũt lic.t actiua dam= illis nullis supta. tia supinis.
Sensus est q̃ illa verba quenn illis versibus cõmentur carent supinis non
obstante qõ actiua sunt:et hoc secundum vsum non secundum artem.
¶ Urgeo/ges.si.gere.caret supinis vsu aliter. ¶ Compello/lis.cõpulsi.ere. Urgeo
compulsum compulsu in supinis. Un cõpulsor/oris.et cõpulsor/oris.q̃ balia. Compello.
¶ Cõstrue sic. Idem sensus.id est vn= sensus:vna significatio cõuenit.id est Constructio.
est conueniens his scilicet verbis Arcet/compescit q̃.

Synonima magistri

Indignans onager seruire per arua vagatur
Est simplex asinus/seruile lege ligatur
Fetus asellus erit/asininant moribus illi
Qui non accipiunt doctrinam pectore duro.

Onager
Asellus.
Asinino/as.

¶ Hic docet autor duo. Unum de consignificatione istarum dictionum onager asinus et asellus: que tres vnam rem significant: sed hoc implicite. alterum de differentia istarum dictionū dicens q onager est asinus siluestris laboribus hominuz insuetus. Asinus econtra iub continua seruitute laborat. Asellus est diminutiuū de asinus: et proprie pullus vt fetus asini. ¶ Deinde autor docet q asinino/as. qō ꝓprie pertinet ad asinū transumuntur ab illa significatiōe ad significādum illud qō desipio/pis. pui. desipere. i. male sapere vel stulte sapere: vt dicimus de vno qui habet obtusum ingenium. Ita asininat. i. nō bene sapit: vel iste asininat. i. ita hebes est sicut asinus. ¶ Construe sic. Onager indignās. i. nō dignās seruire vagat per arua: quasi diceret semper est in siluis et locis desertis: et simplex asinus. i. humilis asinus ligat seruili lege. i. lege seruitutis. Asellus erit fetus. i. pullus asini vel asine. Illi supple pueri vel homes asininat. i. faciūt ad modū asini: moruꝫ. i. cōditionibus. Qui nō accipiūt doctrinā sez magistri sūt in pectore duro. i. propter duriciam cordis. Et dicitur onager ab ονος grece qō est asinus latine: et de hic ager agri

Constructio.

Asinus de sedeo sedes: qi holes antez equos habebant asinos insidebant.

Dicitur accusans equales atqz minores
Dicitur incusans maiores et meliores
Sed scelus excusans minuit/renuitqz recusans

Questio.
Responsio.

¶ Hic docet autor differentiā inter accusare/incusare/excusare/et recusare. ¶ Et si queratur quare ponit hic doctrinam de differentibus ex quo principale propositū fuit tractare de synonimis. ¶ Ad hoc dico q ista verba quodammodo possunt intelligi synonima/ quia omnia derivant ꝛ componunt de cuso/as. quod est frequētatiuū de cudo/dis. Formatur enim cuso/as. ab vltimo supino illius verbi q mutata si cuso/as. Sed quia prepositiones venientes secum cū compositione faciunt eas ab invicem differre: nō omnino sed aliqualiter: quia illa differētia causatur a parte ꝓpositionis que est pars secundaria et non a parte verbi que est pars principalis. Ideo ponens differentiā inter ista quatuor verba dicit q accusare est culpare: sed qui sūt equales id est pares alicui siue minores. i. minoris status et dignitatis. ¶ Incusare est reprehendere vel crimen imponere maioribus et melioribus: sez viris qui sunt maioris status vel altioris dignitatis sicut qñ aliquis simplex presbyter reprehendit epm de aliquo crimine. Et cōponitur de in prepositiōe ꝛ cuso/as. ¶ Excusare est crimen impositum repellere/negare/deponere aliqua iusta causa exigente et faciente id hoc. Et cōponitur de ex ꝛ cuso/as. ¶ Recusare est renuere/refutare/repellere: et cōponitur cum re ꝛ cuso/as. ¶ Cōstrue. Aliqua accusans equales. id est pares suos atqz pro et minores. id est illos qui sunt minoris status ipso. Et aliquis dicitur incusans maiores ꝛ melliores. i. sez illos q sunt gradus altioris ipso: et aliquis excusans se/minuit. i. amoriat scelꝰ. i. culpā sibi impositā: sez p et aliqs recusans renuit. i. refutat, re-

Accusare
Incusare.
Excusare.
Recusare.
Constructio.

Quod dat iudicio iudex adiudicat:et quod
Aufert iudicio:iudex adiudicat illud
Judico te damno/tibi iudico commoda quero
Et litem dirimens partes diiudicat inter
Et quos supplicijs affligit/iudicat illos.

¶Autor docet hic differentiam inter adiudicare quod componitur de ad/ et iudico/iudicas. Et dijudicare quod componit de di prepositiõe insepara bili et iudico/iudicas:deriuat de iudex iudicis. ¶Adiudicare est aliquid q̃ iudicium alicui dare. ¶Abiudicare est auferre alicui per iudiciũ rem quam habuit. ¶Dijudicare est quando aliquis electus arbiter inter duas partes iudicat pro vtraq; parte quod equum videtur et iustum. ¶Judicare aliquẽ est damnare. ¶Deinde dicit autor q̃ iudico regit accusatiuũ post se:et tunc est idem quod damno:vt iudico te.id est damno te.et tunc est accusatiuum. Et aliquando regit post se datiuum:vt iudico tibi.q̃ tunc est idem quod bo= num iudiciũ et vtile tibi dare. ¶Construe.Judex adiudicat illud quod ipse dat iudicio.id est per iudicium:et iudex abiudicat illud quod ipse aufert ab aliquo iudicio.id est per iudiciũ:et iudex dirimens.id est delens/litẽ dijudi= cat inter partes scilicet litigantes.Judico te.id est damno:tibi.id est quero commoda tibi.id est vtilia tibi. Adiudicare: Abiudicare. Dijudicare. Judicare. Constructio.

Artificis nomen opifex assumit:et auctor
Inuenit autor:agit actor/res ampliat auctor.

¶In isto versu docet autor que nomina conueniunt in significatione cũ isto nomine hic et hec artifex/cis.dicitur artifex de ars/tis.et facio/cis. dicẽs q̃ hic et hec opifex/cis.dicitur de opis opem ab ope et facio/cis.et est idem qõ artifex et autor idem est. ¶Deinde in secundo versu ponit differentiam in= ter autor scriptum per u et simplex t/sine c. Et actor per c et t/sine u. Et au= ctor per u c et t scriptum. ¶Autor dicitur ab autentim grece quod est au= tenticum vel graue latine.Autor dicitur inuentor materie de qua tractat: q̃ est communis duorum generum hic et hec autor/oris. ¶Actor scriptũ per c et t sine u:est nomẽ verbale formatũ a primo supino istius verbi ago/agis egi/actum/ctu.in supino fit actor.id est factor. ¶Auctor scriptus per u c q̃ t/ est nomẽ verbale de augeo/es.auxi.ere.auctũ/ctu.um in or fit auctor/oris. et est ille qui auget aliquam rem. ¶Cõstrue. Opifex assumit.id est capit no men artificis.id est idem quod artifex. Autor inuenit.i. est inuentor mate= rie de qua inte it tractare.actor agit.i.facit:auctor ampliat res ampliores. ¶Nota alios versus differentiales.Autor ab autentum hic et hec sine c/ve nit actor.U sine prebet ago:venit auctor ab augeo cum c. Artifex. Opifex. Autor Actor. Auctor. Constructio. Notabile.

Inter se distant timidus/temerarius/audax
Linquit omittenda/facit audax aggrediẽda
Cessat ab audendis timidus:simul et fugiendis:
Audet omittenda temerarius et faciẽda.

Audax.

Audax.
Timidus.
Temerarius.
Constructio.

¶ Hic ponit autor differētiam inter ista nomina audax/temerarius/et timidus. Dicens q audax est ille qui audet facere ea que sunt facienda: et dimittit ea que non sunt facienda. ¶ Timidus est ille qui nō audet facere faciēda nec omittere omittēda. ¶ Sed temerarius est ille qui audet facere faciēda et non faciēda. ¶ Timidus a timeo/es. ōr. Temerarius a temere. i. stulte ōr. Audax ab audeo audes ausus sum dicitur. ¶ Construe. Timidus/temerarius: et audax: ista nomina distant. id est differunt inter se. Audax est ille qui supple audax imquit. id est dimittit omittenda. id est ea que debent omitti: et facit aggrediēda. id est ea que audax debet aggredi. Et est aggredi incipere aliquid cum audacia: timidus cessat. id est deficit ab audiēdis. id est, rebus faciendis: et simul. id est pariter a fugiēdis. id est a rebus non faciendis Temerarius audet. id est audax est facere omittēda. id est que debent omitti: et facienda. id est ea que debent fieri.

Est auidus cupidus et auarus et ambitiosus Diuitias cupidus cupit: ambitiosus honores.

Auidus.
Cupidus.
Auarus.
Ambitiosus.
Ambitio.
Notabile.
Constructio.

¶ Autor docet hic q omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cū illo nomine arduus/a.um. Dicens q cupidus/a.um. idem est. et ōr a cupio/pis. pui. vel pīi. cupere. ¶ Auarus/a.um. idē est. Et ꝺr ab aueo/aues/aui/auere. id est cupere. ¶ Ambitiosus/a.um. est idē. Et dicitur de hec ambitio/onis. i. cupiditas honoris: ⁊ ōr de hic ambitus/us. m. cuius media corripitur: q est nomē. nam si media producitur tunc est participiū. Unde versus. Ambitus est nomen: ambitus participale. Diuitias. ꝛc. Autor ponit hic differentiam inter cupidus et ambitiosus dicēs q cupidus est ille qui cupit diuitias. Ambitiosus est ille qui cupit honores. ¶ Construe. Cupidus et auarus ⁊ ambitiosus est idem quod auidus. Cupidus cupit. i. optat diuitias. Ambitiosus honores supple cupit.

Nutrit fomentat reficit fouet et refocillat Pascit alit sensus his verbis conuenit vnus.

Alo.
Nutrio.
Notabile.
Fomento.
Fomentum.
Reficio.
Foueo.
Refocillo.
Pasco.
Pastura.
Pasta.

¶ Autor docet hic q omnia ista verba conueniunt in significatione cū isto verbo alo alis alui alere. ¶ Nutrio/is. ini. ire quarte coniugationis. Et inde nutritor et nutrix: quod nomen sincopatur: ⁊ dicitur nutrix deposita media syllaba tri. Et de nutrix derivatur nutricius/a.um. et est idem quod nutrix si esset omnis generis. Unde architrenius in principio libri. Languidis segnities veneris nutricia tractat. Ocia dilatrix operum dilluuia da laborum. Sequitur de vitiis que sequūtur ociosos. Et ecce habes ibi in his versibus nutricia qō declinatur sic. Nutricius/a.um. et ibi nutricia est idem quod nutrices. ¶ Fomento/tas. a fomentum/ti. dicitur. Et est fomentum idem quod nutrimentum: et dicitur de foueo/es. ¶ Reficio/cis. componitur de re et facio/cis. Papias dicit reficere/refocillare/recreare/constipare. Unde versus. Constipat reficit/recreat/simul ⁊ refocillat. ¶ Foueo/es. foui. ere. fotum/tu. in supinis. componitur cum con/et dicitur co foueo/ues. media correpta. et cū re/⁊ dicitur refoueo/es. ¶ Refocillo/as. de refoueo/es. dicitur. ¶ Pasco/cis. ere. pui. pastū/tu. in supinis. Uñ hic pastor/oris. ⁊ hec pastura/re. ⁊ hec pascua/cue. Et pluraliter hec pascua/orum. et est heteroclytū genus et declinatione: q in singulari numero est generis femenini et prime declinationis. ¶ In plurali vero secunde declinationis ⁊ neutri generis. Unde versus. Pascua sola datur sed pascua plura dabūtur. Item potest declinari hec pascua/cue. Et plu

raliter he pascua/arū. Unde scribitur ezech. xxxiij. capitulo quasi in medio. In montibus israel erunt pascue earum. Item in eodem capitulo. Insuper reliquias pascuay vestrarum conculcastis pedibus vestris. Item in eodem capitulo inuenitur pascua in plurali numero. Nomne sartis erat pascua bona depasci. ¶ Pasco componitur cum de: et dicitur depasco/depascis. Notabile.

¶ Nota q̄ passiua istorum passiuorum scilicet pascor et depascor: construuntur cum accusatiuis casibus transitiue. Ut capra pascitur vel depascitur siluas. Et cum ablatiuis in eodem sensu. Unde secundū Papiam bene dicitur. Pascor hanc rem vel ab hac re. Alo. ¶ Alo/alis/alui/ere. alitum/tu. in supinis secundum hug. Unde hic altor/toris. Et hic alitor/toris. verbalia. id est nutritor: a hec alitrix/cis. Constructio. ¶ Construe. Unus sensus conuenit. id est conuenit̄ est his verbis scilicet nutrit. ꝛc.

Alim.

Hinc nutrimentum deducitur ac alimentum
Fomentumq̄ comes simul est alimonia fomes.

¶ Autor docet hic q̄ iste nomina derivantur a predictis verbis et vnum et idem significant: ꝛ sunt synonima conuenientia in significatione: cum illo nomine hoc alimentum/ti. et dicitur de alo alis. Nutrimentum/ti. dicitur de nutrio/tris. Fomentum/ti. et hic fomes/tis. derivatur de foueo/es. Nutrimentum/ti. Alimentum. Constructio. ¶ Cōstrue. Nutrimentum deducitur. id est derivatur/hinc. id est de nutrio/nutris. ac pro et alimentum deducitur hinc scilicet de alo/alis/q̄ pro et fomentum est comes. id est socia: cum illis in significatione: quod derivatur de foueo/es. simul pro pariter: et alimonia est comes illis: quod dicitur de alo/alis: et fomes est comes illis: quod dicitur de foueo foues.

Albeo.

Inter se distant albescit/albat: et albet/
Albitat/albificat: transire scias duo prima.
Inchoat albescit minuit simul atq̄ frequentat
Albitat istorum celebratur vtrumq̄ solutum
Candeo candesco non transit/candido transit.

¶ Autor docet hic q̄ iste verba que hic continentur in versibus conuenient in significatione cum albeo/es. Item docet differentiam inter ista verba dicens q̄ aliqua istorum sunt actiua/aliqua neutra ꝛ absoluta: aliqua sunt inchoatiua: et vnum istorum verborum est frequentatiuum verbum. ¶ Albesco/albescis: est inchoatiuum verbum: et caret preterito: quia omnia verba inchoatiua exponunt̄ significāt̄ presentialiter: preterita vero signt preteritionem. Unde si haberent preterita haberent sibi ipsis contraria. Notabile.

¶ Formatur inchoatiuum a secunda persona presentis temporis singularis numeri: ꝛ indicatiui modi: vt amo/amas: addita co/sit amasco amascis. id est incipere amare. Albeo albes: addita co: fit albesco. i. incipere albere. Albesco. ¶ Albo/albas. i. album facere: ab albus/alba/album. ꝛ̄ verbum transitiuū. Albo. ¶ Albeo/bes. caret supino: ꝛ hoc p̄m vsum nō p̄m artem. ¶ Item albito/as. Albeo. est frequentatiuum de albo/albas/albatu/u in o/et a prepolita mutata in i/ correpta: fit albito/as. aut. are. i. parū albere: et est neutrū. ¶ Albifico/as. Albito. id est albū facere: ꝛ ponit de albus/a. ū. ꝛ facio/cis. Albifico. ¶ Cādeo/des. dui. ere. caret supino. i. candidū vel album esse: quod idem est quod esse vel fieri albū Candeo.

Candesco
Candido
Constructio.

¶ Candesco/cis.inchoatiuum formatum a candes: addita co/fit candesco.i. incipere candere. ¶ Candido/das.dui.dare/i.facere candidum: verbum transitiuū. ¶ Construe. Albescit/ꝙ albat:ꝙ albet/albitat/et albificat: ista ꝛba distant.i.differunt inter se. Scias.i.tu lector cognoscas duo sꝛz verba: de istis verbis prime ꝛiugationis transire.id est esse transitura scilicet albo/as.are. aui.et albifico/as.are.aui. Et alia tria sunt uentra: scilicet albescit/albet:ꝙ albitat. Inchoat.nē. hic docet autor ꝙ albesco/cis. est inchoatiuum verbum. Albito/as.est frequentatiuum:et significat minus ꝙ suum perfectum scilicet albeo: quia albeo significat album esse vel fieri:et albito significat modicum vel paruum albere. Deinde dicit ꝙ vtrumꝙ istorum verborum est absolutum. id est nullo modo regat accusatiuum transitiue: et sic vtrumꝙ est neutrū. ¶ Construe. Albescit scilicet hoc verbum/inchoat. id est inchoatiuū est. Albitat sꝛz hoc verbum/minuit.i.significat minutionē significationis sui perfecti verbi scilicet albeo/albes.atꝙ pro ꝙ/simul.id est pariter/frequētat. id est frequentatiuū est: sicut superius dicitur. Et vtrumꝙ istorum scilicet albescit et albitat/ celebratur.id est dicitur esse/solutum.id est absolutum.
¶ Candeo.nē.hic dicit ꝙ hec verba cando/candesco/non sunt trāsitiua: sed neutra:et ꝙ candido/das.est transitiuum. ¶ Construe. hoc verbum candeo non transit.id est non est transitiuum:et candesco non est transitiuū: sed cādido transit.id est est transitiuum.

Amomū. Dicit vnguentū cathaplasmaꝙ nardus amomū
Suauiter hinc redolens/illis sociatur aroma.
Fertur aromaticum: similem quod ꝓstat odorē.

Cathaplasma

¶ Autor docet hic cōuenientiā sigtioni⁹ esse inter ista noia amomū/cathaplasma/nardus/aroma:et aromaticū: omnia ista nomina significant vngueta pretiosa. ¶ Cathaplasma ꝛm hugu.cōponit de catha quod est supra/et plasma/tis.qꝛ supra formā morbi ponit vel inducit:ꝙ est emplastrū medicominis. Sed cū hoc methaplasma ꝓ a catha prepositiōe greca.i.iuxta:ꝙ plasma i.formatio: quia efficitur ꝙ ponit iuxta apostemā: et remouet apostema a membro nobili ad minus nobile. Unde ꝛsus. Dolet apostema iuxta positū

Nardus.

cathaplasma. ¶ Nardus ponitur pro nardo piscato: siue pro nardo pistico:ꝙ vtrūꝙ est vnguentū factum de nardo arbore. Et est nardus arbor suauissime redolens: et cōputat inter herbas propter suam breuitatē. ¶ hoc amomum/mi.componitur de aer et oma quod est odor: quasi bonum aeris odorem repꝛsentās. Et dicit Isidorus. Amomū ꝓ quod veluti odorē cynamomi referat. ¶ Aromaticū ab aromate: et pōt declinari adiectiue. aromaticꝰ/ca.cum.et est omne quod ptinens est ad aroma. ¶ Construe. Cathaplasma

Amomum.
Aromaticum.
Constructio.

ꝛ pro ꝙ nardus ꝙ amomū sunt vnguentū:ꝙ idē in sigtione: aroma hinc redolens: quia redolens est suauiter: sociatur illis scilicet predictis nominibus.
¶ Fertur aromaticū.nē. Construe. Et illud fertur.i.ꝓ aromaticū quod ꝓstat.i.dat similem odorem: sicut illa quę superius memorant.

Amurca. Debet fex olei: sedimen vel amurca vocari.

Amurca.

¶ Intentio autoris est dicere ꝙ sedimen ꝙ fex olei cōuenit in significatione cum hoc nole amurca/ce. quod est fex olei:ꝙ ꝛm hug. componit amurca ab a quod est sine ꝙ mergo/gis.qꝛ ab oleo se mergat inferius.sꝛz inferior fex olei.

Mucrosus
Mucrositas

Sed murca ꝓ superior fex olei: qꝛ fit quasi murus in oleo. Et inde mucrosus sa/sum. hec mucrositas/atis. Et scias ꝙ amurca est pars olei/sed ponit pro fece alterius liquoris. Et ꝛm quosdam dicitur ab amarus: quia est amara.

¶ Sedimen/sedimīnis: a sedeo/sedes dicitur: quia sedet vel residet in fundo olei. ¶ Olea ab hec olius/oliue dicitur: hoc oleum/olei: et est differentia inter oliuam/oleam/et oleum: siue olium. Olius est arbor. Olea est fructus illius arboris. Oleum vel olium est liquor fluens vel factus de fructibus illius arboris. ¶ Construe sic. Fex olei debet vocari sedimen vel amurca. Et dicitur fex a figo figis.

Sedimen.
Olius.
Olea
Oleum.
Constructio.

Augur/sortilegus/est diuinator aruspex
Atq; mathematicus: illis sociatur et auspex
Additur ariolus hinc dicitur ariolari.

Augur.

¶ Autor hic docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine hic augur/ris. dicens q; sortilegus idem est. Et componit de hec sors et lego legis. Diuinator idem est. Et dicitur de diuino/nas. Mathematicus/ci. est idem. Et dicitur a matheſis ↄ est diuinatio. ¶ Et est differẽtia inter matheſis cuius media corripitur et cum aspiratione: et mateſis cuius media producit sine aspiratione. Matheſis cuius media corripitur est doctrinalis scientia. Mateſis cuius media producit: est scientia diuinandi. Unde versus. Scire facit matheſis: siue diuinare mateſis. ¶ Ariolus/li. est idem. Et dicunt arioli ſm Papiam incantatores eo q; circa aras preces nepharias emittunt. Unde ariolor/aris. id est diuinar. Cetera nomina exponunt superi⁹. ¶ Construe. Sortilegus est augur. et sic de ceteris dicas.

Sortilegus.
Diuinator.
Mathematic⁹
Matheſis.
Mateſis
Ariolus.

Fertur anus vetula/minuit sed amicula sensum.
Dum dormitat anus turpis sibi sibilat anus.

Anus

¶ hic docet autor conuenientiã istorum nominũ: anus/vetula/anicula: que omnia idem significant (anglice an olde wyfe). Hec anus/anus/anui: quarte declinationis: ↄ. inde hec anicula/le. diminutiuũ: ↄ hic ↄ hec anilis ↄ hoc anile aliquid pertinens ad anũ. ¶ Uetula/le. de vetus veteris dicitur: quia vetus est. id est antiquus. ¶ Dũ dormitat. cẽ. Differentia est inter anus cuius prior corripitur: et anus cuius prior producitur. Nam anus cuius penultima syllaba corripitur est femini generis ↄ quarte declinationis: ↄ est idẽ qõ vetula. Anus cuius penultima producitur est masculini gẽris ↄ secũde declinationis: et est idem quod culus. ¶ Cõstrue. Uetula est anus ↄ anicula est anus: sed minuit sensum. i. sigtionẽ illius: qr est nomẽ diminutiuũ. hic anus ani/pro culo: et hec anus pro vetula ũ. De hec anus/ani: hec anicula/le. de vetus/ris. dicitur. ¶ Dum dormitat anus. Construe. Dum anus. i. vetula dormitat. i. dormit: turpis an⁹. i. vilis culus sibilat sibi. ¶ Et est sibilare ꝓprie serpentũ. Sed qr culus emittit simulẽ sonũ: ideo transumit ad signandũ taliter sonare.

Uetula.
Anus.
Anus.
Anicula.
Constructio.
Sibilare

Unum significant arbor cum robore stipes
Stips stipis est obolus: sed stipes stipitis arbor
Stipo constipo: stipendia dicimus inde.
Arbutus arboris est species sunt arbuta fructus

Arbor.

Stipes.

¶ Autor docet hic conuenientiam istarum dictionum hoc robur/ris. et hic stipes/stipitis: media correpta cum isto nomine arbor/arboris. ¶ hic stipes tis. secūdum hugut. est truncus vel truncus ligni qui sustinet aliquid: et dicitur da sto/stas. ¶ Construe. hec nomina arbor/et stipes cum robore significant vnum. id est eandem rem. ¶ Stips/pis. ꝛc. hic ponit differentiam inter hec stips/stipis: et hic stipes/stipitis: dicens q hec stips/stipis: femini generis est obolus: quoddam pondus quod olim mulinbus stipendiarijs distribuebatur pro pecunia: et ponitur pro obolo. Et quia obolus solet dari mendicis pro elemosina: ideo stips quandoq; dicitur mendicitas/elemosina victus. Unde hic stipus/pi. mendicus. Sed stipes/stipitis: est arbor. ¶ Stipo constipo. Autor dicit q stipo/as componitur cum con/et dicitur cōstipo/as. et hoc stipendium/dij. de stipo/pis. ¶ Stipo/pas. id est facere stipata. hoc stipatū/ti. (anglice stoches) vel stipare est ouare cum stipa. Constipatus (anglice to de costryfe.) Arbutus arboris est. ꝛc. hic autor ponit differentiam inter hec arbutus/ti. Et pluraliter hec arbuta/orū. dicens q hec arbutus est quedam species arboris: et sic non est generalis arbor. Et arbuta sunt fructus illius arboris. Et declinatur hoc arbutum/ti. et dicitur de hec herba: et similiter de hec arbor/arboris.

Stipis.
Stipo
Constipo
Stipendium.

Arbutus
Arbuta.

Stips stipis as obolus: indeclinabile pondus
Illius est natus dipondius as: duplicatus
As/assis. Altera pars assis semis duo tertia bisse
Tressis/quincussis/occussis: et int. decussis.

¶ Autor docet hic q̄ ista nomina hic as/assis. et hic stips/stipis. hic obolus/oboli. et hoc pondus indeclinabile sunt synonima ꝛ eiusdem significationis. Deinde dicit q pondus componitur cum dya quod est duo: et inde dicitur hic dipondius/dipondij. Et dispondius est duo asses vel equalēs duobus assibus. ¶ As assis est pondus duodecim vnciarū: et ponitur quandoq; pro obolo. As componitur cū semus/a.um. id est dimidius/a.um. et dicitur hic semis semissis. Et est semis media pars assis scilicet sex vncie vel oboli quando as ponitur pro obolo. ¶ As componitur cum bitus: et dicitur bisse indeclinabile ꝛ est pondus octo vnciarū: quia si as diuidatur in tres partes equales octo sunt due partes illius. ¶ As componit cum treo: et dicitur hic tressis/sis. si. id est tres asses vel precium trium assium. ¶ Et cum quinq; et dicitur quincussis/sis. Sed quinq; de partib⁹ assis dicim⁹/ quod potest dici quod libet totum: quod etiam potest diuidi in duodecim partes equales. Cuius vndena pars dicitur deunx quasi vna vncia empta de asse. Decima pars dicitur decunx. Nouena pars dicitur dodrans. Octaua pars dicitur bisse. Septima pars dicit septunx. Sexta pars dicitur semis. Quinta pars dicit quincunx. Quarta pars dicitur triens. Tertia pars dicitur quadrās. Et pondus duarum vnciarū dicitur sextans: quia est sexta pars: ꝛ inde fit vncia duodecima pars assis: quia as continet duodecim vncias. ¶ Construe. Pretermissis tamen duobus versibus primis satis facilibus/Altera pars assis. hic annumerat autor quot sunt compos. ab as assis: quorū vnum exponit scilicet semis. Est semis altera pars. id est diuersa pars assis. duo tertia. id est quod continet sex vncias: sunt bisse. Uel si as accipiatur pro obolo sicut superius dicitur tunc semis significat medietatem oboli. Cetera plana sunt. ¶ Aliter potest sic exponi. hic semis est altera pars assis ꝛ duo. hic semis est altera pars assis. Et duo tertia. id est duo trium partiū sunt bisse. id est in bisse. Et potest declinari hic bissis/sis. si. bisse ablatiuus casu.

Dyppondius.
As assis

Semis.
Bisse.

Tressis.

Quincussis.

Decunx.
Decunx.

Notabile
Pars assis
Constructio.

Assidet/assiduus studio suo continuato
Dicitur assiduus dues ab esse vocatus.

¶ Hic autor docet equivocationem in hoc nomine assiduus/a.uum. dicens q̃ assiduus est idem quod sollicitus: et tunc derivatur de assideo/des. id est indulgeo/es. Et tot habet significationes assideo: quot patet per versum. Assidet indulget intra sedet assimulatur. Item assiduus idem est quod dues: et tunc delenduꝫ de as assis. Constructio textus satis patet. — Assiduus Assideo.

Calliditas/astutia/vel cautela/vel astus
His prudentia vel versutia consocietur.

¶ Hic docet autor quot sunt synonima convenientia in significatione cũ hoc nomine hic astus/astus/astui. dicens q̃ hec calliditas calliditatis: q̃ est idem q̃ dicitur callidus/callida/callidum. id est serpens. ¶ Hec astutia/astutie. est idem. Et proprie astus/astutus/astutia: sunt in malo. Et dicitur astutus de astutus/astuta/astutum: formatur enim a genitivo astuti addita a. ¶ Hec cautela/le. idem. Et dicitur de cautus/ta. tum. ¶ Hec prudentia/tie. idem. Et formatur a dativo prudenti addita a. ¶ Versutia/tie. idem. Et formatur a genitivo versuti addita a. Versutus a verto/tis. dicitur. ¶ Astutus deceptor est: quia eius mẽs in quolibet actu ad quemlibet fraudem in facili vertitur. Constructio textus patet. — Astus. Calliditas Astutia. Cautela. Prudentia Versutia Astutus.

Exigit/ac peragit/facit/efficit/ac operatur
Patrat/agit/cõplet/cõsummat/perficit/implet.
Exequitur claudit concludit terminat atqꝫ
Decidit/finit: medios deducit in actus.

¶ Hic docet autor quot sunt verba consignificantia cum hoc verbo ago/gis. dicens q̃ ista scilicet exigo/gis. egi ere. exactum/tu. verbum actuum: q̃ componitur de ex/et ago/agis. Et est exigere perfecte agere. Ut iste exigit opus suũ. i. perfecte facit opus suum: vel completit vel perficit. Item exigere est expellere. Exigere est iniuste petere. Unde exactio/onis. id est iniusta petitio. Item exigere sumitur pro simpliciter petere: vel requirere. Item exigere est vltra vl extra agere. i. diuidere. Uñ exiguus/a. um. ¶ Perago/peragis. de per et ago/agis. componitur. ¶ Facio/facis/feci/facere/factum/factu. Efficio/cis. componitur de ad/et facio/cis. et significat tria: que patent per versum. Efficit informat unit cupit hec tria signat. Item componitur cum ex: q̃ dicitur efficio/cis. Et cum in. q̃ dicitur inficio/cis. id est tingere. Et cum de. et dicitur deficio/cis. Et cum per. et dicitur perficio/cis. Et cum ob. q̃ dicitur officio/cis. Et cum sub. et dicitur sufficio/cis. Et habet multas significationes. Nam sufficere. id est sanctificare (anglice to saffice) vt sufficit tibi gratia mea. Et secundum hanc significationem inuenitur sufficit impersonale. Item sufficere est subrogare e substituere. Uñ bene dicit iste est suspectus. i. substitutus. Sufficere. i. subministrare: vt iste sufficit michi necessariũ. id est subministrat. Item facio componit cũ pro: q̃ dicitur proficio/cis. ¶ Nota proficiscor/eris. verbum deponens. id est ire. et habet suppletionem preteriti profectus sum vel fuui. id est transiui. Et cum re. et dicitur reficio/cis. fect. refectum/ refectu. — Exigno plura sigt. Exactio Exiguus Perago. Facio cum cõpositis — Sufficere. — Proficiscor.

Notabile.
Quedã actiua
Quedã neutra

¶Nota q facio est neutrum quo ad vocem: et non quo ad significationem: quia sic est actiuum. Et nomina composita a facio cum prepositionibus: pro ut donatus accipit prepositiones: si in o desinant actiua sunt preter ista quatuor scilicet: deficio/proficio/officio/sufficio que sunt neutra. Deficio tamen pro relinquo: et sufficio p̃ ministro ꝙ substituo: actiua sunt. Si vero desinant in or passiua sunt: preter proficiscor/eris. et inficior/aris. que sunt deponentia. Alie plures regule dantur a facio/cis. et eiusdem compositis. quas vide in hugut. capitulo facio in fine.

Operior.
Patro.
Perpetro.
Impetro.
Comoleo
Et alia composita a pleo.

¶Operior/ris. verbum deponens dicitur de hoc opus operis. Et componit cum cõ deputata n/ꝙ dicitur cooperior/aris. ¶Patro/patras/patrauí/patrare: id est facere: et proprie opus veniens. Et componitur cum per et dicitur perpetro/tras. id est facere. Et cum im. ꝙ dicit impetro/as. id est querere. ¶Compleo/es. eui. etũ. tu. componit de con ꝙ pleo ples: quod in simplici non est in vsu: sed in composito: vt repleo/reples impleo/imples. suppleo/supples. depleo/deples. et est deplere valde deplere vel euacuare. Expleo/exples. oppleo/opples. de ob et pleo/ples. id est implere/obturare. Et a pleo derivatur plenus/na. num. et hic splen splenis.

Cõsumo ꝙ alia composita.

¶Consumo/consumis/consumpsi/ere. consumptum/tu. in supinis. de con et sumo/sumis componitur. Et est consumere/deuastare/destruere/ simul sumere. Unde consumptor/consumptrix/consumptio nomina verbalia. ¶Sumo est actiuum cum compositis. Impleo dictum est. Perficio dictum est supra.

Exequor

¶Exequor/eris. executus sum/exequi. media correpta. de ex et sequor componitur. Unde executor/executoris: executrix/executricis. Hec executio executionis: nomina verbalia.

Claudo.
Clatrus.

¶Claudo/claudis/clausi/ere. clausum/su. in supinis. Unde hic clausor/clausoris: et hec clausura/clausure. et hic clatrus/clatri: et est repagulum quo ostium firmatur: vel quod opponitur ostio: vel ipsum ostium precipue hortorum vel vinearum.

Termino cum compositis.

¶Termino/nas. nauí. nare. de hic terminus termini dicitur. Unde contermino/nas. nauí. nare. id est simul terminare vel coniungere. Determino/as. aui. are. id est diffinire: vel terminos auferre. Exterminо/nas. exterminaui/exterminare: terminos auferre: vel exulem facere: quasi extra terminos ponere ꝙ extrahere: ꝙ proprie dicitur de exulibus. Et ponitur pro demolitur: vt ibi. Exterminant enim facies suas. id est demoliuntur. id est desinant/destruunt/dissipant: ꝙ extra terminos humane conditionis ducunt. Unde hoc exterminium/nij. id est desolatio/cõcussio/extra terminos exilium.

Nota.
Exterminium.
Decido.
Cedo.
Cado.
Finio.

¶Decido/dis. decidi/dere. decisum/su. in supinis. i. determinare. Unde iste decidit causam. id est determinauit causam. componit de de et cedo/cedis/cecidi: media producta. Sed cado/dis. facit cecidi. ¶Finio/finis/finiui/finire: a finis dicitur. Diffinio/diffinis/diffiniui/diffinire. id est determinare/diffinitionem dare. Deduco/deducis/deduxi/deducere: de de/et duco/ducis: componitur.

Constructio.

¶Construe. Exigit ac peragit. ¶Omnia ista idem sunt quod ago/agis. Medios deducit in actus. id est aliquis deducit. id est vlterius ducit rem suam/vel opus suum: in medios actus. id est vltra medios actus.

De promo promus qui promptuaria seruat.
De promo promis sunt promptuaria dicta.
Promptuaria vel cel..ria: dic apothecas.
Apotheca Est apotheca domus cui virtus traditur omnis.
Est ypotheca rei non mobilis vt domus aruum
Rerum mobilium traduntur pignera pugno.

¶ In istis versibus docet autor quid sit promus. quia in sequētib⁹ facit memoriam de ista dictione promptuarium dicens q̄ dicitur de promo promis Dicit ergo q̄ hic promus/mi. est custos promptuarij. et vtrumq; deriuat de promo/mis. promus.

¶ Cōstrue duos primos versus. Primus dicitur. id est deriuatur de promo/mis. prompsi/promere/promptum/tu. id est ostendere: et qui sez promus seruat. id est custodit/promptuaria. id est cellaria/ et promptuaria. id est promptuariū sunt dicta. id est dictum de promo/mis. Et est promptuariū domus secreta in qua oīus victualia reponūtur. Constructio. Promere. Promptuaria.

¶ Autor docet hic q̄ ista synonima sunt synonima. i. cōsignificantia hoc cellariū quod dicitur a celo/celas. i. tego/tegis: quia celat. i. tegit res que ibi reponuntur. Cellarium.

¶ hec apotheca/ce. ꝛc. dicitur ab apo/quod est re: et theca/quod est positio latine: quasi repositio vel repositorium: quia ibi seruantur res in repositorio. Apotheca.

¶ Est apotheca ꝛc. hic ponit differentiam inter apotheca et ypotheca: dicens q̄ apotheca est idem qđ cellarium. ypotheca est vadium rei immobilis: sicut domus/ortus/ager/ et similia. Et sic potest esse differentia in istis versibus inter ypotheca et pignus. ypotheca.

¶ Item nota differētiam inter hoc pignus/eris. cum e/in genitiuo: ꝛ hoc pignus/oris. cum o/scriptum in genitiuo. Uñ⁹. Pigneranatoris sūt dicuntur pignora rerum. Notabile.

¶ Cōstrue. ¶ Apotheca est vna domus: cui scilicet domui/omnis victus. i. victualia/tradunt. i. dant et ypotheca est sez vadium rei immobilis: que facile moueri non potest: vt domus. id est edificium/et aruum. id est campus. Constructio.

Nuncupat/appellat/sic euocat/aduocat/ista Uociferat/censet/censu funguntur eodem.

¶ Autor docet hic q̄ ista verba que ponuntur in versibus p̄dictis synonima sunt. ¶ Nuncupo/as. ōr de nomē/inis. Nuncupo.

¶ Nomino/as. ōr de hoc nomen/inis. Nomino.

¶ Appello/as. componitur de ad et pello/as. quod non est in vsu. i. vocare. Appello.

¶ Aduoco/as. de ad: ꝛ voco/cas. Aduoco.

¶ Uocifero/as. dicitur de vocifer/a.um. ad iectiuū. i. ferens vel portans vocē et componit de hec vox/vocis. ꝛ fero/fers. Uocifero

¶ Censeo/es. sui. censere. censum. ātu. sez istas significatiōes. scilicet. cōputo/as. et idem est qđ nuncupo/as. ꝛ idē est qđ iudico/as. et ppter de moribꝰ. hꝰ. Censeo computo. censeo nuncupo. censeo mores. Censeo componit cū sub/et ōr succenseo/ses. sui. et est idem qđ irasci. Et cum per. ꝛ ōr percenseo/es. i. perfecte vel valde tenere: vel perquirere/circuire/pererrare. Uñ Ouidius in scōo metha. Percensuit orbem. i. circuit orbem. Item componitur cum re. et dicitur recenseo/ses. sui. ere. censum/su. in supinis. i. numerare/vel recitare: rememorari/reuenerari. vñ⁹. Censeo si studeas lector ꝓponere debet. Subnotat irasci: per circuit: et numerat re. Et de censeo venit hic censor/censoris. index de moribus: et hec censura/re. iudiciū. Censeo cum istis compositis.

¶ Construe. Ista verba nūcupat appellat ꝛc. funguntur eodem sensu. Fungor/ris. cōstruitur cū ablatiuo casu. Censeo.

Itē nota q̄ est censeo/es. sui. ere. censum/su. in supinis. et Censeo/is. sui. sere. censitum/situ. ꝛ rbum tertie cōiugationis. et censlo/sis. sui. sire. quarte cōiugationis: et ista non differunt in significatione: sed in litteratura: q̄ cēseo/es. secunde cōiugationis: facit censui in preterito. et cēsum/censu in supinis. Cēseo/is. tertie cōiugationis. facit etiā sui/in p̄terito. et cēsitum/censitu in supinis media correpta. Sed censeo/is. quar. cōiugationis facit censitū. tu. media p̄ducta in supinis. vñ. Censlo/censis/sui. so. situm. sed censeo censum. Cēslo sed quarte volūt prudētius esse. Et ista verba cōponūtur. Sed sm qđ simplicia variant in dictione sua cōposita variātur: vt possumus dicere recēsita media producta vel correpta: quia recensita penultima correpta/descendit de censo qđ est verbum tertie coniugationis: sed recensita descendit de recēso/sis. sui. sire. recensitum/tu. cuius penul. p̄ducit qđ est quarte ꝛiugationis. Notabile. Censeo. Censlo.

Regula.

per hug. ¶ Sed alij dicunt q̄ censeo/es.facit censum censu.in supinis.a nota composita ab eo faciunt censitū censitu.in supinis penultima correpta. Sed recensio/sis.verbum tertie cōiugationis.facit recensui in preteritū:a recensitum/tu.in supinis.ad modum quarte cōiugationis.preter quinq̄ scz capesso/lacesso/facesso/petisso/et pasco.Unde doctrinale. Sic sunt simulq̄ facit.

Applico appellens/appellas nomine quemuis.

Appello/lis.

¶ In isto versu assignat autor differentiam inter appello/is.appulit/ere.appulsum/su.in supinis.verbum actiuum.ad est ad portum venire vel applicare.vt ibi. Postq̄ poeta animum suum appulit ad scribendum:appuit.id est applicauit. Et componitur de ad/et pello/pellis/pepuli/pellere/pulsum pulsu.in supinis. ¶ Appello/as.i.vocare:vt imperius dicitur. ¶ Cōstrue. Appellens.id est aliquis appellens applicat. Et applicat componitur de ad/et plico/as.plicui vel plicaui/plicare/plicitum/plicitu/vel plicatum/tu.in supinis.

Plico.

Notabile

¶ Et nota q̄ plico facit preteritum in cui/vel in caui/et supina in citū vel in catum.et omnia sua composita cum prepositionibus similiter faciunt preteritum in cui/vel in caui/et supina in citum/vel in catum.sed frequentius in cui.et rarius caui/et in catum.preter supplico/as.quod facit semper preteritū in aui/et supina in atum:vt supplicaui supplicatū supplicatu. Cuius habet supplicui de supplico. Sed composita a plico/a aliquo nomine faciūt semper preteritum in aui:et supina in atum:vt multiplico/as.aui.atum.tu. Duplico.as.aui.atū. ¶ Construe sic. Appellens.i.aliquis appellans applicat:a tu appellas.i.vocas/quēuis.i.ocr volem: nomine.i.per nomen suum vel quem vis sunt due dictiones.et tunc sic exponet:tu appellas.i.vocas illū quem vis vocare nomine suo.i.per nomen suum.

Constructio.

Aperio. Ostia qui referat/aperit/panditq̄ recludit. Eiusdem sensus/depessulat addicur istis.

Refero.

¶ Hic autor ponit synonimationē in istis verbis aperio/ris.refero/as.pando/is.ere. Refero/as.aui.are.componit de re/et fero/as.i.claudere cum sera.

Aperio.

¶ Aperio/ris.rui.ire.apertum/tu.in supinis/verbū actiuū/componit de ab vel ab a:et perio/ris.peperi/ire.et componit aperio cum ad:et dr adaperio/ris.rui.re. ¶ Pando/dis.di.pandere/pansum/su.vel passū/su.in supinis sm quosdam videlicet donatū in maiori.a Pap. Sed hugut. doctrinale dicūt q̄ facit tantū passū/su.in supinis. De pādo/dis.dr pādus/a.um.i.curuus/a.um.sed differunt.q̄ pandus sursum curuatur:et curuus deorsum curuat.et componit repandus/a.um. Ubi. Dans passum pando:subd. .tū o geminādo. Hugut.dicit q̄ hec tria verba pando/pateo/et patior/habent simile supinum videlicet passum. Ubi. Pando pati pateo passum ferre supino. Recludo/dis.reclusi.ere.sum/su.in supinis.componitur de re/et claudo/dis.clausi/claudere. ¶ Et nota q̄ re notat .quando cōtrarietatem vt in hoc verbo recludo/dis.q̄ si ostium sit clausum:et dicam recludo ostium:tūc est qō aperi.et si ostium sit apertum:et dicam recludo ostium:tunc idem est qō claudo ostiū.et ita re notat cōtrarios actus. Depessulo/as.aui.are.i.aperire. Et cōponit de de ꝓpositōe:a pessulo/as.et est pessulare claudere vl firmare ostiū cum pessulo. hoc pessulum/li.(anglice a latche.) Et dicitur de pello/pellis.

Recludo.

Notabile.

¶ Construe. Ille q̄ referat ostiū aperitq̄ pro et/pandit et recludit depessu-

lat eiusdem sensus. id est eiusdem significationis additur istis sex verbis.

Hec tria iungas presumit. vsurpat et audet.

¶ In isto versu docet autor cōuenientiam significationis esse in istis verbis vsurpo/as.au.are. qō deriuatur de vsor et rapio. ¶ Presumo/mis. presumpsi/presumptum/tu. in supinis. et componit de pre et sumo/is. ⁊ inde presumptor/presumptrix. presumptio verbalia. et hic presumptus/us. ui. Unde presumptuosus/a.um. ¶ Audeo/es, ausus sum audere verbum neutro passiuū Audeo.

Et differentia est inter verba neutra passiua ⁊ verba neutro passiua. Verba neutro passiua vocantur illa que passiuis sunt similia in hoc qō carent preteritis ⁊ habent suppletionē preteritorū per participiū es verbi substantiui sicut ⁊ passiua. Ista autem quinq; sunt que indicant versus. Audeo cū soleo fio quoq; gaudeo fido. Quinq; puer numero neutro passiua tibi do. ¶ Sunt autē neutra passiua que significationē passiuorū habent: et que significāt passionem aliunde illatam: que sunt quatuor: vt patet per versus. Exulo/vapulo/veneo/nubo quatuor ista. Sensum passiui sub voce gerunt aliena. Et ab audeo hic ausus ium/fui. hic et hec et hoc audax/acis. Un hec audacia audacie. ¶ Construc. Iungas vel simul iungas hec tria que sunt eiusdē significationis videlicet presumo/vsurpo/et audeo. Notabile. Constructio.

Sulcat/arat/uersat glebas/colit/excolit agros

¶ Autor docet hic conuenientiam esse quo ad significationē inter ista verba sulcat. ⁊c. ¶ Sulco/as.au.are. neutrū dicitur de hic sulcus/ci. Et sulcus dicitur de hic sol solis. Unde sulcus quasi solē capiens: et est ethimologia et non compositio dicitur de suo/is. fuere: quasi fomere trāsfuitur. Aro/as.au.are/aratum/tu. verbum neutrum componitur cum ex. et dicitur exaro/exaras/au.are. i. extra arare vel perfecte arare vel scribere. Unde Job. Quis michi det vt exarētur sermones mei. in libro stilo ferreo vel celte sculpantur in silice. Sulcat. Aro. ¶ De aro/as. arator/oris. aratrix/tricis. et hec aratrū/tri. Iu quosdam media producta: et secundum alios media correpta proferitur.

¶ Uerso/as.au.are. verbum frequentatiuum. id est frequenter vertere. Et formatur ab vltimo supino istius verbi verto/vertis/verti/versum/tu. u in o fit verso/sas. ¶ Hec gleba/be. i. pinguis terre pes cum herba vel sine herba terra auulsus. Et dicitur hic globus/bi. qr simul quasi globus. Unde hec glebula/le. vel hec glebella/le. ambo diminutiua. Et globosus/a.um. et comparatur globosior globosissimus. Unde hec globositas/tatis. Et de globo dicitur hic globo/onis. id est rusticus arator. Uerso. Gleba. Globus. Globosus.

¶ Colo/lis.lui.lere. cultum/tu. in supino quinq; habet sensus. Colo ciuitatē. id est habito. ⁊c. o terrā. i. aro terram: colo formam. i. orno. colo deum. i. veneror: colo parentes. id est diligo parentes. Quas quinq; significationes versus sequentes declarant. Agros/rus/formam/superos colit/aras parētes. Hos arat/hos habitat/ornat/honorat/amat. Unde verbalia cultor/oris. cultrix: et hic cultus/tui. et hec cultura/culture. Colo plura significat.

¶ Excolo/lis.lui.lere. excultū/tu. in supino. componitur de ex/⁊ colo/lis.lui. lere. ¶ hic ager huius agri huic agro: id est campus: et componit cum cultura. et dicitur hec agricultura/agriculture. Excolo. Ager.

¶ Construe sic. Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit agros: ista ista significant arare. Et tu versat glebas pro vna dictione accipitur: ⁊ etiam excolit agros: et tantum significat quantum aro/aras/arare. Constructio.

Synonima magistri

Alget et algescit/friget frigescit: et inde Algidus ac algor: pariter maris alga vocatur Ac infrigdatur predictis associatur.

Algeo
Indulgeo.
Notabile.

¶ Hic docet autor quot sunt verba cōuenientia in significatione cū hoc verbo algeo/es.alsi/algere. Dicens q̄ sunt ista que ponuntur in versibus. ¶ Algeo es.alsi/alsum/si. in supino componitur cum in/interposita d/a mutata in u/ et dicit indulgeo/es.indulsi/ere.indulsum/si. vel indultū/tu. in supinis. et hꝫ tres significationes. Nā indulgere est gratis p̄cedere: vt papa indulsit mihi potestatē id est gratis cōcessit michi. Et indulgere est operā dare. Unde Echo. Indulgere gule noli quia ventris amica est. Et indulgere pro remittere. Ut indulge nobis peccata nostra. In prima significatione indulgere est actiuū: in alijs neutrū. Unde versus. Est indulgere quicq̄ concedere gratis. Ac operā dare siue remittere significabit. Actiuū dicas p̄mo p̄ reliquis nō. ¶ Algesco/cis. verbum inchoatiuū. i. incipio algere. Et componit cū ex. et dī exalgesco/cis. ¶ Frigeo/es.gui.caret supinis. Et est frigere frigefieri. vel esse frigidum. Item frigere ponitur sepe pro cessare/sicut econtrario feruere ponitur pro frequētare: vt dicit hug. capitulo frigeo/ges. ¶ Frigesco/cis. inchoatiuū a frigeo/ges. frigere. ¶ Infrigidor/aris.atus sum.ari. et est passiuum. Infrigido/as.quod componitur de in et frigido/as. i. valde frigidari. Et est frigidare frigidum facere: sed infrigidari frigidum fieri.

Algesco.
Frigeo.
Frigesco.
Infrigidor

Constructio.
Alga.

¶ Construe sic. Alget et algescit/friget frigescit ista verba significant idem: et inde. i. de hoc verbo algeo/es. venit algidus/a.um. i. frigidus/a.um. ac pro et hic algor algoris. i. frigus. et pariter. i. simul/ hec alga maris. id est que est herba maris siꝫ crescens in mari: et quā mare proiecit a se/quelibet istarum dictionum creatur. i. fit/id est dertuatur ab algeo/alges. ac pro et infrigdat/ pro infrigidatur: associatur. id est adiungatur predictis supple verbis.
¶ Nota quia non potest stare in versu infrigidatur et ideo deposuit i/ante d/ et dixit infrigdatur.

Ara. Ara vel altare domini/vel mensa vocatur Atq̄ tripos dici consueuit apollinis ara Aras inspiciens/hinc dertuatur aruspex.

Ara.

Aruspex.
Altare.
Altarium.
Mensa.

Tripos

Notabile.

¶ Hic docet autor quot nomina inueniuntur posita pro hoc nomine hec ara/ re. et dicit q̄ ista que sequūtur/ hec ara/re. fm Isidorum dicit de hoc es eris/ quia are antiquitus facte fuerunt ex ere. Uel de aro aras/ fm hug. Et componitur cum specio/cis. quod nō est in usu. id est videre. Et dicitur hic et hec aruspex/cis. media correpta. id est diuinator: quia ventura predicit ab aris. ¶ Item ara componit cū altus/a.um. et dicitur hoc altare/ris. quasi alta ara vel altorū. id est deorū superorum ara. Unde hoc altarium/rii. idem qđ ara: et hoc altariolū/li. diminutiuū. et hoc altare/ris. in eodē sensu. ¶ Hec mensa mense dicitur de metior/ris. mensus sum/metiri verbū deponēs. Et de mēsa/mense dī hec mensula/le. diminutiuū. ¶ Hic tripos/odis. cōponit de tris quod est tres: et pos quod est pes/quasi tres habēs pedes: quia sup tres pedes. id est tres colūnas stant illa ara. Et proprie dicebat ara apollinis. id est phebi vel solis. quia in illa solebant dari responsa de omnibus quesitis. Sed modo fides christiana prohibet talia fieri. Ūñ galfridus in poetria. Nouella

sana fides a lumine tollit. Ecclesie tropidem phebi solitq; sibille. ¶ Cōstrue. Altare vel mensa dñi vocatur sez ara: atq; pro et/tripos/podis. cōsueuit. i. solebat dici. i. vocari (a poetis) ara. i. altare/apollinis. i. solis: vel phebi qđ idem est ꝛc. ¶ Aras inspiciens. Construe. Dum aliquis est inspiciens aras: hinc. i. inde aruspex aruspicis dematur. Constructio.

Jnduit/ac operit/amicit/vestit/tegit atq; Uelat predictis sensum dedit vlus eundem Occulit/obnubit/et obumbrat/celat/et abdit. Amitio.

¶ Hic docet auctor quot sunt verba synonima cum isto verbo amicio/cis. cire. quarte cōiugationis: et est verbum actuum: et facit supinū amictū/tu. ut ꝛta illud doctrinalis. Amicire figurat amictū. ꝛ est actuū. ¶ Amicio cis. idē est quod cooperire/vel adiungere. vel ligare. Et dicitur de hic amicus/ci. Et inde dicitur hic amictus/tus. tui. Jtē amitio. id est fustes angulares: cuius singulare raro inuenitur sez hec amictus. Amicio cōponit cum circū: ꝛ dicit circūamicio/cis. ¶ Nota q; hug. vult q; scribetur circūamitio ita q; circū maneret integra dictio: cuius opinionē (qz rationi nō cōuenit) nō admitto. ¶ Jnduo/is. ui. ere. indutū/tu. in supinis. Uñ hoc indumētū/ti. est verbum actuū. Et cōponitur induo de in ꝛ duo/is. qđ non est in vsu. ¶ Operio/ris. rui. rire. opertū/tu. in supinis. verbū actiuū. i. tegere. Uel amicire cōponitur de ob/et pario/ris. peperi/ere. Uñ opertus/a. um. Et hic opert⁹/tus. tui. Et hoc operimen/inis. penultima correpta: et hoc operimentū/ti. et hoc opertorium/rij. Et hoc operculū/li. omia idem qđ tegimen. Uñ in veteri lege scribitur. Uas sine operculo. id est teg'mine immundū erit. Jnuenitur ꝛ hoc operculum/li. per sincopā. Jtem cooperio cōponitur de cū/vel con/deposita n. et ōr cooperio/ris. rui. ire. coopertum/tu. i. tegere. Cooperio cōponitur cū dis/et ōr discooperio/is. i. denudare/exuere. Uñ ci. videris nudū cooperi eū. i. tege eum cum vestibus. ¶ Nota q; habetur operior/iris. opertus sum/riri. verbū deponens. i. expectare: vt operior te. i. expecto te. Sed qñ est deponēs producit primā syllabā: et qñ est passiuus corripit primā syllabā. ¶ Uestio/tis. ui. ire. itum. tu. in supinis verbū actiuū ōr de hic vestis/tis. Unde hoc vestimentum/inis. Et hoc vestimentū/ti. Et hic vestitus/tus. tui. ¶ Tego/gis. texi. tertū/tu. Uñ verbalia textor/toris. textrix/cis. Et hoc tectū tecti. i. domus. Et hoc tegmen/inis. Tego componit cū de: ꝛ dicit detego/tegis. detexi. ere. i. discooperire/revelare: vt iste detexit secreta mea. i. reuelauit. Jtē cū pro et ōr protego/gis. texi. ere. ptectum/tu. in supinis. i. tueri/defendere. vt ibi. Protege me dñe ab oñi malo. i. defende. Uel hic. Protege dñe famulos tuos. i. defende Uñ protectio. i. defensio/vel tuitio. ¶ Uelo/as. aui. are. actuū. i. tegere. Uñ hoc velū/li. illud lintheū quo vehit nauis in mari impulsione venti. Et a velum/li. ōr hoc velamē/inis. Et hoc velamentū/ti. i. tegimē vel tegmen. Unde velum ōr quasi als volātis. A velo/as. ōr hoc velabrū/bri. illud vas quo frumentū purgat. Jtem componit aduelo/as. i. valde velare. Et aduelo/as. i. discooperire: ꝛ delo/as. idem. Jtem reuelo/as. i. detegere/vel aperire/manifestare. Et ois cōposita ab eo actiua sunt: et producunt hanc syllabam ve. Uelo cum suis ꝓpositis. Constructio.

¶ Jnduit: ac operit ꝛc. ¶ Cōstrue. Usus. i. cōsuetudo dedit p̄dictis sez ꝓbis/ eūdē sensū. i. eandē significationē. ¶ Occulo/lis. lui. lere. occultū/tu. in supinis verbum actiuū: ꝛ componit de ob ꝛ colo/lis. p mutationē b in c/et illa syllaba co in n: et est abscōdere tegere. Uñ Ouidius. Rumosas occulit herba domos. i. tegit. Uñ occultor/occultrix. Et hoc occultuz/ti. i. pctm̄. Uñ ab occultis meis ꝛc. ¶ Obnubo/bis. obnupsi/ere. obnuptū/tu. i. tegere ꝓbum actiuū. Et componit de ob ꝛ nubo/bis. nupsi/nuptū. Et hz duas significationes. Jn vna idem qđ tego/gis. vt obnubo/bis. componit de nubo/bis. tūc est actiuū. In alia significatione nubo pertinet ad mulieres: ꝛ tūc est neutrū ꝛ neutro passiuū: qz sub Occulo. Obnubo.

voce actiua significant passionem: vt hec mulier nubit michi.i. est michi nupta. Unde versus. Neutrum nubo feres cum permet ad mulieres. Dum significat tegere vult actiuum retinere. ¶ Obumbro/as.aui.are.verbū actiuum de ob/et vmbro/as.quod in simplici non est in vsu. ¶ Celo/as.are.id est sculpere/pingere.et celas.id est tego tegis per contrarium ad reuelare: sicut in presenti lectiōe accipitur: et secundū hoc construit cum duobus accusatiuis: vt celo te consilium: et sensus est abscondo a te consilium. Pro istis duab⁹ significationib⁹ nota versum. hoc verbum celo notat duo que ego sculpo. Celo/as.componitur a concelo/as.id est simul celare.et recelo/as. id est reuelare.s est actiuum cum suis compositis.et omnia producūt syllabā ce. ¶ Abdo/abdis/abdere/abditum/tu.id est tegere.s est actiuum. Et componit de ad/et do das/dedi/datum/dare.in supino.

Obumbro.
Celo/as.are.
et cōpositis.
Abdo.

Aceruus. Est globus atq; strues cumul⁹ vel aceru⁹ q; agger
Est glom⁹ hic glomero globo cōglobo nascit inde.

¶ Autor docet hic quot sunt synonima cumisto nomine hic acerus/aceruus id est coadunatio dicens q; ista que ponuntur in versibus. Hic globus globi est idem. Unde hec gleba glebe. durus cespes.cum herba. Item a globus dicitur globo/as.aui.are.id est acernare/cumulare/coadunare/cōspissare/globosum facere. ¶ Hec strues struis.id est aceruus congeries. Unde hec struculs/struculi.e.dim inutium. Et hec struma strume.gybbus.in pectore: quasi strues humoris. Et est differentia inter congeries/ei.s hec glomeratio/onis. et hic strues/struis.quia congeries proprie est cumul⁹ lapidum/et glomeratio proprie est collectio fili/vel filorum: sed strues est collectio lignor⁹ vñ⁹. Congeries lapidum tibi glomeratio fili. Lignoꝝ strues proprie dicitur esse struis ¶ hic cumulus/li. Unde cumulo/as.aui.are.componitur accumulo/as.concumulo/as.ambo actiua. ¶ hic acerus/ri.deiacet fin litteram.vnde acerno/as.aui.are.et componit coacerno/as.id est cumulare. ¶ hic agger/eris. dicitur de aggero/ris.aggessi.ere.id est afferre vel apportare. Et est agger proprie cumulus terre non naturaliter sed artificialiter mstructus. Lucan⁹ Late iacens apparuit agger. ¶ hic glomus/glomi/secunde declinationis.s glomus/eris.tertie declinationis. idem significat.i.collectio proprie filoꝝ (angice a cle we/or buttym of thryde) Uñ⁹. hic glomus hoc ve glomus fert glomeratio fili. Et qñ declinatur hic glomus/ris. tunc ab eo derivatur glomero/as.id est facere glomera filorum. ¶ Construe. Et glomus est aceruus hinc.id est ex hoc/glomero nascitur.id est derivatur: et inde.id est ex globo/globi.hec verba globo/bas.et conglobo/as.quod componit de con s globo/as.nascitur.id est orit vel derivatur.ut.

Globus
Gleba
Glebare.
Strues.
Struculs.
Struma.
Notabile.
Cumulus.
Aceruus.
Agger.
Glomus.
Constructio.

Anochoz ita. Hic anachozitas reclusos ac heremitas q;
Et heremo venit hic/sed ab ana nascitur ille
Hinc anachozite quasi coz de superna colentes.

¶ Autor docet hic que nomina cōueniūt in significatiōe cū hoc nole anachorita dicens q; ista hic reclusus/si.ōr de recludo/dis.idem q; claudere: q; clausus est in vna cella per se. Hic s hec heremita/te.est nō. ¶ Deiñ docet vñ hic et hec anachorita/te.hic et hec heremita/te.derivāt dicēs q; anachorita ōr ab ana qō est sursum/et coredis: quasi sursum tendēs. Uel a thereos qō est intendēs: qui sursum intendēs scz ad celestia. ¶ heremita ōr de heremi.qui debet habitare in heremo.i.in deserto. Et heremus/mi.ōr de hereo/

Anachorita.
Heremita.
Heremus.

res. hec heremus: q̃ ubi nunq̃ vel raro sit mansio. heremus enim est inuia soli tudo vbi nunq̃ habitatum est. vel heremus ꝺr a remoneo/es. eo q̃ remotus est a conspectu hoim. Et habetur hoc heremũ/mi. in eodẽ sensu. ¶ Construe Dic reclusos. ac pro et: heremitas esse anachoritas. Ex heremo ꝛc. hic scz heremita venit ex heremo. et derivatur ab hoc nolle hic heremus/mi. Sed ille scz anachorita dicitur ab ana grece quod est sursum latine. quia circa superna. id est divina solicitus est. ¶ Hinc anachorite ꝛc. Construe. Uel anachorite supple dicuntur quasi colentes. id est venerantes: supra. id est desuper: colede. id est colentibus suis.

heremum.

Construc.

Ambulo/vel gradior/eo/vado/deambulo/pergo Additur his spacior: vel itinero vel proficiscor Predictis iunge tendo/cum curro movere.

Ambulatrum
Ambulatorius.
Ambulans.
Ambulo cũ suis compositis.
Gradior cũ suis cõpositis.

¶ Antea docet hic q̃ ola ista verba que hic ponunt sunt eius dẽ significationis cũ hoc verbo ambulo. ¶ Ambulo/as. avi. are. quod est verbum neutrũ. unde hoc ambulatrũ/tri. locus spacious ad ambulandũ. Et hoc ambulatorium/rii. Ambulo apto ad ambulandũ. ¶ hic ambulus/li. portic⁹ lata ¶ spaciosa. ¶ Ambulo componit̃ obambulo/as. i. circũ ambulare. Mediambulo/as. i. de medio loco ad aliũ spaciari. Perambulo/as. Itẽ ambulo cõponit̃ cũ funis. i. corda. et ꝺr hic et hec funambulus/li. ille qui ducitur per funẽ. i. cordã. ¶ Gradior/gradere/gressus sum/gradi. verbũ deponens. Et componit̃ cum con. et ꝺr cõgredior/cõgrederis/cõgressus sum: congrediri. id est simul gradi. simul iter conficere/pugnare/disputare. ¶ Itẽ illi ¶ ille cõgrediunt̃ qui cõtra se gradiunt̃ ad pugnã: vel verborũ mamuũ vel armorũ. Et cũ ad. et ꝺr aggredior/eris. i. assilire/invadere/arripere. Digredior/eris. i. in diversas partes gradi: vel diversis modis gradi. Egredior/ris. i. intrare. Prægredior/ris. i. ꝓcedere/preire. In qua significatiõe ¶ pgredior invenit̃. Pretergredior/ris. i. iuxta gradi vel iuxta trãsire/preterire. Regredior/ris. i. redire. Trãsgredior/ris. i. vitra gradi/prevaricari. ¶ Gradior est deponẽs: similiter ola eius ꝓposita sunt deponentalia: ¶ omnia a sui simplicis mutant in e. preter antegredior/ris. et pregredior/ris. Et omnia faciunt supina in gressum sicut et simplex.

¶ Itẽ a gradior/ris. dicitur grassor/aris. quasi cedere/latrocinari. predari/impugnare. Proprie grassari est cum impetu gradi ad aliquid crudeliter faciendum. Unde Boetius de cõsolatione philosophie libro primo. capitulo. iii. sic fere. Unde hic grassator/oris. qui crudeliter agit/latro/predator/sentina crudeliter homicida. Et quandoq̃ grasso/aris. ponitur pro nitti vel conari. ¶ Caveat lector ne proferat grassari pro crassari. vel econverso. Aliud enim est grassari et aliud crassari. Secundo libro regũ. capitulo vltimo prope finẽ scribitur. Et cesset indignatio vel infectio que grassatur in populo. i. crudeliter graditur in populo vel debacchatur. ¶ Crassor/aris. est passivum huius verbi crasso/as. avi. are. id est crassum facere. Crassus/a. um. idem qõ hic. s hec pinguis et hoc pingue. Ut sile est crassus facit. id est pinguis.

Crassor/
Crassus.

¶ Eo/is/ire/ivi/itum/tu. in supino. id est ambulare. unde verbalia. ¶ Et nota q̃ eo/is. et ola ab eo cõposita corripiũt istam syllabam. i/ante tum in supinis: vt itum tu. initũ/tu. trãsitum/tu. reditum/tu. media de ollis correpta. Excepto hoc solo verbo ambio/bis. quod producit i/ante tum in supino: vt ambitum ambitu media producta. Item eo is et sua cõposita habẽt e ante o in prima persona singularis numeri q̃ modi dicatur: vt eo/is. abeo/is. exeo/is. meo/is. obeo/is. subeo/is. adeo/is. preeo/is. veneo/is. id est vẽdor/ris. preter ambio/bis quod habet i/ante o.

Eo is iui. cũ cõpositis suis.

¶ Itē eo/is. & ola cōposita ab illo faciūt futurū indicatiui in bo & am/preter ambio qđ facit in am tantum. Itē ola habent i/ante bam immediate precedentem. Ut ibam/transibā/exibā/inibā. preter ambio qđ habet e ante bam vt ambiebā audiebā sicut cetera verba quarte cōiugationis.

Uado/dis. cuz deriuatis.

¶ Uado/dis. vasi vadere vasum vasu in supino. i. re. vnde hoc vadum vadi hoc⁹ humilis in aqua: qi per eū possit vadi. i. ambulare pedib⁹ sine periculo. Unde hoc vadulū/li. diminutiuū et vadosus/a.um. plenus vel abundans vadis. et vadoso/as. aui. are. i. per vadum trāsire. vel per vadū ducere: vnde vado equū. i. per vadū duco. Itē cōponit peruado/as. reuado/as. transuado/as. Et est neutrū cū oibus suis cōpositis pro transire: sed producere per vadū est actiuū.

Uadulum

¶ Itē a vado/is. ōr hic vas vadis. i. fideiussor qi dato vade. i. fideiussore licet abire & vadere. Un quidā dixit alteri. Tu nō es vadis qi dabis ante vades. i. tu non a me es vades qui inuenies ante fideiussores exercendi ad me. &c.

Uades

Uadum

Uadio/as.

¶ Itē de hic vas vadis hoc vadū/dī. et hoc vadimoniū/nij. in eodem sensu pignus vel fideiussio. Unde vadio/as. i. vadiū ponere: et cōponitur cōuadio/as. inuadio/as. i. cōtra inadio: et est actiuū cum suis cōpositis.

Uadior.

¶ Itē a vado vadis vadior/aris. verbū deponens. i. vadē dare vel inuenire. vt vadior illū. id est do illū in vadem vel i. fideiussorē. Et non solum pertinet ad hominē sed etiam ad alios res vt vadior tibi equum vel aliquid tuum. Et opponitur euadior/aris. i. reposcere cū vadiōne liberare.

Uado/dis. cuz ꝓpositis.

¶ Uado/dis. ꝓponitur euado/dis. inuado/dis. i. aggredi. Uado & ei⁹ cōposita neutra sunt ꝑter inuado/dis. qđ est actiuū: et ola facium ꝑteritū in si/et supinus in sum: vt vado/dis. vasi/dere. vasum/su. Euado/dis. euasi/su.

Deambulo.

¶ Deambulo/as. aui/cōponitur de ve/et ambulo/as. vnde hoc ambulatorium. id est locus spatiosus aptꝰ ad ambulandum vnius vel.

Pergo

Spacior.

¶ Pergo/gis. perrexi/ere. perrectum. i. ꝑcedere. ¶ Spacior/aris. atus sum/spaciari verbū deponens de spacio/cij. Et componitur exspacior/aris. id est extra spacium.

Itinero.

¶ Itinero. .s. aui. are. verbū neutrū. i. re. dicit de itinere. utendo tamen itinere inutiliter vtitur non est in vsu.

Proficiscor.

¶ Proficiscor/eris. profectus sum/proficisci. i. re. et cōponitur de pro et facio/is. vel est verbum deponens.

¶ Tendo/is. tetendi/dere. tensum/su. vel tentū/tentu. in supino. Unde hec tendicula/le. et sunt tendicule insidie que tenduntur ambulā. tib⁹ hoibus vel etiā aliis animalib⁹. ¶ Tēdo & eius cōposita qñ significant ire neutra sunt. In alia vero significatione actiua sunt. Item eius cōposita faciūt ꝑteritū in tēdi: et supina in tensum vel in tentū. Item simplex geminat primā syllabā in ꝑterito: sed nullū cōpositū ab eo geminat eā.

Itinero.

Proficiscor.

¶ Curro/is. cucurri/ere. cursū/sus. verbum neutrum. vi verbalia.

¶ Nota q curro et ola cōposita ab eo faciunt preteritum in curri/et supina in cursum/su. Item curro geminat primā syllabam in preterito vt cucurri. sed nullū eius cōpositū geminat ꝑter ꝓcurro qđ sepe geminat. vt Johannes ꝓcucurrit citius petro. Itē curro & eius cōposita sunt neutra: exceptis ꝓcurro ꝓ ꝓcurere. & trāscurro ꝓ transire q ꝑñt esse actiua.

¶ Moueo/es. moui/ere. motū motu/in supino. i. motū facere. Un ꝙ valis motor motrix/et hec motio/onis. & hic et hec mobilis et hoc mobile. Nota q moueo/es. et eius cōposita sunt actiua: & faciūt preteritū in moui & supina in motū: & ola corripiūt in ꝑñti tpe hāc syllabā mo: sed in ꝑterito et in supino eam ꝓducunt.

Mouio.

Mouis.

Mouit.

Mouimus.

Mouitis.

Mouent.

Mouebam.

Mouebas.

Mouebat.

Mouebamus.

Mouebatis.

Mouebant.

Mouebo.

Mouebis.

Mouebit.

Mouebimus.

Mouebitis.

Mouebunt.

Moueam.

Moueas.

Mouerem.

Mouere.

Mouens.

Motus.

Motum.

Motu.

Motor.

Motrix.

Motio.

Mobilis.

Mobile.

Mouendus.

Mouendum.

Mouendo.

Mouendi.

Mouendo.

Mouendum.

Mouendo.

Mouendo

Johannis de garlandia.

Dum stolidum stolido lumine respicio.

¶ Autor docet hic q̄ ista tria nomina amussis/perpendiculum/q̄ regula: cōueniūt in significatione: et dicit q̄ amussis/sis. si. est plumbum vel plumbata cimentarioꝝ: quod dimittitur a sursum vsq̄ deorsum ad percipiendū equalitatem parietis: et dicitur ab a quod est sine et musso/as. quod est dubitare quia reddet commentarium indubium. id est certum quomodo parietē dirigat et coquet. ¶ Perpendiculum/li. a perpendo/dis. dicitur. id est amussis Item perpendiculum est illud vnde lebetes feruntur. id est suspēdunt (anglice an hengell) ¶ hec regula/le. a rego/gis. q̄ regit: dirigit equalitatē muri. ¶ hinc examussim. hic dicit q̄ examussim est idem quod indubie vel indubitanter: et componitur de ex et amussis. ¶ Musso dum. hic docet autor q̄ musso/as. equinocatur ad tria. Nam mussare. id est dubitare vel murmurare cum silentio: et mussare est respicere indignanter vel stolidum vel torto vultu aliquem stultum dum quis stulte fecerit.

Amussis.

Perpendiculū

Regula.

Musso.

Obliquo sinuo curro simul arcuo limo
Omnibus his verbis sensus dedit vsus eundem
Sic lento flecto sensu comprehendis in vno.

¶ Autor docet hic quot sunt verba idem significantia cum hoc verbo arcuo arcuas: dicens q̄ ista/Obliquo/as. aui. are. verbum actiuum componitur de ob et equo/equas. aui. are. vnde obliquus/a. um. et hec obliquitas/tatis. ¶ Sinuo/as. aui. are. ꝺr de hic sinus. aus. nui. ¶ Curuo/as. aui. are. componitur de curuo/as. i. deorsum curuare verbum actiuum. vnde curuus/a. um. ¶ Arcuo/as. aui. are. arcus/cus. cui. dicitur. ¶ Limo/as. aui. are. actiuum de hec lima/me. dicitur verbum actiuū. ¶ Lento/tas. aui. are. de lentus/a. um. quod idem est quod hic et hec flexibilis/et hoc le. ¶ Flecto/tis. flexi. ere. flexum/flexum: in supinis actiuum. Et componitur reflecto/tis. Deflecto/tis. ista sunt actiua et faciunt preteritum in xi q̄ supina in xum. ¶ Construe Usus dicit omnib⁹ his verbis eūdem sensum: his verbis dico obliquo. cō. sic comprehendis lento flecto in vno sensu cum predictis.

Obliquo.
Sinuo.
Curuo.
Arcuo.
Limo.
Lento
Flecto
Construcho.

Conflictus/bellum/congressus: et ala/duellum
Obsidio mars atq̄ rebellio prelio pugna
Sunt acies guerra predictis associanda.

Ala.

¶ Autor docet hic quot sunt nota synonima cū isto nomine hec ala/ale. i. bellum dicēs q̄ ista que sequūtur/hic cōflictus/tus. ui. dicit de con q̄ fligo/fligis: cōflixi/ere. cōflictū/tu. in supinis. i. pugnare/bellare. ¶ Bellum ꝺr de bonus/na. nū. per antifrasim: q̄ bellū non est bonū: componit cū gero/ris. q̄ ꝺr belliger/a. um. et cū in/q̄ dicitur imbellis et hoc imbelle. i. debilis nō aptus ad bellandū vel imbellus/a. um. ¶ hic congressus/sus. sui. ꝺr de congredior/ris. i. pugnare. ¶ hec ala/ale. de alo/lis. lui. luere ꝺr. hoc duellū/li. cōponit de duo q̄ hoc bellum/li. Unde duellum quasi dubellum. a duorum bellum. ¶ hec acies/ei. dicitur de acuo/is. et tria significat. nam acies est rei sūmitas: acies oculorū acumen/acies exercitus: eo q̄ armatus acutis armis est ad bellum. ¶ hec guerra/re. Unde guerro/as. aui. are. id est pugnare.

Conflictus.
Bellum.
Imbellus.
Congressus.
Ala.
Duellum.
Acies.
Guerra.

Synonima magistri

Bellus. **Bellus/formosus/procerus et speciosus**
Preclarus/nitidus/pulcher/pariterq decorus
Splendidus egregius forma: faciemq venustus
Multorum procerum corpus decet esse procerum.
Est procerum vere procerum corpus habere.

¶ Peracto superius cõpetenter de synonimatione et cõsignificatione dictionum que ab a littera inceperunt. Hic autor intendit agere de synonimatione dictionũ que incipiũt a B. Et primo docet quot sunt nomina synonima cuiusto nomine bellus/a.um. i. pulcer/a.um. Et derivat a bon⁹/a.um. i. aliquantulum bonus: dicens q̃ ista: Formosus/a.um. et dicit de forma/me. Procerus/a.um. componit a procul et hec terra/re. Speciosus/a.um. et dicitur de hec species/ei. Preclarus/a.um. q̃ cõponitur de pre q̃ clarus. Nitidus/a.um. q̃ dicitur de niteo/mitere. Pulcher/a.um. q̃ dicitur de hec pellis/lis. id est cutis. Decorus/a.um. q̃ dicitur de decor/oris. Splendidus/a.um. q̃ dicitur de splendeo/es. Egregius/a.um. componit de prepositione ex/et hic grex quasi extra gregem. Venustus/a.um. de hec venus/veneris. id est luxuria.

Formosus. Procerus. Preclarus Nitidus. Decorus

Differentia inter procerum: procerum.

¶ Multorum. q̃. Hic ponit autor differentiam inter procerum media correpta: et procerũ media producta. Procerum cuius medis corripitur: est genitivus casus istius nominis in plurali numero. Nominativo hi proceres. Genitivo horũ procerũ. Dativo his proceribus. Proceres idem quod nobiles. Et dicitur de p quod est procul: et hec caries/ei. id est turpitudo vilitas: quasi procul a carie. Procerum cuius media producitur est accusativus casus de hoc nomine procerus/a.um. Et potest ... le nominativi vocativi casus: quia vbilibet producitur ce. in procerus. ¶ Construe. Decet. id est decens est corpus multorum procerum. id est nobilium: vel generosorum virorũ: esse procerum. id est pulchrum. ¶ Est procerum. Hic maior differẽtia inter predicta nomina q̃ superius ponitur: quia ponit differẽtiam inter procerũ cuius due prime syllabe corripiuntur: et procerum cuius due prime producũtur.

Constructio.

¶ Nota q̃ pro quando stat pro procul in compositione/corripitur: q̃ quando stat prepositionaliter semper producitur vt superius ponitur ambobus modis. ¶ Construe. Est. id est pertinet (anglice it befalleth) horum procerum. i. nobilium: habere corpus procerum. id pulchrum.

Est fortunatus felix faustusq beatus
De trans atq beans trabeam dic et trabeatum.

¶ Hic autor docet q̃ ista nota conveniũt in significatione cuius nomine beatus/a.um. i. fortunatus/a.um. Et ꝺr de fortuno/as.are. hic et hec et hoc felix/cis. Et componit infelix/cis. vnde felicite felicissime: aduerbia. et hec felicitas/tatis. ¶ Faustus/a.um. et dicit a faueo/es. i. ille cui fortuna accidit vel favet. vnde fauste faustius/aduerbia. et hec faustitudo/inis. i. felicitas. et cõponitur infaustus/ta.tum. i. infelix. ¶ Beatus/a.um. q̃ ꝺr de beo/as.are. atus sum beari. ¶ De trans. q̃. Autor hic docet q̃ trabea/bee. est vestis regalis vel imperialis: et ꝺr a transbeo/as. et illud de trans et beo/as. vnde trabeatus/a.um. i. trabea indutus. Unde legitur q̃ dñs noster Jesus indutus fuit trabea carnis. id est regia veste carnis. ¶ Satis facilis est constructio. Construe secũdum versum sic. Dic trabeam supple derivari de trabea.

Beatus. Felix. Faustus.

Trabea.

Res eadem femoralia sunt perizomate bracce
A braccis braccale venit lumbareq; lumbus.

¶ Autor docet hic q; iste dictiones perizoma & femoralia eiusdem sunt significationis cum isto nomine he bracce/arum. ¶ Perizoma declinatur hoc perizoma/atis. Et ponitur de peri: quod est circũ et zoma. id est corpus: qui circumniens corpus. Et est vestis vt dicit hug. antiquissima scilicet succincto rum femoralia/ que genitalia tantum teguntur. Alĩ dicunt q; tunica foliis consuta: est qualẽ fecit dominꝰ Ade post lapsum. ¶ hoc femorale/lis. dicitur de hoc femur/ris. i. crus: vel vsq; ad femora descendit. ¶ de bracce/arum. dicitur a bracos grece: quod est breue latine: quia breues vestes sunt. ¶ hoc braccale/lis. & hoc lumbare/ris. idem sunt scilicet illud quod ponitur in braccis vel circa lumbos: cuiligule ligantur pro caligis sursum ligandis. Et dicitur braccale a braccis. Lumbare a lumbis.

Perizoma.

Femorale.
Bracce.
Braccale.

Fiber cum castoreq; beuer castoria cuius
Eiunt testiculi castratos dicimus esse.

¶ Autor docet hic q; ista nomina hic fiber/bri. hic castor/oris. sunt eiusdem significationis cum hoc nomine beuer beueris media correpta. ¶ hic fiber/ dicitur a findo/dis. di. dere. id est scindere. Quia cum venatores insequũtur eum findit testiculos. i. abscindit: quia medicinales sunt. ¶ hic castor/oris. media correpta in genitiuo. Iuxta illud doctrinale. Format oris rhetor memor arbor neutreq; castor. Et dicitur castor de castro/as. quia castrat seipm vt dictũ est dum sentit venatores sequaces sciẽs se fugari pter testiculos. Unde hoc castorĩ/rii. medicamen: quod fit de testiculis eius. Et adiectiue declinatur castoreus/a.um. aliquid pertinens ad castorem.

Beuer
Fiber.

Castor.

Castorium.

Dragma bisanciꝰ est mna vel aureꝰ atq; talentũ.
Sed dragma proprie speciem dic ponderis esse.

¶ Autor docet hic q; ista nota dragma/aureus: et talentũ consignat vnã rem cũ isto note hic bisanctius/tii. Et est quidã nũmus aureus: sicut nobile/francꝰ muto/florenus: et huiusmodi. ¶ hec dracma/dracme: et scribitur per c/secũdum hugut. et est proprie species ponderis. id est octaua pars vncie. Sed dragma/tis. per g/est questio siue interrogatio. ¶ hic bisanciꝰ ci. dicitur de Bisantia ciuitate quadam: que nunc dicitur constantinopolis: et adhuc bisantius moneta illiꝰ ciuitatis dicitur. ¶ Mna/mne. scribitur cum tribus literis. Et na est imꝑatiuꝰ modus de nonas. Unde in accentuario. Mvult nomen mna Na verbum non habet illa in. ¶ hic aureus/rei. et potest declinari adiectiue aureus/a.um. et dicitur de hoc aurum/ri.

Bisanctius.
Dragma hec.
Dragma hoc.

Mna
Na imꝑatiuꝰ.
Aureus.

Est neutrũ dragma cui dragmatis est genitiuus
Questio dragmaticum dicas genus esse loquendi.

¶ Autor dicit hic q; dragma faciens genitiuũ dragmatis: neutri generis est questio: vt supra docetur. Unde dragmaticus/ca.cũ. i. interrogatiuus. Unde

quoddam genus loquendi dicitur dragmaticum: quia fit interrogatiuum ꝙ responsiuum: ꝙ propie per personas introductas: vt in Therentio.

Boletus. Unum significant boletus tubera fungens
Quos fructus terre faciunt tonitrus pluuieq;
Additur asperagus: his sensus conuenit vnus.

Boletus: Tuber. ¶ Autor docet hic q; hec noia hic boletꝰ/ti. hoc tuber/ris. hic fungus/gi. hic asperagus/gi. sunt idem in significatione. ¶ hic boletus/ti. dicitur de hic bolus/li. ¶ hoc tuber/ris. a tumeo/es. dicitur: quia ex tumore terre procedat. Et dicũtur tubera quasi tumera. i. quasi tumores terre. Et sepe ponitur pro tumore. ꝙ pro peccato generaliter. Unde tumerosus/sa. sum. i. tuberibꝰ plenus/inflatus/superbus. hec tuberositas/atis. i. inflatio/superbia. ¶ hic fungus/gi. dicitur a fungo/gis. secundũ voĉ: sed de fungor/eris. secundũ significationem. Unde Martialis cocus. Defungi fungis hominẽ crassiue negabas. Boleti leti cã fuere mei. i. defungor/ris. idẽ quod maior/ris. ¶ hic asperagus/gi. vt dicit Hugut. dictꝰ est: quia spinosus et asper est frutex eius quedam herba. Et etiam dicitur quispam pisces paruus: sed optimi saporis. Et etiam boletus dicitur.

Fungus.

Asperagus.

Balsamus est arbor sunt balsama dicta liquores
Arboris emanant opobalsama cortice cesso
De foliis effecta scias folibalsama tritis
Trita vel incisa faciunt calobalsama ligna.

Balsamus Balsamum. Opobalsamũ. ¶ Autor ponit hic differentiã inter hec balsamus/mi. et hoc balsamum/mi. et opobalsamũ/mi. folibalsamũ/mi. ꝙ calobalsamum/mi. ¶ Hugut. dicit hec balsamus/mi. est arbor crescens. vnde hoc balsamũ/mi. lignum vel fructus: vel liquor/oris. Et componit cum opo quod est mansio: vel caverna: vel cortex: et ꝺr opobalsamũ. i. liquor manans de incisione corticis: qui p̃ cauernas eximij odoris guttas distillat. Item cõponitur cum folĩ: ex ꝺr folibalsamũ. id est folĩ balsami: liquor manans de foliis tritis illius. Item cõponit cum calo quod est lignum: et dicitur calobalsamũ. i. lignũ balsami: vel liquor manans de ligno eius trito. Item ꝺr xilobalsamum: ab xilo: quod est lignũ. Itẽ componit cum xilos vel carpos: quorũ vterq; interpretatur fructus: et est carpobalsamum vel xilobalsamũ fructus siue semen balsami: vel liquor qui fit ex eiꝰ fructu siue semine. ¶ Nota ergo q; multiplex vnguẽtum balsamus affert. Primum est ꝙ pretiosius aliis quod sponte manat de foliis: ꝙ illud vocatur balsamum. Secundum est carpobalsamũ vel xilobalsamum. Tertiũ est opobalsamũ. Quartũ folobalsamum. Quintũ calobalsamũ: vel xilobalsamũ: ꝙ probatur ita si ferat in manu ꝓtra solẽ perurit carnẽ. si nõ tunc est corruptus. Et a balsamus: balsamatus/a. um. i. balsamo inunctus. Et põt esse participium. nam balsamo/as. est: balsamo inungere: et est actiuũ: ꝙ ꝓponit cum un/et dicitur inbalsamo/as. i. valde balsamare: est similiter actiuum.

Folibalsamũ. Calobalsamũ. Xilobalsamũ Carpobalsamum. ¶ Notabile de balsamo.

Bacchus Est bacchus vitisator eius baccha sacerdos
Uiuunt insanie qui bacchanalia viuunt.

Quemlibet insanum bacchari dicimus inde

¶ hic docet autor q̄ ista duo nomina sunt idem in significatione. scz vitissator/et bacchus. Et est bacchus deus vini: et ponit q̄nq̄ pro ipso vino. Unde hic baculus/li qui a baccho vt dicitur est repertus. quia homines moti vino baculo vtebantur. Uel dicitur a baulando: quia aptus est ad baulandum. Item a bacchus hec baccha/ce. femia colens festa bacchi. id est sacerdotissa eius/que et bacchis/idis. ꝛc. ¶ Bacchanalia declinatur in plurali. hec bacchanalia/orū. i. festa bacchi. Et ponitur hoc nomē aduerbialiter: pro bacchanaliter/vel furiose. Unde iuuenalis incipit secundam satyram. Ultra sauromatas fugere hinc licet et glacialem. Oceanum quotiens aliquid de moribus audent. Qui curios similant et bacchinalia viuunt. id est bacchanaliter vel furiose viuunt. Et a bacchus dicitur bacchor/aris. verbū deponēs. id est furere vel insanire. ¶ hic vitissator/oris. componitur de vitis/tis. et sator. i. We qui serit. id est plantat vites. ¶ Construe. Uitissator est bacchus/bacchi est sacerdos eius. Illi viuunt insane: qui viuunt bacchalia. i. bacchalitē. Nos dicimus scilicet a bacchis/quemlibet insanum. id est furiosum bacchari. id est insanire/furere.

Bacchus.
Baccha.
Bacchanalia.
Bacchor
Uitissator.
Constructio.

Sustentamenta/columen basis atq̄ columna
Pes substans proprie fertur basis esse columne.

¶ Autor docet hic q̄ ista nota cōueniūt in significatione cū hoc nomine hec basis/sia. s. hoc sustentamentū/ti. Et vt de sustento/as. et hoc columen/inis. Et est columen/inis. fm hyg. alacritas vel fortitudo. Unde homerus. hunc patrie columen purgit manoetius t. ros. Et est basis/sis. nomen fortissime petre/lingua syrioq̄. vnde basis fultura columen scz q̄ supponitur illi. Et vt extremitas plante. ¶ Et hec columna/ne. vt de hic culmus/mi. Et est culmꝰ ipse calamus spice qui a radicibus nascitur: licet culmus inueniatur pro ipso folicula vnde spica exit: et q̄nq̄ culmus pro spica ponitur: et vt culmus a calamo quasi calamus. ¶ Et nota q̄ columna cōstat ex tribus partibus. Prima vt basis: et est basis ppe pes columne. Secda pars vt stilus qui portat a basi et est illa pars q̄ est a basi vsq̄ ad summitatē. Tertia pars dicit epistilium. Et capitellum q̄ supponitur columne. Unꝰ. Dico basim portare stilum/qui vectus ab ipsa. Portat epistiliū: stilus est erecta columna. Et est columna ipm totum factum ex istis tribus partibus superius recitatis.

Basis.
Sustētamētū.
Columen
Columna.
Culmus.
Notabile

Basileos grece rex dicitur esse latine
Hinc scio basilicam nasci simul et basiliscum.

¶ hic dicit autor q̄ basileos et rex idem sunt. Basilius componitur de basis et leos. q̄ est populus: quasi basis populi. i. sustentamentū populi. Sed basileos est grecū: et versum latinū: et dicitur basileus/ei. i. rex vel imperator. vñ basilica/ce. i. aula regia/vel palatium regis. sed modo basilica per trāslationē vt ecclesia: q̄ est palatiū ihesu regis. ¶ A basilica vt basilicanus/a. um. id est palatinus scz aliquis de curia regali/vel palatio regis: quod componitur cū sub: et vt subbasilicanus/a. um. Et subbasilicani proprie dicunt qui habitant iuxta basileam et sub alis eius. Item basilica est quedā herba q̄ gentiana vt: cuius radix dat fortitudinē et suauitatem omnibus vtentibus ea. Item a basileos vt hic basiliscus/ci. rex serpētum qui solo visu interficit ani-

Basileos.
Basilica.
Basilicanus.
Basiliscus.

malia: et dicitur nasci ex ouo galli: cuius pulus ꝺr vertere omne metallū in aurum purissimum: vt dicunt quidam alchimiste: ⁊ vocatur ille serpens (anglice a cokatrice.)

De balo siue balatu dic fore tu balatrones.
De baratro recte formati dic baratrones.

Baratro. Notabile. ¶ Autor dicit hic ꝙ ista duo nomina baratrones et balatrones idem significant. hic baratro/onis. i. leccator/gulosus/vel prodigus/vel loculator: (anglice a iogler/or a gloton.) ¶ Et nota ꝙ hic balatro/nis. producit ultas duas syllabas/ba/et la. sm hugut. et Catho. ⁊ Doctrinale/que sm autorem corripiuntur. Unde predictus versus potest corrigi sic. Dat balatrones balo baratro baratrones: et isto solo versu continentur sensus aliorum duum versuum.

Baratro. hic baratro/onis. a baratrum dicitur: quod est voragō atra. Et est baratro leccator vel gluto: quia omnia baratro. i. ventri committit.

Unum significant batulus batus atq; batildus
Uas affirmatur batulus pro puma locatur.

Batus. Abbatis. Batulus. ¶ Autor dicit hic ꝙ ista nomina batulus/batus/et batildus idem significant ¶ hic batus/ti. est mensura capiens quinquaginta sextarios/vel tres modios. Et deputat tm liquidis: propue: licet etiam in siccis rebus talis mensura habet. Unde cōponitur cum ad/et abbatis dicitur. hic et hec abbatis indeclinabile per omnes casus: qui cum bato dimidit aliquem vel aliud. Et a bato dicitur batillus/li: vel batulus/li. diminutiua. Item batulus est vas ferreum: quo ardentes prune siue carbones portantur. Unde in vita sancti laurēti. Allati sunt batuli cum quinis ardentibus.

Barrus. Nam barrin grece graue dicitur esse latin
Baro baronis grauis ac autenticus est vir.

Barrus. ¶ Autor docet hic ꝙ ista nomina sunt eiusdem significationis. hic barrus/ri. quod dicitur a barrin grece quod est graue latine: quia animal graue est. Et a barrin dicitur hic baro/onis/id est vir probus/gratus/⁊ autenticus. Et

Baro. Elephas. Elephantus. est baro (anglice a baroune) ¶ hic elephas/antis. ꝺr de elephas grece: quod est mons latine: quia repredentat magnitudinem montis. Unde quidā. Corpore tam grandes: apud indos sunt elephantes. Ut bene formares montibus esse pares. hic elephantis/ti. de hoc elephas dicitur. De barrus/ri. dicitur barro/ris. rui. rre. i. clamare ad modum elephantis. Unde hic barritus/tus/ui. vox elephantis.

Bidens. Lanigeras vel aues balantes siue bidentes
Dicimus eiusdem tot nomina sunt animalis
Esset in his si non vitaret ouicula versum.

Lanigera. ¶ Autor docet hic ꝙ ista nota sunt eiusdem significationis. hec lanigera/re. que componit de hec lana/ne. ⁊ gero/ris. quasi gerens lanā. hec ouis/ouis. oui ꝺr de offero/offers/obtuli/offerre. ¶ hec balans/tis. a balo/as. dicitur

¶ Hec bidens/tis. componit̃ de bis/et hic dens/tis. q̃ binos dẽtes habet ce teros longiores. Hec ouicula/le. diminutiuũ de hec ouis/ouis/oui/ouem.

Baltheus insignes matronas aureas ambit
Hinc auro mixto conexunt serica fila.

Baltheus

¶ Autor docet hic quid sit baltheus. Baltheus est zona facta ex serico: cui fila aurea conexuntur: quia dñe q̃ nobiles mulieres vtuntur. Et declinat hic baltheus/tei. in singulari sed in plurali inuenitur masculini et neutri generis. hũ balthei vel hec balthea: seõm hug. est cingulum militare: sed dictum quasi pendẽs: q̃ ex eo signa dependent ad demõstrandũ legionis militaris summã: scz sex milliũ: sexcentarum sexaginta sex: quia tot cõstituit legionem Vñ et baltheus dr nõ tm̃ qõ cingitur: sed qõ etiam bene arma dependẽt. vnde baltheolus/li. diminutiuum a baltheus/a.um. id est baltheo ornatus: et balther io/ris. rui. re. id est cingere. t est actiuum.

Baltheolus.
Baltherio.

Betam/maguderim/caulem dic esse secundum
Hunc adiectiuum nomen betatius exit.

¶ Autor docet hic q̃ ista nota beta/maguderis/caulis: sunt eiusdem significationis. ¶ Beta est secundus caulis qui post primam abscisionem in eodẽ trunco nascitur. ¶ Maguderis secundũ quosdam est truncus vel species oleris. Vnde illud. Maguderis species oleris vel truncus habetur. ¶ Hic caulis. lis. de coalco/lcs. vel de coalo/las. i. crescere dicitur. Et est caulis generaliter herbarum vel olerum medius inter quie vulgo tyrsus dicitur: quia a terra sursum ascendit ex quo tractũ est. vel specialiter quoddã genus oleris caulis dicitur: quia tyrsus illius amplius ceteris oleribus coalescit. ¶ Nota a beta dicit betatius/a.um. nomen possessiuum.

Beta.
Maguderis.
Caulis.
Betacius.

Signat idem bilis/offensa scz rancor et ira
Sed proprie bilis est humor fellis amarus.

¶ Hic ponit autor q̃ hec nomina bilis/offensa/rancor/et ira sunt eiusdẽ significationis/hic bilis.lis. q̃ bis dicitur id est vel fellis: vel sedes ire: vel ex commotione fellis procedens amaricatio. Et ponitur quandoq̃ pro ipso felle vt pro quolibet nigro vel malo humore: et quandoq̃ pro ira.

Bilis.

¶ Hec offensa/se. dicitur de offendo/dis. quod est facere aliquẽ irasci vel inuenire: cum enim ad lapidem offendimus illum inuenimus. vnde t hec offensio/onis. et hec offersa/se. i. culpa fortis facti. Et hoc offendiculũ/li. illud culpa: vel illud ad quod pedem offendimus: vel obex/vel impedimentum.

Offensa.

¶ hic rancor/oris. a ran dicitur quod est ira vel locus ire. Et est rancor indignatio/dolor/amaritudo mentis/vel fetor. et ꝓprie carnis ex vetustate proueniens. et hic rancidus/a.um. id est iracundus vel fetidus q̃ amarus ex vetustate et insipidus: et randiculus/a.um. aliquantulum rancidus. et rancor hec rabies/rabiei.

Rancor.

¶ hec ira/re. ab vr qõ est lingua chaldea ignis siue flamma dicitur derivat. et dr ira quasi vra: q̃ accẽdit t inflammat. vñ irascor/eris. tus sum. irasci. Vñ iracundus/a.um. facile irascens: quia accenso sanguine in furorẽ impellitur.

Ira.
Iracundus.

Synonima magistri

Ex geminis libris constat mensura bilibris.

Bilibris.

Libra.

¶ hic docet autor q̄ hoc nomen hic et hec bilibris ⁊ hoc bilibre componitur de bis et libra/e. Unde mensura bilibris constat ex geminis id est duabus libris. ¶ Libra est que perficitur de duodecim vncijs: et habet perfecti pōderis: q̄ constat tot vncijs quot mensibus annus: et dicitur libra a liber/a.um. quia sit libera ⁊ cuncta inter ponderа precedentia in vno concludat.

Dicuntur bifores a value gemine coeuntes.

Bifores.

Fores.

¶ Autor docet hic q̄ hoc nomen bifores componitur a bis et fores. Et dicitur bifores biforibus duplices fores. Et hic et hec bifor⁹ et hoc re.i. duplex. Unde Ouid. ij. metha. Argenti bifores radicabant lumine value. ¶ Fores a foris vel foras dicitur. Et declinatur in plurali numero: he fores forum. Sed in singulari inuenitur. Genitiuo huius foris. Accusatiuo hanc forem. Et dicitur fores quia foris ponuntur et foris aperiuntur: et voluuntur. Unde hic forculus/li. deus qui preest foribus et eas custodit. ¶ hec valua value dicitur a voluo/is: et value proprie que interius voluuntur: et sunt duplices replicabiles. ¶ Ulua quasi valua. id est tanua ventris: vel quia semen recipiat: vel quia ex ea fetus procedat. Ulua etiam dicitur sumen suis. ¶ Et geminus/a.um. id est duplex vel duo. Unde gemini dicuntur duo simul nati: et non tm̄ duo simul nati sed plures simul nati. Et dicitur geminus a gigno/gignis genui gignere genitum genitu in supino.

Valua.

Ulua. Geminus.

Intono vel resono/reboo/boo/mugio clamo
A boo buccella fit/buccula/bucca/boatus.
De cano de bucca: cum buccino buccina fiunt
Os oris bucca: minuit quoq̄ buccula sensum
Infantum buccas: ostilla vel ostula dicas
Est buccula cibus: quantum semel accipis ore.

Intono. Resono. Reboo. Mugio.

¶ hic in versibus docet autor quot sunt verba cōuenientia in significatione cū hoc verbo boo boas/aui.are.et sunt ista. ¶ Intono/as.aui.are.intonitū/tu.q̄ cōponitur de in et tono/as.aui.are. ¶ Resono/as.aui.are.et cōponit de re/⁊ sono/as.aui.are.sonitū/tu. in supio. ¶ Reboo/as.aui.are.de re ⁊ boo boas/boaui/boare/boatū/tu. ¶ Mugio/is.ire.itū.tu. in supinis: et est ppriē boum. Unde hic mugitus/us.ui. clamor vel vox boum. Unde Ouidius in de remedijs. Parte sonant alta silue mugitibus alte. Et queritur vitulū mater abesse suū. Et cōponit mugio ad mugio/cōmugio/obmugio: et est neutrum cū omnibus suis ꝓpositis: ⁊ paucū hāc syllabā mu. ¶ Clamo/clamas/aui.are. ab hic calamus/mi. dr. id est cl.. more facere sonare quasi clamare. Unde hic clamor/oris. a quo clamosus/a.um. Et nota q̄ clamo est verbum neutrum. ponitur tm̄ q̄nq̄ p trāsire: sed impropriē: vt clamo illū. i. cum clamore voco illum. Et cōponitur acclamo/as. aui. conclamo/as. aui. reclamo/as. aui. are. Et sunt neutra omnia cōposita a clamo. ¶ A boo buccella ⁊c. hic autor docet ea que sunt derluata ab hoc verbo boo/boas. et sūt ista: hec buccella/le. ⁊ est

Clamo cum cōpositis.

Boo/as. ⁊ derluatiua.

dimſinutiuum de bucca/bucce:et hec buccula/le.et eſt diminutiuum de bucca bucce.A boo/boas.dicitur folliculus et inflatio.Uel bucca eſt nomẽ fictitiũ ſumptum ex proprietate vocis ipſius rei.Et a bucca/ce.hic bucco/onis. id eſt verborum ſator qui multum loquitur et multũ comedit.Proprie quidem bucco dicitur garrulus qui loquacitatẽ oris ſui non ſenſũ cunctos exuperet. ¶Item bucca componitur cum durus/a.um.et dicitur hic duribuccus/ci.ille qui nunq̃ vult os vel buccã aperire.¶Hic boatus/tus.tui.a boo/boas ꝛ.i.ſonus boũ.Itẽ a bucca dicitur hec buccina/ne. vel ꝛ a boo/as.qz ſonat.Uel ſm iſtũ autorẽ buccina componitur de hec bucca/ce.et cano/is.qz in illa canimus cum bucca ſcilicet ſufflando.Et inde buccino/nas.id eſt cum buccina ſonare:ꝛ hic buccinus/ni.id eſt clangor buccine.Hugut.dicit q̃ cano cõponitur cũ buccina:et dicitur hic buccinen/buccinis:cum bucca canẽs. ¶Conſtrue.Infantũ buccas.ꝛc.Dic.id eſt dicas buccas infantũ.i.puerorũ eſſe oſtilla vel oſtula.Oſtillum vel oſtulum vtrũq̃ diminutiuũ de os/oris.i. paruum os: et buccella eſt cibus.i.accipis.i.q̃tum potes accipere ſemel in ore tuo.Et eſt buccella diminutiuũ de bucca:et etiam buccula.¶Item buccula poteſt eſſe diminutiuum de hic ꝛ hec bos bouis:ꝛ tũc buccula eſt parua bos.Unde Uirgilius in buccolicis.Aut errans buccula campo.Item a buccula hic buccellarius/rij.id eſt gluto:vel leccator.

Bucca

Bucco/onis.

Duribuccus.

Boatus.

Bucca.

Buccina.

Conſtructio.

Buccula.

Inter ſe lituus tuba tybia buccina diſtant
A lituo gracilis ſonus exit grandior illis
A componenti ſortitur buccina nomen.

Lituus.

¶Autor docet hic q̃ iſta nomina in generali ſunt idem:in ſpeciali tamẽ differunt ſcz lituus.ꝛc.Lituus eſt tuba generalis gracilẽ ſonũ emittens.¶Tybia/bie.eſt inſtrumentũ muſicũ:qz primũ de cerninis et gruis pedib9 ꝛ cruribus hynnulor fierẽt:ſed poſtea abuſione de vnaquaq̃ re fiebãt tibie.Et dicitur tybia cytpus vel genus vaſculi in modũ ſcrinij ex virgultis textum.Uñ Tibia dat ſonitũ ſic portat tibia totũ.¶Hec tuba/be.(a trũpe.)legalis erit fiſtula cantatoria de argento ad quat tuor ordinata.Unde verſus. Legatis populi tuba cum clangore vocabat.In bello caſtris feſtiſq̃ tonabat.¶Buccina ſm iſtum autorem componitur de bucca et cano.¶Conſtrue.Iſta nomina lituus/tuba/tybia:et buccina diſtant.i.differunt inter ſe.Gracilis ſonus.i.exilis et ſubtilis exit.id eſt emittitur a lituo:ſed grandior ſonus exit illis.i.ab illis ſcz tuba tybia: et hec buccina/ne.ſortit.i.habet vel percipit nomen a componenti ſcz a cano/is.et hec bucca/ce.

Tybia.

Tuba.

Conſtructio.

Bubo/bubaſtes/bos/boſtar/bucera/buris
Bubulus ꝛ bullus/bucculus/buglosa/bubulcus
De boue preterea fit boſſorus/boetes
Eſt boſtar ſtatio bouis:eſt curuamen aratri
Buris bubaſtus tumidus eſt bua racemus
Bos paruus buculus:ſed bubulus eſt boue maior
Forme conſimilis ac alterius ſpeciei

Bubo

Synonima magistri

Sunt pisces bulbi: seruant armenta bubulci
Lingua bouina sonat: gramen buglossa vocatur
Sed cornuta sonant animalia bucera grece
Sed via bosforus: est bouis appellata meatu
Arcteo defixa polo stat stella boetes

¶ Autor commemorat hic quedam nomina consonantia secundum vocem que tamen differunt inter se secundum rem derivata ab hoc nomine hic et hec bos bouis. Primo ponit numerum: postea repositionem illorum in bium gens. Primo ergo dicit q̄ ista nomina sunt de bos bouis scilicet bubo/buba stas. ꝛc̄ et preterea hoc nomen bosferus fit de bos atq̄ boetes fit de bos.

Bostar. ¶ Est bostar. ꝛc̄. hic exponit predicta nomina sic. hoc bostar bostaris: est sta
Bubaltus. tio bouis. id est boum scilicet stabulum in quo stant boues: et sic videtur bo=
Buris. star componi de bos/bouis: ꝛ sto/stas. ¶ Hec buris/buris/ri. est curuamen.
id est curuatura aratri: dicitur de bos hic bubastus/ti. est vua cum tumidis
Buculus racemis. id est maturis racemis. ¶ Buculus est parvus bos diminutivum
Bubalus. de bos/bouis. Sed bubalus est maior boue consimilis forme: aspro et alte=
rius speciei. Unde in vita sancti Marcij dicitur. Trahamus bubalum ad lo=
Bulbi. ca bubali. Nec bubalus est idem in specie cum boue. ¶ Bulbi autem sunt
quidam pisces cum magnis capitibus: de quibus commemorat Ouidius.
Bubulci. Damus a libicis bulbus tibi nullus ab ortis. Iterū quintus seruius dicit. Con=
tritus cū melle dabit medicamina bulbus. ¶ Bubulci. id est custodes boum
seruant. id est custodiunt armenta. Et dicitur bubulcus de bus quod est bos
Buglossa et ycos custos quasi custos bouis. id est boum. Unde Virgilius. Tarde vene
re bubulci. ꝛc̄. Buglossa vocatur gramē. id est quedam herba: nam sonat idē
Bucera. quod lingua bouina. Dicitur enim buglossa a bus quod est bos ꝛ hec glos
sa id est lingua: quasi lingua bouis vel glossa bouis. ¶ Sed bucera sonāt grece
cornuta animalia latine. Et dicitur bucerus/a.um. de bus quod est bos: ꝛ ce
ros grece quod est cornu latine. Unde buceri sūt boues cornuti. Unde Oui.
Armenta. Lanigerosq̄ greges armēta q̄ bucera pauit. Lanigeros greges. id est oues.
Bosforus. armenta bucera. id est boues. Armenta autem sunt proprie collectiones bo
um. ¶ Sed bosforus est via appellata meatu vel transitu bouis. Est enim ma
re bosforus vbi bos transiuit. Unde de ipsa dictione commemorat dicens.
Astringens bosforus vndas. Et componitur de bos bouis et foros quod est
Boetes. ferre. Stella boetes stat defixa in arcteo polo. id est boreali polo. Arctos nā
Polus arcticꝰ. q̄ est stella fixa iuxta polū arcticū versus partem borealem. Unde arcticus/
ca. cum. id est borealis. Est enim polus duplex scilicet polus arcticus: et po=
lus antarticus. Polus arcticus est in summitate spere: et sic directe in borea
Polus antarticus. Polus antarticus est in infima parte spere directe in oppositum poli arctico
Et illi duo poli sunt axes quibus volvitur totum celum.

Bufo. **Est bufo rana ranunculus atq̄ rubeta.**
Turpis auis bubo/tu. pissima belua bufo.

¶ Autor docet q̄ ista nomina rana/ranunculus: et rubeta sunt eiusdē signifi
Rana. cationis cum hoc nomine hic bufo/onis. Et est bufo vilissima rana fugiens ꝛ
habitans in siccis cauernis murorum ꝛ parietum. ¶ Rana dicitur a ran qđ
est ira: vnde et rancor dicitur.

¶Ranunculus/ranunculi:deriuatiuum siue diminutiuū. ¶Hec rubeta/rubete:de rubus rubi:ūt qui in rubis moratur. ¶Turpis auis bubo. Hic ponitur differentia inter bubonem et bufonem. Bubo est quedam auis que a sono vocis nomen habet:de qua commemorans Ouidius dicit. Fedaq; sit voluerit venturi nuncia luctus. Ignauus bubo dirum mortalibus omen. Ranunculus. Rubeta.

¶Bufo turpis rana:vt superius exponit. ¶Construe. Bubo est turpis auis sed bufo est turpissima belua.id est bestia. ¶Bubo(anglice an owle) ¶Bufo (anglice a tood) Constructio.

Res eadem blata:vespertilioq; vocata
Hinc declinare garritu fit blaterare.

¶Hec vespertilio de vespera ūt auis in vespere volans. ¶Hec blata/te.fm Hugut.de blatero/as. ūt quoddam animal de nocte tm ambulans que com prehēsa manū intingit:sed fm istū autorē idē est qđ vespertilio. Alij dicūt q; est genus muris in subterraneis cauernis habitans. ¶Blatero/as.fm istū autorem de blata ūt.i.clamare ad modū blate. Hugut.dicit q; de blatero/ras. ūt hec blatria/blatrie:que est sonus rane. Et est blaterare stulte ⁊ sine causa loqui vel detractare:vel detrahere:vl trepide aliquid pferre.id est mentre pidantia verba referre vel proferre:quod ⁊ balbutire dicitur. Blata. Blatero.

Mercedem cursus brauium victoria donat.

¶Hoc brauium/uij.est hasta vel gladius ad finē stadij positus:qui solebat dari certatim currētibus pro mercedē. Et dicitur brauium quasi breuis vie preciū vel premiū. Hugut. dicit brauiū/laurea/palma/munus/premiū/cursus:quasi per māū.i.partū ⁊ acquisitum vi et virtute. Unde hic et hec brauenta/te:qui accepit brauium.i.mercedem cursus. Brauium

Bractea bracteola tenuissima lamina fertur

¶Hec bractea/tee.de brancus/ci. dicitur tenuissima lamina auri. Unde hec bracteola/le.diminutiuum de bractea. Et etiam bracteola dicitur campanula aurea. Unde bracteatus/a.um.id est bracteis ornatus fm Hugut.sunt lamina(anglice a blade) Bractea. Bracteola.

Imber hyems bruma tribus his res vna vocatur
Sed nomen bruma trahit a breuitate dierum
Namq; brachos grece breue dicitur esse latine
Fertur humera dies componunt hec duo bruma.

¶Ista tria nota sc; ymber/hyems/bruma.idem signt. Hic ymber/bris.bri. ūt a greco ymbros. ¶Hec hyems/mis.mi. Alias hyems grece qđ est dimidium latine ūt qd tūc breuiori ⁊ diminutoꝛ sc; ad medietatē vl vltra sol vertit circulo. ¶Et nota q; in hoc nole hyems nō est p. ¶Hec bruma/me.ꝑponitur de brachos quod est breue et humera dies:quasi brasilos dies.i.breues dies propter breuitatem dierum qui sunt. Et dicitur bruma matutinale propte frigus. Tempus enim dicitur bruma a breuitate dierum. hyems. Bruma

Bzucus

Bzucus et atelabus res vna locusta vocatur
Hec tres etates tria nomina dant animali
Cum bzeuis est bzucus cum de tellure leuatur
Dicitur athelabus postꝙ sit adulta locusta
Nomine concordi quasi longam dicimus hastam.

Atelabus
Locusta.

¶Jsta nomina bzucus/atelabus/locusta:idem significant. ¶Hic bzucus/ci. dicitur a brachos quod est bzeuis:quia cum nascitur est bzeuis. Et de bzuco fit atalabus. Et atalabus dicitur quasi alta labans: vel quia est a tellure eleuatus:vel est longus sicut tela. ¶Hec locusta/locuste componitur de longus ⁊ hec hasta. Unde ⁊ eam greci tam marittimam ꝙ terrestrem attaton appellant:⁊ dicũ ꝙ est grillus vel aliud simile. Uel locusta quasi loco sta.

Canis

Est canis et catulus lepozarius atqz molosus
Ni metra peccarent:odozifecus esset in istis

Canis.

Catulus:
Lepozarius.
Molosus.

Odozifecus.

Notabile.

¶Jsta nomina canis/catulus/lepozarius/molosus odozifecus idem signt. ¶Hic et hec canis/nis.ni. Unde versus doctrinalis. Est hic et hec testis cum burgensis et hostis. Et canis.nẽ. Et dicitur canis de car o/nis.cecini/canere. ¶Hic catulus/li. diminutiuum de canis. Et sunt catuli propzie filij canum. Abusiue tamen filij aliarum bestiarum. ¶Hic lepozarius/rij. de lepus/oris. dicit:quia maxime persequitur lepores. ¶Hic molosus/si. magnus canis.a molo/lis.dicitur:quasi ad molendũ paratus. Uel dicitur molosus a molossa quadam terra vbi magni et optimi canes abundant. ¶Hic odozifecus/ci.et tũc mutatur q in c. Et componitur de hic odor/oris.et sequor/sequeris: qz odore sequit feras vel bestias quas venatur. ¶Et nota ꝙ odozifecus producit hanc syllabam do.sed autor iste corripit eam necessitate metri. Et ideo excusat se in principio istius operis ibi. Sed quia dactilici.nẽ.

Celum.

Ether et ethza polus celum dicatur olympus

Ether.

Polus.

Celum.

Notabile

¶Jsta nomia ether/ethza/polus/olympus:idem signt cum hoc nomine celum/li. ¶Hic ether/ris.propzie est superius elementũ.s.ignis:⁊ est nomẽ grecum:et facit actũ singularem etherẽ vel ethera:⁊ ille actus ethera transfertur in ntũ:⁊ declinatur hec ethera/re. ¶Hic polus/li.a polio/lis.i.ornare dicitur: qz pollitus est.i.ornatus stellis. Polus eriã ỏr extremitas axis. Et est axis linea idealis.i.naturalis que dirigit a polo arctico vsqz ad polũ antarticũ per mediciullũ terre. Hugut. dicit poli sunt duo stelle in capite axis ⁊ dicuntur a polirẽdo:qz rotundi sunt. Et ponitur qñqz ꝙ celo: qz pollitũ est sculptum varijs stellis. ¶Hoc celum ỏr de celo/as.quod in vna signtione est contratiũ ad reuelare:qz celat nos celestia. Uel ỏr celum a celo/as. quod in alia signtione idẽ est quod sculpere vel pingere;qz celum est celatũ.i.sculptum vel pictum varijs stellis. Uel componitur celum a casa elyos: quod est sol quasi casa elyos.id est solis. ¶Et nota ꝙ triplex est celũ: aereũ/sydereũ/⁊ empyreũ. Aereum celum est ille locus qui est inter terram et firmamentũ. Sydereũ celum est vbi fixe sunt stelle in firmamento:et planete errantes. Celum empyreũ est vbi angeli ⁊ archãgeli sunt. Et ỏr empyreũ ab en qđ est in⁊ pyra

quod est ignis: qr ille locus est totus igneus videlicet ardēs in charitate dei Olympus.
¶ hic olympus/olympi dicitur de olon quod est totum et lampas quasi totus in lampade. id est ardens in igne. id est in charitate. Uel ꝓponitur olympus ab olon quod est totum et fos quod est lux vel ignis fm hugut.

Est latrina locus idem cacacumba cloaca.

¶ Ista nomina latrina et cacabumba vnum significāt cum hoc nomine clos ca/ce. Cloaca.
¶ hec latrina/latrine dicitur de lateo/lates: dicitur. id est priuatus se cessus in domo: que alio nomine dicitur priuata/priuate. Latrina quasi latrans anu: quia anus. id est culus latrat: et est ethimologia. Latrina.
¶ hec cacacumba/be. dicitur de caco/as. quia ibi cacatur: id est malus humor: vel mala possessio vel mala substātia reponitur. Cacabumba
¶ hec cloaca/ce. a colo/as. ani. are. qr feces ibi colantur. id est purgantur et emittuntur. Unde hic cloacarius/rij. qui eā facit vel purgat (anglice a gunge fermer) Et dicitur cloaca a cleo quod est sorbere: quia sorbet feces illuc defluentes. Cloaca. Cloacarius.

Signat idem quasi triste tegens tristega vocata
Dicunt tristega sunt quedam tricamerata
Nam stegen grece tectum dixere latine.

¶ hoc tristegū/gi. idē quod cloaca in vna sigtione: in alis vero est dom⁹ habens tres cameras. Dicitur etiā q arca noe fuit distincta per tristega: et producit penultimā fm istū autorē et plures alios. Unde doctrinale. Ante g cotripis e: sed abest tristena ceregus. Alij dicūt q cotripit penultimā: quod patet per grecum ex quo cōponitur. Nam componitur de tris quod est tres/ et tegen grece sic telop: cuius prima syllaba scribitur cum breui e/vnde quidam dicit. Qui tristega legit hic contradit acheis. i. regis. Tristegum.

Corda fidis restis est funis funiculusqꝫ
Est antemna rudens amentum iungitur istis
Est a rudo rudens: fidicen fidis et cano formal.

¶ Omnia ista nomina: fidis/restis: sunt eiusdē significatiōis cū hoc nomine hec corda. Corda.
¶ hec corda/de. ꝺr de hoc cordis. qr sicut pulsus cordis est in pectore ita pulsus cordis est in cythara. Fidis.
¶ hec fidis/dis. di. est corda cythare. Et dicitur de findo/dis. fidi. fidere. Fidis ꝓponitur cum cano/is. et ꝺr hic fidicen fidicinis. id est qui cum corda canit. vnde hec fidicina/ne. cythartista que cū fide canit vel cantat. Restis.
¶ hec restis/tis. tia. funis vel quod fit ex fumbus ad aliquid trahendū. Et dicunt restes: qr his retia tendant: vel qr rates detineāt et ꝺr restis ab hoc nomine hoc rhete/tis. Unde hic rhetio/nis. q facit vel vendit restes. Rhetio.
¶ hic funis/nis. a fes quod est lux. ꝺr: qr funes ante vsum papyri olim in vsum luminis fuerunt circundati terra. Unde funiculus/li. diminutiū: et per cōpositionē hic funambul⁹/li. qui sup funē ambulat. Funis.
¶ hec antemna/ne. est corda capitalis in naui que sursum dirigit velum. Et dicitur antemna: qr ante se habet aquas. Uel ꝺr antemna partica ex qua velum dependet quasi ante amnem posita. Unde Ouidius libro tristium. Non tulit antēnas aures secunda meas. Et ꝓponit antēna/ne. de ante et amnis/nis. ni. id est fluuiꝰ vel Antemna.

Rudens. aqua. ¶ hic rudens/tis. a rudo/rudis/rudi/rudere dicitur. Et rudentes dicuntur funes quibus velum sursum trahitur. Et dicuntur sic ex numo stridore quem faciunt. ¶ Et nota q rudo/rudis. id est clamare: et proprie est asinorum: q est prima brevis. Ouidius. Ecce rudes rauco si qui victor asellus. In tempe dumos edidit ore sonos. Unde iste versus Persij falsus est. Fingor q arcyadia pecuaria rudere credas. Si enim esset loga faceret preteritū rusi: sicut ludo/dis. si. quod nihil est sic dicit Hugut. Doctrinale dicit q prima syllaba de rudo indifferes est: sicut rudo pones ceu metra requirunt: quia Persius producit vt supra. Et Ouidius corripit in alio loco ibi. Ut rudit a scabra turpis asella mola.

Notabile

Amentum. ¶ Hoc amētum/ti. id est corrigia qua taculum in vibratur q proijcitur. Unde amento/amentas. id est taculum vibrare.
¶ Hoc amētum vel hugut. est corrigia ligata in medio haste vel lancee qua si amentum ligatum vel quasi haste aptum. Unde amento/tas.

Cantaros et patera: calices et pocula crater
Cyphus apud veteres comitātur cornua concha
Cimbia vel ciathus: carchesia iungimus istis.

Cantarus. ¶ Omnia ista nomina sunt idem in significatiōe scilicet vas in quo potatur vel bibitur.

Patera. ¶ hic cantarus/ri. est vas vinarius quod cantando deportatur circum circa in templo. Et patera dicitur de pateo/es. q patēs est superius

Calix. ¶ hic calix/cis. a caleo/es. dicitur. Solebant enim antiqui calidā q frigidā potionem miscere in calice. Unde et calix dictus est a calid' portione: vt ait hugut. ¶ hoc poculum. id est potus vel vas quo bibitur. Unde Marcialis cot' Scenola tu comedis apud omnes: nullus apud te. Alterius gustas pocula nemo tua. Aut tu reddevices: aut desine velle vocari. Turpe quidē est semp sumere nilq dare. ¶ hic craterus. dicit hugut. est quoddā vas duas habēs ansas. Et est proprie genus calicum. id est poculorū. Et fiebat prius de contextione virgarum. Unde hic craticulus/craticuli: diminutiuum.

Poculum Epygramma

Craterus.

Cyphus. hic cyphus secundum quosdam dicitur de cephas grece quod est caput latine: q totus consistit in capite. id est in rotunditate: quia rotundum vas est: q corripit primam syllabam. Unde versus doctrinalis. I super f longa: nisi cōpositus cyphusq. Sed dicunt q apud veteres producit primā syllabam. Unde de contemptu misi. Insigneq thoti/cupti/cyphiq decori. Cuncta relinquētur tē. Sed ego credo q prima syllaba de cyphus est communis syllaba: quia grecum est et potius prima dicēda est longa q brevis: q sic scribitur apud eos cyphos. Unde de hec caro/carnis/dicitur: q veteres solebant bibere in cornibus: ideo ponitur pro vase de quo bibitur: et adhuc cornu pro vase habet.

Concha. ¶ hec concha/conche: pro quodam vase terreo inuenitur: vt dicit hugut. et dicitur de cauus/a. um. quia intus canata est.

Carchesia. ¶ Carchesia proprie sunt in cacumine arboris mali troclee: quasi foramina per q funes trahuntur. Unde quedam vasa ad similitudinem illorum facta carchesia dicuntur.

Troclee. Cimbium. ¶ Troclee autem sunt voces te: quia rotulas habēt Trochos autem grece rota dicitur latine. ¶ hoc cimbium/bij. de cimba cimbe dicitur: quia ad modum cimbe.

Ciatus. ¶ hic ciatus ciati. dicitur de cieo/es. id est commouco/commotiones.

Cultell⁹. Artauos/canipulos adiunge nouacula cultros.
Culltelloſq ſpatas/raſoria iungimus illis.

Deq; spata credas sic dictos esse spadones

¶ Ista nomina conueniunt in significatione scilicet artanus/canipulus/nouacula cū isto nomine hic culter/cultri/cultro. Uel hic cultellus/cultelli/cultello. ¶ hic artanus/artani: proprie est parunus cultellus cū quo penne aptātur: qui ponitur in pennario iuxta pennas. Et dicitur de artus/arta/artum. quia artum locum vendicat. ¶ hic canipulus/canipuli. id est artanus: quod nomen vulgus imposuit. ¶ hec nouacula/nouacule. id est rasorium/rasorij: a nouo/nouas: quia nouat hominem. Unde illud. Nouacula non ascendet iuper caput eius. Et psalmista. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Item nouacula dicitur ferreum instrumentum quo solet radi pergamenū. ¶ hic culter/cultri: a colo/colis dicitur: qui ante q̄ falces essent vepres/vites: et arbores cum cultellis putabantur. Unde hic cultellus/cultelli: diminutiuum. ¶ hec spata/spate. id est gladius a spacio dictus: q̄ sit spacios⁹/amplus: et latus. Uel dicit a sparim quod est passio. ¶ hoc rasorium/rasorij: de rado/radis/rasi/radere dicitur. id est nouacula. ¶ hic spado/spadonis: fm istum autorē dicitur de hec spata/spate. qui cum spata abscidit sibi testiculos: vel cuius testiculi abscindūtur cum spata. Hugu. dicit spado deriuari de hic spadix/icis. id est palma: spada si est eunuchus.

Artanus.
Canipulus.
Nouacula.
Notabile
Culter.
Spata.
Rasorium
Spado.

Est cophinus calathus cū sporta sportula corbis
Qualus quasillum simul istis associandum.

¶ Omnia ista nomina que hic ponantur idem significant cū hoc nomine hic cophinus/cophini. Est cophinus ꝓprie illud vas quo fimus vel stercora deportantur ad terras impinguēdas. Unde in scribitur. Manus eius in cophino seruierunt. i. ad tale officium fuerat deputatus Joseph in egypto vt portaret fimum in cophinis: q̄ est grecum. ¶ hic calathus/calathi: de calon grece quod est lignum latine. ¶ hec sporta/sporte: ab asporto/asportas: dicitur quoddam genus vasis viminei vel virgei. Unde paulus. In sporta dimissus sum per murum. Unde hec sportula/sportule: q̄ sportella/sportelle: diminutiua. Uel sporta dicitur a sporto frutice. Unde in quibusdam locis inuenitur teritū. Et hic sportarius/sportarij: qui facit sportas. Et sportarius sportaria/sportarium: ad sportam pertinens. ¶ hic corbis/corbis/corbi (anglice a sede lebe) quasi corbis: a curuo⁹/curua/curuum dicitur. ¶ hic qualus/li. de colo/colas: dicitur vas vinarium vimineum: vel de salice per quod mustū colatur. Unde quasillus/quasilli: vel quasillum/li. lo.

Cophinus.
Calathus.
Sporta.
Sportarius
Corbis
Qualus.

Fiscina fiscella quo caseus efficiatur
Uas est vas lactis mulctrum mulctraleq; dicas
Quod de mulgere nomen sibi constat habere.

¶ Fiscina/fiscine: q̄ findo/findis/fidi. findere: dicitur vas factus ex vimine in quo fit caseus. Unde fascinula/fascinule. diminutiuum. ¶ hoc mulctrum/tri. Et hoc mulctrale/lis. sunt vasa in quibus lac colligitur siue mulgetur. Et a mulgeo/mulges dicitur.

Caseus.
Fascina.
Mulctrum.

Baltheus et stropheum cinctoriū cingula zona.

Cingulum
Baltheus
Stropheum

Cinctorium.
Zona.

¶Ista nomina idem significant cum hoc nomine cingulum/li. ¶Hic baltheus/baltheī. ¶Sed in plurali mutatur hi baltheī: vel hec balthea. Et est baltheus signum militare. ¶Hoc stropheum. id est cingulum proprie aureum cum gemmis: quia a posteriori parte conuertitur anterius. Et dicit de strophos grece quod est conuersio latine. ¶Hoc cinctorium/rij. hoc cingulum/li. de cingo/cingis dicitur. ¶Sed hec zona/zone: est cingulus proprie latum. Unde hic zonarius/zonarij: qui facit zonas. Et zonari⁹/ria.rium. ad zonam pertinens.

Sunt ocree calige quas tibia portat amictus

¶Ista nomina ocree/calige/tybialia/calciamenta: que suras tegunt dicte: quia crura tegunt. Unde ocreatus/a.um. qui ocreas habet. Unde ocreo/as. aui. are. ocreas induere. Et est actiuū cum omnibus suis compositis. Et sunt ocree siue de ferro siue de corio. ¶Hec caliga/calige: de calceo/calceas: dicitur. Est calciamentum crurum siue sit de panno siue de ferro. Uel caliga dicitur de caligo/caligas: quia calige sursum ligant cum ligulis: vel a callo pedum dicitur caliga.

Camisiam simul interulam/rem dicimus vnam
Additur his alias subitura subuncula vestis

Camisia

Camisiatus.
Interula

Subuncula.

¶Ista nomina interula et subuncula vnum significant cum hoc nomine camisia. Dicitur camisia: quia in ea dormimus in camis. id est in castris nris. Uel dicitur sic: quia primum fiebāt de canapo. Unde camisiola/le. diminutiuum: et camisiatus/camisiata/camisiatum: qui habet vel indutus est camisiam. ¶Hec interula/interule/dicit de interius et uo/is. quod est humecto/as. quia humectantur interius per sudorem nostrum. Uel dicitur de interioris. ui. interire. ¶Hec subuncula/le. de subeo/bis. dicitur: quia subit ceteris vestibus: vel ceteras vestes.

Crudus/crudelis/austerus/et improbus/atrox
Est ferus/atq; feror/violentus/acerbus/et acer.
Impius/inmitis/seuusq;/molestus/iniquus
Asper/inhumanusq;/tyrannus/siue proteruus.
Toruus/t indomitus/his iungatur atq; seuerus
Predictis dirus sociabitur et truculentus.

Crudus.

Crudelis.
Austerus.
Atrox.
Ferus.
Feror.

¶Omnis ista nomina idem sunt in significatione. Crudus/a.um. de cruor/oris. dicitur. Et est proprie crudus non coctus: quasi cum sanguine. Et inde per translationem dicitur homo crudus: quasi non coctus nec sanguine humilis. Est enim asper et durus. hic et hec crudelis et hoc crudele: a crudus/cruda/crudum: dicitur. ¶Austerus/ra.rum. et hic et hec austeris et hoc austere in eodem sensu ab austeri dicitur. ¶Improbus/improba/improbum. componit de in/et probus/a.um. ¶hic ⁊ hec ⁊ hoc atrox/cis. de ater/a.um. ¶ferus/a.um. a fero/fers.ti. ¶hic et hec et hoc feror/cis. de fero/fers/ti. ¶Similiter hic et hec violens/tis. in eodem sensu. ¶Acerbus/ba.bum. de

acer dicitur. ¶ hic acer/acris: ¶ hoc acre. dicit de acuo/is. ¶ Impius/a.um. componit de in/et pius/a.um. hic et hec immitis/et hoc immite. de in et mitis dicum. ¶ Seuus/a.um. vnde hec seuitia/tie. et seuio/uis.ire. Molestus/a/um. de molesto/stis. Gt. vnde hec molestia. et molesto/as. actum. ¶ Iniquus a.um. componitur de in/et equus/a.um. Asper/a.um. Vnde hec asperitas/atis. de aspero/as. qđ componitur ex aspero/as. Et sunt actius. Inhuman⁹/a.um. componitur de in et humanus/a.um. ¶ Tyrannus/tyranni/tyranno. a tyro grece: quod est fortis latine dicitur. Unde hec tyrannis/dis. id est crudelitas. Et de tyrannus hic tyrãnulus/li. diminutiuũ. Et tyrannicus/a.um. Et hec tyrannia/nie. ¶ Proteruus/a.um. de pro et toruus componitur. Et est proteruus valde crudelis/terribilis et comparatur. Unde hec proteruitas/atis. ¶ proteruio/uis. tui. ire. i. esse vel fieri proterum/superbire/crudele ferocitate. ¶ Toruus/a.um. de torqueo/ques. dicitur. i. crudelis/terribilis: quia fit torto vultu. et comparatur. Et inde hec toruitas/atis. Indomitus/a.um. de in et domitus componitur. ¶ Seuerus/a.um. de satis et ver⁹/a.um. componitur: qui tenet pietate iusticiã: quod dicitur seuerus: quasi sequens veram ethimologia est: non compositio. Item seuerus est quidã mons in ytalia. et seuerus comparatur. Unde hec seueritas/atis. id est austeritas/atis. rigor integritas inducũ vehementia vltionis. Et seuero/as. quod nõ est in vsu. Sed cõponitur asseuero/as. id est affirmare/asserere. Perseuero/as. id est persistere/in proposito permanere. Unde perseuerans. ¶ comparatur. Unde pseueranter aduerbium. Et hec perseuerantia/tie. ¶ Dirus/dira/dirum. de hec dira/dire dicitur: que est furia infernalis. Et dira/dire. de durus dura/durum. derivatur: et illud de duro/as. ¶ Truculentus: de trux et lentos quod est plenum componitur.

Acer.

Impius.

Seuus.

In iquus

Asper.

Tyrannus.

Proterus.

Toruus.

Seuerus

Asseuero

Perseuero.

Dirus.

Truculentus.

Est chorus atq; cohors/concentus/concio/cetus
Dic consortia contubernia/dicq; chorcam
Turma phalanx acies/societur cuneus illis
Est sexcentorum sexaginta legio sex
Ut numerum peragas super hũc sex milia iungas
Sed quingentorũ numerũ dic esse cohortem
Conuentus conuenticulum/manus additur istis
Istis concilium vel consistoria iungas.

¶ Omnia ista nota sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic chorus. ri. quod idem est qđ societas: proprie tñ chorus est multitudo in sacris collecta. Dicitur etiam chorus locus vbi canunt qui de choro sunt: et scribit cum aspiratione: ¶ tunc corripit primã. Itẽ habetur chorus pro quodãvento sine aspiratiõe. ¶ tũc pducit primã. Sostius. Ut cũ precipiti glomerãtur sydera coro. Sed tũc prima de chorus producitur: sed pro societate corripitur. vñ in hymno. Quod chorus patrum. ¶ sic chorus. corripit primã. Nã primus pes est trocheus. Hec cohors/tis. de cohortor/ris. di. Est cohors proprie multitudo rusticorũ. Castrum multitudo militum. Cohors major continet quingentos viros. Cohors minor continet trecentos. ¶ Cõcentus/us. ui. de concino/nis. di. ¶ hec concio/onis. de concio/cies. ciui. citũ. vel de concio/cis. ciui. cire. quarte cõiugationis. i. cõmouere. vel cõuocare. Unde cõcinor/aris. verbũ

Chorus.

Chorus.

Notabile

Cohors.

Concentus.

Concio.

Concinor.

Cetus. deponens. id est populum alloqui. ¶ hic cetus/tus. ui. de coto/as. coui/re. dicitur. Consortium/rij. de consors/tis. dicitur. ¶ Contubernium/nij. de hec taberna/ne. Unde hic contubernio/onis. socius. hic et hec cõtubernalis. Et modiliter sic. hic ↄ hec cõtubernalis et hoc le. hec chorea/choree. a choro. ¶ hec

Turma. turma/me. a turbo dicitur. Et differt ab ala. Ala proprie est societas triginta militum. Turma triginta peditum. Unde hec turmella/le. diminutiuum.

Phalanx. ¶ hec phalanx/lancis. vel hec phalanga/ge. lingua macedonũ dicitur legio. Unde phalangarius/a. um. id est legionarius scilicet de phalanga existens: vel ad phalangam pertinens. ¶ hic cuneus/cunei. a coco/is. id est collecta

Cuneus. Acies. in vnũ militum vel peditum multitudo. ¶ hec acies/acier. ab acuo/acuis/dicitur. ↄ habet tres significationes: vt dixi. Est acies belli/culielli/visus oculi.

Legio. ¶ hec legio/onis. dicitur de lego/legis. quia legebantur. id est elegebantur/qui deberent esse de legione. Uel legio dicebatur a ler legis. quia lege in castris se habebant. vl lege seu in legione disposite erant. Et sunt in legione sex milia sexcenti sexaginta sex. ¶ hic cõuentus/tus. ui. de conuenio/nis. ueni. dicitur. hoc conuenticulũ/li. et hic cõuenticulus/li. ambo diminutiua de cõuentus. ¶ hec manus/nus. ui. in vna significatiõe est idem qđ societas: et tunc de

Manus. munio/munis dicit. vel de mumus/muneris. ¶ hoc cõcilium concilij/sine c. id est collectio sapientum: et principue episcoporum/vel ecclesiastice ↄ: ↄ etiã

Concilium. aliorum: vt regum et magnatum suorum. Et cõponitur de con ↄ hoc cilium/lij. quadam similitudine illorũ quia sicut cilia ungũtur/et cum oculus quiescere cupiunt: ita quoq; concorditer ungũntur homines in conciliis. Uel consistorium/rij. a consisto/consistis derivatur.

Cymbala campana nola tyntinabula tungas.

Cymbalum. ¶ Ista quatuor nola idẽ cõsignificant. hoc cymbalũ/li. a ciendo vt. Proprie instrumentũ musicũ quo populus accipitur. i. aduocatur. ¶ hec cãpana. ne. vt a cãpania/nie. pulcia: qr eius vsus primũ ibi est repertus. Hec nola le. vt a nola quadã ciuitate cãpanie vbi prius inuẽta fuit. Et est nola tyntinabulũ qđ appẽdit collis canũ/vl pedũ auiũ. Uel illud qđ appẽdit frenis ↄ pectoribꝰ equorũ cũ quod ẽ sonitu incedãt. i. vadãt: vel eant equi. Uñ hoc tyntinabulũ li. a tinnio/nis. nui. tre. vt. qđ alio nole vt tonabulum. a tono/as.

Cãpus agellus ager rus ortus et ortulus aruum Quem colit assidue venit ortulanus ab orto.

Campus. ¶ Ista nomina idẽ significant: Campus/pi. dicitur a cami grece quod est bene ↄ humile. Uñ campulus/li. ↄ campellus/li. ambo diminutiua. ¶ hic ager

Ager. agri. ab ago/agis. vt. Unde agellulus: ↄ agellus/li. diminutiua. et hic agellus

Rus. rusis/rij. id est rusticus vel custos agri. ¶ hoc rus ruris. a ruo/ruis vt. Unde hoc ruscelum/li. diminutiuum. id est parum rus. Et hic rusticus/ci. et hec rusticia/cie. et rusticus/a. um. Et potest dici a loco/ci. operarius. vel quia rure moratur: et colit rus. qđ aũt dicitur rusticus quasi ruris custos ethimologia est et non compositio. ¶ hic ortus/ti. ab orior/eris. vel iris derivatur. qr sem-

Ortus. per ibi aliquid oritur. puta herba ↄ olera. Et hic ortulus/li. diminutiuũ. Uñ. Ortulus iste virens mitia poma gerit. Unde hic et hec ortulo/onis. et hic ortulanus: custos horti vel cultor. ¶ hoc aruum/arui. ab aro/as. quia ad arandum aptum. Unde hoc aruolũ/et hoc arualum/li. diminutiua.

Aruum.

Uela vel aulea cortine sunt anabrata.

Coztine lymbus peripetasma vocatur — Coztina.
Dicimus aulea que dependuntur in aula
Cum ana sursum/batum gradus hinc anabatrū.

¶ Ista nomina idem significant. hoc velum de velo/as. i. tego/gis. hoc aulem aulei. ab hec aula aule. qz solet dependi in aula. ¶ hec cortina cortine. de coten rei dicitur. ¶ hoc anabatrū/tri cōponitur de ana quod est sursum/ et batrum gradus quasi sursum graditur/extenditur. ¶ hoc peripetasma/ atis. penultima correpta: de peri cōponitur cū petasma qđ est velū vel tentorium vel cortina. Uel potius quelibet adiecto eri ū circuitu facta. Uñ proprie peripetasma dicitur superior pars in cortine que depicta est. Impropzie tamē ōi peripetasma in ymbus cortine sicut hic (hec exthoticon)

Velum. Aulenm. Cortina. Anabatrum. Peripetasma.

Certamen/mis/rixas/et iurgia bites — Certamē
Est contentio vel dissentio litigiumqz
Illit agonia que coniugatur agoni.

¶ Ista nomina idem significāt. hoc certamen/inis. de certo/certas dicitur. ¶ hec lis litis g limes/itis. deriuatur. Et dicit lis a contentione limitis: qui agros diuidit. Inde litigo/as. i. cōtendere/litē agere: ex quibus videtur esse cōpositū vel potest esse etiam ologia: litigo litem ago. ¶ hec rixa rixe. a ringo/gis. Uñ hec rixula/le. et rixor/aris. deponens: et rixosus/a.um. ¶ hoc iurgium/iurgij. et hoc iurgamen/inis. m e. dē sensu: dicitur a iurgo/as. Et est iurgiū litigatio vel verberatio fm hugu. vel papiam: iurgiū ōi comitū causa litis. ¶ Contentio/onis. de contēdo/dis. ōr. ¶ hec dissentio/onis. a dissentio/tis. i dissentior/iris. ¶ hoc litigiū/gū. a litigo/as. Unde litigiosus/a.um. qui litigat vl potius de quo litigat: vt ille terra est litigiosa. id est de qua litigat. ¶ hec agonia/nie. penultima pducta ab agon/onis. idem qđ agon vel agonia. i. vigor fiducia/victima vel hostia. hic agon/onis. ab ago/agis. id est certamē/pugna.

Certamen. Lis litis. Rixa. Iurgium. Contentio. Dissentio. Litigium. Agonia. Agon.

Est coma/celaries/crinis/pilus atqz capillus. — Coma.
Cedo celariem/matribus facit appropriatam
Fit de como coma/mulieribus appropriata
Interior capitis pars crinis densa vocatur
Posterior capitis pars cyrrus densa pilorum
Dicitur hinc cyrrus quia cyrrum gestat alauda
Est iuba cornipedis pecorum seta vocatur.

¶ Ista nomina que hic ponunt significāt vnum et idē: vt patebit in eorū expositiōe. ¶ hec coma/me. i. crinis de como/mis. sed fm istum autorē est proprie mulierū/qi sepe ponit comas suas. Sed fm Grecismū coma est ppria crinis quadrupedis celubui. Unde ponit differentia m istorum nominum sic

Coma.

Synonima magistri

Pilus.

¶ Est coma quadrupedis columbi iuba siue leonis. Cesaries leonis: crinis ꝙ prie mulieris. hec cesaries/ei. a cedo/dis. ūi. et est proprie virorū: decet enim virū esse tonsum et non mulierē. ¶ Hic pilus/li. ab hec pellis/lis. li. qr a pelle pcedit. Itē pilus dicitur instrumentū cum quo tondit̄ et teritur in pila: sed pilus pro unctuario primā pducit aliter eā corripit. Uh⁹. Qui teris est pilꝰ

Pilum.

pilus est in fronte capillus. Item hoc pilū/li. quoddā genꝰ teli: et est Romanorum: et tunc ūi de pello qr pellitur. i. emittitur et torquet̄ et producit primā. Unde Lucanus in primo. Signa pares aquilas et pila minantia pilis.

Capillus.

Item hoc pilū/li. ꝛ est rosarium: et pducit primā. Unde quidā. Ad tactū pili mille ruere pili. ¶ Hic capilꝰ/li. de hoc caput/tis. ¶ Hic crinis/nis. de cerno/nis. ūi. et sunt ꝓprie crines mulierū et sic dicti: qr crinibus a viris discernantur: ꝛ ita ꝫtum ad vocē descendit crinis a cernoꝫ sed ꝫtū ad significationem potius a discerno/nis.

Crinis.

Cyrrus.

¶ Hic cyrrus/ri. i. crinis vel plicatura capillorū: et ūi. a cyrtos greci qđ est tondere: qr aptus est tonderi ꝓpter sui longitudinē.

Iuba cum denatis.

¶ Hec iuba/e. a iuuo/as. ūi. Et est iuba crinis equorū et aliorū animaliū irrationalium. Et iuba ūi crista que supponitur galee vel ꝓpter noticiā vel factionem ictuū. Inde iubatus/a.um. et iubosus/a.um. i. plenus et abundās iubis

Seta.

¶ Hec seta/sete. a suis/suis. qr a sue pcedit vel a suo suis suere: quia valet ad suēdum. Unde setosus/a.um. i. plenus et adūdans seta. Unde hec setositas/atis. Et cōponitur seto cum in/et dicitur inseto/as.

Setosus.

Corona.

Laurea/crinile/sertum/dyadema/corona
Addas aureolā: quia paucis sit da. a: dictam
Et duo quod dema credꝫ dyadema vocatum
Finem: principium sicut facit omne rotundum.

Laurea.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis: hec laurea/ree. a laurus/ri. ūi. hoc crinale/lis. a crinis/nis. dicit. hoc sertum/ti. de sero/ris. i. corona de floribus insertis et coniunctis facta. Inde hoc sertulū/li. diminutiū: ꝛ sertatus/a.um. cum serto ornatus vel coronatꝰ. ¶ Hoc dyadema/tis. componitur de dys qđ est duo et demo/mis. quia duo demit scz ꝓncipiū et finem. Et nota qꝫ ome rotundū ꝛ ome corpꝰ sphericū vel circulare pōt dici dyadema eadē rōne qua duo demit scz principiū ꝛ finem. hec aureola. de. de hec aurea/ree. dicit. ¶ Aurea/ree. est premiū substantiale. i. missio diuina. Aureola/le. est premiū accidentale qđ debetur virginibus/martyribus/confessoribus et cederis.

Sertum.

Dyadema.

Aureola.

Aurea.

Utendo genere dic currum: curriculumqꝫ
De veho vehiculum quod versibus est alienum
Horum dic species ea que subscripta sequuntur
Redas/quadrigas carpenta vel esseda bigas
Istis pilentum sarratum iunge liburnum.

¶ Autor ponit hic synonima in generali: ꝛ postea in speciali. In generali sūt ista. ¶ Hic currꝰ/rus. rui. de curro/ris. ūi. hic curriculus li. diminu. de currus.

Currus.

Uehiculum.

¶ Hoc vehiculum/li. de veho/is. ūi. Et nota qꝫ vehiculū nō pōt stare in versu

quis habet quatuor breues immediate sequentes. Et ideo dicit autor qvem sibus est alienū excusando se: quia posuit hoc nomē in versu in quo recte stare non potest. Deinde ponit autor synonima in speciali que continentur sub genere currus: et sunt ista. Hec reda/de. ꝛ dicitur de redo/dis. ¶ Hec quadriga/ge. componit de quatuor: et hoc in gū/gi. scz currus de quatuor equis tractus: sicut biga cum duobus: et triga cum tribus equis tractus. ¶ Hoc carpētum/ti. de carpo/pis. dicitur quoddam genus curruum: quod aūt carpentū dicit quasi currus pompatus: quia in pompis solet haberi: potius videt esse ethimologia ꝙ compositiōis ostensio. Unde hic carpētarius/rij. qui facit vel ducit carpentum. Dicitur tamen generaliter omnis artifex lignarius carpentarius. Unde carpentariolus/carpentarioli. diminutiuum. ¶ Essedum/di. est species currus: et tantum in plurali. Et similiter pilentum et petorita. Unde Oratius. Esseda festinant pilenta petorita naues. ¶ Hoc pilentum/ti. de hic pilus/pili. quod est instrumentū terendi dicitur. ¶ Hoc sarratum/ti. genus currus firmissimum ad portādum ligna et lapides. ¶ Liburnum/ni. de liburnus populus dicitur.

Quadriga.
Carpentum.
Essedum.
Pilentum.
Sarratum.

Testudo cythara chelis et lyra dicitur vnum
A cythara cytharizo venit simul et cytharedus
Hinc lyricum carmen lyricen lyra cū cano formant
Pollice tango lyram facio cum nomine lyram
Delyros inde fatuos censere solemus
Et delyrare discordes inde feruntur.

¶ Ista nomina vnū et idem significant. ¶ Hec testudo/inis. (anglice a herpe) Unde Virgilius. Ipse cauis solēs egrū testudine amorē. et dicitur de hec testa/te. vel fm quosdam de tango/gis. quia de tactu sonum facit. ¶ Hec cythara/re. Unde cytharizo/as. ludere in cythara. et hic cytharedus/di. id est cytharista. ¶ Hec chelis/lis. li. de chele que vocatur brachium scorpionis dicitur. Hec lyra/re. de lyros grece dicitur: quod est dulcis latine. Unde lyricꝰ ca/cum. id est dulcis in sono vt lyra. Unde lyricum carmen dicitur illud vbi diuersa metra colligantur. Unꝰ. Carmina sunt lyra si dissona sunt ibi metra. Et hic lyricen/nis. componitur de hec lyra/lyre. et cano/canis. Et est lyricen ille qui cantat cum lyra. ¶ Et nota differentiam inter lyra cuius prima corripitur: et lyra cuius prima producit. Lyra cuius prima corripitur idē est qđ cythara. Et lyra cuius prima ꝓducitur est idem qđ sulcus. Unde delyrus/a. um. id est fatuus/stultus. Et delyro/as. id est errare/discordare. Item habetur delyro/as. cuius media corripitur: ꝙ tunc deriuatur de hec lyra/lyre. pro cythara: et hoc melius ponitur pro discordare. Sed delyro/as. cuius media producitur melius ponitur pro errare/vl deuiare. Unꝰ. Delyro discordo/delyro deuio dico. Et sic patet differentia inter ea.

Cythara.
Chelis.
Lyra.

Ambigit et dubitat fluctuat hesitat heret Dubito.
Necnon predictis mussat cum mussitat horret.

¶ Omnia ista verba idem significant. Ambigo/gis. componit de am/ꝙ ago. gis. interposita b. ¶ Dubito/as. de dubiꝰ/a. ū. Fluctuo/as. de fluctus/ui. ui.

heſito. ¶ Heſito/as.aui.frequẽtatiuũ formatũ ab vltimo supino iſtius frequẽtatiui.heſo/as.aui.are.heſatũ/tum mo/et a longa mutata in i breuẽ fit heſito/as. Et heſo/as.formatur ab vltimo supino iſtius verbi hereo/es.heſi/re.heſum/su. mutatur u in o/fit heſo/as.aui.are.

Muſſo. ¶ Muſſo/as.aui.i.dubitare: vel cum ſilentio murmurare.et ꝺr mutio/tis.tiui.ture.i.murmurare: vel velle loqui et non audere.re.loqui non audẽter. Vñ Perſius. Men mutire nephas. re.men.i.mene.

Muſſito. ¶ Muſſito/as.frequẽtatiuũ de muſſo.

Horreo. ¶ Horreo/es.horrui ere.caret ſupinis.in duabus tñ ſignificationibus inuenitur: vt patet per hos verſus. ¶ Horreo ꝓ vereor reperit ⁊ horreo ſepe. Ire qꝺ terret ſignificare ſolet.

Domus. Eſt domus atq; doma ꝓeſepe domuncula tectũ. Edes ediculas habitacula vel ſtationes His poſtoferum magale tuguria iungas Atq; mapale caſa ſit ypepis mãſio iuncta.

¶ Iſta noꝛa ſunt eiuſdem ſignificationis cum hoc nomĩe domus/mi. qꝺ ſm ſecundã declinationẽ per oĩs caſus declinatur abſq; datiuo et ablatiuo pluralibus:in quibus declinatur ſm quartã tñ ꝺr enim domib⁹ et nõ domis ¶ Qꝺs tñ et vetus plurales et ſingulares ꝺome et ꝺomꝰ non ſunt in frequẽti vſu ſm ſecam declinationẽ. Similiter abtus ſingularis ſm quartã ſez domu. Vñ⁹. Tolle me/mi/min/mis:in variando domus. ¶ Et ꝺe domus ꝺr hec domuncula/le.diminutiuũ:et ꝺr domus de doma/tis.grece qꝺ idem eſt qꝺ domus. Preſepe/pis.ꝺr a ꝓe et ſepto/pis. ¶ Hoc tectum/ti.ꝺr de tego/gis. Hec edes/edis.vñ edicula/le.diminutiuũ. Hoc habitaculũ/li. de habito/as. ꝺr. ¶ Hec ſtatio/onis.de ſto/ſtas.ꝺr. ¶ Hoc paſtoforiũ/rij.i.caſa paſtoꝛũ. Et ꝺr de paſtor/et foꝛis aduerbiũ.qꝛ foꝛis ſez in campis fit ꝓo paſtoꝛibus.vꝛ de paſtor et foꝛos:quod eſt ferre:quia ferꝛt paſtores. ¶ Hoc tuguriũ/rij. de tego/gis.ꝺr. ¶ Hoc mapale/lis.ꝺr de manus:et hic palus.qꝛ fit de manibus:⁊ palis iſtis ferre. ¶ Hoc magale/lis.de munus et ago/agis. Vel magale lingua pudica. ſm Iſidoꝛũ caſa paſtoꝛũ. ¶ Hec caſa/caſe.de cado/ꝺis. quia cito cadit vi ventoꝛũ. ¶ Nota conſtructionẽ illius verſus. Atq; mapale. Et caſa ſit manſio iuncta ypepis.id eſt illis paruis hominibus.

Eſt hera vel domina mulier matrona virago.

¶ Iſta noꝛa cõueniunt in ſignificatione cũ hoc noĩe hec dña. ¶ Hec hera/he re.ꝺr de hic herus/ri. Et facit ꝺtm ⁊ abltm plurales in abus vt dominab⁹/herabus.et ꝺr herus de her grece terra latine. A domina domicella/le.diminutiuũ.hec mulier/ris.a mollis ꝺr. ¶ Hec matrona/ne.de mater/tris.ꝺr:et matrona ꝺr q̃ iam nupſit et genuit:quaſi mater nati vel natoꝛũ/vel qꝛ iam poteſt fieri mater. Vnde hic et hec matronalis et hoc le. ¶ Hec virago/inis.ꝺicitur quaſi viriliter agens.et hic ſupponit ꝓ qualibet nobili muliere. Et cõponitur de vir et ago/agis.ſm Hugut.

Doctoꝛ et inſtructoꝛ monitoꝛ pedigogus et autoꝛ Coꝛrectoꝛ papas dydaſculus atq; magiſter.

¶ Iſta nomina idem ſignificãt cum hoc nomine hic doctoꝛ/ris.de doceo/es.

hic instructor/oris. de instruo/is. Hic monitor/oris. de moneo/es. ¶ hic pedagogus/gi. componitur de peda qđ est pene et gogos ducere. et est proprie pedagogus ille qui ducit pueros ad studiū. hic autor/oris. de auceo/es. i. ligare quia ligat metra pedib⁹. hic corrector/oris. de corrigo/gis. ¶ hic papas papātis. id est doctor magister. Unde Iuuenalis. Pregustat pocula papas. ¶ hic dydasculus. li. a dydasco verbo greco. idem quod doceo latine. ¶ hic magister/stri. de magis et sterion quod et statio dicitur et non a maior vt hugui. placet.

Instructor.
Pedagogus.
Autor.
Papas.
Dydasculus.
Magister.

Destruo/desolor/populor/consumoqz vasta
Diruo/dispergo/subuerto/dilapidoqz
Dissipo: predictis pariter demolior addes

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significationis cum hoc verbo destruo/is. destruxi: quod componit de de/et struo/is. Desolor/aris. verbū deponēs de de et solor/aris. Populor/aris. deponens qđ inuenit actiuū populo/as. Unde Virgilius. Populatq; ingentē farris acerum gurgulio. Et dicitur de populus populi. ¶ Consumo/is. de con et sumo/mis. ere. ¶ Uasto/as. aui. are. actiuum de vastus/a. um. Unde deuasto/as. are. de de et vasto/as. Diruo/is. actiuum de dis et ruo/is. ¶ Dispergo/gis. de dis/et spargo/gis. sparsi. Subuerto/tis. subuertere de sub et verto/tis. actiuum. Dilapido/as. de de et lapido lapidas.

Destruo.
Desolor
Populor.
Uasto
Diruo.

¶ Dissipo/as. aui. de dis et sipo/as. i. spargere et proprie escā gallinis: et est dissipo actiuum. ¶ Demolior/iris. deponens: de de molior/iris. cōponitur Et dicitur. Tinea demollitur vestem. i. est destruit vel corrodit.

Dissipo.
Sipo.
Demolior

Dic dumos/fruticesq;/rubos/arbusta/frutecta
Deq; rubo dictas: bufones credo rubetas
Arboris et fruticis loca: sunt arbusta frutecta
Que crescunt instar fruticis: fruticare feruntur.

Dumus.

¶ Ista nota sunt eiusdē significationis cū hoc nomine hic dumus/mi. Et est dumus spina vel potius spinarū collectio. Unde dumosus/a. um. id est plenus dumis. Et hoc dumentū/ti. locus vbi crescunt. Dumo/as. aui. are. id est spinare. Unde dumeo/es. id est esse vel fieri dumosum vel spinosū: a quo dumesco/cis. inchoatiuus: vt iste ager dumescit. id est incipit esse dumosus. Et est dumus primum. ¶ hic frutex/icis. a furor/ris. Uel frutex dicitur dēsitas virgularum vel paruarum arborum vel spinarum. Unde hoc frutectū/ti. vl fruticetum quod idem est quod locus dicitur vbi frutices crescunt. Item a frutex frutico/as. et frutteor/aris. verbum deponēs in eodē sensu. id est frutices emittere/vel multiplicare/pullulare/crescere ad modum fruticis. ¶ hic rubus/bi. id est dumus: et dicitur rubus quasi rubeum habēs fructū. vnde hoc rubetum/ti. locus vbi rubus crescit. et hec rubeta/te. i. rana vel bufo que habitat in rubis. hoc arbustū/ti. ab arbore dicitur: q est locus vbi arbores crescunt. et pro his quādoq; ponitur. et precipue nouellis. ¶ Arbustū enim quandoq; dicitur arbor nouella et tenera: in qua insertio fieri potest. Et dicitur arbustum quasi arboris statio.

Frutex.
Rubus
Rubeta.
Arbustum.

E 8

Synonima magistri

Diuitie vel opes censusqz pecunia gaze
Res et proprietas: hinc proprietarius erit
Est opulentia/ vel possessio peculiumqz.

Diuitie. ¶ Iste nomina sunt eiusdem significatiõis cũ hoc nomine hec diuitie/arum. Et dicitur de hic et hec dines diuitis. vnde diuitiosus/a.um. plenus diuitijs.

Opes. ¶ Opes in plurali numero. id est diuitie. cuius nominatiuus singularis deficit. Et est nomẽ diuersimodum: aliud in singulari et aliud in plurali. Nam in singulari opus oris ab ope.i. auxilio/tutela/studio vsus. Sed opes in plurali id est diuitie. Vñ inuenit qñq; in singulari pro diuitijs: et in plurali pro auxilio. Vñ opulentus/a.um. i. plenus opibus. Et hec opulentia/tie. i. plenitudo vel abundantia opum. ¶ Hec pecunia/e. i hoc peculiũ/lij. de pecus/dis. hic census/us. de cẽseo/sis. ōr. Hec gaza/ze. i. diuitie/ thezaurus. Vñ hec gazula/ le. et hoc gazetũ/ti. i. expositorium qõ et pro ipsa gaza inuenitur. Hec res/ rei. de reor reris dicitur. Et sunt proprie res quas sola rei estimatione et intellectu comprehẽdimus, vt incorporalia: alia vero corpora appellantur. Et qñq; dicũtur ossa que in nostro iure existunt. Unde hec regula/le. diminutiuũ. Hec proprietas/atis. de proprius/a.um. ōr. Unde hic proprietarius/rij. ille qui habet proprietatẽ rei. Et hec possessio/onis. de possideo/es.

Esca esce. Esca dapes epule cibus atqz cibaria pastus
Papula sunt etiam conuiuia victus et esus
Jantamur mane iantacula dicimus inde
Sed contra somnum veniunt obsonia cene
Atqz de medio dat prandia debitus ordo.

Esca. ¶ Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cũ hoc nomine esca esce. Et dicitur de edo/edis. Unde esculentus/a.um. plenus et abundãs escis. Vñ hec esculentia/tie. i. plenitudo abundantia copia escarũ et componit vesco/as. inter pascere. ¶ Hec dapes vel daps qõ in vsu non est. dapis/pi. em. a dape ōr a do/das. Et sunt dapes nobilũ: sed epule priuatorũ vel dapes deorũ: epule holim. Inde hic et hec dapsilis et hoc le. id est largus in cibis. ¶ Hic cibus/cibi. de capio/pis. ōr. vnde ciboſus/a.um. i. plenus cibis. et hoc cibariũ. rij. vas ad deferendũ cibos. et hoc cibariũ/rij. a cibo/as. are. ¶ Hic pastꝰ/tus. de pasco/cis. hoc pabulũ/li. de pasco pascis dicit. ¶ Hic esus/sus. de edo/es. est edi edere esum esu. vel estum estu in supino. Jantor/aris. deponẽs. Uel iãto/as. are. derivatur de iano deo principij. id est comedere ante prandiũ. soluere ieiuniũ ante prandium. Unde iantaculo/as. i iantaculor/aris. deponẽs id est iantari. ¶ Hoc obsoniũ/nij. de ob et hic somnus/ni. qui cõtra somnũ sumitur. ¶ Hec cena/ne. de cenon grece quod est cõmune latine. ¶ Hoc prandium/dij. de prandeo/es. dicit. r.

Equus. Est sonipes vel equus ferus equi ferusqz caballus
Istis cornipes/ simul emissarius insunt.

Est manui manus dextre dextrarius aptus
Rede vectores: nos dicimus esse veredos
Quadrupes dictis poteris adiungere si vis.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine hic equus. Et ōr equus ab equus/a.um. qr eque currit: et inde hic et hec eques/itis. i. miles: r equitissa vxor militis. ¶ hic sonipes/dis. de sonus et pes ōr: quia facit sonū in pedibus gradiendo. ¶ hic ferus/ri. dicitur de fero fers. ¶ hic equiferus/ri. i. equus ferus: componitur de equus et ferus. ¶ hic caballus/li. de cauo/as. qr cauat terram pedibus ambulando. ¶ Cornipes/dis. de cornu et pes/dis. qr hz cornutos pedes. ¶ hic emissariꝰ/rij. equus q̄ emittit ad currendū libere inter equas vt prc creat pullos. ¶ hic mannus/ni. equus qui ducitur in manu alicuius: et ōr de manus. ¶ hic dextrarius/rij. idem est quod mannus: qr a dextra manu ducitur. ¶ hic veredus/di. proprie equꝰ qui vehit redam: et componitur de veho/is. et reda. vis. ¶ hic quadrupes/dis. de quatuor et pes componitur: quia habet quatuor pedes.

Sonipes.
Equiferus.
Caballus.
Cornipes.
Emissarius
Mannus.
Quadrupes.

Dicimus eunuchos castratos atqz spadones
Siqz metrum sineret ementulatus inesset.

Eunuchꝰ

¶ Ista nomina habent vnā et eandē significationē cū hoc nomine hic eunuchus/chi. Et ōr ab eu quod est bonū et noys mens et icos custos quasi bone mentis custos. ¶ Castratus/a.um. de castro/as. aui. are. ¶ hic spado/onis. de hec spata/te. ōr. Uel de spadix fm hugut. ¶ hic ementulatus/li. vel emētulatus/a.um. est ille cuius mentula est abscisa. Uel ementulatus dicitur ille qui est extra mentulam positus. id est qui non habet potentiam coeundi. ¶ Et nota q̄ hec dictio ementulatus non potest stare in versu: quia ista sylla ba tu est breuis et stat inter duas longas. Et ideo autor se excusat dicens. Siqz metrum sineret. ¶ Construe. qz pro et ementulatus inesset istis dictionibus si metrum sineret. id est pateretur.

Eunuchus
Castratus.
Spado.
Ementulatus.
Constructio.

Uocibus hic sensus verbalibus accidit vnus
Conjecturo reor vel conficio vel opinor
Autumo conjecto vel suspicor estimo credo.

¶ Unus sensus. i. vna significatio accidit. i. conuenit his vocibus verbalibus. i. his verbis. ¶ Cōiecturo/as. aui. are. et ōr de hec iectura/re. ¶ Reor/ris. ratꝰ sum. reri. verbū deponēs. ¶ Cōficio. cis. feci. ere. conjectū/ctu. in supinis: pponit de con r iacio/cis. ieci. re. a mutata in i. r sic pjecto scribit cū duplici i/ante ctio. ¶ Opinor/aris. deponēs. Unde hec opinio/onis. ¶ Autumo/as. aui. are. pponit de ab r timo qō est mēs b mutata in u/r i de timo mutata in n ōr autumo/as. r nō autimo: qr nūqz reperit sic scriptū apud autores. Catholicon ponit etiā autumo r nō autimo: qō petpit p hoc qō autumo ponit post istas dictiones autor r autoritas: qō si scriberet autimo poneret ante illa r nō post. Autumare fm hugut. est affirmare credere putare quasi in mēte sic habere Uñ hec autuma/me. i. estimatio: r autumo est actiuū. ¶ Cōiecto/as. frequē-

Conjecturo
Conficio.
Autumo.
Conjecto.

Estimo: tatiuum conjecio/cis.coniectum/tu.u.in o fit coniecto. Suspicor/aris.verbū deponens de suspicio/cis. ¶ Estimo/as.componitur de ex et timo quod est mens x mutata in s/quod percipitur ex hoc q estimo componitur iterū cum ex et dicitur existimo/as.ista littera e de estimo mutata in i/et sic dicitur existimo quasi ex stimo.

Credo. ¶ Credo/dis.di.dere.componitur de cretuz quod est iudicium et do/das/dedi/dare.

Famul⁹. Mancipium famulusqz cliens est verna minister
Atqz ministrator puer assecla/vernula seruus
Satrapa predictis conjungitur atqz satelles.

¶ Ista nomina cōueniūt in significatione cū hoc nole hic famulus/li. Et dicitur famulus a famulor/aris.q est ppie famulus q ex ppria seruoz familia nascitur.q dicitur famulus quasi vnus ex familia. Sed seruus dr et conditione seruitutis a seruio/is.

Seruus.

Mancipium. ¶ hoc mancipiū/pij.i.seru⁹ ab hec manus q capio/pis.

Verna. Cliens a cleo/es.pro inclinare. ¶ hic et hec verna/ne.a ver⁹/a.um.dr.id est famulus pulcer seruiens qui vernat in domo multū vel diuitum in pulchritudine vestiū. Unde hic q hec vernula/le.diminutiū.q hic ꝛnaculus/li. et vernacula/le.pro verna.

Ministr Puer. ¶ hic minister/stri.de ministro/as.aui.are.dr et hic ministrator/ris.de ministro/as.dr. ¶ hic puer/eri.de pue/puris.i.custodia. Uñ q̄dā. Pone pueros in pure.i.custodia. Uel puer dr a punio/is.q pueri debent punirt et cohercerī verberibus ne in vitioz precipitiū delebantur ¶ Et nota q tribus modis dr puer. Natiuitate: vt puer natus est nobis. Etate: vt decēnis/nouēnis. Obsequio q fide.puritate: vt dñs ad hieremiā. Puer meus es tu noli timere: q hoc vltimo modo hic accipitur.

Assecla. ¶ hic q hec assecla cle.sincopat de assecula.i.comes vel seruus q sequit aliquē q dr de assequor/ris.

Satrapa. ¶ hic satrapa/pe.dr de satis aduer.q̄tatis. Et dicūtur satrapa vno modo sapientes iudices vel reges. Et dicuntur quasi sapiētes vel potentes(anglice a wyse Juge/or kynge/or duke/a mayer of a prouynce/or a cyte.)

Satelles. ¶ hic satelles/litis.ppie est minister crudelitatis q sceleruū miles/tyrānus malefactoz sociꝰ latronū domesticus(anglice a catche pol or a blay erconde) Et dicitur a satisfacio/cis. Et satelles dicitur qui heret alteri iuxta latus/ad custodiam:et tunc derluatur a latus/teris.vel ab alter: quia adheret alteri iuxta latus ad custodiam.quilibet tamē miles potest dici satelles. Unde hoc satellicium/cij.id est officium vel exercitium vel stipendium:vnde et cuiuslibet artificis summ est satellicium:et non tantum in militie.

Fozamen Cancellus pozus/fozus:atqz fenestra fozamen
Cancellum muri quadratum dico fozamen
In quo sunt solite sibi nidificare columbe
Cancellus templi pars intima dicitur esse
Est cancellare que sunt damnanda notare
Nomina per medium que signant linea ducta
Qui mala scripta linit hic cancellarius extat.

In cruce cancellat pro nobis brachia christus.

¶ Ista nomina sunt idem in significatione cum hoc nomine foramē/mīnis. ¶ hic cancellus/li. porus/ri. est minimum ⁊ subtile foramen in corpore per quod sudor emanat. i. fluit. ¶ hic forus/ri. Unde foro/ras. aut. id est cauare: vel de foro/as. ōr hoc foramen/.is. et est forus foramen in naui per quod exit remus. Uñ Luca. ad summos repleta foros. ¶ hec fenestra/tre. dicitur de fero fers: et extra quasi ferēs lumen ab extra. ¶ hic cancellus/li. de hic cancer/cri. Et est equiuocū. Nā cancellus est foramē quadratū in pariete in quo columba nidificat. Et cācellus dicitur intima pars ecclesie. Et cancellus ōr aula palacij. Uñ cancellarius ōr qui habitat frequēter in cācello palatij. Et est officiū cancellarij scripta regis vel principis inspicere: et male scripta et falsse cancellare: et bene ⁊ fideliter scripta signaculo sigilli imprimere. Cancellare est notare noia. i. verba dānosa cū vna linea ducta per mediū illoꝝ falsoꝝ verboꝝ: vt hic. Itē cancellare est trāsponere manus vel brachia. Unde christus dicitur cancellasse manus suas in cruce pro nobis.

Foramen
Porus.
Forus.
Fenestra.
Cancellus est equiuocum.
Notabile

Fossa specus fouea spelunca cauerna vel antrum
Scrobs scrobis est fouea: sed scobs scobis vnde fit illa.
Traco vel anfractus cauus his addatur abyssus
Unde fluunt ymbres celi cataracta meatus.

Fossa.

¶ Ista noia sunt eiusdē significatiōis cū hoc noīe hec fossa/se. et dertur a de fodio/dis. fodi. ¶ hoc specus/ris. hoc specū/ci. hic specus/ci. hec specus/cus. cui. vl hoc specu undeclinabile in singulari nūcro. ¶ hec fouea/uee. a foueo/es. ōr. id est fossa. sed fouea est naturalis fossa. Fossa vero artificialis. Indifferēter tñ fouea ⁊ fossa accipiunt. Itē fouea ppr̄ie est spelūca subterranea vbi aliqd fouet. Uñ illud. Uulpes foueas habent: et volucres celi nidos: filius autem hois non habet vbi caput suū reclinet. Uñ hec fouella/le. diminutiū. ¶ hec spelunca/ce. de speleū: ⁊ est speleū grece idem qđ spelūca latine. ¶ hec cauerna/ne. ab hec caues/uee. ōr. ¶ hoc antrū/tri. est grecū: idē qđ spelūca latine. ¶ hec scrobs/bis. ōr de scropha/phe. proprie fouea quā scropha. i. sus/facit. ¶ Nota dñam inter scrobs/bis. ⁊ scobs/bis. Scrobs/bis. est fouea. i. fossa: sed scobs/bis est illud qđ ejcit de fossa. s. purgamentū fosse. Sed ppr̄ie est purgamentū domus. vñ scobo/as. are. i. mūdare/purgare/proprie domū. ℣. Utilia scoba leuat: sed scobs bis aspera planat. Itē scobs/bis. est instrumētū ferreū q̄ ligna planant. et ōr de scobo. Traco/onis. media correpta est via subterranea. ¶ hic amfractus/us. ui. de am et frango/gis. ¶ hic cauus/ui. de cauo/as. dicit. ¶ hec abyssus/si. dicit de a quod est sine: et byssus qđ est clarus quasi sine claritate. ¶ hec cataracta te. est via subterranea qua aqua sub terra discurrit. Unde per trāslationē in celo dicunt caracte nubes vel discursus ac meatus pluuiarū vel tonitrus.

Specus.
Fouea.
Spelunca.
Cauerna.
Antrum.
Scobs
Scrobs.
Traco.
Amfractus
Cauus.
Ebyssus.
Cataracta.

Raptor vel predo latro latrunculus et fur
Sunt et stratilates abigei vispiliones
Tempore nocturno fur aufert: latro diurno

Synonima magistri

Vispilio quasi vi spolians de iure vocatur
Quosdam stratilates quasi strata dico latentes
Qui pecus aut pecudes abigunt hi sunt abiget

Fur.

¶ Nomina hic posita q̃uenlunt in sig̃tione cũ hoc nole hic et hec fur/furis:a furnus/a.um.ũt.i.obscurus/niger. Et ũt fur:q̃ noctis vtatur tempore. Proprie aũt fur est qui de nocte vadit:et perfodit domos. Et de fur hic furunculus/li.diminutiuũ.a hoc furtũ/ti. Et est furtũ aliene rei inuito dño abstractio

Latro.
Predo.
Raptor.
Stratilates.
Vispilio
Abigeus.
Abiges

¶ Latro vero qui latet in siluis q̃ expoliat transeũtes. vñ latrunculus/li. diminutiuũ.et ũt a lateo/es. hic predo/nis.de hec preda/de.ũt. ¶ hic raptor/oris.de rapio/is.ũt. ¶ Stratilates dicũtur latrones quasi latẽtes in stratis. vñ videtur componi. ¶ hic vispilio/onis.q̃ponit̃ de vis spolio/as.vñ vispilio quasi vi spolians ũt. ¶ hic abigeus/gei.a hic abiges/gis.quod idem est.proprie fur armentoꝝ a pecorũ:eo qõ abigat illa deorsum:vt competentius illa furari possit. Item abigeus/gei.id est qui pecora terre facit vel cum virga vl̃ cum mantello. Et dicitur de abigo/gis.abegi/abactũ/ctu.id est fugare/separare/de vno loco ad alium agere.

Gladius.

Rumphea vel framea gladius vel mucro vel ensis
Addatur sica:sicarius exit ab illa.

Rumphea.
Framea.
Gladius.

¶ Ista nomina sunt idem in significat'one cum hoc nomine hic gladius/dij. ¶ hec rũphea/phee.gladi⁹ flamme⁹ a versatilis bis acut⁹ ante portas paradisi positus. ¶ Hec framea/mee.a ferrũ ũt quasi ferrea gladi⁹ ab vtraq; parte acutus:vel a fremo/is.q̃ fremere facit meticulosos. ¶ hic gladius/dij.ũt de hec gula/le. Et hoc interest inter gladiũ et ensem. Nam ensis tm̃ de ferro est.sed gladius totus est. ¶ hic mucro/onis.de mucro grece qõ est longũ latine. Et ꝓprie mucro est cuiuslibet teli acumẽ:sed ponitur sepe ꝓ gladio. hic ensis/sis.a seco/as.ũt sin hug. Unde ensiculus/li.diminutiuũ. Et ensatus/a.um.i.cum ense armatus. Et ensifer/a.um.qui fert ensem. Et hoc ensiferum/eri.occisio facta per ensem. ¶ Hec sica/ce.proprie est absconditus gladius in baculo qualem habent latrones insidiantes viantibus.

Mucro.
Ensis.
Ensiculus.
Ensifer.
Sica.

Est stilus graphium calamus scriptoribus aptus
Atq; pugillaris fertur capiente pugillo.

Graphium.
Stilus.
Calamus.
Pugillaris.

¶ Ista sunt eiusdẽ sig̃tionis cũ hoc nole graphiũ/phij.et ũt graphiũ vel graphus/phi.scriptura. Stilus a sto stas:quia stat in cera. ¶ hic calamus/mi. proprie est canna q̃ stipula segetis:vel ex immisso flatu calescit. Et ponit̃ ꝓ stilo vel penna:quia cum illo ante intentionem penne scribebant. ¶ hic pugillaris/ris.i.graphium:et derivatur de hic pugillus/li.

Gratuloꝝ exalto letoꝝ plaudoq; resulto
Gaudio tripudio vel ouo cum iubilo psallo
Jocundo simul exhilaro sit in his hilaresco.

¶Omnia ista verba idem significant. ¶Gratulor/aris.verbū deponens de gratus/a.um. ¶Exulto/as.aut.are.frequētatiuū de exilio/lui.vel exilij/ire. exultū/tu.uin o/fit exulto/as. ¶Letor/aris.verbū deponens.de let⁹/a.um. ¶Plaudo/dis.plausi.ere.i gaudere.et cōponit a plaudo/dis.de ad ⁊ plaudo/dis. Resulto/as.aut.are.frequentatiuum de resilio/is.resultū/tu.u in o/fit resulto/as. ¶Gaudeo/des.gauisus sum/dere.verbū neutropassiuū. Unde hoc gaudium gaudij.⁊ hoc gaudiolum/gaudioli.diminutiuum. ¶Tripudio/as.de hoc tripudiū/dij. Unde hic tripudiator/ris.et tripudiatrix/tricis. ¶Quo/as.are.aui.i.gaudere. Jubilo/as.aui.are.de hic ubilus/li. Psallo/lis.psalli/psallere.caret supinis verbū neutrū. Jocūdor/aris.atus sum.dari. dicitur de iocundus/a.um. et producit primā syllabam iocūdus et iocūdor. ¶Exhilaro/as.componitur de ex et hilaro/as.et scribuntur cum vno l/hilaris/hilaro.exhilaro/hilarisco/cis. Item reperitur hilaresco/cis.⁊ tunc venit de hoc verbo hilaro/hilaras.addita co.

Gaudeo. Tripudio. Quo. Jocundor. Exhilaro.

Gybbus vel struma fertur pars turgida dorsi Jstinc gybbosus strumosus dicitur inde.

Gybbus.

¶Jsta duo nomina idem significāt.sed sic differunt: quia gybbus est tumor in dorso. Unde gybbosus/a.um. Et hic gybber/bri.i.gybbus:vel ille qui habet gybbum. ¶Hec struma/me.est tumor in pectore. Et dicitur de struo/is. vnde strumosus/a.um. Et hec strumositas/atis.

Gybbus. Struma

Horreo formido metuo timeoq; tremisco Et tremo cum paueo trepido pauidoq; pauesco.

Horreo.

¶Jsta nola idem significāt. horreo/res.rui.ere.qō componit exhorreo/es. Unde horridus/a.um. Formido/as.cōponitur reformido/as.Metuo/is.ui. ere.sine supino. Timeo/es.mui.ere.sine supino. Tremisco/cis.inchoatiuum contremisco. Et de tremo:tremor/oris.et tremebundus/a.um.⁊ tremulus/ a.um. Uñ tremulo/as.et tremefacio/cis.et tremefio/is.per compositionem Tremo qō neutrū est:facit p̄terītū in ui.et supina in itū cū cōpositis.exceptis tremefacio et tremefio:que faciunt tremefactū/tu. ¶Paueo/es.ui.ere.sine supino ⁊ componit cum ex:et dicit expaueo/es.Unde expauesco/cis.inchoatiuum.De paueo.pauidus/a.um.Uñ pauido/as.⁊ de paueo.pauesco/cis.inchoatiuū verbum. Trepido/as.aui.de trepidus/a.um.dicit.

Timeo Tremisco. Tremulo Paueo. Pauido.

Jgnis et igniculus fornax focus atq; caminus Est rogus atq; pyra fornacula iungitur istis.

¶Jsta nola sunt idem in significatione cū hoc nole hic ignis/nis.qō cōponit de in qō est non:⁊ gigno/nis.quasi non gignens:qr nihil ex se gigni possit:sed consumit cuncta que reperit.Unde igniculus. ¶Hec fornax/acis.a fos quod est ignis.et dicitur fornax quasi fos vna vagens.Unde hec fornacula/le.vel hoc fornaculū/li.in eodem sensu:ambo diminutiua. ¶Hic focus/ci.de foueo es.dicitur.et est focus quicquid fouet ignē:ignis est ipsa flāma. ¶Hic caminus/ni.de campso/as.dicitur:quod idem est qō flecto/tis.et bi sic.quia flammas in se reflectit. ¶Hic rogus rogi.a rogo/as.dicitur:et est rog⁹ ignis pro mortuo,sed est proprie compositio lignorū primūq; corpus impositum ei est.

Ignis. Fornax. Focus. Caminus Rogus.

Pyra. ¶Hec pyra/re.dicitur ignis.a pyr grece quod est ignis latine.Sed hec pyra/re.proprium nomen mulieris.Unde versus. In feruente pyra calet ouū femina pyra.Et est rogus dum nō accensus est. Pyra dum ardet. Bustum postq; arserit.

Janua/porta/fores/bifores sunt hostia ualue.

¶Ista nomina vnum significant cum hoc nomine hec ianua/nue.Et est ianua proprie primus ingressus/primus introitus.Uel ianua est hostiū quale videm⁹ in cellarijs per quod videri potest intus ⁊ extra.Et dicitur a iano deo principū:quia ianus fingitur videri ante ⁊ retro. ¶Hec porta/te.proprie est ciuitatis.Cum enim antiqui ciuitatē aliquā volebant edificare in circuitum deducebāt aratrum ne terram tangeret ⁊ portabant.Potest etiā ab alijs dici porta ab exportatione vel importatione rerū per eam.Et a porta hec portacula/le.et hec portella/le.diminutiua. Et hic portitor/oris.id est ianitor. Et hic portensis/sis.pro eodem.Et hic porticus/ci.domus illa que preest foribus.et dicitur sic:quia ibi fit transitus et non standū sit.quasi portat vt porticus sit ibi aperta. ¶Fores sunt que extra voluūtur:et dicuntur de foris.Cōponitur cum bis/et tunc bifores:⁊ sunt duplices fores. ¶Hostium/hostij.ab hostis dicitur:quia hostem morātur. ibi enim aduersarijs nostris nos obiecimus.Hec ualua/ue.a ualuo/uis.dicitur:et sunt valuē que intus aperiuntur et voluuntur:et sunt duplices et replicabiles:quia in se replicātur cum aperiuntur.Ualua.a velo:quia a se velent.

Porta.

Fores.

Hostium.

Ualua.

Insanus/vehemens/vecors/vesanus et excors Secors et demens/bachans/cerritus/⁊ amens.

Insanus. Uehemens. Uecors Uesanus. Excors. Bachans. Cerritus

¶Ista nota conueniunt in significatione.Insanus/a.um. quod componitur de in et sanus. ¶hic et hec et hoc vehemēs/tis.componitur de ve/et habeo habes.et hec mens/mentis.Uñ vehemens:quasi ve habēs in mente. ¶hic et hec et hoc vecors/dis.componitur de ve:et cor cordis.Unde vecors quasi ve habens in corde.vel componitur de ve:quod est sine et cor:quasi sine corde. ¶Uesanus/a.um.de ve:⁊ sanus/a.um.quasi non sanus:vel sine sanitate. ¶hic et hec et hoc excors/dis.componitur de ex prepositione:et cor/cordis ¶hic et hec et hoc secors/dis.de se:quod est sine: et cor/dis. ¶hic et hec et hoc demens.de de:et mens/tis. ¶hic et hec et hoc bachans/tis.de bachor/aris.i.furere:vel insanire. ¶Cerritus/a.um.de ceres/reris.dea frugū in festo cuius solebant furere:et insanire.sicut in festis bachi. ¶hic et hec et hoc amens/tis.de a quod est sine:et mens/tis.quasi sine mente.

Tartarus infernus acheron stix orcus auernus His herebum baratrum cōiungas atq; gehennā.

Infernus. Tartarus.

¶Ista nota idē signt cū hec nole hic infernus/m. qđ declinat in plurali. hec inferna/orū neutri gñ.s.⁊ dr de infra:qr in iferiori pte terre est.vt infra terrā qr sicut cor hois est in medio corpis:ita infern⁹ in medio terre esse perhibet. ¶hic tartar⁹/ri.et plr hec tartara/orū.dr a tartarus.vel a tartari grece qđ est horrere latine:⁊ tremere.Et est tartarus profundissimus locus infernorū de cuo neminem extrahit deus. Illis enī est fletus ⁊ stridor dētium/horror tenebrarū/tremor frigoris. Unde tartarius/a.um. et tartarinus/na.num;

¶ Hic acheron/ontis. ꝺr ab a quod eſt ſine et chere ſalus quaſi ſine ſalute et ſalutatione. ¶ Hec ſtix/gis. id eſt fluuius infernalis. et dicitur de ſtigo/as. i. ſtimulo/as. quia valde ſtimulat et anguſtiat potantes de eo. Uel dicitur a ſto/ſtas: qꝛ ſemper ſtat ad penã/vel a ſtatim qꝛ ſtati interficit. Uel a greco ſtigetos quod eſt triſticia: quia triſtes facit: et quia triſticiã gignit: et ſepe ponitur pro inferno. Unde ſtigus/a.um. et hic et hec ſtigialis et hocle. ¶ Hic orcus/ci. dicit de orce grece qꝺ eſt capere latine: quia quos capit ſemel iterum nõ reddit. ¶ Hic auernus/i. cõponitur de a qꝺ eſt ſine et ver quaſi ſine vere. id eſt delectatione. ¶ hic herebus/bi. de horreo dicitur. hoc baratrũ eſt nomen nimie profunditatis vel altitudinis. Et eſt dictũ quaſi voratrũ. i. vorago atra ex profunditate quia omnia devorat. et quandoqꝫ dicitur infernus: et quãdoqꝫ ꝓfundiſſimus locus inferni: a quo deus neminem extrahit: quãdoqꝫ foſſa: quandoqꝫ gurges vertiginoſus: qñqꝫ venter. Unde baratro/onis. id eſt leccator: quia omnia baratro. id eſt ventri committit. ¶ Hec gehenna/gehẽne. dicitur de ge quod eſt terra et hemon profundum: quia in profunditate terre eſt.

Acheron
Strix.
Orcus
Auernus
herebus
Baratrum
Gehenna.

Eſt iuncus biblus cyꝛpuſqꝫ papirus arundo
Cum canna calamus ſimul eſt his aſſociandus.

¶ Iſta nomina conueniunt in ſignificatione cum hoc nole hic iuncus de iungo/gis. eo qꝺ aliquid cũ eo iligitur vel ligatur. vnde hic iunculus/li. diminutiuũ: quia iunctis radicibus hereat. hoc iuncetum/ti. locus vbi iunci ab ũdãt et iuncetus/a.um. de iuncis exiſtens vel ad iuncos pertinens: et inde hec iũcata. id eſt lac concretũ et iuncis inſolutum. ¶ Hic biblus/bli. a bibo/bis. qꝛ aquarũ eſt biblus. ¶ Hic cyꝛpus/pi. a carpo/pis. vnde cyꝛpus/a.um. hic papyꝛus/ri. a pyꝛ grece quod eſt ignis: eo qꝺ igni et cere eſt aptus. ¶ Hec canna de cano/is. dicitur: quia in eo canitur. vnde hoc canetum/ti. locus vbi canne creſcunt: et hec cannula/le. et hec cannella/le. ambo diminutiua. ¶ Hic calamus/mi. a calco/les. id eſt canna vel ſtipula ſegetis: quia examminato flatu calefcit. Unde calamizo/as. id eſt lete cantare et calamos poſt meſſores colligere. Et hec calamitas/atis. id eſt miſeria dicta a calamo. Cãna que eſt manis ꝙ vacua: et ad inſtar calami. proprie quidem eſt calamitas quãdo aliquis nõ habet in ſpe nec in re: nec exterius nec interius: ſicut canna vacua eſt et exterius ꝙ interius. ¶ Hec arundo/inis. ab areo/es. dicitur: quia cito aret ꝙ ꝓprie dicitur folium dependens: ſed ſimpliciter ſepe ponitur pro canna. Unde arũdineus/a.um. et hoc arundinetũ/ti. locus vbi arundines creſcunt.

Iuncus.
Biblus.
Cyꝛpus.
Papyꝛus.
Canna.
Calamus.
Arundo.

Suffio thurifico ſuffumigo cum quibus addo
Incenſo cenſum dedit iſtis vſus eundem
Suffio ſumatur quod ſic autoꝛe pꝛobatur
Et ſuffire locum ſumpta pꝛoperabat acerra.

¶ Iſta verba habent vnã ꝙ eandẽ ſignificationẽ. Suffio/ſuffis/ſuffiui/ire. de ſub ſub et flo/flas. et tũc ſuffio eſt actiuũ (anglice to enſenſe.) Thurifico/as. de thus thuris ꝙ facio facis. Suffumigo/as. de ſub et fumigo/gis. Incenſo/as. de in et cenſo/as. vel derivatur ab incendo/dis. quia thurificantes incendunt thus. Incenſo/as. verbum deponens frequentatiuũ de incendo/incendis.

Suffio.
Turifico.
Suffumigo
Incenſo.

Acerra. ¶Hec acerra/re.i.thuribulum. Ille vltimus versus est versus Virgilij in
ctus in exemplū quomodo suffio/is.idem est qđ thurificare vel suffumigare

Interimit perimit interficit et necat occat
Occidit mactat extinguit siue trucidat
Suffocat iugulat funestat siue sugillat
Mortificat truncat disterminat examinatq;.

Interimo. ¶Ista verba conueniunt in significatione cū hoc verbo interimo/mis.qđ c
Perimo. ponitur de inter et emo/is.emi/ere. ¶Perimo/is.de per et emo/is.Interf
Neco. cio/cis.de inter et facio. Neco/as.cui.are.ꝛ cōponitur eneco/perneco/as.E
Notabile nota q; neco/as.et oia sua cōposita faciūt preteritū in aui/vel in ui. vt neco
as.aui.vel necui et supina in atum vel in nectū: vt necatū/tu.vel nectū/tu.v
Occo. dicit hugui. ¶Occo/as.aui.are.de ob et ceco derivat. Et ꝓpe occare est c
rustici ratione et fatione dimissis grādes glebas cedūt:et ligonibus frāgū
sed ponitur pro scindere/secare/et truncare: vñ hec occa/ce.quoddā instru
mentū ad perscindendū terrā aptū:sicut ustarū.ꝛ ꝙponitur occo exocco/cas
Occido. et est actumū cū suis cōpositis. ¶Occido/dis.di.re.penul.ꝓducta de ob et c
Macto. do/dis.cedi/re.penul.ꝓducta.cessum/su.in supinis.et est actumū. ¶Macto
as.aui.are.i.interficere.vñ hoc macellū/li.(anglice a boucherye) qr ibi ma
ctātur pecora. Vñ hic macellio/onis.ꝛ hic macellarius/rij/q; pecora macta
et vendit carnes. ¶Extinguo/is.tinxi.guere.de ex et stinguo/gius.qđ no
Trucido est in vsu. Trucido/as.aui.are.de trux/cis.ōr. Suffoco/as.aui.are.media
Suffoco. ducta cōponitur de sub et hec faux/cis. ¶Jugulo/as.de hec gula/le.ōr. Fu
Funesto. nesto/as.de funestus/a.um. Sugillo/as.de suggero/ris.et est sugillare suff
Sugillo. care/strangulare/vel manū gule dare et eam stringere:ꝛ tūc ōr quasi sugg
Mortifico lare.i.sub gula capere. ¶Mortifico/as.aui.are.de mors/tis.et facio/facis
Trūco/as.aui.are.de trūcus/ci.ōr. ¶Disterminо/as.de dis et termino/as
Exanimo. ¶Exanimo/as.aui.are.de ex et animo/as.cōponitur:et est idem qđ debil
tare/terrefacere vel vitam alicuius rapere.

Veneficas/magicas:dicas lānas quoq; sagās
Istis signantur eandem quibus associantur
Hec incantatrix/strix/sagana/prestigiatrix.

Venefica. ¶Ista nomina sunt eiusdem significatiōis:hec venefica/ce. (anglice a wycch
et ōr a venenum et facio/cis.et potest declinare mobiliter venefic⁹/a.um
Magica. ¶Hec magica/ce.vel magicus/a.um. Hec lāna/ne.a lanio/as.ꝛ ōr lāna q
sil lania a laniādo scz puerorū. Fabule fingūt lānas clausis ianuis intrare:
infantes corrūpere et laniare:et postea vnos restituere:et hñt hois vultu
Saga. sed corp⁹ bestiar. ¶Hec saga/ge.a sago/gis.i.ingeniose aliqđ facere. Et
saga ingeniosa vel incātatrix vel diuinatrix. Vñ hec sagana fuit nomē cuiu
dam incantatricis:sed ponit modo pro qualibet incantatrice. Item sagar
Jncantatrix. est genus gummi vel festis. ¶Hec incantatrix/cis.ab incanto/as.ōr icāta
Strix. (anglice to enchaūte)sicut faciūt magici. ¶Hec strix proprie est quedā au
nocturna de sono vocis dicta:qñq; enī clamat/stridet:hec auis scz strix vulg
ōr amare pueros vñ et lac prebere fertur nascētibus:et dicit a strideo/de

¶ Hec prestigiatrix/cis. de hoc prestigiū/gī. dicitur: et est prestigium quedā species magice artis scilicet humanorum dicitur sensuum illusio: ꝛ ꝺr prestigium a prestringendo: quia aciem oculorum prestringit per prestigiū mere dicibles rerum mutationes videtur fieri: vt terre cumulus videtur castrum lapis videtur talentum/seges cohors militum galeata.

Hystrio vel palpa mimus vel gesticulator
Est ebulo nebulo parasitus scurra leccator
Sic pantomimus: comedus vel ioculator
De serpente nepa dictos his adde nepotes.

¶ Ista nomina sunt eiusdē significationis. hystrio/nis. (anglice a ioguler) qꝛ herramit a bordoare. Et dicitur hystrio ab hysterion grece quod est testiculare latine. ¶ hic palpo/nis. de palpo/as. aui. are. i. adulari. ¶ hic mimus/mi. ꝺr ioculator: et cōponitur cum panteo quod est deus: ꝛ dicitur pantomimus/mi. id est deus vel dominus vel magister vel princeps mimorum. ¶ Et nota q; qui mimo vel huiusmodi ioculatoribus donat xenia nō min⁹ arguitur cōtra diabolo sacrificium immolaret. Unde quidam. Mimo donare thus est dare ꝛ demoniz are. hic ioculator/toris. a ioculor/aris. hic epulo/nis. ab hoc epulū/li. ¶ hic nebulo/nis. a nebula/le. hic parasitus/ti. a parapsis/dis. hic ꝛ hec scurra/re. de sequor/ris. et hec curia/rie. dicitur componi ꝛ est scurra leccator/vanidicus proprie: et dicitur scurra qui sequitur curiam gratia cibi: q; autē dicitur scurra quasi scutellā radens vel rodēs ethimologia est et non compositio. ¶ hic leccator dicitur de hec lecca/ce. et est lecca proprietas lingē di de lingo/gis. linxi/linctus etc. dicitur. hec lecca catus. id est pprietas lingē di. hic leccator: et hec leccatrix. hic comedus/di. a comedia dicitur: vel a comos quod est villa. ¶ hic nepos/tis. pro leccatore dicitur. Et hec nepa pro quadam serpente.

Hystrio.
Palpo.
Mimus.
Nebulo.
Scurro.
Leccator
Comedus.
Nepos

Calx/scrupus/et scrupulus/mola/calculus atq; molaris.
Addatur cautis: quia sepe fit obuia nautis
Petra/lapis/saxum/scopulus/silexq; lapillus.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significatiōis. hec petra/tre. dicitur de petros grece quod est durus latine. vnde petrosus/a.um. vel petra de pes ꝛ tero/is. Unde petra quasi pede trita. hic lapis/dis. de laos grece quod est lapis latine dicitur. Unde hic lapillus/li. ¶ hoc saxum/xi. de scindo/dis. dicitur. vnde saxeus/a.um. et saxosus/a.um. hic scopulus/li. vnde scopulosus/a.um. hic ꝛ hec silex/cis. id est lapis durus sic dictus: quia ab eo saliat ignis. vnde silicius a.um. ꝛ siliceus/a.um. de silice existens: vel ad silicem pertinēs. hic lapillus/li. diminutiuum de lapis. ¶ hic calx/cis. minimus lapis a calco/as. dicitur. ¶ hic scrupus/pi. paruus lapis asper: a scrutor. vnde hic scrupulus/li. diminutiuum. hec mola/mole: dicitur de molo/molis. ¶ hic calculus/li. diminutiuum de calx/calcis. hic molaris de hec mola mole: dicitur. hic cautis de cauco/cautes. dicitur: quia caueri debet a nautis.

Petra.
Saxum.
Silex.
Scrupus.
Cautis.

Lectus. Est thorus ⁊ stratum lectum thoreuma grabatum
Accubitus his dormitoria iunge cubile.

Thorus. ¶Ista nomina idem significant hic thorus/ri.et ꝛ a torqueo/es hoc stratū
Grabatum. ti.de sterno/nis.strauī/sternere ꝛ. ¶hic lectus/cti.de lego/gis.ꝛ. Unde hic
lectulus/li.diminutiuū:⁊ hec lectica/ce.currus in quo sternitur lectus: vel ꝛ
lectica ſm quosdam a lectis herbis:⁊ est idē quod thorus. ¶hoc thoreuma/
tis.et est nomē grecum. ¶hoc grabatum/ti.dicitur a grabaton grece quod
est caput latine. hic accubitus/tus.tui.de accumbo/bis. hoc dormitorium/
rij.de dormio/dormis: dicitur. hoc cubile/lis.dicitur de cubo/as.aui.are.

Luna. Phebe vel luna tytania cynthia mene
Ac nouitas lune neomenia dicitur esse.

Tytania Wene. ¶Ista nomina vnū ⁊ idem significant. hec phebe/bes. hec luna de luceo/es.
dicitur. hec tytania/nie.dicitur de tytan/tanis: quod est sol. ¶hec cynthia/
thie.de cynthus/thij.quod est sol ꝛ. ¶hec mene dicunt grece vbi nos dici-
mus luna. Et mene prout est luna componitur de neos grece quod est nouū
latine: et dicit hec neomenia/nie.i.nouitas lune vel noua luna: quā nos alio
nomine nouiluniū appellamus: de nouus/a.um.et hec luna lune.

Cartula vel carta codex liber atqz libellus
Si breue longari licet et longum breuiari
His codicillus coniungitur atqz volumen.

Carta. ¶Ista nota sunt eiusdē significationis. ¶hec carta/te.⁊ ꝛ de careo/es eo q̄ caret
pilis et carne. Uñ hec cartula/le.diminu. hic coder/cis.vñ hic codicillus/li.ꝛ
Notabile ꝛ coder de hoc note coder.icis.quod est trūcus qō ꝛ de codex quod est idē.
Liber. ¶Et nota q̄ codicillus non pōt stare in versu: quia ista syllaba di/est breuis:
et stat inter duas syllabas co et ci.et iō non pōt in ꝛsu stare:⁊ ideo excusat se
autor cū dicit. Si breue longari t. ¶hic liber/bri.ꝛ de liber/a.um. vnde hic li
bellus/li.diminutiuū. hoc volumē/inis.de voluo/is.ui.voluere/volutū/tu.

Gustu libellum visu commendo libellum.

Libellum ¶hic ponit differentiam inter hoc libellum cuius prima producitur: ⁊ libel
lum cui⁹ prima corripit. Libellū cui⁹ prima longatur est diminutiuū de hoc
libum: et est libum quidam panis: sed libellum cui⁹ prima producitur est ac-
cusatiu⁹ casus huius nominis hic libellus/li.quod est parvus liber.

Subligar et ligula caligas quia subligat alte.

¶Ista duo nomia hoc subligar/ris.de subligo/as.⁊ hec ligula/le.de ligo/as.
significant idem.

Junge luto scenum quibus addo volutabra limū.

Cum sterquilinio predictis adjice simum
Hinc scenolentus illimis dicitur inde

¶Jsta nomina sunt eiusdem significationis.hoc lutum/ti.et dicitur de luo/luis. hoc scenum/ni.dicitur de hec cena. ¶hoc volutabrū/volutabru:penultima correpta de voluo/uis.et propue volutabrū est illud in quo porcus inuoluit se. ¶Limus/limi.de hic et hec lemis et hoc leue dicitur. Et componit cum in/et dicitur hic et hec illimis et hoc illime. id est purum mundum:et sine limo. ¶Jtem scenum componitur cum lentus quod est plenum:et ūr scenolentus/ta.tum. ¶hoc sterquilinū/nij.stercus vel locus plenus stercorib⁹ Et ūr sterquilinū a stercus stercoris:et stercus a sterno/uis. Lutum Volutabrum. Limus. Scenum. Sterquilinij.

Dic mare dicq; salū dic equora dicq; profundum
Dic pelagus pontum freta iungas et bitalassum
Dic amphitritem:qui circuit et terit orbem. Mare.

¶Jsta nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine mare/ris.a ūr a meo/as.aui.are. quia continuo meatu.i.transitu est. ¶hoc salum/li.a sal/salis:quia aqua maris est salsa. ¶hoc equor/ris.dicitur de equ⁹/a.um.quia eius superficies equa est.id est equalis nulla procella mouente mare. Similiter mare dicitur altum:quia altum est a profundum. ¶hoc pelagus/gi.de pello/lis.dicitur: quia pellitur hinc et illinc per procellas et tempestates. ¶hic ponth⁹/thi.a pons/tis.dicitur per cōtrarium:qz non possit pontari.i. habere pontem. ¶hoc fretū/ti.i.mare. Et ūr a fretus/a.um.impauidus/nitus per contrarium:quia fretum reddit pauidum. ¶hoc bitalassum/si.i.duplex mare:vbi duo maria concurrūt. Et dicitur de bis et talassim grece quod est mare latine. ¶hic amphitrites/tis.dicitur ab amphi quod est circum:et trites quod est tritor: quasi circum truor orbis:et est grecum nomen. Unde Ouidius in primo metamor. Nec brachia longe.&c. Margine terrarū porrexerat amphitrites. Et est versus spondaicus. Salum. Equor Pelagus. Ponthus. Fretum. Bitalassum. Amphitrites.

Est meretrix scortum thays lupa capra chimera
Post nouam prostans nonaria iungitur istis. Meretrix

¶Jsta nomina sunt eiusdem significationis hec meretrix/cis. Et dicitur meretrix quasi meretrica.i.clara trica. id est plica vestis. Sed ethimologia est. Componitur enim meretrix a merces/cedis.et trico/as.i.impedio/dis.et dicitur meretrix quasi pro mercede hominem tricans. id est impediens. Uel deriuatur de mereor mereris:quia meretur precium libidinis. ¶hoc scortū ti.a scortes/tis.quod est pellis arietis. Uel ūr a scorton grece:quod est dulce latine. ¶hec thays/idis.proprium nomen cuiusdam meretricis:et nunc pro omni meretrice accipitur. ¶hec lupa/pe.similiter dicitur meretrix. ¶hec capra/pre.quia fetet vt capra. Et chimera dicitur meretrix. Unde quidam. Omnis reuera meretrix est dicta chimera. Parte leo prima/media caper/anguis in ima. Non moror cetera exponere: quia sensus patet intelligenti. ¶hec nonaria/nonarie.est meretrix prostans in nona vel post nonam. Prostare verbum meretricium est: nam meretrix prostat ante hostium prostibuli parata cuilibet commiscere. Scortum. Thays. Lupa. Chimera.

Synonima magistri

Gaulape mensale mappas manutergia dicas
Addas mantile manibus quasi tela vocamus.

Gaulape. Mensale Mappa. Manutergiū. Mantile.

¶ Ista nomina idem significāt. hoc gaulape/pis. ꝛ dicitur de gaudium ꝛ sapio/pis. ¶ hoc mensale/lis. de hec mensa/se. dicitur: quia tegit mensam quā do comedim⁹. ¶ hec mappa/pe. de manus ꝛ pio/as. qꝛ piat. i. mūdat man⁹ ¶ hoc manutergium/gij. de hec manus: et tergo/gis. ꝛ est proprie manutergium quo manus tergimus. Et potest dici mensale. ¶ hoc mantile/lis. dicitur de manus et hec tela quasi tela pro manibus.

Miles eques tyro tyrunculus atqꝫ quirites
Atqꝫ neoptolomus nouus est regnatoꝛ in istis.

Miles.

Equ⁹s Tyro.

¶ Ista nota significant vnū ꝛ idem cum hoc nole miles communis generis. Unde Ouidius in epistolis. Nescio que subito faceret mihi causa doloris. Et rudis ad partes: et noua miles eram. Et ōr miles a mille: qꝛ olim mille milites erāt in nūero. ¶ hic et hec eques/tis. i. miles. de equus ꝛ qui ōr. ¶ hic tyro/onis. ōr de tyro grece quod est fortis latine. Et est tyro nouus miles nouiter ad militiam electus sic dictus: quia fortis ad hoc officiū solet eligi: vel qꝛ ad querēdum probitatem se angustia tlaborando per diuersa regna. Unde et tyro grece dicitur angustia latine. Et de tyro hic tyrunculus/li. et hoc tyrocinīū/nij. noua militia officiū tyroni. rudimentum/nitium/nouitas/militie. ¶ hic quiris/ris. dicitur de quirinus/ni. i. romulus qui cōdidit romam: et proprie quuis ciuis romanus dicitur quiris. ¶ hic neoptolomus/mi. dicitur a neos quod est nouum: et ptolomus miles: quasi nouus miles. Uel a neos nouum et tholomo regno: quasi de nouo regnans: et neoptolomus dicebatur pyrrus filius achillis.

Maceria

Maceriam vel macerien dic esse domorum
A pariete venit paries qui iungitur istis
Sed muros proprie vel menia dicimus vrbis
Dicitur ac vallum palis cum vimine factum
Hinc inuallere res est includere vallo
Sepibus a septis includitur ortus et aruum
Indaga syluas siluisqꝫ latentia claudit
Hinc indagare res explorare latentes.

¶ Ista nota sunt idē in ḡali: sed differūt in speciali. hec maceria/rie. vel maceries/ei ōr a macron: qd est longū. ¶ hic paries/tis. de par/ris. i. equus. Et ꝓprie ista nota pertinent ad domos et mansiones includendas. ¶ hic murꝰ. Et hec menia/or. dicunt de munio/is. ꝑ defendere: ꝛ ꝓprie sunt vrbis vel ciuitatis quas munīūt. i. defendunt. ¶ hoc vallum/li. de vallus/valli. Et est vallus. id est palus scz lignuz acutum quod fingitur a terra (anglice a stake.)

de validus/a.um. quasi validus palus. Et hoc vallū/li. concathenatura que fit de pulis sup aggerē. Uel vallum est ipse agger scz illud molle quod e terra erigitur vt custodia pretendat. Et est vallum inter murū et fossam: sic vallū li. est locus munitus ꝙ vallos. i. palos. Uñ Galterus in alexandreidos. Non opus est vallo. i. castro. ¶ Nota versus differentiales vallorꝫ. Est vallus palus circa castrū preacutus. Nexio palorꝫ sibi mutua sit tibi vallum. id est locus qui munit: talis connexio virgarum dicitur vallum. et de vallo ꝓ vallo/as. are. id est munire cum vallo. Et inuallo/as. id est intus vallare/includere. ¶ Hec seps/sepis: ꝛ hoc septū/ti. dicūtur de sepio/sepis/sepsi. Et sunt ꝓprie sepes et septa munitiones facte circa ortos et arta sata cum virgis ꝛ viminibus vel spinis. ¶ Hec indago/inis. proprie est inquisitio vel interrogatio: sed hic ponitur ꝙ munimine facto circa sylvas et portas. Et dicitur de indago/as. aui. are. id est inquirere/explorare res latentes.

Vallus.

Vallum.

Seps.

Septrum.

Indago.

Intima insinuat enucleat atqꝫ reuelat
Designat tetigit edisserit atqꝫ retexit
Publicat et pandit enodat atqꝫ serenat
Nunciat exponit elucidat atqꝫ serenat
Explicat extricat declarat et manifestat
Exprimit et referat prꝫpalat et indicat atqꝫ
Notificat verbis his sensus conuenit idem
Expedit euoluit aperit nudatqꝫ recludit.

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significatiōis cū hoc verbo manifesto/as. are. quod ꝺr de manifestus/a.um. Intimo/as. aui. are. de in ꝛ time grece qꝺ est mens latine. ¶ Insinuo/as. aui. are. de in ꝛ sinuo/as. ꝙponitur. ¶ Enucleo as. aui. are. de e prepositione et nucleo/as. are. quod ꝺr de hic nucleus/ clei. Reuelo/as. aui. are. de re ꝛ velo/as. are. ¶ Designo/as. are. de de ꝛ signo/as. Uñ Horatius. Quid non ebrietas designat aperta recludit. i. quid est ita secretū quod ebrietas nō reuelat. Iuxta illud. Ebrius insipiēs pueri dicēt tibi verū. ¶ Retego/is. retexi/de re ꝛ tego/is. ¶ Edisero/ris. rui. de re et disero/ris. Retexo/is. de re et texo/is. texui. Publico/as. de publicus/a.ū. i. publicū facere. ¶ Pando/pandis/pandi/re. passū/passu in supinis ꝑm aliqꝺ pansum/ pansu in supinis. Enodo/enodas: de e et nodo/das. ¶ Promo/mis. prompsi/ promere/promptū/tu. in supino. Et cōponitur depromo/expromo. ¶ Edo/ edis/edidi/edere. de e et do/das. ¶ Nuncio/as. are. de nuncius/ci. et cōponitur à nuncio/as. Denuncio/as. Renuncio/as. are. ¶ Expono/nis. exposui/exponere: de ex ꝛ pono/nis. posui dicitur. ¶ Elucido/as. are. de e et lucido/as. ¶ Sereno/as. aui. are. de serenus/a.um. ¶ Explico/as. explicui/ vel explicaui. de ex et plico/as. ¶ Extrico/as. aui. are. de ex et trico/as. id est impedire/ tardare/morari. ¶ Declaro/as. declarani/declarare: de de/et claro/as. qꝺ non est in viu. ¶ Exprimo/exprimis/expressi/exprimere/expressum/expressu in supino: de ex et premo premis dicitur. Refero/as. de re/et fero/as. dicitur. ¶ Prꝫpalo/as. prꝫpalani prꝫpalare. id est aperte vagari ꝑm Papiam. Indico/as. aui. are. de in et dico/dicas: dicitur. Notifico/as. aui. are. dicitur de notum et facio/facis. Expedio/expedis/expedini/expedire. id est manifestare.

Manifesto.

Intimo.

Insinuo.

Enucleo.

Designo.

Pando.

Promo.

Nuncio cum compositis.

Extrico.

Declaro.

Prꝫpalo

Expedio.

Evolvo. Aperio.

Unde Persius. in primo. Quis expedivit positratum summ chere. id est manifestavit. ¶ Evolvo evolvis evolvere componitur de e et volvo volvis volvi volvere volutum volvtu in supinis dicitur. ¶ Aperio aperis aperui: de ab/q perio peris. Nudo/as. nudavi/nudare de nudus/a.um dicit. Recludo recludis reclusi recludere: de re et claudo/dis. clausi.

Morior.

Interit expirat moritur defungitur atq;
Occumbit vel obit: dissoluitur examinatq;
Excidit exalat: discedit eis sociatur
Interit occumbit mortem signant violentem
Ad naturalem concordant cetera mortem
Et potes illud idem complera dicere voce
Tollitur e medio: nature debita soluit
Nature nostrum soluit generale tributum
Clausit presentem supremo funere vitam
Carcere corporeo resolutus spiritus exit
Mortuus est mundo victurus postea christo.

¶ Vel prosaice sic. Presentis vite cursum feliciter terminavit vel cōsummavit. Vel sic. De corporeo spiritus se relaxavit ergastulo. Ita ponuntur verba eiusdem significatiōis cum hoc verbo morior/eris. vel iris. moritur⁹ fuz/mori vel morīri. Et primo docetur quot modis potest dici iste homo moritur: q hoc primo vnico verbo. Secundo rationē metrica. Et tertio ratione prosaica. Primo ibi. Interit. Secūdo ibi. Tollitur e. Tertio ibi. Presentis vite. ꝛc.

Intereo. Expiro.

¶ Intereo/is. interiui vel interīi/interire. cōponitur de inter et eo/is. ¶ Expiro/as. de ex et spiro. i. morior. ¶ Nota q̄ morior fm Hugut. fere vbiq; invenitur secundū tertiam q̄ quartam coniugationē: et caret supino. deberet enī facere mortum: quod exigit mortuus: vel moritū/tu. quod exigit moriturus neutrū tamen est in vsu. Unde mortuus/a.um. componitur semimortuus/a. um. ex parte mortuus. Et dicitur morior de mors/mortis: et est deponens.

Defungor. Occumbo.

Defungor/ris. defunctus sum defungi: de re et fungor deponēs. ¶ Occumbo/bis. bui. bere. bitū. tu. de ob et cumbo/bis. Et dicit autor: q̄ista duo verba scilicet interit q̄ occumbit significant mortem violentā vel a vi illatā: q̄ aliquis submergitur vel suffocatur vel comburitur vel trucidatur vel hmōi. Omnia alia significāt mortem que accidit naturaliter homini. ¶ Obeo/bes. bitui. tre. vel obīi. de ob et eo/is. cōponitur. Dissoluor/ris. dissolutus sum: dissolui: verbū passiuum de dissolvo/is. et componitur de dis et soluo/is. ¶ Examino/as. aui. are. verbū neutrū pro morti in alia significatione pro interficere est actiuū. et componitur de ex et animo/as. quod dicitur de animus/mi.

Obeo. Examino. Excido Exalo. Decedo

¶ Excido/is. cidi. cidere. media correpta caret supino. cōponitur de ex/q cado/dis. ¶ Exalo/as. aui. est ꝓprie exprimere/exufflare. Un Virgi. Animā medios exalat in ignes. ¶ Decedo/dis. cessi. dere. de de/et cedo/dis. cōponitur ¶ Postea docet quomodo sententia cuiuslibet verbi positi potest dici in oratione metrica ꝛc. Tollitur e medio. i. isto mundo qui est medius inter celum et terram. Vel sic. Nature debita soluit: quia (teste horatio) cuncta suū repe

tunt. Uel sic. Iste clausit vitam presente supremo funere. id est vltima morte Notabile.
Uel sic. Spiritus resolut' a carcere corporeo exit. id est decedit. Uel sic. Iste
est mortuus mundo. Uel sic decessit mundo victurus postea christo. prosa-
ce presentis vite.
¶ Consummo/as.are. terminare/finire/perficere/ ad effectum deducere. Consummo.
¶ Hoc ergastulum/li. id est carcer corporis in quo anima in hac vita tenetur Ergastulum.
tanq̃ in carcere. Et dicitur ab ergo quod est labor et stolon missio. Et est car
cer ad quem relegati mittebantur: et ibi continue laborant operãtes omnia
sibi iniuncta. Ergastula dicuntur vincula et compedes: quibus illi qui erant
in ergastulo ligabantur.

Funus et exitium letum mors excidiumq̃ Mors
Adde necem vel perniciem timul et libitinam
His obitum timul interitum coniungito fatum
Quod minime libeat sic est libitina vocata
His exterminium simul occasum sociamus.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine mors/mortis: Funis.
quod dicitur de mordeo/mordes. ¶ Hoc funus/funeris. Et dicitur a funis/
funis. et est ꝓprie cadauer sic dictus a funibus accensus. id est candelis quos Exitium
ante ferebãt ante vsum papyri reges cera circundatos ferebant. ¶ Hoc exi- Letum.
tium/exitij. de exeuns/exeuntis/exitus. ¶ Letum/leti. de leo/les. id est deleo/
deles: quia delet vitam. Hoc excidium/excidij. de ex et cido/cidis. dicitur.
¶ Necis/neci/necem/a nece: casus nominatiuus non est in vsu: quem tamẽ Nex.
posuit Ambrosius super egesippum dicens. Et erat mortuorũ nex plurima.
Et dicitur de neco/necas/necaui/vel necui/necare. ¶ Hec pernicies. et dicit
de perneco/pernecas. ¶ Hec libitina/libitine: de libeo libes. per contrarium: Libitina.
quia minime libet. Item libitina inuenitur pro feretro quo mortuus depor-
tatur. Et libitina est dea libidinis: et tunc dicit de libido vel libet. ¶ Obitus/ Obitus.
tus. tui. de obeo/es. dicitur. ¶ Hic interitus/tus. tui. de intereo/is. interii/
vel interij. ¶ Hoc fatum/ti. a for faris fari dicitur. ¶ Hoc exterminium/nij. de Exterminium
ex et hic terminus/ni. ¶ Hic occasus/sus. sui. de occido/dis. quod de ob et ca
do cadis dicitur. id est componitur.

Est linter/tẽbus/schapha/proza/liburna/fascelus Nauis.
Nauis/nauicula/puppis/ratis/atq̃ carina
Et cum classe sclataria vel motoria celox
Cymba/biremus eis coniungitur atq̃ triremus
Quam regit ordo triplex: hanc dicimus triremum
Quam regit ordo duplex: dicimus esse biremum.

¶ Ista nomina vnum et idem significant cũ hoc nomine hec nauis/uis. dicitur

de no/nas/nau/nare. Ūñ hec nauicula/le. et hec nauicella/le. ambo diminutiua. hic et hec naualis ⁊ hoc nauale. locus vbi naues stant scz portus: vel locus vbi fabricantur hoc tertriñ vocatur. et hoc naulum precīñ ꝑ transmeatione datum. ¶ hic linter/tris. a limo/mis. i. nauicula: quia vadit sup aquā quasi limendo. ¶ hic lembus/lembi. a lego/legis: dicitur. hec scapha/phe. habet nomē quod vulgus imposuit. hec phaselus/li. femmini generis. a phase quod est transitus dicitur. Unde Lucan⁹. Tenui sufflata phaselus. ¶ hec prora/re. est prior pars nauis. Et dicitur de prior. hec puppis/pis. pi. est posterior pars nauis. Ponuntur tamen aliquando prora ⁊ puppis pro tota naui. ¶ hec liburna/ne. a liburno quodā populo dicitur. ¶ hec nauicula/le. de nauis dicitur. ¶ hec ratis/tis. ti. de ratus/a. um. ¶ hec carina/ne. dicitur de cariee/ei. Uel carina quasi currina. a curro/ris. dicitur. ¶ hec classis/sis. si. i. multitudo nauium. Et ꝺr de calon quod est lingnum. ¶ Sclatarea est genus nauis. id est nauis pyratica: et dicit de hec clata/te. quod similiter est genus nauis. Motoria/rie. dicitur de moueo/mes. ui. uere. ¶ hec cymba/be dicitur de cumbo vel scindo/dis. quia scindit mare: et tunc subtrahitur s. ¶ hec celox/cis. a celeritate dicitur (anglice a balynge) ¶ hec biremis/mis. Unde Lucanus. Quem cōtra non longa vecta biremi. Appulerat scelerata manu. ⁊c. Et est biremis nauicula habens duplicem ordinē remoꝝ. Triremis est nauis habens triplicem ordinem remorum. de tris et remus componitur.

Linter
Lembus
Prora.
Liburna.
Nauicula.
Carina.
Sclatarea
Celox.
Biremis.

Nobilis. Strenuus/ingenuus/illustris idem generosus
Insignis/preignis/et inclitus: egregiusqz
Istis patricius preclarior nobilis assit
Debes predictis precliuis addere si vis.

¶ Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine hic et hec nobilis ⁊ hoc nobile. quod ꝺr de hic notabilis ⁊ hoc bile. ¶ Strenuus/a. um. de hec strena/ne. ꝺr. Ingenuus/a. um. de in/et genus. hic et hec illustris et hoc illustre: de illustro/as. dicitur. Generosus/a. um. de genus/eris. dicitur. ¶ hic et hec insignis/et hoc ne. de in et hoc signum/mi. ¶ Inclitus/a. um. de in et cleos quod est gloria dicitur. ¶ Egregius/a. um. i. de ex et grex/gis. Ūñ egregius quasi extra gregem positus. Patricⁱ⁹/a. um. i. nobilis: et vocabantur patricij nobilissimi romani quorum nomina litteris aureis scribebantur hij et patres propter excellentiam dignitatis fuerunt appellati. Et dicit patricius de pater/tris. tri. ¶ Preclarus/a. um. de pre: ⁊ clarus/a. um. hic ⁊ hec preclarus et hoc preclare. i. valde nobilis. de pre et cleos gloria.

Strenuus.
Generosus.
Patricius
Preclarus

Nemus. Lucus/silua/nemus/vimen/virgulta/viretum
Istis arbustum sociemus ab arbore dictum
Nec nemus/sylua/syleo/dat luceo lucus
Lucarius luci custos/lucra quoqz lucar.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic nemus/ris. ¶ hic lucus/ci. et ꝺr de luceo/ces. per ⁊rariū: qr ibi minime lucet. Uel potest dici lucēdo crebris luminibus: qr in eo lucebant cerei propter lucis tenebras quia ibi fiebant sacrificia dijs. Unde hic lucellus/li. diminutiuum.

Lucus.

¶ Hec silua/me.a xilon quod est lignū: quia ibi ligna ceduntur. Uel silua dicitur a xilen quod est vastitas vel silentia: quia in silua sunt loca vasta et deserta: et silentio plena. Iste autor dicit q̄ dicitur de sileo/es. ¶ Hoc nemus/ris. Sm istum autor: ē de necto/tis. Sm Hug. de hoc numē/inis. eo q̄ est plenus numinibus ibi sacratis et sculptis. Unde nemorosus/a.um. ¶ hoc vimen/vminis. de vireo/es. dicitur. Unde vimine⁹/a.um. et hoc viminetum/ti. locus vbi vimina abundant. ¶ Hec virgultum virgulti. de hec virga virge. dicitur ¶ hoc viretū/ti. de vireo/es. ōr. Et est viretum locus viriditate plenus sculz viridarium. ¶ hoc arbustum/ti. de arbor/ris. dicitur. hic lucarius/rij. est custos silue. (anglice a forter) et dicitur de hic lucus/luci. ¶ hoc lucar/aris. id est precium quod accipiť pro luco/vel pro lignis venditis de luco: vel pro pastura luci. Uel lucar est omne lucrum quod habetur de luco (anglice palbuage or ustement.)

Silua.
Nemus.
Vimen.
Virgultum.
Viretum.
Arbustum.
Lucar.

Retracto/reseroqz/retexo/recenseo/narro.

¶ Uerba ista idē signt quod narro/as.aui.are. Et est narro actiuū: qr componiť enarro/as.aui. renarro/as.aui.are. ¶ Retracto/as.aui.are. de re/ ꝛ tracto componitur: vel est frequentatiuū de traho/his. retractū/tu.u in o fit retracto/as. Refero/refers/retuli/referre. de re ꝛ fero fers. ¶ Retexo/is. texui. ere. retextus/tu. in supinis. de re et texo/is. ¶ Recenseo/es. sui. sensum. su. Sm Hugu. in supinis de re: et censeo/es. componitur.

Narro.
Retracto.
Refero.
Recenseo.

Negligit/et spernit/aspernatur refutat
Contemnit/renuit/snnu' ꝛbnuit/atqz recusat
Et paruipendit vilipendit in istis.

¶ Ista verba idem significāt cū hoc verbo negligo/gis. qō cūponitur de nec et lego/gis. abiecta c/assumpta g/per adiectionē: si enī mutaret c/in g/oportet q̄ g esset de p̄cedenti syllaba: qō non pōt esse. vt dicit Hug. Sperno/is. spreui/ere. spretū/tu. in supinis. Uñ hic et hec et hoc spernax/nacis. q̄ frequēter alios spernit. ¶ Uñ hec spernacitas/atis. spernaculus/a.um. i. aliquā tulum spernax. Sperno/is. ui. re. spretū/tu. in supinis. cōponitur cū ad. et ōr aspernor/aris. verbū deponēs in eodē sensu cū sperno. ¶ Refuto/as.aui.are. de re et futo/as.aui.are. i. arguere/conuincere/cōfundere. ¶ Cōtemno/mis. cōtempsi/re. et cōtemptum/tu. in supinis. de con et temno/mis. ¶ Renuo/is. nui. re. de re et nuo/is. Abuuo/is. de ab et nuo. ¶ Recuso/as.aui.are. de recudo/dis. recudi/recusum/su.u in o fit recuso/as. Uel componitur de re: ꝛ cuso/as. frequentatiuū de cudo/dis. ¶ Paruipendo/dis. di. ere. paruipensum/su. a paruus/a.um. et pendo. Et sīliter vilipendo/dis. di. re. et nihilipendo/dis. et floccipendo/is. nauspendo: omnia pro contemnere ponuntur.

Negligo.
Sperno.
Refuto.
Renuo.
Recuso.
Paruipendo.

Stragula cento thoral puluinum culcitra lodex.
Est et puluinar/et siltra tapedibus addas
Cum cerucali ceruici dante calozem.

¶ Hic ponūtur diuersa nomina que ornamēta lecti sunt. ¶ Hec stragula/le. vel hoc stragulum/li. vestis est discolor: que ꝛ toga dicitur. Et dicť de sterno.

sternis/strauisternere.et dicitur sic.quia amictu vel in strato apta sit. ¶ Hic cento/centonis. Et dicitur cantor: vel puluinar/vel velum de multis pannis vel cento est sic qui facit ipsum filtrum. Item cento dicitur fetor et assuetudine libidinis veniens. Cento vt quidam dicunt est panniculus cū quo meretrix inguina virorū post coitum tergit. Versus. Est cento cantor filtrum filtri quoq; factor. Cento puluinar sit pannus/sic quoq; velum. Est cento fetor sit et hinc meretrix quoq; centrix. ¶ Hec centrix centricis. id est meretrix. et dicitur de cento/centonis. vel de centum propter multitudinem. ¶ Hoc thoral/thoralis. et hoc thorale/thoralis. est quicquid in lecto sternitur: et etiam longa mappa. Et dicitur de thorus thori. ¶ Hoc pulvinū pulvini. de pulvis dicitur. Hec culcitra culcitre. de calco/calcas. vel de culus culi. et circa/quasi circa culum. Hic lodex lodicis. quicquid loco sternitur. a lano/lanas dicitur. ¶ Hoc pulvinar/pulvinaris. quasi pulumar. de pluma plume dicitur. ¶ Hoc filtrum/tri. proprie est sponda siue pes lecti. Inuenitur tamē pro lecto. Quandoq; pro ornamento lecti.

Cento

Thoral

Pulvinum.

Culcitra

Filtrum

Tapes. ¶ Hic tapes tapetis. et hoc tapetum tapeti. et tapetis/tis. in eodem sensu a sterno sternis. pes pedis: eo q; sternitur pedib⁹. ¶ Hoc cervical/cervicalis. de cervix/cervicis dicitur. et caleo/es.

Lunula luna perichelides torques et inaures
Pectoris est proprie spinter pariterq; monile
Ornatus colli sit torques et auris inauris
Anulus est manuū sunt armille scapularum
Atq; perichelides exornant brachia nymphe.

¶ Lunule sunt genus monilis: et proprie lunule sunt auree dependentes ad similitudinē lune facte: quibus mulieres ornare solent pectus suum (anglice a lytell mone/or a moche/or a baralyk amende) ¶ Murenula (anglice a poldenheme/or a bawderyke) et fiebant in finibus vestimentorū contexte ex diuersis coloribꝰ ꝛc. ¶ Perichelides (anglice a bee/a bowed/a thynge in the ayre/a womans arme/or the profell at the ende.) Mutatoria. (holy daye clothynge. Olfactorium. (a boxe with oyntement. Perichelides. dicitur a peri/quod est circum: et chyloum cruram: quasi circa crura.

Murenula.

Perichelides.

Peplum. Flammea flammeolū cum vitta fascia peplum
Dextrocolas addas armillas atq; monile
Sertum crinale spinter vel fibula mitra
Anulus et gemma lymbus cyrotheca thyara
Istis pulviolum conungas atq; galerum
De tricatura mulieribus est sua cura.

¶ Hic ponuntur ornamenta quibus mulieres vtuntur. hoc flammeum flammei. Unde hoc flammeolū/flammeoli. de hec flamma dicitur. Hec vitta/te. de vincio/vincis/ci. id est ligare.

Vitta.

¶ Hec fascia fascie. quedā ligatura. vnde hec fasciola/fasciole. diminutiuum.

Dc fascio/cis. ¶ Hoc peplū/pli. pri nimiū. vel de pello/lis. vt quidā volunt qr pellit frigus a capite. Omnia ista sunt ornamenta capitis. Peplum.

¶ Hec armilla/le. de armus/mi. id est brachium: ornamētū brachij. Et similiter hoc monile/lis. a moneo/nes. ¶ hec dextriola/le. a dextra/tre. Et hoc sertū/serti. de sero/seris. ¶ hoc crinale/lis. ornamentū circuiens crines.

¶ hoc spinter indeclinabile vel spintris in gtō a spina/spine. (anglice a pynne) vnde sointerculū/li. diminutiuū. ¶ hec fibula/le. (anglice a lasse/or a boton) vnde fibulo/gas. Et est fibulare ligare vel vincere cum fibula: et est fibula quoddam firmaculū. hec mitra/tre. de mitos quod est filum et trahyo/is. quia cum diuersis filis contrahitur et contexit. ¶ hic anulus/anuli. de anus propter rotunditatem. Spinter. Fibula Anulus

¶ Hec gemma/me. a gummi dicitur propter claritatem. Unde in libro lapidum. Gemmis a gummi nomen posuere priores. Gemma.

¶ Hic lymbus/lymbi. est ornamentū circa extremitatem vestis: scilicet fasciola quedam. ¶ hec cyrotheca/ce. dicitur a cyros grece quod est manus latine et theca positio: quasi impositio manus. Lymbus

¶ Hec tyara/tyare. ornamentū est capitis. Unde Iuuenalis. Et frigia vestitur bycca tyara. ¶ hic pileus/lei. Unde hic pilleolus/li. diminutiuum. de pilleus/li. dicitur. ¶ hic galerus/ri. a galeon quod est cornū dicitur. Quia totus de corno factus est galerus. ¶ Cōstrue sic vltimum versum. De tricatura sic incipe constructionē ibi. Mulieribus sua cura. id est sua sollicitudo est de tricatura crinis. Tyara. Pileus Galerus. Constructio.

Urceus vrceolus est vrna vel amphora testa
Olla vel ydria vas vini dic esse lagenam
Obba vel onofrum vel orca fidelia vas est
Impullas phialas his bullas associamus. Phyala.

¶ Hic ponit autor diuersa nota vasorum et ollarū. hic vrceus/cei. Unde hic vrceolus vrceoli. diminutiuum de orce quod est capere vel recipere.

¶ Hec vrna vrne de vrgeo vrges: quia vrgeat collum scilicet quedam mensura quam quartarium quidam dicunt. Itē vrna vas est proprie quod pro cōdendis defunctorū cineribus adhērere solet. Vñ hec vrnula/le. diminutiuum. Urna.

¶ Hec amphora dicitur ab am quod est circum et foros ferre: quia circūfertur per ansas: hec ansa est auris per quam fertur olla. Amphora.

¶ Hec testa teste. de testus/a. um. Et est testa quedam olla. Unde horatius Quo semel est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu ff. Itē Matheus vindocinensis. Constitutio sapit naturam teste saporis. Quam noua concepit immemor esse negat. ¶ hec olla/le. de oleo oles dicitur: quia olet in liquore primo impositio. Tela. Olla.

¶ hec ydria/drie. est vas aquaticū: ab ydris ēos est aqua ydris. ¶ hec lagena/ne. de latus/a. um. et hec gena: quia latam habet genam: et est vas vini. Vñ Virgilius. Primas iudice francigena a sacco portatur auena. Aut bacchi vena ciato crater e lagena. Et lagena est quedam mensura vini. vel alterius (anglice a galon) ¶ hec obba/be. quoddā vas habēs nomē a sono quam facit quando funditur de eo aliquis liquor. ¶ hoc onofrum/ri. ab onos quod est asinus et foros ferre quia solebāt portare illa vasa. Et vocant (anglice a costrill) ¶ hec orca/ce. de orcos quod est capere. ¶ hec fidelia/lie. vas a fidelis: quia fideliter seruat liquorem impositum. Unde Persi. Discite nec inuideas cr multa fidelia putet. In locupleti penu. Ydria. Lagena. Obba. Onofrum. Fidelia.

Cento

sternis/strauisti/sternere.et dicitur sic.quia amictu vel in strato apta sit.¶ Hic cento/centonis.Et dicitur cantor:vel puluinar/vel velum de multis pannis vel cento est ille qui facit ipsum filtrum.Item cento dicitur fetor et assuetudine libidinis veniens.Cento vt quidam dicunt est panniculus cū quo meretrix inguina virorū post coitum tergit.Uersus.Fit cento cantor filtrum filtri quoq; factor.Cento puluinar sit pannus/sic quoq; velum.Fit cento fetor fit et hinc meretrix quoq; centrix.¶ Hec centrix centricis.id est meretrix.et

Thoral

dicitur de cento/centonis.vel de centum propter multitudinem.¶ Hoc thoral/thoralis.et hoc thorale/thoralis.est quicquid in lecto sternitur:et etiam

Puluinum.

longa mappa.Et dicitur de thorus thori.¶ Hoc pului nū pului.de pulvis

Culcitra

dicitur. Hec culcitra culcitre.de calco/calcas.vel de culus culi.et circa/quasi circa culum. Hic lodex lodicis.quicquid loco sterni r.a lauo/lauas dicitur.¶ Hoc pulu inar/pului nar is.quasi pulu nar.de pluma plume dicitur.¶ Hoc

Filtrum

filtrum/tri.proprie est sponda siue pes lecti.Inuenitur tamē pro lecto. Quā doq; pro ornamento lecti.

Tapes.

¶ Hic tapes tapetis.et hoc tapetum tapeti.et tapetis/tis. in eodem sensu a sterno sternis q pes pedis:eo q sternitur pedib⁹.¶ Hoc cerui cal/ceruicalis, de ceruix/ceruicis dicitur.et caleo/es.

Lunula luna perichelides torques et inaures
Pectoris est proprie spinter patriterq; monile
Ornatus colli sit torques et auris inauris
Anulus est manuū sunt armille scapularum
Atq; perichelides exprimant brachia nymphe.

¶ Lunule sunt genus monilis:et proprie lunule sunt auree dependentes ad

Murenula.

similitudinē lune facte:quibus mulieres ornare solent pectus suum(anglice a lytell mone/or a moche/or a baralyk amende) ¶ Murenula (anglice a pol

Perichelides.

denheme/or a bawderyke)et fiebant in finibus vestimentorū contexte ex diuersis coloribus ꝛc.¶ Perichelides(anglice a bee/a bowed/a thynge in the ayre/a womans arme/or the profell at the ende.) Mutatoria.(holy daye clothynge.Olfactorium.(a boxe with oyntement. Perichelides.dicitur a peri/ quod est circum:et chilum crurum:quasi circa crura.

Peplum. Flammea flammeolū cum vitta fascia peplum
Dextrocolas addas armillas atq; monile
Sertum crinale spinter vel fibula mitra
Anulus et gemma lymbus cyrotheca thyara
Istis puliolum connungas atq; galerum
De tricatura mulieribus est sua cura.

¶ Hic ponuntur ornamenta quibus mulieres vtuntur.hoc flammeum flammei. Unde hoc flammeolū/flammeoli.de hec flamma dicitur. Hec vitta/te.

Uitta.

de vincio/vincis/ci.id est ligare.

¶ Hec fascia fascie.quedā ligatura.vnde hec fasciola/fasciole.diminutiuum.

o: fascio/cis. ¶ Hoc peplū/pli. pri nimirū. vel de pello/is. vt quidā volunt q pellit frigus a capite. Omnia ista sunt ornamenta capitis. Peplum.

¶ Hec armilla/le. de armus/mi. id est brachium: ornamētū brachij. Et similiter hoc monile/lis. a moneo/nes. ¶ hec dextriola/le. a dextra/tre. Et hoc sertū/serti. de sero/seris. ¶ hoc crinale/lis. ornamentū circuiens crines.

¶ hoc spinter indeclinabile vel spintris in gtō a spina/spine. (anglice a pynne) vnde spinterculū/li. diminutiuū. ¶ hec fibula/le. (anglice a lasse/or a boton) vnde fibulo/as. Et est fibulare ligare vel vincere cum fibula: et est fibula quoddam firmaculū. hec mitra/tre. de mitos quod est filum et trahо/is. quia cum diuersis filis contrahitur et contexit. ¶ hic anulus/anuli. de anus propter rotunditatem. Spinter. Fibula

¶ hec gemma/me. a gummi dicitur propter claritatem. Unde in libro lapidum. Gemmus a gummi nomen posuere priores. Anulus. Gemma.

¶ hic lymbus/lymbi. est ornamentū circa extremitatem vestis: scilicet fascia quedam. ¶ hec cyrotheca/ce. dicitur a cyros grece quod est manus latine et theca positio: quasi impositio manus. Lymbus

¶ hec tyara/tyare. ornamentū est capitis. Unde Iuuenalis. Et frigia vestitur bycca tyara. ¶ hic pileus/lei. Unde hic pilleolus/li. diminutiuum. de pilleus/li. dicitur. ¶ hic galerus/ri. a galeon quod est corū dicitur. Quia totus de corio factus est galerus. Tyara. Pileus. Galerus.

¶ Cōstrue sic vltimum versum. De tricatura sic incipe constructionē ibi. Mulieribus sua cura. id'est sua sollicitudo est de tricatura crinis. Constructio.

Urceus vrceolus est vrna vel amphora testa
Olla vel ydria vas vini dic esse lagenam
Obba vel onofozum vel orca fidelia vas est
Ampullas phialas his bullas associamus. Phyala.

¶ hic ponit autor diuersa nota vasorum et ollarū. hic urceus/cei. Unde hic vrceolus vrceoli. diminutiuum de orce quod est capere vel recipere.

¶ hec vrna vne de vrgeo vrges: quia vrgeat collum scilicet quedam mensura quam quartarium quidam dicunt. Itē vrna vas est proprie quod pro cōdendis defunctorū cineribꝰ adhērere solet. Uñ hec vrnula/le. diminutiuum. Urna.

¶ hec amphora dicitur ab am quod est circum et foros ferre: quia circūfertur per ansas: hec ansa est auris per quam fertur olla. Amphora.

¶ hec testa teste. de testus/a. um. Et est testa quedam olla. Unde horatius Quo semel est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu ꝛc. Itē Matheus vindocinensis. Consuetudo sapit naturam teste saporis. Quam nouus concepit immemor esse negat. Tela.

¶ hec olla/le. de oleo oles dicitur: quia olet m liquore primo impositi. ¶ hec ydria/drie. est vas aquaticū: ab ydris cō est aqua ydris. Olla. Ydria.

¶ hec lagena/ne. de latus/a. um. ¶ hec gena: quia latam habet genam: et est vas vini. Uñ Virgilius. Primas iudice francigena sacco portatur auena. Aut bacchi vena ciato crater et lagena. Et lagena est quedam mensura vini. vel alterius (anglice a galon) Lagena.

¶ hec obba/be. quoddā vas habēs nomē a sono quam facit quando funditur de eo aliquis liquor. ¶ hoc onofozum/ri. ab onos quod est asinus et foros ferre quia solebāt portare illa vasa. Et vocant (anglice a costrill) Obba. Onofozum.

¶ hec orca/ce. de orcos quod est capere. ¶ hec fidelia/lie. vas a fidelis: quia fideliter seruat liquorem impositum. Unde Persi'. Dulce nec inuideas q̄ multa fidelia putet. In locupletē penu. Fidelia.

Ampulla Phiala.

¶Hec ampulla/le. dicitur de am quod est circum ⁊ pulla inflatio: vel ab am et pello/lis. quia circumpellitur in ventrem. ¶Hec phiala/le. ab ala qđ est vitrū: quia vas vitreum est. Hec bulla/le. dicitur quia inflata est sicut bulla que est tumor laticis. id est aque.

Sumen et aruina sagimen pinguedo sagina
Abdomen vel adeps predictis adde popisma.

Pinguedo

¶Ista nomia sunt eiusdem significationis cū hoc nole hec pinguedo/inis. id est sagimen/nis. a sacio/as. ⁊ plerīq; producūt mediam syllabam. Uñ quidā. Egredior limen currum paro posco sagimen. Detulit ancilla coriū peto noluit illa. Et de sagimē dicit sagiminosus/a.um. et hec saginositas/tis. ¶Hoc sumen/nis. de sus suis vel. hec aruina/ne. de aruum. ¶Hec pinguedo/inis. de hic et hec pinguis et hoc pingue. hec sagina/ne. ¶Hoc abdomē/inis. de abdītus/a.um. Et hoc omentū/ti. quoddā intestinū: ⁊ est pinguedo que est in intestinis porci: et maxime porci siluestris et feri. Omentum vel. ab omen: et est mappa ventris: vel illa membrana que continet maiorem partē intestinorū. ¶Hic adeps adipis. componitur de ad et hoc epulū/li. quia pinguedo solet addi epulis. Unde adipisculus/li. paruus adeps. vel adipat⁹/a.um. adipe cōditus. Et hoc adipatū/ti. quodlibet edulium adipe impinguatū. Hoc popisma/tis. dicitur a popos grece quod est pinguedo latine.

Omentum.

Popisma

Fornix prostibulum genethea crepido lupanar
Predictis tegetem coniungas atq; proleucam.

Fornix.

¶Ista nola idem significant: scz domum meretricū. ¶Hic fornix/cis. penultima genitiui correpta dicitur de fornix qđ est arcus lapideus: quia in huius modi fornicibus meretrices solebant meretricari. Unde fornicor/aris. id est meretricari. ¶Hoc prostibulum/li. de prosto/as. dicitur.

Prostibulum Genetheum.

¶Hoc genetheum/thei. dicitur de genetha quod est mulier ⁊ thesis positio. Et est genetheum locus vbi mulieres imponuntur ad fornicandum.

Crepido.

¶Hec crepido/nis. proprie est riparum vel arbuti sexi vel rupis vel extremitas altitudo vel sumitas. Ponitur quandoq; tamē pro cauerna vbi vie cōuenīūt in qua pauperes solebant latitare et mendicare. et etiā meretrices fornicari cum pertrāseuntibus viam. Et dicitur de crepo/pas. pui. pare. pro sonare: qr ibi frequēs sonitus est ventorū et aquarū. ¶Hoc lupanar/aris. de hec lupa/lupe: qđ idē est qđ meretrix vel. ¶Hec teges/tis. de tego/gis. dicitur Et est proprie parua domus que et tugurīū dicitur scz casula quā sibi faciūt custodes vinearū: vel pastores ad sui tegimen. Et in hmōi tegete solēt meretrices meretricari. Et ideo ponitur pro lupanari. ¶Hec proleuca/ce. dicitur a proth quod est procul et eu quod est bonum quasi procul a bono.

Lupanar. Teges

Sarcina

Sarcina sarcinula pondus clitellaq; fascis
Fasciculus velonus globus et moles et aceruus.

¶Ista nomina vnum significant: hec sarcina/ne. proprie onus vel pond⁹ qđ ex carne fit. Caro enim pōdus facit: et hinc quodlibet pondus sarcina dicit, vel a sarcinēdis rebus similat. Uñ hec sarcinula/le. ⁊ hec sarcinella/le. ambo

diminutiuus. Et farcino/as.aui.are.qđ cõponitur de farcino/nas.i.deonero/ras. Exarcino nas.idem. Infarcino/nas.i.intus vel valde farcinare. Et est actiuũ cũ suis ꝓpositis farcino. ¶ Hoc pondus/eris.a põdeo/es.dicit. ¶ Hec clitella/le.est.tantũ pondus cꝫtum asinus portare potest. Et secũdũ quosdã ꝺr de cleo/es.quod est gloriari: quia glorioſum est portare vel ducere huiusmodi onera. ¶ Hic fascis.cis.i.onus. Unde hic fasciculus/li.diminutiuũ: ꝛ dicitur de facio/cis. ¶ Hoc onus/ris. Unde hoc onusculũ/li.ꝛ onustus: ꝛ onero/as.et scribitur sine aspiratione. ¶ Hic globus/di.proprie quodlibet solidum et rotundum.et ponitur pro admiratione aliarũ rerum. ¶ Hic aceruꝰ/acerui.ab acer dicitur. Et est acervus cumulus terre.

Pondus
Clitella.

Panes artocopi pastille liba placente
Jungitur artocrea simul artocasius illi
Et quia materia fruitur vice materiati
Additur his simula pariter simulago subigo.

Panis.

¶ Autor ponit hic diuersa nola panum. Et dicitur panis a pan: quod est totum: quia cum omni cibo sumitur. ¶ Artocopus cõponitur ab artos panis: et copos labor.i.panis cum magno labore cõpositus. ¶ Hic pastillus/li.diminutiuũ: siue potius derinatiuũ de hec pasta/paste. ¶ Hoc libum/bri.de libo/as.id est sacrificare. ¶ Hec placenta/te.de placeo/es.quia placet gustui. ¶ Hec artocrea/cree.dicitur de artos panis: et creos caro. id est panis cum carnibus confectus (anglice a pye) ¶ Hic artocasius/sij.de artos et caseus. (anglice a flawne) Et quia materia po.. tur sepe pro materiato: vt aurũ ponitur pro anulo qui est ex auro: ideo hec simula/le.potest dici panis qui fit ex simula. Et simula est flos tenuissimus farine. et etiam simulago. Et siligo dicitur genus frugis. Et ponitur pro pane qui fit inde. Et dicitur simula: et simulago de simul aduerbio. Theologus simulam florem fert esse farine. Itẽ panis factus ex siligine dicitur siligo. ¶ Hec siligo/inis.est quoddã genus tritici sic electũ ab alio. Nam in pane species eius est precipua. Unde quandoq; tenuissimus et purissimus flos farine dicitur: vt sit panis nobilissimus. Unde Iuuenalis. Sed tener et nitens mollioq; siligine factus. Et dicitur siligo a seligo/gis.secundum Catholicon.

Artocopus.
Libum.
placenta
Artocrea.
Artocasius.
Siligo.

Pallia palliola clamis est cũ ciclade palla
Astabiles manibus mantellos iungimus illis
Dant pelles pallis matrix beuer et cyrogrillus
Id quoq; cuniculus dant asinus et lacerones
Sed vestes que sunt de solis pellibus he sunt
Pellicium ceno quibus endromade sociantur.

Pallium

¶ In ẽmo ponit autor ea nola q̃ cõuenit in significatiõe cũ pedib⁹ cũ qbus pallia dñt foderari. Et vltio ponit illarũ vestiũ nola que ꝓprimõ sunt de pellibus. primo dicit q̃ista nola cõuenit in significatione. ¶ Hoc palliũ/lij.dicit de hec palla/le.qđ ꝺr palliũ mulieris. Uel ꝺr pallium de pellibus ỹ fiebant.

prius. Sed modo palliū dicitur quoddā genus pāni ex serico. Unde hoc palliolum/li. diminutiuū. Et pallio/as. are. pallio tegere vel occultare/vel induere/vel ornare. Repallio/as. Suppallio/as. id est sub pallio latitare/vel latēter occultare. et est actiuū cum suis cōpositis. ¶ Hec clamis/dis. idem est qđ pallium. Hec ciclas/dis. a clon qđ est rotundum. Hec palla/le. a pallim dicit. Hic mantellus/li. dicitur de manus: et telon quod est longum/quasi ad manus tela: vel longus. ¶ Hec matrix/cis. est animal cuius pellis cōueniens est mantellis. Hic beuer/ri. et hic cyrogrillus/li. qui secundum istum autorē vt apparet vocatur (anglice a squyrell:) secundū alios puta Isidorū Papiam: et Hugut. est hermacius sez animal spinosum mains hermacio. Hic cuniculus/li. de hec cuna/cune dr. Hic asinus/asini est animal cuius pellis apta est vestibus. Unde Bernardus, Silueiter asinus obrepat. Hic lacero/onis. aliud animal seruiēs ad hoc. Hoc pellicium. de pellis dicitur. (anglice a pylche) ¶ Hec reno/renonis. vestis quidam de pellibus qua vtuntur longobardi. ¶ Hec endromada/de. vel endromis/midis. spissis vestis de pellibus arietinis. ab endros grece: quod est aries latine.

Clamis.
Matrix.
Beuer.
Asinus.
Lacero.
Reno.
Endromada

Paruulus et pusio puer infans atqz pusillus Inde pusillanimes animi ratione pusilli.

¶ Iste noīa cōueniūt in significatiōe. Hic paruulus/li. diminutiuū de paruꝰ. Et pōt declinari paruulus/a.um. ¶ Hic pusio/nis. de pupus. a.um. i. paruꝰ/a.um. et est pusio paruus infans vel puer. Unde Iuuena. Nōne putas aliquis tecū ēē suis pusio dormit. ¶ Hic puer/pueri a punio/nis. dr: qr debet puniri sepe ne delinquat. Hic et hec infans/tis. ab in et fans cōponit: quasi non fans. id est non loquens. ¶ Hic pusillus/li. Et potest declinari pusillꝰ/a.um. a pusio dr diminutiuū. Et cōponitur cū hic animus/mi. Et dr hic pusillanimꝰ/a.um. Uel hic et hec pusillanimis/et hoc e. id est pusillū habens animum.

Paruulus.
Pusio.
Puer.
Pusillus.

Pōthus. Letofagus syrtes acroceramina syrtis Syrenes estusqz ceramina cylla carybdis Fluminis est vortex ponthi dic esse carybdim.

¶ Autor docet hic que sunt pericula maris. Dicēs qꝫ sunt ista. hic letofagus fagi. Et lothos dr de lethe. Et est quedam arbor cuius succus gustatus confert oblitionē. Et cōponitur lothos cū fagin: qđ est comedere. et dr letofagꝰ fagi. id est fructus illius arboris qui valet ad irritandū amorē. Sed hic videtur poni pro quodā periculo maris. Uñ Ouid. de remed. amoris. Illic letofagus illo syrenis in antro. Esse putes remis adijce vela tuis. ¶ Syrtes est pro primū nomen cuiusdā multeris mutate ꝑm fabulas in mōstrū marmū. ¶ Hec acroceramina/orū. dñr illud idē qđ mōtes fulminati: et est periculū in mari. Et dr de acros qđ est mōs: et hec ceramina/orū. dr illud idē qđ sunt loca preeminentia in mari ad instar cornuū. Et ceramina/ceraminorū de ceros quod est cornua amnis/nis. Unde ceramia quasi cornuta amnes. ¶ Hec syrtis. tis. de syren quod est tractus dicitur: et sūt syrtes loca periculosa in mari. ¶ Hec syrena/syrene. Et hic syren syrenis dicitur de syron quod est tractus: qr dulcedine sui cantus nautas ad se trahit/et facit eos submergi. Et est mōstrum marinum hec syrena/syrene. et syren/syrenis. in specie multeris.

¶ Finguntur tres fuisse syrenes ex parte virgines/ex parte volucres: ex par

Pōthus.
Letofagus
Syrtes.
Acroceramina
Syrtis.
Syrena.
Notabile.

te pisces. Quarum vna voce/altera tibijs/tertia lyra cantabat: que illectos nauigantes sub cantu in naufragia trahebant. ¶ Papias putabat syrenes esse demones vel diacones. Esaye. xiij. Et syrenes in delubris voluptatis. Et secundū veritatem meretrices fuerunt. hic estus/us. ui. dicitur de vto vtis. et est tempestas in mari. ¶ hec scilla/le. fuit filia phorci regis (secundū fabulas) que est mutata in illud monstrum marinum. Scilla

¶ Caribdis/dis. est illud periculum in mari: de quibus scribitur. Caribdis.

Accipit et nunq̄ reddit mare scilla receptum.
Euomit acceptas dyra caribdis aquas.

¶ Differunt vortex et caribdis. Vortex est vorago in flumine ꝙ carēti aqua. Vortex.
Caribdis est vorago ponthi. id est maris.

Pellis/pellicula/cutis/atqz cuticula/pellis — Pellis.
Est cum carne caret/carni cutis associatur
Est caro cum corio tergum/sunt tergora pelles.

¶ Autor dicit q̄ ista nomina in generali conueniunt in vna significatione: in speciali differunt. hec pellis/lis. dicitur de pello/lis. vnde hec pellicula/le. diminutiuum. ¶ hec cutis/tis. Unde hec cuticula/le. dicitur cote quod est incisio: sed in hoc differunt. quia pellis est quando est extructa a carne. Sed cutis est proprie quando est cum carne. Et est eadem differentia inter tergum gi. ꝙ hoc tergus/oris. Tergum dicitur esse caro cum corio: sed tergus dicitur esse pellis cum corio sine carne. Cutis. Tergum. Tergus.

Libra bilanx trutina pensum pondusqz statera — Pondus.
Lanx simul examen/erit equilibris in istis
Appensum staterem/trutinam dic esse stateram
Est examen apis/examen lingua bilancis.

¶ hic ponit autor nota ponderum: hec libra/bre. a liber/a. um. dicitur: perficitur duodecim vncijs et habetur perfecti ponderis: quia constat tot vncijs quot mensibus annus. Et ꝑponitur cum equus/a. um. et dicitur equilibris/bris. Uel sic hic et hec equilibris ꝙ hoc equilibre. id est equalis libra. Libra

¶ hec bilanx/lancis. id est libra statera. quia binas habet lāces. ꝙ componitur de bis et lanx lancis. et dicitur lanx de latus/a. um. Et lances proprie sunt scutelle pendentes de libra. Et hic lanx lancis ponitur pro libra. Bilanx. Lanx.

¶ hoc pensum/si. secundū qō hic accipitur est pondus: habet tamen plures significationes. Est enim deliberatio/cogitatio/conciliū. quia cum aliquid deliberamus: pensamus: et impendendo id est in dubio sumus. Et hoc pensum dicitur mulieris lana vel linū ad opus datum vel filatura. Et dicitur a pendeo/des. vel est pondus: quia pondus. id est mensura dabatur. hic penso/as. id est cogitare/deliberare/vel ponderare/trutinare/equitare. Et secundum hanc significationem potest esse de pondeo/es. Pensum.

¶ hoc pondus/ris. dicitur de pondeo/es. et est onus vel grauitas vel quod trutinatur vel mensuratur. Pondus.

¶ hic stater/ris. a sto/stas et est quoddā pondus scz medietas vncie. ¶ hec statera/re. est pondus dragmas habens quatuor que sunt scrupuli duodeci Stater. Statera.

Examen.

¶ Et est statera trutine scz partica in libra ex trāsuerso posita sit dicta: qz ex duabus lancibus et vno medio stilo pendeat et stet. Et sic patet differentia inter stratera ⁊ strater. Et statera sepe ponit totū illud instrumētū. ¶ hoc examen/inis.sm hugut. est filum medium quo trutina in statera regitur ⁊ lances equantur. vnde lancis amentū dicitur. vel examen dicitur lingua que in foramine trutine vertitur hoc et illuc sm quod consideratur equalitas ponderatorū. Unde examen dicitur iudiciū/probatio/discretio/inquisitio. Uñ examino/as.i.probare equaliter iudicare/discutere/diligenter inquirere/ inuestigare. Item examen est collectio agmen. ¶ hec trutina. ne.id est statera scz lingua libre: quia semper trutinatur forcas. Uel trutina est illa partica per trāsuersum posita. vnde trutinella/le.diminutiuū. Et trutino/as.i.librare.

Trutina.

Priscus

Priscus et antiquus annosus et inueteratus
Decrepitus vetulus vetus emeritusqz senilis
Longeuus sit in his sit pristinus atqz vetustus.

Senex.

¶ Ista nota sunt eiusdē significationis. priscus/a.um.de prim⁹ dicitur. Antiquus/a.um.de ante ponit. Annosus/a.um.i.plen⁹ annis. Senex de annus ponit et senex de sensus dicit: qz in senib⁹ solet esse sensus cū in antiquis ⁊ sapientis et in multo tpe prudētia. ¶ Inueteratus/a.um.de in et veterat⁹/a.um. cōponitur. ¶ hic decrepitus/ti.i.valde senex.de de et crepo/is. Et ponit decrepitus/a.um.quasi deorsum crepare: quia desinit crepare.i.sonare. ¶ Uetulus/a.um.diminutiuū a vetus. ¶ hic hec hoc vetus/ris.i.senex.et veto/as. aui.are.i.phibere iuuenes a delictis. ¶ hic emeritus/ti.i.senex: vel emerit⁹ a.um.i.extra meritū positus qui non pōt iā mereri nec exercere officiū: immo liberat⁹ et solutus a labore officij sui sicut miles olim post.lx.annū nō cogebatur militare: sed saluabatur a labore soluto et dabat ei eger vel villa vel aliud. vñ vueret: ⁊ tūc erat emeritus quasi extra meritū positus. quia nichil poīt ea labore soluto merebatur. Uñ hec emeritio/onis. ⁊ talis ppetas et talis liberatio. ¶ hic et hec senilis et hoc le.de senex dicitur. ¶ Longeuus/a.um. de longus et hoc euū eui.ponit.quasi longū habēs euū. ¶ Pristin⁹/a.um.de pridem sicut priscus. Uetustus/a.um.de vetus veteris.

Inueteratus
Decrepitus.
Uetulus

Emeritus.

Longeuus.
Pristinus.

Piger.

Segnis: inersqz reses piger ignav⁹ quoqz deses
Torpidus et tepidus torpens cessansqz remissus
Igne animi vacuus ignauus dicitur esse
Desuescit deses sed iners dormitat in arte
Igne sine est segnis: resides reor a residendo
Dictos sed pigros pedibus quasi dicimus egros.

¶ Iste nota sūt eiusdē significatiōis cū hoc nole piger/a.um.qđ ponit de pigeo/ es.verbo psonali qđ antiq dicebāt: sed nos tenemus hoc verbū impersonaliter. vt piget pigebat. Et ponit piger quasi pedib⁹ eger. ethimologia est ⁊ nō cōpositio. Et est piger tardus ad incedendū. i.transeūdū: sed transfert ad alia vt est ad animā vel ad animū. ¶ hic et hec segnis et hoc ne. cōponitur de se

Segnis.

quod est sine ⁊ ignis. Vñ segnis q̃si sine igne animi. i. calore animi. ¶ Hic hec hoc uncrs/tis. de in ⁊ ars/tis. ꝓponitur. ¶ Hic ⁊ hec reses/sidis. de resideo/es. Reses.
bi. Ignar⁹/a.um. i. inefficax/tardus/piger/stultus: de in componitur et gnarus/a.um. doct⁹/sapiens/studiosus/vigilans. ¶ Hic ⁊ hec deses/dis. de desideo/es. Torpidus/a.um. de torpeo/es. Tepidus/a.um. a tepeo/es. Hic e hec ⁊ hoc torpēs/tis. de torpeo/es. Hic hec hoc cassans/tis. de casso/as. ¶ Remissus/sa/sum. de remitto/is. ¶ Ignauus q̃si igne animi vacuus: ⁊ thimologia est non cōpositio. ¶ Deses ſm autorē dicitur de consuesco/cis. quia deses cōsuescit. id est non frequentat in bono. Iners dicitur ille qui dormitat siue dormit in arte. id est in opere suo. Segnis quasi sine igne animi. Deses. Remissus. Ignauus.

Rores vel pluuie nymbi dicuntur et ymbres
Rosida de rore fiunt sed hybernus ab ymbre.

Pluuia.

¶ Ista nomina idem significant in generali. hic ros roris: de rarus/a.um. qr rarus est ⁊ nō spissus vt pluuia. Vñ rosidus/a.um. i. plen⁹ roris. Et rosidulus/a.um. Hec pluuia/uie. de pluo/is. ¶ Hic nymbus/bi. de hec nubes/bis. dicit. ¶ Hic imber/bris. de inebrio/as. are. dicitur: quia inebriat terram. Unde hic imberculus/li. diminutiuū. et imbrosus/a.um. plenus imbribus. Et ſm autorem hybernus/a.um. Sed melius deriuatur ab hyems hyemis. et tunc scribitur cum aspiratione sicut hybernus/a.um. Et est hybernū tempus in hyeme et vere: quasi breue vernū quod tempus plerūq; totā hyemē significat. Ros. Rosidus Nymbus Imber. Hybernus.

Baiulo porto fero sustento subleuo gesto
Gestio cum cupio: gesto si pondera porto.

Porto

¶ Ista verba idem significant cum hoc verbo porto/as. aui. Baiulo/as. simpler est et non compositū vt patet in hoc hymno. Quem terra pontus. sidera. Notabile
claustrum marie baiulat: quia ibi hec syllaba ba producitur: nam stat in tertio pede qui est spōdeus: quia si prima de baiulat esse brevis: tunc ille pes esset trocheus quod esse non potest maxime in illo metro quod est iambicum: cum non recipiat trocheum. Et si baiulo esset dictio composita tūc componeretur de basis quod corripit primam syllabam: et iuli⁹ iuli q̃ fuit filius Enee. Et sic patet q̃ ille versus est falsus. Cloto colum baiulat. ⁊ c. Uel q̃ baiulo potest esse compositum et tunc corripit primam. et potest esse simplex: tunc producit primam syllabam. ¶ Fero/fers/tuli/ferre/latū/tu. actiuū et anomalum. ¶ Sustento/as. frequentatiuū de sustineo/es. ¶ Subleuo/as. de sub et leuo/as. cōponitur. ¶ Gesto/as. frequentatiuum de gero/is. Et nota differētiam inter gestio/tis. tui. tire. et gesto/as. aui. are. Gestire id est cupere. ⁊ gestare. id est portare. Et vtrumq; de gero/geris/gessi dicitur. Baiulo Gesto. Gestio.

Pergo vel gradior adeo vado proficiscor
Predictis societur eo vel itinero verbis.

Pergo.

¶ Ista verba idem significant cū hoc verbo pergo/gis. perrexi/pgere: quod componit de per ⁊ rego/gis. ¶ Gradior/ris. gressus sum/gradi: verbū deponens quod componit congredior/ris. Aggredior/ris. Regredior/ris. Egredior/ris. egressus/sū egredi. Adeo/is. adiui/adire/aditū/tu. media correpta Gradior.

Uado. in supinis: cōponitur de ad et eo/is. ¶ Uado/is. vasi. dere. Et cōponitur evado/is. evasi/evadere/evasum/su. in supinis (to scapc) Proficiscor/ris. pfectus sum proficisci. id est pergere dicitur de proficio/cis. fect. Eo/is. ui. ire. cundi/do. dum. itum. tu. in supinis. Itinero/as. aui. de iter/ris. dicitur.

Quero Uestio/scrutor/explozo/quercq; rimor Scitor et indago/percontor siscitor addo

Uestigo. ¶ Ista verba idē significant cū hoc verbe quero/ris. quesiui/querere/quesitū/tu. in supinis. ¶ Uestigo/as. aui. are. quod ꝙ vestio/as. aui. are. ꝺ: quod deriuatur de hoc vestigium/gij. Scrutor/aris. scrutatus sum/tari. verbū deponēs. Explozo/as. aui. are. cōponitur de ex et plozo. ¶ Rimor/aris. verbum deponens. i. inquirere/inuestigare. Et tractū est a porcis qui per rimas terre siliquas ꝙ radices inquirunt. Scitor/aris. frequentatiuū irregulare fm significationē ꝙ formationē de scio/scis/scitum/tu. u in o. et additur r/fit scitor/aris. id est querere. Indago/as. indagare/inuestigare. vnde hec indago, inis. i. inquisitio. ¶ Percontor/aris. de per ꝙ contor/aris. quod idē est quod quererc: vel perquirere. Et ꝺ: de hic contus/ti. to. i. partica cum qua piscatur/scrutatur/aqua inquirendo pisces. Et etiā est quoddam genus teli: et proprie quod ferrum non habet: sed est acuta cuspide. ¶ Scisciter/aris. tatus sum/ri. i. inquirere. Et formatur a secunda persona huius verbi sciſco/scis. abiecta s et addita ter fit sciſciter/ris. et idem est quod scrutari. id est inquirere/inuestigare/interrogare/querere. Et est simūliter irregulare frequentatiuū ꝙ secundū formationem et significationem.

Scitor

Percontor

Scisciter

Rhete. Rhete/sagena/plaga/cum casse/sagenula/lina Addas rheticulum/de rheti rhetio dictum.

Sagum. ¶ Ista nomina idem signt cū hoc nole rhete/tis. quod dicitur de retineo/es. Unde hoc rheticulum/diminutiuum. Et rhetiarius/rij. qui facit rhetia. ¶ hec sagena/ne. de hoc sagū/gi. ꝺ:. Sagum vestis alicuius sagaciter facta. De sago saccus: de sacco sit tibi succus. De succo suceus: de succo sit tibi soccus. De socco socius sic grammatice tenet vsus. Unde hic sagenarius/rij. est ille qui facit sagenas. ¶ hec plaga/ge. i. rhete vel potiꝰ funis rhetis ꝓprie quidē plage sunt funes illi quibus rhetia tenduntur circa summā partē: sed ponūtur qñq; p ipsis rhetibus. ¶ hic cassis/sis. si. a carco/es. dicitur. vel de capio/pis. ¶ hoc linum/ni. est materia vnde fiunt rhetia. Et quandoq; ponitur pro rhetibus materia scilicet pro materiato. Unde Ouidius. Lina madent comites ferrūq; comare foratum. ¶ Item nota q; rhetio/tis. tiui. tire. id est capere/componitur cum in. et dicitur irrhetio/tis. tiui. tire. id est illaqueare/impedire. Uersus. Quas irretiui volucres has illaqueani.

Plaga.

Cassis

Linum.

Rusticus. Rusticus agricola/rudis/et villanus/aggrestis Et cum ruricola: societur villicus istis.

Rudis. ¶ Ista nomina idem significant. ¶ hic rusticus/ci. Et est rusticus operarius in rure vel q̄ in rure moratur ꝙ colit rus. id est arat rus. hic ꝙ hec agricola/le. de ager agri ꝙ colo/is. ꝓponitur. ¶ hic rudis/dis. di. vel hic ꝙ hec rudis ꝙ hoc

rudis/qđa rudis est rusticus non subtilis. ¶ Hic villanus/villani. Uel hic villicus/villici. Et possunt declinari mobiliter: villanus/villana/villanum. Villicus/villica/villicum. id est rusticus. Et dicuntur de hec villis/ville. hic & hec agrestis et hoc agreste: de ager/agri dicitur. Hic et hec ruricula/ruricule: de rus/ruris: et colo/colis. Villanus.

Custodes ouium nos dicimus opiliones
Archimandritas constat quos esse vocatos
Mulio sed custos multorum dicitur esse
Bo quos cura boum spectat dic esse bubulcus.
Opilio.

¶ Superius autor docuit quot nominibus potest rusticus appellari. hic docet qui sunt ab effectu ueri rustici dicens q̄ isti scilicet opilio/custos ouium. ¶ Hic archimandrita/te. grecum. Et dicitur de archos quod est princeps & mandros ouis: quasi princeps ouiū. hic mulio/onis. de mulus/muli dicitur. ¶ Hic bubulcus/bubulci: de bos/bouis: et custos componitur. Et dicitur custos boum. ¶ Hic subulcus/subulci: dē sub/et sus/suis: et custos. id est custos suum. id est porcorum. Archimādrita. Bubulcus. Subulcus

Inter se distant teres/orbiculare/rotundum
Hastam dic teretem: pomum dic esse rotundum
Effigiem pomi retinet sibi spera vel oui
Sperica de spera sic credas esse vocata.
Rotundū

¶ Nomina ista quo ad genus idem significant. Differunt tamen quo ad speciem & ponuntur pro rotundo. ¶ Hic et hec teres/teretis: media correpta ut genitivo. Et dicitur a tero/ris. et proprie pertinet ad hastam: vt hasta dicit teres. ¶ Hic et hec orbicularis et hoc orbiculare. id est circularis. Orbis enim est rotunditas circuli et cuiuslibet rei. et dicitur de rota/re. quia quasi rota est Rotundus/da. dum. de hec rota/rote. et proprie pomum est rotundum. ¶ Hec spera/re. et proprie est spera vnum corpus rotundum: vt pomum vel ouum. Et diffinitur sic ab huz. Spera est mediante diametro continua semicirculi conductio. Et dicitur spera quasi spacium rotundum. Et dicitur de hoc spacium/ci. Unde sphericus/ca/cum. Teres. Orbicularis Spera.

Regredior/repedoq̄/remetior/atq̄ reuertor
Repatrio/remeo/redeoq̄/recurro/recuso.

¶ Dicit q̄ ista verba sunt eiusdem significationis. Regredior/ris. verbū deponēs de re et gradior componitur. Repedo/as. aui. are. de re et pedo/as. quod deriuatur a pes/dis. sed non est in vsu. Remetior/tiris. remensus sum/tiri. deponens. de re et metior. Reuertor/ris. reuersus sum/reuerti: deponens. et etiā reuerto/tis. in eodē sensu inuenitur. sed reuertor est deponēs: et reuerto neutrum. potest etiam esse actiuū: vt reuertam te. i. retrouertā te. Repatrio/as. Regredior. Repedo Remetior Reuertor.

aui.de re et patrio/as.componitur. Remeo/as.componitur de re.et meo/as. id est eo/is/ire. Redio/is.ire.de re et eo interposita. Recurro/ris.de re.et curro/ris. Recurso/as.aui.are.frequentatiuū de recurro/ris.recurri/recursum/ recursis in supino:u in o fit recurso/as.are.

Recurso.

Sera. Pessula sunt obices:sera sunt repagula vectes Addatur clatrus de cladendo tibi dictus.

¶Ista nomina sunt eiusdem significatiōis cum hoc nomine repagulum/li. id est obex qui ad impedimentū obiicitur et oppenitur: vt quecūq firmatur ra hostij (anglice a dore barre.) Et dicitur repagulum a repando/repandis.

Repagulum.

¶Hoc pessulum/li.de pello/lis. ¶Hic obex/cis.penultima producta in omnibus casibus. Et forte tūc scribitur cū duplici ſ. vt obſcis sicut obſcio vnde derivatur. autor hic tamē corripit necessitate metri coactus. ¶Hec sera/re. et est proprie lignum quod ex trāsuerso hostij opponitur. Unde sero/as.aui. hostio opprimere/hostium claudere/firmare. ¶Hec vectis/tis.de veho/his. dicitur. ¶Hic clatrus/tri.de claudo/dis.dicitur: quia claudit hostiū. Et proprie clatr⁹ est repugnaculū quod hostio opponitur: vel ipsum hostiū: et precipue hortorum/vinearū: vel viridariorum.

Pessulum.

Sera.

Clatrus.

Scutum Dic parmas clipeos ancile vel egida scutum Pelta rotundatur clipei pars vmbo vocatur

¶Ista nomina sunt eiusdem significatiōis. Et sunt arma defensiua quibus ictus hostium repellitur. ¶Hec parma/me.et dicitur quasi parua arma: vel parma quasi pauma manui/anglice a bokeler) ¶Hic clipeus/pei.de clipeo/pis. quod est furari dicitur: quia furatur ictus percutientis. ¶Hoc ancile/lis.de ante dicitur: quia ante hominē debet esse. ¶Hec egida/de.vel hec egis egidis.de ago/agis: et est accusatiui casus. Accusatiuo hanc egidem vel egida. Et dicitur egis/egidis.ab egle quod est capra: qr tegitur pellibus eapreis. Et fuit egis scutum palladis. Hec egida/de.vel egis/egidis dicitur: quia agitur ante pectus pugnantis. ¶Hoc scutum/ti.ab hec scuta/te.quod forma rotunda dicitur: vel ab excutio/tis.quia ex se excusat ictus telorum. ¶Hec pelta/te.de pello/lis. ¶Hic vmbo/onis.de hic vmbilicus/ci.dicitur: q est media pars scuti vel pelte (anglice a bese.)

Parma.

Clipeus.

Ancile.

Egida.

Pelta.

Umbo.

Sepulchrū. Dicas mausoleum poliandrum tumba sepulchrū Sarcofagus bustum tumulus vel pyramis vna Dās monumēta necis coniungit his monumētū.

¶Ista nomina sunt idem cum sepulchro de sepelio/lis.quia in eo sepeliūtur corpora mortuorū. ¶Hoc mausoleum/lei.vel de mausolo imperatore illius: q tūc produxit penultimā. Uel vt de manes/mtū. que sunt anime infernales: et tūc corripit penultimam. ¶Hoc poliandrum/dri.dicitur de polis quod est ciuitas cuiuslibet viri: et andros quod est vir: quia est vltima ciuitas cuiuslibet viri. Uel poliandrum dicitur vel interpretatur multitudo virorum: et sic dr cimiterium propter multitudinem virorum ibi sepultorum. ¶Hec tumba/be: de tumeo/es.dicitur. Et similiter tumulus/li.

Mausoleum

Poliandrum

¶ Hic sarcofagus/gi. de sarcos. i. caro: et fagin comedere: quia ibi comedunt carnes nre a vermibus. ¶ Hoc bustū/ti. ab vro/is. dr: qr ibi solet corpus mortuorū cōburi. ¶ Hic pyramis/idis. a pyr qd est ignis: qr surgit in acutū: sicut ignis. ¶ Hec vrna/ne. est proprie vas qd pro cōdensis defūctorū cinerib⁹ adhiberi solet. ¶ Vñ poeta. Solo tegit qd non hz vrnā. i. sepulchrū. ¶ Hoc monumentū/ti. i. sepulchrum: quia pertrāseuntiū mentes moueat ad hoc debere transire. Et dr a moneo/es. qr monet mentem seu memoriā defuncti.

Sarcofagus.
Bustum.
Pyramis.
Urna.
Monumentū.

Est callis trames est orbita semita limes
Uiculus et vicus est publica strata platea
Est biuium via duplex/est triuium via triplex
Compita quadriuium dic quatuor esse viarum
A calet callis/sed ab orbe fit orbita trames
A transmitto venit/sed iter dat semita semis.

Semita.

¶ Ista nomina idem significant cum hoc nomine semita/te. Et dicitur a semis quod est dimidiū: et est semita duorū pedū scilz via stricta vt alter alterius in transitu transire non possit. Et dicitur semita: quasi semis iter. id est dimidiū iter. Et est semita proprie hoim. Callis ferarū et pecudū. a calcando: vel a calendo: vel a callo. Est enim callis proprie semita stricta et tenuis a callo pedū perdurata. ¶ Hic trames/itis. a transmitto/tis. parua via trāsuersa per agrum: qr transmittit ad aliā partē agri: vel a transuerto/tis. quia per trāsuersum ducat: vel a traho/is. qr trahit publica via. ¶ Hec orbita/te. dr ab orbis: et est proprie vestigiū curri vel rote. Ab orbe. i. circulo rote dicta. scz actus rote quo pecus duci solet. ¶ Hic limes/tis. dr de limus/a. um. et sunt proprie limites transuersa in agris itinera: vel fines qui diuidunt: et exterminant. Unde limito/as. aui. are. i. terminare. Hic viculus/li. diminutiuū de vicus/vici. a vice deriuatur: quia vice ciuitatis habetur. ¶ Hec strata/te. a sterno/sternis/straui/dicitur. ¶ Hec platea/tee. a platon greece qd est latū latine: quia lata via est. ¶ Hoc biuiū/biuij. de bis et via: vbi due vie concurrunt. Quadriuium: vbi quatuor vie concurrunt. Triuium vbi tres vie cōcurrunt. et exponunt se vnde ꝓponuntur. ¶ Hoc compitū/ti. est collectio plurū viarum: locus vbi plures vie se petunt. et conueniunt sicut biuiū/triuiū/quadriuium. Et deriuatur de competo/tis. vel componitur de con: a pital quod est via. Unde hic et hec compitalis et hoc compitale. ¶ Hec via vie. de ychos vehis dicitur.

Callis.
Trames.
Orbita.
Limes.
Strata.
Platea.
Biuium.
Triuium.
Quadriuium.

Sol tytan phebus/titulus venit hinc et ephebus

Sol.

¶ Ista nomina cōueniunt in significatione. Hic sol solis deriuatur a solus/a. um. quia solus lucet sui gore suo syderibus obscuratis. ¶ Hic titan/is. media producta. id est sol. Unde titulus/li. Et dictus est tytan a tytan: quod interpretatur illuminans. ¶ Titulus diffinitur sic. Est breuis annotatio eoꝝ que cōfusius in sequenti opere continētur. ¶ Hic ephebus/bi. componit de phebus/bi. Et est ephebus valde pulcher: et valde lucidus. scilicet iuuenis pulcher et impubes. Unde ephebiolus/li. diminutiuū. Et possunt declinari mobiliter. Ephebus/a. um. et ephebiolus/a. um. Et dicitur phebꝰ/phebi. de fes greece quod est lux latine.

Tytan.
Ephebus.

Stolid⁹. Est fatuus stolidus/erroneus/insipiensq;
Insciius et brutus/simplex/ydeota/stultus
Indoctus simul insipiens coniungitur istis
Inconsultus et elinguis cum verba negantur
Incautus sit in his/imprudens/inique peritus.

Stolidus.
Brutus.
Ydeota.
Elinguis.
Imprudens.

¶Ista nomina sunt idem. Fatuus/tui. dicitur de for: faris. Et est fatuus qui imperitiam suam ostendit fando quicquid latet in animo/vel respondendo ad interrogata. Uel ideo dicitur a fando fatuus. qr nec ipse quod fatur: nec quod alij dicunt intelligit. Stolidus de extollo/lis. extuli/extollere. Stultus de extollo/lis. ¶Erroneus/a.um. de erro/as. Insipiens/de in et sapiens. Insciius/a.um. de in et scio scis. ¶Brutus/a.um. i. stolidus/insulsus/stultus/immundus. de bruteo/es. dicitur. Hic et hec et hoc simplex/cis. componitur de sine: et hec plica/te. ¶Hic et hec ydeota/te. componitur de ydus quod est diuisus/a.um. et tota littera. id est illiteratus: quasi diuisus litteris scilicet indoctus insipiens. Indoctus/a.um. de in/et doctus quasi non doctus. ¶Insipidus/a.um. de in et sapiens. Inconsultus/a.um. de in et consultus/a.um. ¶Hic et hec elinguis/et hoc e. cōponitur de e prepositione ⁊ lingua: quasi extra linguā positus. Incautus/a.um. de in et cautus/a.um. ¶Hic ⁊ hec et hoc imprudens/tis. quasi procul ante videns ea que vētura sunt. Imperitus/a.um. de in et peritus/a.um.

Scannū. Scannū/scabellum/subsellia/sella/scanellū
Predictis pluteum sedemq; sedilia iungas.

Subsellium.
Scanellum.

¶Ista nola cōueniunt in significatione cum hoc nole hoc scannū/scanni. Et dicitur de scando/dis. hoc scabellū/pro scanellū/li. dicitur per mutationē n/ littere in b. ¶Hoc subsellium/lij. de sub: et hec sedes/dis. dicitur. ¶Hec sella selle. de sedeo/es. dicitur. ¶Scanellū/li. per vnum n/diminutiuū de scannū. Et dicitur etiam scamnum/li. et scanellum/li. in eodem sensu cum scanellum a quo etiam derivatur.
¶Hoc pluteum/plutei. idem qđ seges. et dicitur de pluo/is. sola voce. ¶Hec sedes/dis. de sedeo/es. dicitur. Hoc sedile. de sedeo/sedes.

Seges. Est seges atq; seres sunt fruges et sata messes
Cum seritur seges est sata cum radicibus herent
Fruges cum fruimur sunt messes qñ meruntur
Deq; creando ceres fertur quia res creat omnes
Dicitur annona quam postulat annuus vlus
Semineum sementum sementis idem sunt
Semina iungantur predictis a sero dicta
Et sementina res est a semine dicta.

¶ Ista nomina conueniũt in significatione. hec seges/tis. a sero/ris. vel a seco/cas. ũt. ¶ Hec ceres/ris. media correpta genitiui est proprie dea frugũ. Et ũr a creo/as. q; creat fruges/vel etiã alias res omnes. ¶ Fruges non habet ntiñ casũ singularẽ in vsu. et ũr fruges a fruor/ris. Segetes dicũt cũ serunt a sero/is. Messes cũ metũt q colligũt a meto/is. Fruges cũ fruunt [illegible]edo id est vescendo. hoc satum/ti. de sero/scui/re. satũ/tu. et sunt sata cũ herẽt radicib⁹ post semiationẽ. ¶ Hec annona/ne. de ann⁹/ni. ũr. eo q; singulis annis remouck. ¶ Hoc semẽ/is. de sero/is. ũr. Uñ semine⁹/a. ũ. q hoc semineũ/ei. i. semẽ vel cuiuslibet rei exordiũ vl lucrũ de semie. et semẽtin⁹/a. ũ. et hoc semẽtinũ/ni. i. semẽ. et hec sementis/tis. i. semen frugum vel tẽpus seminãdi.

Segetes. Ceres. Fruges. Annona.

Discus catinus lanx est scutella parasis
Fit de lance bilanx parasitis nota parapsis.

¶ Ista nota sunt eiusdem significationis cũ isto nõie hec scutella/le. Et dicit de hoc scutũ/ti. ¶ Hic discus/ci. ũr de scus qs est rotundũ. Unde hic disculus diminutiuũ. Et nota q discus est scutella et nõ mensa. licet pro ea ponat per methonomiã. Hic catinus/ni. i. discus. et ũr a catan qs est commune qt cõis oibus est. ¶ Hec parasis/sidis. de par et absida cõponit. hec lanx/cis. de latus/a. um. ũr. qt lata est. et ppie lanx est discus trutine. et cõponitur cũ bis/ et dicitur bilanx/cis. i. trutina que habet duas lances. ¶ Hic parasitus/ti. cõponit de parapsis et situs/a. um. quasi in parapside: et dicitur in versu q parapsis est nota parasitis. id est leccatoribus et gulosis.

Scutella. Discus. Catinus Parasis. Parasitus.

Est consors socius q; comes collega sodalis
Dat sors consortem comitẽ via: mensa sodalem
Mittio collegam: socium labor efficit idem.

Socius

¶ Ista nota cõueniũt in significatiõe cũ hoc nõie socius: hñt tñ aliqualẽ differentiã vt in eorũ expositione patebit. hic socius/cũ. a socus quod est quoddã calciamentũ. Et sunt socij propter periculi et opis vel laboris societatẽ: quasi in vno soco. i. caliga. i. in vno vestigio mãnẽtes: et est ppie soci⁹ in periculo. ¶ Hic et hec comes/tis. i. soci⁹ et ppe comes in itinere: et dicitur a cõmo/as. ¶ Hic et hec collega/ge. i. soci⁹: et proprie in officio: et ũr de con et lego/as. i. simul mittere. hic et hec sodalis. i. socius in mensa: vel scutella/vel in sede: et ũr a sedes: vel a suadeo vel a sedeo. ¶ Hic et hec cõsors/tis. de con q sors/tis. et proprie consors est socius in premio. et ũr cõsors quasi eiusdem sortis.

Comes. Collega. Consors.

Signifer antesignarius rem signat eandem
His primicerius vexillifer associatur
Primus pila ferens est primipilus in istis.

¶ Ista nota idem significat. hic signifer/ri. ro. est ille q portat vexillũ in bello ante exercitũ. et ũr de hoc signum/ni. q fero/fers. ¶ Hic antesignarius/rij. est idem et dicitur de ante et hoc signũ/ni. et fero fers. ¶ Hic primicerius/rij. ũr de primus et cera grece quod est legio latine; quasi preire debet legionem.

Signifer Antesignarius Primicerius.

Primipulus. hic vexillifer/ri. de vexillū et fero fers. scz qui fert vexillū. ¶ hic primipulus/li. penultima producta ōr de primus/a.um. et hoc pilū/li. quod telū dicitur.

Splendet et irradiat lucet nitet atqz coruscat
Emicat atqz micat rutilat claretqz relucet.

Splendeo. ¶ Ista verba idem significant cum splēdeo/es. ui. ere. caret supinis. vnde hic splēdor/oris. et splendidus/a.um. Irradio/as. aui. are. de in et radio/as. Lu-
Niteo. ceo/ces. luxi. ere. caret supinis. et cōponit reluceo/ces. ¶ Niteo/es. ui. ere. ca-
ret supinis. et componitur reniteo/es. et inniteo/es. Unde hic nitor/oris. q ni-
Coruſco. tidus/a. um. ¶ Coruſco/as. aui. are. id est splendere. Unde hec coruscatio/
Emico. onis. id est splēdor/fulgor. ¶ Emico/as. aui. are. caret supinis de e q mico/as.
Rutilo. cui. dicitur. Rutilo/as. aui. are. id est splēdere. Et dicitur de rutilus/a.um. q illud de rubeo/es. Clareo/es. ui. ere. de clarus/a.um.

Proluuies sanies caries pus res eadem sunt
Sordes. **Sordes spurcitia fex et feculentia squalor**
Cum macula tabes assint contagia labes
Sordem dic tecti scoriam dic esse metalli
Dant tabi tabo non plus per cetera quero.

Proluuies. ¶ Ista nomina idē significant. hec proluuies/ei. i. sanies vel sordes dicit de proluo/is. hec sanies/ei. i. putredo que ex sanguine nascitur: et differt a tabo quia fluere i sanie vnorū est: sed fluere tabe mortuorū est. Item tabes est pu-
Tabes. tredo que stat sanies que fluit: et dicitur sanies a sanguis/nis. ¶ Tabes dici-
tur a sto stas: quasi stabes. et a tabes tabi gtūs: et tabo dtūs et abltūs in eo-
dem sensu cū tabes. et est neutrū dyptotū. i. habet variationē duoz casuum
Caries. vel duarū vocū casualiū. in gtō tabi. dtō q abltō tabo. ¶ hec caries/ei. de ca-
Pus. reo/es. ōr. Et est caries ꝓprie lignorū putredo vero aliarū rerū. ¶ hoc pus
tis declinabile de puteo/es. ōr. i. putredo vl infirmitas que reddit hoiem pu-
tridum. Item habetur hoc pus puris pari. i. custodia. Un. pus pro putredo nō
declinabile credo. Pus declinatur custodia qñ notatur. Et tūc ōr de purus/
Scoria. a.um. ¶ hec scoria/e. suffocatio vesice: ita vt vrina denegetur vel vētris offi-
Scorio. cii. vñ hic scorio/onis. stultus/stolidus/fatuꝰ. hec scorea/ree. ab excoquo/is.
excoxi. ōr. i. sordes q purgamentū metallorū. quia de ferro excoquitur. ¶ hec
Sordes. sordes/dis. i. putredo metallorū scoria q aliarū rerū. vñ hec scordecula/le. Et
Spurcitia. sordes in mundicia domus vel tecti. ¶ hec spurcitia/e. de spurcus/a. ū. gtō
Fex. spurci. addita tia fit spurcitia. ¶ hic fex/cis. a fago/gis. ōr. q cōponitur fex cū
lentos qō est plenū: et dicit feculentꝰ/a.um. i. plenus fece. Unde hec feculen-
Squalor. tia/tie. i. plenitudo fecis. ¶ hic squalor/oris. de squaleo/es. ōr. hec macula/le.
de maculo/as. aui. et dicitur maculo/las. de macies/ei. Et est macula nota/
Contagium. vicium/turpitudo/ macula. Et ōr squama loricē et filum rhetis. ¶ hoc cōta-
Labes. giū/gii. de cōtingo/gis. ¶ hec labes/labis. de labor/eris. dicitur. id est pu-
tredo/pernicies/ruina/miseria. Unde hec labecula/le. diminutiuum.

Glabrio vel tinea capitis sunt hinc glorioſus

Glabrio sed cuius caput occupat est gloriosus
Corporis et reliqui scabies est: hinc scabiosus
Pustula corporibus totaliter heret & vlcus.

¶Hic ponit autor sordes que ꝓmigũt hoiem. Et ꝺr ꝙ ista. Hic glabrio/onis. et ꝓut hic sumit̃ est ꝯmes in capite. & ꝺr a glaber/bra.brũ. & est glaber modꝰ sine pilis: et de glabrio dicitur glabriosus/a.um. i. plenus glabrionibꝰ. Item glabriosus dicitur de hec glabra bre. quod est scabies in capite. Sed nec glabrio nec glabria nec glabriosus est in Papia catholicon. Hec tinea/nee. ꝓprie vermis vestimentoꝝ. et dicitur de tero/ris. ¶Hec scabies/ei. et hec scabria/bre. dicitur de scabo/bis.bere. Sed differũt hec noia. Scabia est sicut lepra asperitas carnis cum puritu et squamatione. Unde hec scabiecula.le. & scabiola/le. diminutiua: & scabiosus/a.um. ¶Hec pustula/le. de pus quod est putredo dicitur: et est pustula in superficie carnis. vnde hec pustula/le. diminutiuum. et pustulentus/a.um. et pustulosus: et pustulens/entis. i. viceroſus pustulis plenus & tali infirmitate infirmatꝰ. ¶Hoc vlcus/eris. de oleo/es. ꝺr. et differt a vulnere. nam vulnus est animi vlcus ad corporis refertur iniuriã Item vulnus corporis recens plaga: vlcus vero inueteratum vulnus. Item vulnꝰ quod ferro vel fuste vel lapide quasi vi nascitur. Ulcus quod per sensim fit in carne ipsa putredo qua oleat. Unde viceroſus/a.um.

Glabrio.

Scabies.

Scabia.

Pustula.

Ulcus

Ulnus.

Est serpens ydrus coluber simul ydria chelidrus
Uipera/seps/aspis: simꝰl et nepa iũgitur anguis
Atq; draena/draco: fit scorpio de speciebus.

Serpens

¶Ista noia idem sigñt quo ad speciẽ. hic serpens/tis. ꝺr a serpo/pis. ¶Hic ydrus/dri. hec ydra/dre. & illud de ydro qꝺ est aqua. nã serpens acaticus est. ¶Hic coluber/bri. de celo/is. et vmbra/bre. quasi colens vmbrã. ¶Hic chelidrus/dri. i. serpens quidã brachiatꝰ vt scorpio. Et ꝺr a chele qꝺ est brachiũ et ydrus/dri. ¶Hec vipera/re. ꝙnit de vi & pario/ris. qꝛ vi pariat. Hic seps indeclinabile ꝑm hug. a sepio/pis. ꝺr. quidã serpẽs exiguꝰ qui nõ solũ corpus sed etiã ossa veneno ꝙsumit. ¶Hic aspis ꝺr quasi aspergẽs pus. i. venenũ. Uñ aspis: qꝛ venenũ inimittit et aspergit. ¶Hec nepa/pe. quidã serpẽs q̃ natos suos ꝙsumit excepto vno q̃ dorso suo incedit et inhesit & post ipse qui seruatꝰ est cõsumit parentẽ. Et ꝺr nepa quasi necans partus. ¶Hic anguis/is. de ango/gis. ꝺr. Hec draena/ne. vtor draconis. ¶Hic draco/onis. a greco ꝺr. Greci enim draconẽ draconta vocãt. Et ꝺr draco dũ est in templo. Anguis dũ est in aqua. Serpens dũ est in terra. ¶Scorpio/onis. a scotte quod est dulce: et polio/is. qꝺ est fingo/gis. componit. hic scorpio/onis. & scorpius/pij. in eodem sensu quoddam animal venenosum est vel serpens. ¶Construe. Scorpio fit de speciebus. id est de specie precedentiũ serpentium.

Ydrus.

Coluber.

Chelidrus.

Uipera.

Aspis.

Nepa.

Anguis

Draco

Scorpio.

Constructio.

Immolo/sacrifico facio lito mactito macto
Nomen carnificum: dic mactando trahit ortum
A lanio dictos quos dicimus esse lanistas.

sacrifico

Immolo. ¶Ista verba sunt et isdē significatiōis cum hoc verbo sacrifico/as. quod cōponitur de sacrū ⁊ facio/is. ¶Immolo/as. ani. cōponit de in ⁊ hec mola/le. ⁊ est mola prout hic accipit pānis ex farina ⁊ aqua ⁊ sale qua olim victime inter cornua pfundebant. ¶Lito/as. ani. et differt a sacrificare: nam sacrificat qui sacrificiū facit.

Lito. Facio.

¶Facio/cis. i. sacrificare. vñ Virg. Cū facio vitulā pro frugibus ipse venito. Litat qui sacrificiū dat ⁊ quod sacrificio pūnet vel petit vl imperat.

Macto. Macellio Macellarius

¶Mactito/as. ani. frequentatiuū de macto/as. i. sacrificare/immolare/trucidare/interficere. Uñ hoc macellū/li. locus vbi mactātur pecora. et hic macellio/onis. et hic macellarius/rī. q̄ pecora mactat et vendit carnes. Et forte autor iste cū dicit. Nomē carnificū de mactādo trahit totū. Intellexit de istis nobus macellio ⁊ macellarius que hñt ortum suū a macto/as. qz carnifex habet ortū suum de caro carnis et facio/cis. et non de macto. ¶Hec lanista/te. et hic lanio/onis. et hic lanius/nī. in eodē sensu. id est carnifex vel homicida macellio. Et dicūtur a lanio/as. are. id est scindere/lacerare.

Lanista.

Sotular Calcius est solea pro sotularis aluta. Et quia munda luto nomen sibi sumpsit aluta.

Notabile. ¶Ista nomina idem significant cum hoc nomine hic sotular/aris. Et est calciamentum pedis. ¶Nota sm auicennā ca. v. de conseruandis extremitatibus a nocumēto frigorum dicentem. Non oportet q̄ sotularis aut calciamē tū quo pes tegitur sit strictus ita vt eo pes moueri non possit. Et ita patet q̄ rectius dicitur hic sotularis in ntō casu ⁊ nō sotular. ¶Hic calceus/cei. vl calcius/cī. indifferēter per e vel per i potest scribi: sicut calceo a quo deriuatur de calix/cis. vel a calcando. ¶Hec sole-a/ee. a solum dī: quia solum pedis tegat: vel quia solo terre adhereat. ¶Hic pero/onis. est calciamentū rusticoꝝ. ¶Hec aluta/te. dī ab alo/alis. quia alit pedes: et est pellis tenuata (anglice cordwan) et ponit pro calceo: qz calcei inde sunt sez materia pro materiato. Autor tñ vult q̄ aluta dicat ideo qz munda ⁊ pura a luto et sordibus.

Calceus. Solea. Pero. Aluta.

Telum. Pile vel hastile iaculum catapulta sagitta Missile vel telum necnon addatur arundo Spicula vel gesas simul addas atq; sarissas.

Sagitta. Pilum. Hastile Missile Telum. Gesa. Notabile. ¶Ista nola idē signt cū hoc nole hec sagitta/te. qđ dī de sagio/is. vl sagar qz sagaci tactu emittit: ferr enī pennis. ¶Hoc pilū/li. telū dz de pello/is. ¶Hoc hastile/lis. de hasta/te. hoc iaculū/li. de iacio/cis. ieci/iacere. hec catapulta/te. est sagitta cū ferro bipēti quā barbatā vocāt. ¶Hoc missile/lis. de mitto/tis. dī: qz est abilis ad mittendū. hec arūdo/nis. ppie est canna: ponit tñ p sagitta q̄ acuta est vt arūdo. hoc telū/li. a telon qđ est longū dī. hoc spiculū/li. ⁊ hec spicula/le. p eodē de hec spica/ce. dī. ¶Hec gesa/se. est genus armoꝝ hec sarissa/se. i. telum. ¶Nota q̄ pila dicūtur arma romanoꝝ. Gesa gallicorum (anglice a iauelyn.) Sarisse macedonum. i. sagitte.

Terra. Ops humus atq; solū rea terra vel arida tellus.

Ops. ¶Ista nomina idē significant cū terra. Et dī terra ⁊ tero/teris: qz teritur et terim⁹ ulā pedibus nostris. ¶Hec ops/opis. i. terra que alio nois dicit[ur] rea/

ree.id est conscia. ¶Nota differentiam inter ops/opis/scobs/et scrobs.vbi°. Fex domuum scobs est: vndarum fossaq; scrobs est. Facunda cobs est terre: dea fertilis ops est. Et ponitur opa.sibi pro dea terre. Et rea/re.i.humus/mi. quod de humeo/es.bi. ¶Hoc solum/li.de sol/solis:q; soli pateat. Unde hoc solum/li.inferior pars pedis:q; eo terre vestigia imprimimus. ¶Hec arida/ aride.id est terra. Unde psalmista. Et aridam fundauerunt manus eius.ibi aridam.i.siccam terram. ¶Hec tellus/telluris. id est terra frugifera. Unde Catho. Telluris si forte velis cognoscere cultus. Et dicitur a colo colis/colui colere:quia eius fructus colimus.

Notable
Solum.
Arida.
Tellus.

Lar thalam⁹ camera simul est penetrale recessus
Edas conclaue: vel canopea penates
Rheticulum sericum notat nobis canopeum.

¶Ista nomina idem significāt cum hoc nomine hic thalamus/mi.et dicitur de thalamos grece quod est cubiculum latine. ¶Hic lar/ris.de largior/ris. vel de largus/a.um.quia inde procedit largitas:et proprie est domus. Item lar/ris.est ignis. Unde quidam dixit. Vidi larem in laribus. id est ignem in domibus. ¶Hec camera/re.de canne quod est curuum dicitur. ¶Hoc penetrale/lis.vel penetral/lis.id est domus secreta.et dicitur de penetro/as. vel de penitus. ¶Hoc conclaue/is.componitur de con⁹ et hec clauis/is. ¶Hoc canopeū/pei.penultima correpta de canapus/pi.dicitur quod est ciuitas egypti.et ponitur canopeum pro camera. Est tamen proprie rheticulum quoddam de serico subtilissimum quo repelluntur ⁊ muse circa lectos nobilium. Unde in aurora. Rheticulum sericum scriptura vocat canopeum.

Thalamus.
Lar.
Penetrale.
Camera.
Conclaue.
Canopeum.

Templa monasteria delubraq; fana vocamus
Basilicam simul ecclesiam iungimus illis.

Templū.

¶Ista nomina signt idem cum hoc nomine templum/pli.plo.quod cōponit de hoc tectum/cti.et amplus/pla.plum. Unde templum quasi tectum amplum. ¶Hoc monasteriū/rij.dicitur de monos quod est vnum:et sterion statio monachorum. hoc delubrum/bri.de luo/is.dicitur. ¶Hoc phanū/ni.dicitur de phanos quod est sonus. Uel br de for/faris.per ptrariū:q; phanus nō est locus fabulationis:sed deuote orationis. ¶Hec basilica/ce.proprie domus regia est.scz palatium regis vel imperatoris:sed modo per trāslationem dicitur basilica ecclesia:quasi palatiū regis.et dicit basilica a basile⁹ qđ est rex ¶Hec ecclesia/sie.interpretatur conuocatio scilicet fidelium:q; omnes ad se vocat. Et dicitur de ec quod est prepositio greca tantum valens quantū con apud nos:et clisis quod est vocatio quasi conuocatio.

Monasterium
Phanum.
Basilica.
Ecclesia.

Sunt canopea tentoria papiliones
A canopo castro canopeum namq; vocatur
Quod conum supra portent sic credo vocata.

Tentoriū

¶Hic autor dicit q; hec nomina idem signt cum hoc nomine tentoriū/rij.quod br de tendo/dis.q; tendit cū funibus:et est anglice(a pauylyon) ¶Hoc canopeū/pei.supra exponit: sed nō in ista significatione:in qua rarissime reperit.

Et dicit autor q̄ deriuatur a canopo quod est castrum. id est cinitas egypti. vel a conus/coni: quia ad similitudinem coni a lato tenditur in acutum.

Papilio. ¶ hic papilo/onis. a pape dicit. Et est proprie quedā anicula que in suo adventu miretur admirationem. Unde papiliones dicuntur tentoria ad similitudinem illius auis volantis.

Thus

Thuris thuribula dic incensoria vasa
Et quod idem signat istis societur acerra.

¶ Iste nomina cōueniunt in significatione hoc thuribulum/li. Et dicitur de thus/thuris. s. vas in quo thus adoletur. Et ꝺr a theos. Uel de tundo/dis. est tunc non aspiratur. ¶ hoc incensorium/rij. ab incendo/dis. incensum/su.

Incensorium.

Acerra. ¶ hec acerra/re. id est thuribulū. Et dicitur de acer/ceris. quadam arbore. Thus dicitur de theos quod est deus: quia in sacrificijs deorum adoletur.

Uentus

Est turbo ventus est flamen flatus et aura
Uentorum species complectere versibus istis
Sunt subsolanus vulturnus et eurus eoi
Circius occasum zephirusq̄ fauonius afflant
Sed veniunt aquilo boreas ac corus ab arcto
Atq̄ de medio notus afflat et affricus austro.

¶ Autor ponit hic nota que conueniunt in significatione cū hoc nōe ventus

Turbo. Deinde ponit diuersa nota ventorū. Primo dicit. Turbo est vētus: et ꝺr turbo a terra: qr quotiēs talis ventus consurgit terra in circuitu mittit. Est eni turbo vertigo vētorū. ¶ hic vētus/ti. a venio/is. ꝺr. hoc flamen/inis. a flo/flas. et similiter flatꝰ. hec aura/re. ab aer/ris. et est aura leuis ventꝰ. Deiñ ꝺr autor o lector exꝓplectere spēs ventorū in istis versibus qui sequūtur. Subsolanus vulturnus et eurus: sunt eoi. i. venti orientales. Subsolanus ꝺr a sub/et sol/solis: qr sub ortu solis surgit ille vētus. s. directe in ouēte. ¶ Uulturnꝰ est ventus collateralis sibi versus austrum. ¶ Eurus est collateralis sibi versus aquilonē: qui alio nōe ꝺr euro aquilo vel triphonitus. ¶ Circiꝰ, zephirus: et fauoniꝰ afflant occasum scz solis veniūt ab occidente. Circius/circij. de circus/ci. ꝺr. i. circulus proprie ventus qui diuerse et acriter circuitum faciēdo volat. ¶ hic zephirus/ri. grece: florens ꝺr: qr flores in germina in eius flatu viuificentur qui alio nomine ꝺr fauonius. a faueo/ues. qr fauore flores produntur et terra germinatur. Sed aquilo boreas: ac corus veniunt ab ortu. i. a plaga boreali.

Aquilo. ¶ hic aq̄lo/onis. ab aqua ꝺr. et ꝺr aq̄lo q̄si ligās aquas: qr vētus est serenus et aquas stringit scz gelando. Idē ergo boreas ꝺr: qr ab iperboreis oris flat: et idem corus vocat. Et nota q̄ chorus pro vento producit primā: et caret aspiratione. In aliquibus significationibus corripit primam: et habet aspirationem. Unde versus. Consonat turba corus: quotiens est aere chorus. ¶ Construe vltimū versum. Atq̄ nothus et affricus afflant ab austro. i. a plaga australi medio die. hic nothus/thi. ꝺr malus. et siniſter ventus scz auster: qui pluuiosus est: et calore suo flores et pisces in mari adulterat et corrūpit. Et nota q̄ nothus pro vento scribitur cum h/et corripit primam. Sed notus/a. um. de nescio/cis. producit primam. Unde quidam. Flatur summa nothus crebro michi flamine nothus. hic affricus/ci. est vētus flās a meridie. Unde papias.

Notabile

Constructio.

Affricum dicimus ventum a meridie flantem.

Uma merũ bacchus bronius vel liber hyacus — Uinum.
Istis lineus conungitur atqz lieus
Itqz tenens mentem temetum faciet temulentũ
Est ydromellum mulsum nectar ceruisia syra
Pigmentum mustum mellicratum falernum
Et sapa quod medici ponunt sub nomine vini.

¶ Autor docet hic conuenientiã in significatiõe cum hoc nomine vinum/ni. Deinde ponit in generali diuersa nomina potuũ. Hoc vinuz/ni. de vitis/tis. ꝺr quia de vite procedit. ¶ Hoc merũ/ri. a meris qꝺ est diuisio ꝺr. Et proprie merũ est bonũ vinũ clarũ et fece diuisuz. ¶ Hic bacchus/chi. est deꝰ vini. Et ponitur quandoqꝫ pro ipso vino. vt ibi. Cum venere et baccho ꝛc. ¶ Hic bronius/nij. i. deus vini: vel ipsum vinum. Et ꝺr a bronuz qꝺ est appetere: qꝛ dat appetitum comedendi. ¶ Hic liber/bri. i. bacchus. Et ꝺr de libero/as. qꝛ liberat animũ de curis. Hic hiatus/ti. i. bacchus. Et dicitur de hio/hias: quia facit venas hiare. Lineus et lieus. i. bacchus. Et dicitur a lien quod est splen: qꝛ a splene risus procedit: et ebrij quasi semper rident. Uel dicitur a ligo/as. qꝛ ligat linguam et impedit expedire loqui. ¶ Hoc temetũ/ti. a teneo/es. et est proprie bonum vinum: quia teneat mentes. Unde temetũ/quasi tenens mentem ꝺr. Unde temulentus/a.um. quod componitur de temetũ: et lẽtos quod est plenum: et est temulentus ebꝛ[illegible]s plenus vino. ¶ Post hec noia ponit autor noĩa quorũdam potuũ: et sunt ista idromellũ/li. i. aqua mellita. Et componitur ab idro quod est aqua/et mel/lis. ¶ Hoc mulsum/mulsi. vel hec mulsa/se. quedã potio que er aqua vel vino et melle conficitur. et dicitur de mulceo/ces. Item mulsum/si. idem est quod medo. est enim medo a melle dictum. id est potio mixta cũ melle. ¶ Hoc nectar/ris. penultima genitiui correpta. de necto/nectis dicitur liquor scilicet vinum pigmentatũ dictuz: quia nectat linguas bidentiũ. ¶ Hec ceruisia/sie. de ceres/ris. dicitur: quia de cerere. id est frugibus fit. Hec syra per sincopam dicitur de cicera/re. et est quedam potio que fit ex succo frumenti pomorum/cerasorum/vel pirorũ: vl huiusmodi fructuum. Et etiam omnis potus confectus potest dici sicera: et est nomen hebreum: vel dicitur succus. ¶ Hoc pigmentum/pigmenti. a pila dicitur. id est taberna: quia in pila tonsum est: et pigmentũ confectio ex vino ⁊ melle: et diuersis speciebus suauis ⁊ odorifera. ¶ Hoc mustum musti. a mus quod est terra dicitur. Mustum musti. vinum: quia in se habeat terram: ⁊ vinum mixtum. ¶ Hoc falernum falerni. a falerno monte campanie dicit vbi optimum vinum crescit. ¶ Hec sapa/sape. a sapio/sapis dicitur. id est dulce acetum: vel dulce acidum vinum.

Uinum. Werum. Bacchus. Bronius. Temetum. Idromellum. Mulsum. Nectar. Ceruisia. Syra. Pigmentum. Mustum. Sapa.

Est indumentum vestis vestitus amictus — Uestis.
Exuuias spolio cum pannis addito texta
Quod ligis est textus depellit et frigora textum
Panniculos inopis velamina iungimus illis

Synonima magistri

His vestimentum societur et operimentū
Quod nisi longatum versu nequit esse locatum.

¶ Ista nota cōueniūt in significatione cum hoc nole hec vestis/tis.ti.a ōr de vestio/is. Hoc indumentū/ti.de induo/is.ōr. Hic vel hec amictus/us.ui.de amicio/cis.cui.cir.ī.tegere. ¶ Hec eximie/ar.ū. de exuo/is.et sunt eximie ducū:q spolia primorū.et ōr hoc spoliū/lij.de spolio/as.aui. are. ¶ Hic pann⁹/ni.a pan qō est totū q oē:qr pannus in oi hoie appetit. Uh hic pānículus/li.diminutiuū.et sunt panniculi puerorū. Hoc velamē/inis.a velo/as.ī.tegere. ¶ Hoc vestimentū/ti.a vestio/is.iui.ire. Hoc operimentū/ti.de operio/is.iui.ire.ī.tegere. Et nota q operimentū nō potest stare in fīn qr habet breuē spillabā inter dhas lōgas videlz per. Hoc textū/ti.de texio/is. id est vestis. Itē habet hic textus/us.ui.qō est grossior lra in libro.(anglice a texte) Construe illū versū. Quod legis est textus.illud quod legis in libro est textus:sed textū.id est vestis que depellit frigora.id est frigus.

Eximie.

Pannus.

Uinea.

Unum significant vinetū vinea vitis
Uinetum proprie locus est vbi vinea crescit
Pampinus est foliū/botrus flos/vinea totū
Uuam multa simul dic singula grana racemos
Surculus aut ramus/est palmes siue propago
Uinea siluestris/sterilis labrusca vocatur.

¶ Ista nota cōueniūt in significatiōe cū vinea. Hoc vinetū/ti.a vinea ōr. Hec vinea/vinee.a vinio/is.ōr. Hec vitis/tis.a vicio/cis.cui.cir.ōr.ī.ligare:qr vites ligāt. ¶ Post hec ponit autor quedā nota pertinētia ad vites. ¶ Hic pāpinus/ni.ī.foliū vitis.ōr de palmes/tis. ¶ Hec botrus/tri.feminini generis illud qō est in acino: sed ponitur qñq pro acino/qñq pro vua/qñq pro racemo. Et inuenitur aliqñ masculini ghis.vt Deut.xxxij. Botrus amarissimus. Hic acinus est botrus:vel granellū illud qō est in grano vue.et ōr de acetus/ti. ¶ Hec vua/vue.ab humeo/es.qr in tus est humida vl humore plena/q inc eo et pinguedine. Et est vua ipsum totū cum racemis acinis. ¶ Hic racem⁹/mi.a ramus ōr.ī.parvus ramūculus cum vua.et est pars botri vel granum. ¶ Hic surculus/li.diminutiuū.de surcus qō est surculus. ¶ Ramus/mi.a radix/cis.dicit.vñ ramusculus/li. ¶ Hic palmes/tis.est ramus vitis propter fecūditatē a palma dictus. Hec propago/is.flagellum vitis de propago/gus.ōr. ¶ Hec labrusca/ce.est vitis siluestris.a labrū dicit.ideo qr labris.ī.extremitatibus vel agrorum finibus/vel margīnibus nascitur.

Pampinus.

Uua.

Palmes.

Labrusca.

Uenter.

Aluus/alucolus/est venter/ventriculusq
Additur his vterus pregnantibus appropriatus
Uirginis est aluus et sic alendo vocata
Ex vtero dicti germani sunt vterini.

¶Ista noia idem significãt cum hoc nomine hic venter/ tris. Et ꝺr venter a ventus/ti. quia ventũ concipiat. Et ꝺiffert ab aluo et vtero. Nam aluus est illud receptaculũ qꝺ recipit cibum et in quo sordes sunt ⁊ purgari solet. Unꝺe ꝺicit sic. quia abluat. id est purgetur. ex ipso enim sordes stercorũ defluũt. Differunt.

¶Uenter vero est qui acceptos cibos tegit et apparet extrinsecus scꝫ pars exterior in qua est pinguedo: et ꝓtenꝺitur a pectore vsqꝫ ad inguinem et est venter. quia per totum corpus vite alimenta transmutat vel accipit ventũ. Uenter

¶Uterus ꝓprie est mulieris in quo concipit. Et ꝺicit vterus quia duplex sit ab vtraqꝫ in duas se diuisis partes vel quia interius impleatur fetu. Item a venter ventriculus/li. diminutiuũ. ¶hic vterus/ri. ab vter vtra vtrum. vt ſuperꝰ ꝺicitur: et est ꝓprie mulierum scilicet locus conceptionis. Et abvtero ꝺicitur vterinꝰ/a.um. Et sunt vterini qui ex eoꝺẽ vtero ⁊ ꝺiuersis partibꝰ sunt geniti: quia vterus tantum mulieris est. Uterus.

¶hec aluus alui. ab aluo/is. ⁊ est aluus que cibus recipit et purgari solet. vnde alueolus/li. diminutiuum. id est parvus alueus. Iste autor vult qꝫ aluus ꝺicatur ab alo alis, sed potiꝰ ꝺe abluo/abluis ꝺerivatur. Aluus.

¶Explicit liber synonimorũ magistri Johannis de Garlandia vna cum expositione magistri Galfridi anglici nouiter impressus Londoniis per Wynandum de Worde/ in parrochia sancte Brigide in vico anglice nuncupato (the Fletestrete) sub intersignio solis commorantem. Anno ꝺñi Millesimo quingentesimo ꝺecimoseptimo vicesimo ꝺie mensis Februarij.

15 51 FEB 10